

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

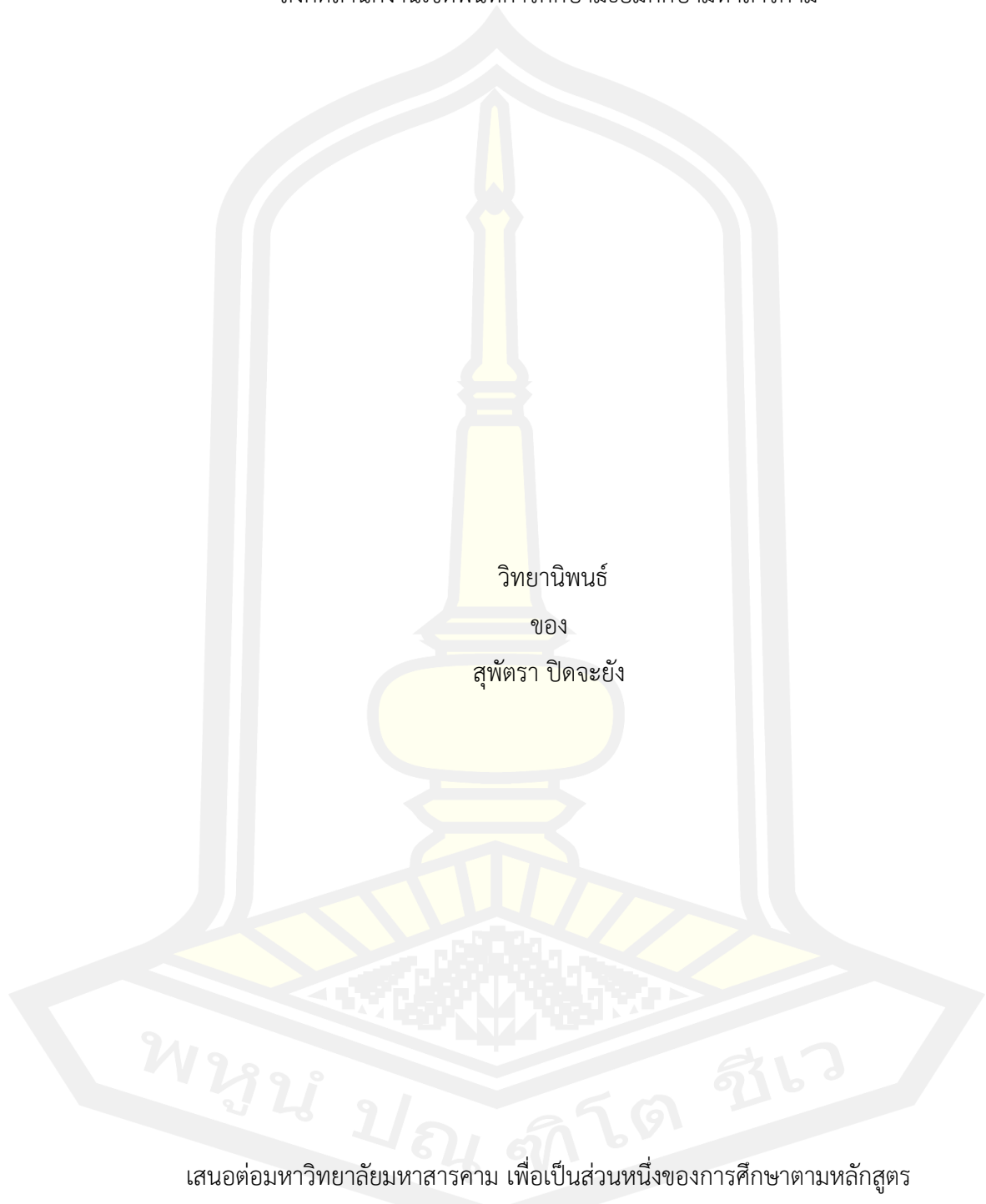
วิทยานิพนธ์
ของ
สุพัตรา ปิตจะย้ง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

พฤษภาคม 2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

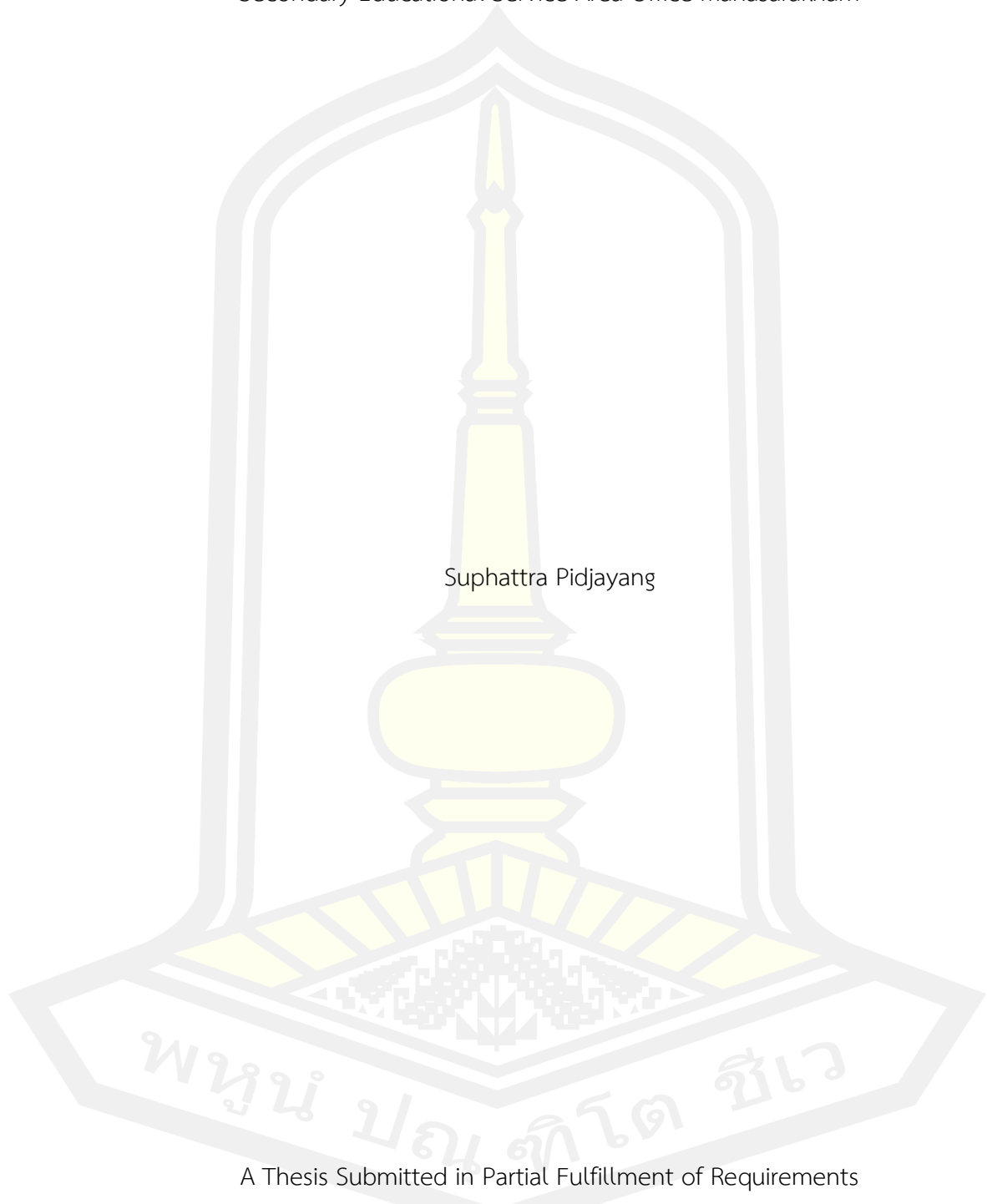

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

พฤษภาคม 2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Development of the Guidelines of Student Council Operations in Schools under the
Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham

Suphattra Pidjayang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Education (Educational Administration and Development)

May 2022

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางสาวสุพัตรา ปิตจะยัง
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารและพัฒนาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. สุวัฒน์ จุลสุวรรณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผศ. ดร. ธีชัย จิตรนนท์)

..... กรรมการ

(อ. ดร. สุรเชต น้อยฤทธิ)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ผศ. ดร. โกวิทย์ เทศบุตร)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา ของมหาวิทยาลัย
มหาสารคาม

.....
(รศ. ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

.....
(รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม		
ผู้วิจัย	สุพัตรา ปิตจะยัง		
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธัชชัย จิตรนนท์		
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต	สาขาวิชา	การบริหารและพัฒนการศึกษา
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 2. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ขอบเขตของการวิจัย การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน และประธานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan แล้วทำการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 126 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ คือ สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน และครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียนของโรงเรียน จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (S.D.)

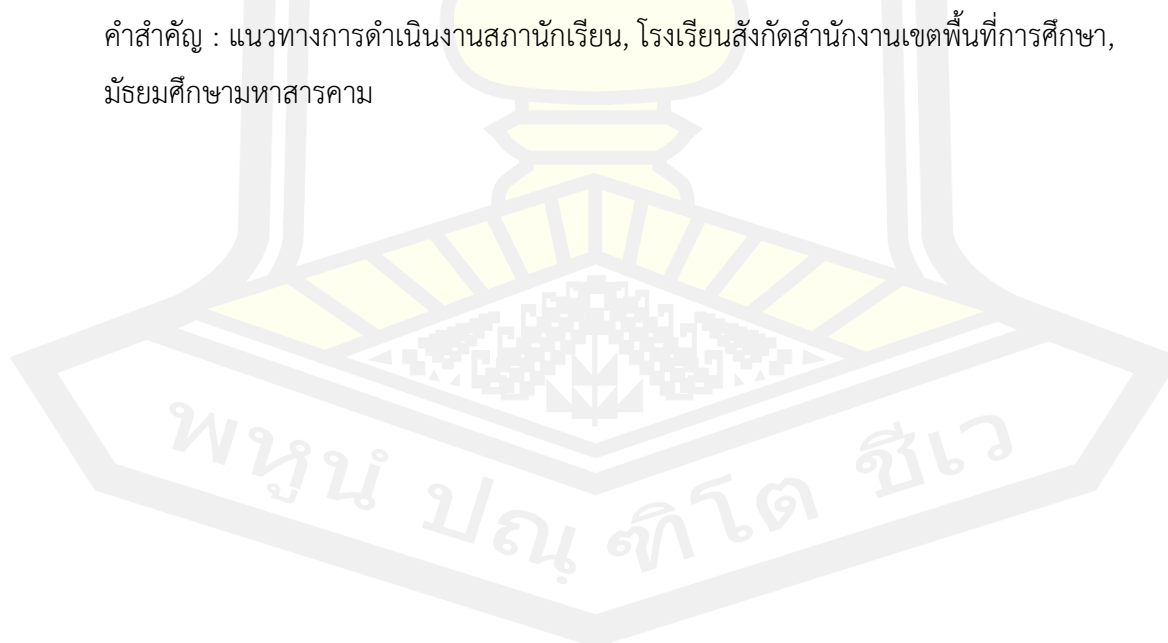
ผลการวิจัย พบว่า

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง มีค่า $\bar{x} = 2.66$ สภาพที่พึงประสงค์
โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่า $\bar{x} = 4.38$ และเรียงลำดับค่าความต้องการจำเป็นจากมากไปหา
น้อย ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/ องค์กรภาครัฐ และเอกชน
($PNI_{\text{modified}} = 0.985$) การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน
($PNI_{\text{modified}} = 0.622$) ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.525$) และการดำเนินงาน
ส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.512$)

2. แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียน
และประชาธิปไตยในโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของ
โรงเรียน 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน
และ 4) ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน โดยผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของ
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ใน
ระดับมากที่สุด มีค่า $\bar{x} = 4.98$ และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่า $\bar{x} = 4.90$

คำสำคัญ : แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน, โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา,
มัธยมศึกษามหาสารคาม

TITLE	Development of the Guidelines of Student Council Operations in Schools under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham		
AUTHOR	Suphattra Pidjayang		
ADVISORS	Assistant Professor Thatchai Chittranun , Ed.D.		
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Educational Administration and Development
UNIVERSITY	Mahasarakham University	YEAR	2022

ABSTRACT

The purposes of this research were 1. to study the current condition and desirable condition of Student Council Operations in Schools under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham 2. to develop guideline Student Council Operations in Schools under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham. The scope of study: The research methodology was classified into two phases. The first phase was to study the current condition, desirable condition, and the needs of Student Council Operations in Schools under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham, The samples of research were consisted of school directors, teachers advisor of student council and student council presidents in Schools under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham, defined the sample size using Krejcie and Morgan Table and Stratified Random Sampling. The sample group consisted of 126 people. The second phase was to develop guideline Student Council Operations in Schools under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham, The target group for the interview was 3 schools with best practices. The data providers consisted of 3 school directors, 3 teachers advisor of student council, a total of 6 peoples. by choose specific (Purposive Sampling), using purposive sampling method. The research instruments consisted of questionnaire, Interview form and guideline assessment

form. The data were analyzed by mean, percentage and standard deviation.

The findings revealed that:

1. studying the current condition, desirable condition and, and the needs of Student Council Operations in Schools under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham found that the current condition of Schools under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham was generally at the average total score, $\bar{x} = 2.66$, the desirable condition was generally at high total score, $\bar{x} = 4.38$ and the sorted by priority needs index (PNI_{modified}) from most to least: Building a network of student council cooperation with communities/organizations public and private sectors ($PNI_{\text{modified}} = 0.985$), The participation of the Student Council in promoting and supporting school activities ($PNI_{\text{modified}} = 0.622$), Student Council Performance ($PNI_{\text{modified}} = 0.525$), and Supporting Student Council and Democracy in Schools ($PNI_{\text{modified}} = 0.512$).

2. The guideline Student Council Operations in Schools under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham including 4 compositions: 1) Supporting Student Council and Democracy in Schools, 2) The participation of the Student Council in promoting and supporting school activities, 3) Building a network of student council cooperation with communities/organizations public and private sectors, and 4) Student Council Performance. The result of Development of the Guidelines of Student Council Operations in Schools under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham was appropriate at the highest level, $\bar{x} = 4.98$, and the possibility was at the highest level, $\bar{x} = 4.90$.

Keyword : Guideline Student Council Operations, Schools under the Secondary, Educational Service Area Office Mahasarakham

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ติดตามเอาใจใส่ ให้แนวคิดที่เป็นประโยชน์ ทำให้การศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์ กรรมการสอบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวิวัฒน์ เทศบุตร กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ความกรุณาเป็นประธานกรรมการและคณะกรรมการสอบ ให้คำแนะนำ เอาใจใส่ตรวจสอบ แก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ทุก ๆ ท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญและคณะผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ให้การตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร และคณะครูโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามทุกคน ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและให้ข้อเสนอแนะในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้งานวิทยานิพนธ์สำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณ กำลังใจที่ดีจากครอบครัว เพื่อนครู และเพื่อนนิสิตรุ่น พ.33 ทุกคน ที่คอยให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ และดูแลช่วยเหลือด้วยดีมาตลอดที่ศึกษา

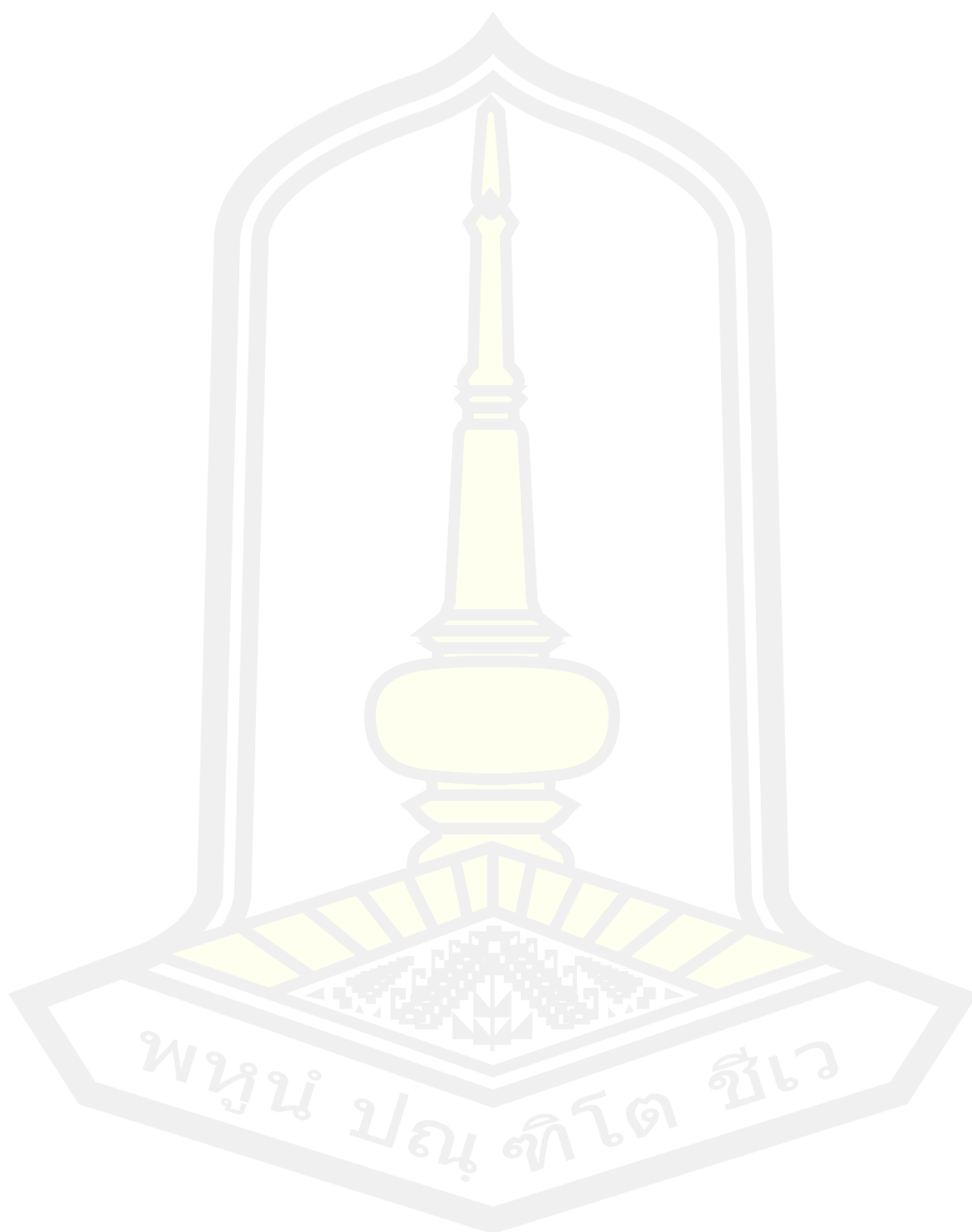
คุณค่าและประโยชน์จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชา ซึ่งผู้วิจัยจะนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ของตนเองและประเทศชาติสืบต่อไป

สุพัตรา ปิตจะยัง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามของการวิจัย.....	4
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียน.....	25
แนวคิดเกี่ยวกับสภานักเรียน.....	46
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทาง.....	82
บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม.....	89
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	98

งานวิจัยในประเทศ.....	98
งานวิจัยต่างประเทศ.....	103
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	107
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการ ดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม.....	109
ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม.....	117
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	127
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	127
ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	127
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	128
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	171
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	171
สรุปผล.....	171
อภิปรายผล.....	173
ข้อเสนอแนะ.....	183
บรรณานุกรม.....	185
ภาคผนวก.....	194
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice).....	195
ภาคผนวก ข หนังสือราชการ.....	198
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	204
ภาคผนวก ง คุณภาพเครื่องมือ.....	230
ภาคผนวก จ ภาพประกอบการดำเนินงานวิจัย.....	235

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 การสังเคราะห์ห้วงค์ประกอบแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน	61
ตาราง 2 ข้อมูลผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม	90
ตาราง 3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำแนกตามตำแหน่ง	110
ตาราง 4 ความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	128
ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงาน สถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมและ รายด้าน.....	130
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงาน สถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการ ดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน	131
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงาน สถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการมีส่วน ร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน	132
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงาน สถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการสร้าง เครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน.....	133
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงาน สถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านผลการ ปฏิบัติงานของสถานักเรียน	135
ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบ ปรับปรุง (PNI _{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็น.....	136

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบ ปรับปรุง (PNI _{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและ ประชาธิปไตยในโรงเรียน.....	137
ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบ ปรับปรุง (PNI _{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการ ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน	138
ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบ ปรับปรุง (PNI _{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสภา นักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน	139
ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบ ปรับปรุง (PNI _{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน	140
ตาราง 15 องค์กรประกอบ ตัวบ่งชี้ และแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม.....	150
ตาราง 16 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานสถานักเรียน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ	158
ตาราง 17 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม องค์กรประกอบที่ 1 การ ดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ	158
ตาราง 18 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม องค์กรประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม ของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ	162
ตาราง 19 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม องค์กรประกอบที่ 3 การสร้าง เครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ	166

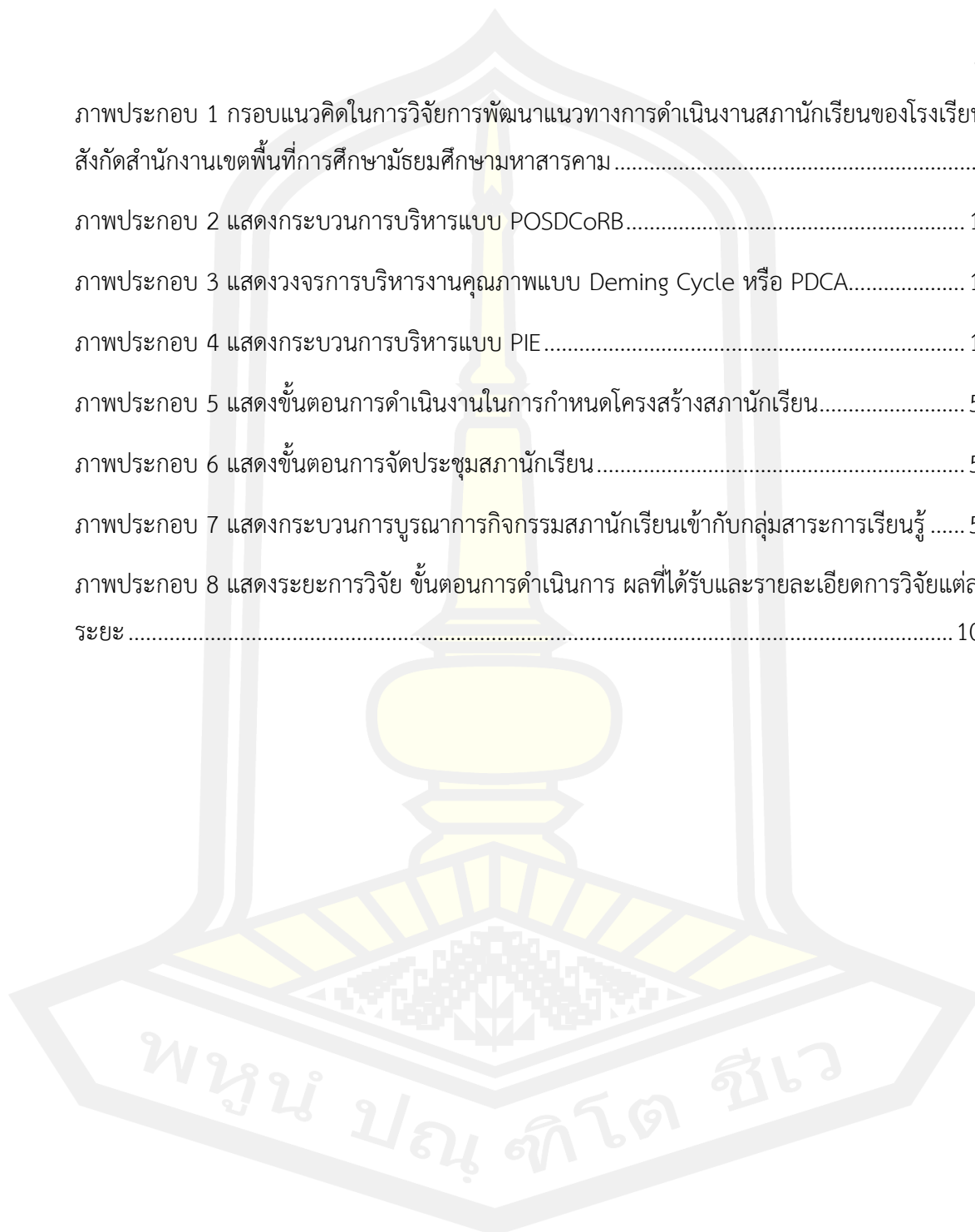
ตาราง 20 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม องค์กรประกอบที่ 4 ผลการ ปฏิบัติงานของสถานักเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ.....	169
ตาราง 21 ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามเพื่อการวิจัยของผู้เชี่ยวชาญ 5 คน	231
ตาราง 22 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่ พึงประสงค์.....	234

สารบัญภาพประกอบ

หน้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม	7
ภาพประกอบ 2 แสดงกระบวนการบริหารแบบ POSDCoRB.....	12
ภาพประกอบ 3 แสดงวงจรการบริหารงานคุณภาพแบบ Deming Cycle หรือ PDCA.....	14
ภาพประกอบ 4 แสดงกระบวนการบริหารแบบ PIE.....	19
ภาพประกอบ 5 แสดงขั้นตอนการดำเนินงานในการกำหนดโครงสร้างสถานักเรียน.....	56
ภาพประกอบ 6 แสดงขั้นตอนการจัดประชุมสถานักเรียน.....	57
ภาพประกอบ 7 แสดงกระบวนการบูรณาการกิจกรรมสถานักเรียนเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้.....	58
ภาพประกอบ 8 แสดงระยะการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการ ผลที่ได้รับและรายละเอียดการวิจัยแต่ละ ระยะ	108

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

คุณภาพของผู้เรียน ถือเป็นหัวใจของการพัฒนาการศึกษาที่เน้นการสร้างคนให้มีความรู้ มีคุณธรรม มีความสุข เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมไทย การศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องสร้างทักษะ ความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ขณะเดียวกันจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องของการเรียนรู้จาก กิจกรรมหรือการเรียนรู้นอกห้องเรียน เพราะถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียน ให้มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถก้าวทันโลก เป็นพลังที่มีคุณภาพของ ประเทศชาติในอนาคตเด็กและเยาวชนทุกคนจึงเป็นอนาคตของสังคมทุกระดับและเป็นความหวังของ แผ่นดิน องค์กรสหประชาชาติ ได้มีการลงนามในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก ปีพุทธศักราช 2533 เพื่อให้การรับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยให้คำมั่นว่าจะให้การปกป้องคุ้มครองเด็กทุกคน ให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ภายใต้การดูแลเลี้ยงดูจากครอบครัว ด้วยความรัก ความอบอุ่น ให้มีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยได้ให้การรับรองสิทธิพื้นฐานของเด็ก 4 ประการ คือ สิทธิที่จะมีชีวิต (Right to life) สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง (Right to be protected) สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา (Right to be developed) และสิทธิที่จะมีส่วนร่วม (Right to participate) (สำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2540)

อนึ่งยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ประกาศ ณ วันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2561 ได้กำหนด วิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ ดังนี้ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนา ประเทศตามวิสัยทัศน์ไว้ 6 ยุทธศาสตร์คือ 1. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง 2. ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ 4. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5. ยุทธศาสตร์ ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 6. ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นแนวทางในการ พัฒนาประเทศที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่เน้นการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ อย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากร

มนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพ พร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ.2563 โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการดำเนินงาน “สร้างคุณภาพทุนมนุษย์ สู่อุตสาหกรรมอนาคตที่ยั่งยืน” มีเป้าหมาย 7 ข้อ หนึ่งในเป้าหมาย คือ ผู้เรียนมีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีหลักคิดที่ถูกต้อง และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีคุณธรรมจริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น ซื่อสัตย์สุจริต มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ความสำคัญต่อผู้เรียน มีกลไกพัฒนาในทุกด้าน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียน การดำเนินงานสภานักเรียนเปรียบเสมือนเวทีสำหรับฝึกให้นักเรียนเป็นนักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง การมีจิตอาสา และพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ ส่งเสริมการเรียนรู้การสอนตามหลักสูตรปัจจุบันที่มุ่งเน้นความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงต้องขับเคลื่อนกิจกรรมสภานักเรียนสู่สถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

สภานักเรียน (Student Council) เป็นกิจกรรมนอกหลักสูตรในโรงเรียนระดับมัธยมทั่วโลก ในประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และ ออสเตรเลียนั้นเรียกสภานักเรียนหลายแบบนอกจากชื่อนี้ เช่น รัฐบาลนักเรียน (Student government) หรือ สภากิจกรรมนักเรียน (Student activity council), สหพันธ์สภานักเรียน (Student Council Association or S.C.A) และคณะกรรมการนักเรียน (Student committee) สภานักเรียนนั้นมีวัตถุประสงค์ที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้รู้จักการมีส่วนร่วมเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย และเรียนรู้การเป็นผู้นำ ซึ่งเป็นแนวคิดเดิมของจอห์น ดิวอี้ นักปรัชญาทางการศึกษา ซึ่งกล่าวไว้ว่า ความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กจะต่างกันไปตามประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม บรรยากาศประชาธิปไตย และสังคมที่เปิดโอกาสให้เด็กทำในสิ่งที่ชอบ จะทำให้เด็กพัฒนาความรู้ได้อย่างรวดเร็ว สภานักเรียนจึงเป็นกิจกรรมสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำที่ใช้กระบวนการประชาธิปไตยและนำหลักธรรมาภิบาลมาดำเนินงาน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องกระบวนการประชาธิปไตย วิถีประชาธิปไตย การเป็นผู้นำ การทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพัฒนา

โรงเรียน สถานักเรียนจึงเป็นรากฐานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เติบโตขึ้น เป็นพลังที่เข้มแข็งในการสร้างสรรค์ความเป็นประชาธิปไตยในโรงเรียน ดังนั้นจึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสถานักเรียนและใช้เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนบูรณาการความรู้ทักษะ ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อหล่อหลอมให้นักเรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความงอกงามด้านร่างกาย อารมณ์สังคม สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

งานสถานักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษาที่ผู้บริหาร และครูต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเป็นภารกิจหลัก เพราะว่าเป็นนโยบายโดยตรงของกระทรวงศึกษาธิการที่มอบให้โรงเรียนดำเนินการจัดเป็นแผนปฏิบัติงานโรงเรียน เพื่อที่จะมุ่งมั่นพัฒนานักเรียนให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ความสามารถและวิชาการ ช่วยให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทำให้นักเรียนได้ทำในสิ่งที่ตนเองถนัดตามความสนใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีรู้จักการทำงานร่วมกันสอนให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตย (ภิญโญ เฟื่องดา, 2550) และงานกิจกรรมสถานักเรียนจะประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ยังต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนตลอดจนการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพด้วย (Arbuckle, 1995)

ด้วยตระหนักถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชน ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะสถานศึกษา จึงควรพัฒนานักเรียนให้ได้เรียนรู้ในบทบาทหน้าที่ตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มตามศักยภาพ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาสังคมไทย โดยใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นกลไกในการสร้างประสิทธิภาพความเป็นประชาธิปไตย ความเป็นธรรม สันติวิธี ความเป็นผู้มีจิตอาสา และความพอเพียงในสังคมตั้งแต่สังคมระดับโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนจนถึงสังคมใหญ่ระดับประเทศ สถานักเรียนที่จัดตั้งขึ้นจะเป็นองค์การหนึ่งที่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนให้มีความเป็นผู้นำ มีคุณธรรมจริยธรรม ระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา แม้ว่าจะมีโรงเรียนหลายแห่งประสบผลสำเร็จทางด้านการดำเนินงานสถานักเรียน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ระดับประเทศ หรือการแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียนในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติก็ตาม แต่พบว่าสถานศึกษาหลายแห่งยังส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมสถานักเรียนไม่ชัดเจนและเป็นระบบ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ และให้ความสำคัญกับกิจกรรมสถานักเรียนไม่มากเท่าที่ควร สังเกตจากการเข้าร่วมการแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียน งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ครั้งที่ 69 ปีการศึกษา 2562 ที่ผ่านมามีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม มีสถานศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 35 โรงเรียน แต่มีเพียง 7 โรงเรียน เท่านั้น ที่เข้าร่วมการแข่งขันรายการกิจกรรมสถานักเรียน

(สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน, 2562) สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาหลายแห่งยังส่งเสริมกิจกรรมสถานักเรียนไม่มากเท่าที่ควร หรือบางแห่งยังขาดการบริหารจัดการเพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมสถานักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ซึ่งจะต้องดำเนินการพัฒนาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อจะได้ส่งเสริมกิจกรรมสถานักเรียนให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง เกิดความยั่งยืน ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียน และโรงเรียน

จากสภาพความเป็นมา ผู้วิจัยในฐานะครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียนในโรงเรียน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศให้แก่โรงเรียนที่มีความสนใจจะจัดกิจกรรมสถานักเรียนในโรงเรียน ใช้ยึดเป็นแนวปฏิบัติที่สามารถดำเนินกิจกรรมสถานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินงานสถานักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ปฏิบัติงานในการพัฒนางานสถานักเรียนให้เกิดความเข้มแข็ง ต่อเนื่อง และเกิดความยั่งยืนต่อไป

คำถามของการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม อยู่ในระดับใด
2. การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษา และครูได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
2. สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการดำเนินงาน สถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาและ กรอบแนวคิดในการวิจัย ตามแนวทางการประเมินโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) จำนวน 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตย ในโรงเรียน

องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรมของโรงเรียน

องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/ องค์การภาครัฐและเอกชน

องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม

1. ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม จำนวน 35 คน ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จำนวน 118 คน และประธานสถานักเรียน

ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จำนวน 35 คน
รวมจำนวนทั้งสิ้น 188 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน และประธานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) แล้วทำการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 126 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ตำแหน่งเป็นหน่วยสุ่ม จำแนกเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน และประธานสถานักเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนของประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 18 คน ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน จำนวน 90 คน และประธานสถานักเรียน จำนวน 18 คน รวมทั้งสิ้น 126 คน

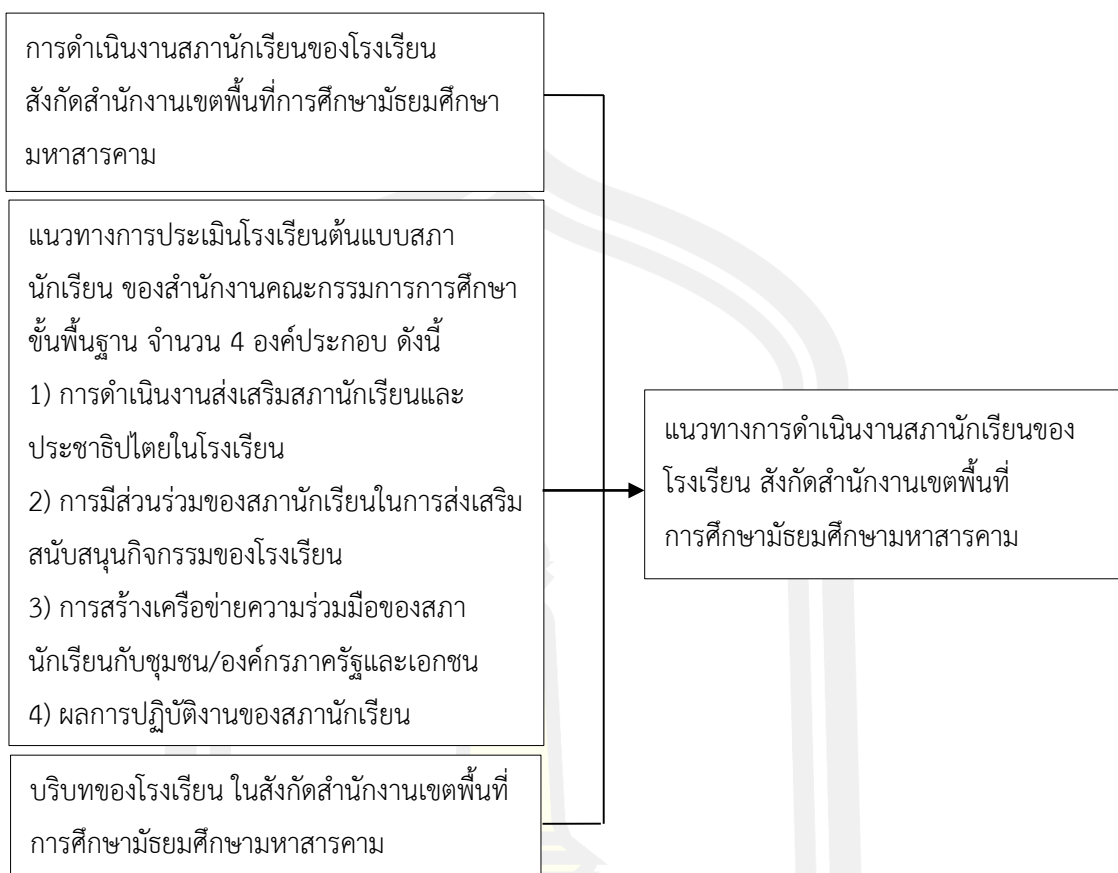
ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1. ศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ศึกษาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนจากโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียนที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียนของโรงเรียน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียนของโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนระดับประเทศ และได้รับรางวัลระดับเหรียญทอง ในการเข้าร่วมการแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียนงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ จำนวน 6 คน

2. ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสถานักเรียน เพื่อศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม สามารถสรุปได้ดังภาพประกอบ 1 ดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานศึกษาของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมหนึ่งของนักเรียนที่จะปลูกฝังทัศนคติค่านิยม
ความเป็นประชาธิปไตยและเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการช่วยพัฒนา
โรงเรียน โดยมีการจัดตั้งองค์กรนักเรียนที่มาจาก การเลือกตั้งของนักเรียน เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทน
นักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมที่ส่งเสริมในด้านความเป็นประชาธิปไตยและช่วยพัฒนาโรงเรียน
นักเรียน และชุมชน ตามวิถีประชาธิปไตย โดยไม่ขัดกับกฎระเบียบของโรงเรียน

2. แนวทางการดำเนินงานสถานศึกษา หมายถึง การสร้างแนวปฏิบัติสำหรับ
การดำเนินงานสถานศึกษาให้เกิดผลสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนา
แนวทางการดำเนินงานสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
มหาสารคาม ซึ่งดำเนินการพัฒนาตามแนวทางการประเมินโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียน
ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน หมายถึง การส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน การแสดงที่มาและกำหนดบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานักเรียน และการบูรณาการกับกลุ่มสาระต่าง ๆ

องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรม ของโรงเรียน หมายถึง กระบวนการทำงานของสถานักเรียนในการจัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ ที่แสดงถึง การมีส่วนร่วมของนักเรียน และมีการประเมิน สรุป และรายงานผลการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจน

องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กร ภาครัฐและเอกชน หมายถึง สถานักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุม การวางแผน การเสนอแนะ การจัดทำโครงการ การบริหาร การจัดการ การจัดหางบประมาณ ตลอดจนการร่วมมือปฏิบัติงาน หรือดำเนินงาน ร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ

องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน หมายถึง โครงการ นวัตกรรม ระบบบริหาร วิธีการ ให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด และมีการปฏิบัติต่อเนื่อง ได้รับการยอมรับ สามารถเป็นแบบอย่างในการดำเนินงานสถานักเรียนให้แก่โรงเรียนอื่น ๆ ได้

3. สภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน ที่เป็นอยู่จริง โดยทั่วไปในปัจจุบัน

4. สภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง สภาพการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน ที่ต้องการ ให้เกิดขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานสถานักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

5. ผู้อำนวยการโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้รักษาการที่ปฏิบัติหน้าที่ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

6. ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน หมายถึง ครูผู้สอนที่ได้รับการแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ รับผิดชอบงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

7. โรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียนที่ดี หมายถึง โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือก เป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ระดับประเทศ และได้รับรางวัลระดับเหรียญทองในการแข่งขัน กิจกรรมสถานักเรียน งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ

8. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จำนวน 35 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 20 โรง โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 4 โรง โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 3 โรง และโรงเรียนขนาดใหญ่ พิเศษ จำนวน 8 โรง

9. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม หมายถึง หน่วยงาน ราชการที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เป็นหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหารสถานศึกษา
 - 2.1 ความหมายของการบริหาร
 - 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร
 - 2.3 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา
 - 2.4 แนวคิดและหลักการบริหารสถานศึกษา
 - 2.5 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียน
 - 2.1 ความหมายของงานกิจการนักเรียน
 - 2.2 ความสำคัญของงานกิจการนักเรียน
 - 2.3 หลักการบริหารงานกิจการนักเรียน
 - 2.4 ขอบข่ายของงานกิจการนักเรียน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานสถานักเรียน
 - 3.1 ความหมายของสถานักเรียน
 - 3.2 หลักการจัดตั้งสถานักเรียน
 - 3.3 วัตถุประสงค์ของสถานักเรียน
 - 3.4 บทบาทหน้าที่ของสถานักเรียน
 - 3.5 แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน
 - 3.6 การสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถานักเรียน
 - 3.7 แนวทางการประเมินโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน
4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทาง
 - 4.1 ความหมายของการพัฒนา
 - 4.2 ลักษณะของการพัฒนา
 - 4.3 ลักษณะที่ดีของการพัฒนาแนวทาง
5. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา

1. ความหมายของการบริหาร

เกรก (Gregg, 1957) กล่าวว่า กระบวนการทั้งหมดของการใช้ทรัพยากรที่เตรียมไว้ อย่างเหมาะสม คือ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์

เลน และคณะ (Lane and others, 1967) ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นศิลปะของผู้บริหารที่มีศิลปะเท่านั้นจึงจะประสบความสำเร็จในการทำงาน

อรุณ รักธรรม (2547) ได้ให้ความหมายของการบริหาร คือ การทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อให้เกิดความสำเร็จร่วมกัน โดยยึดหลักประหยัดและประสิทธิภาพความสำเร็จนั้นจะต้องเป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการต่าง ๆ

สาคร สุขศรีวงศ์ (2550) กล่าวว่า ได้มีนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศหลายท่านได้รวบรวมความหมายเกี่ยวกับการบริหารว่า คำว่า การบริหารงาน ในภาษาอังกฤษ มีคำใช้อยู่สองคำ คือ คำว่า Administration และ Management ความแตกต่างของคำสองคำนี้ อยู่ที่ว่า Administration มักจะเน้นในเรื่องนโยบาย ในขณะที่คำว่า Management นั้นเป็นการนำเอานโยบายไปปฏิบัติจัดทำหรือระดับปฏิบัติการ แต่หากพิจารณาในด้านความนิยมในการนำคำมาใช้แล้วจะพบว่าคำว่า Administration นิยมนำไปใช้ในทางการบริหารราชการและคำว่า Management นิยมใช้ในทางการบริหารธุรกิจ แต่อย่างไรก็ตามคำสองคำนี้อาจใช้แทนกันได้และหมายถึงการบริหาร เช่นเดียวกัน

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551) ได้ให้ความหมายของการบริหาร ไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การกระทำต่าง ๆ ที่มีผู้กระทำตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันทำเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยใช้กระบวนการทำอย่างมีระเบียบ ทรัพยากร และเทคนิคต่าง ๆ ที่เหมาะสม

จากการศึกษาความหมายของการบริหาร สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานอย่างมีศิลปะในการใช้ทรัพยากรทางการบริหาร ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) เพื่อให้เป็นไปตามนโยบาย และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

ลูเธอร์ กุลลิค และลินดอลล์ เออร์วิค (Luther Gulick and Lyndall Urwick, 1973) ได้รวบรวมแนวคิดทางด้านการบริหารต่าง ๆ เอาไว้ในหนังสือชื่อ “Paper on the Science of Administration” โดยเสนอแนวคิด กระบวนการบริหาร ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีชื่อว่า “POSDCoRB” ภาระหน้าที่ที่สำคัญของนักบริหาร 7 ประการ คือ

1. P = Planning (การวางแผน) เป็นการวางแผนโครงการหรือกิจกรรมซึ่งเป็นการเตรียมการก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. O = Organizing (การจัดองค์การ) เป็นการกำหนดโครงสร้างขององค์การ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน เช่น การแบ่งงาน Division (of Work) เป็นกรม กอง หรือแผนก โดยอาศัย ปริมาณงาน คุณภาพงาน หรือจัดตามลักษณะเฉพาะของงาน (Specialization)

3. S = Staffing (การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่กำหนดไว้

4. D = Directing (การอำนวยการ) เป็นภารกิจในการใช้ศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) การจูงใจ (Motivation) และการตัดสินใจ (Decision making) เป็นต้น

5. Co = Coordinating (การประสานงาน) เป็นการประสานให้ส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการทำงานมีความต่อเนื่องกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น

6. R = Reporting (การรายงาน) เป็นกระบวนการและเทคนิคของการแจ้งให้ผู้บังคับบัญชา ตามชั้นได้ทราบถึงผลการปฏิบัติงาน โดยที่มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสารในองค์กรอยู่ด้วย

7. B = Budgeting (การงบประมาณ) เป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการดำเนินงาน การควบคุมเกี่ยวกับการเงินและการคลัง

ภาพประกอบ 2 แสดงกระบวนการบริหารแบบ POSDCoRB

ปราชนา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง (2545) กล่าวว่า กระบวนการบริหารที่สำคัญ มีอยู่ 5 ประการ ได้แก่

1. การวางแผน (Planning) เกี่ยวข้องกับการตั้งจุดประสงค์ และวางแผนว่าจะทำให้จุดประสงค์ที่ตั้งไว้นั้นบรรลุผลสำเร็จได้อย่างไร จะต้องทำอะไรบ้าง ใครจะต้องทำอะไร จะทำให้สำเร็จได้ที่ตรงไหนอย่างไร ในขั้นแรกของการวางแผนนั้นจะเป็นการเลือกเป้าหมายขององค์กรนั้นจะมีการกำหนดเป้าหมายย่อย สำหรับหน่วยงานย่อยขององค์กรผู้บริหารระดับสูงจะเป็นผู้วางแผนกลยุทธ์ (Strategic Plan) ส่วนผู้บริหารระดับกลางและระดับต้น จะเป็นผู้กำหนดแผนปฏิบัติการ (Operational/Action Plan) โดยปกติแผนกลยุทธ์นั้นมักจะเป็นแผนระยะยาว อาจจะเป็น 5 ปี หรือ 10 ปี ส่วนแผนปฏิบัติการนั้นเป็นแผนดำเนินการในระยะสั้น ๆ
2. การจัดองค์กร (Organizing) เมื่อผู้บริหารการศึกษาได้กำหนดเป้าหมายและพัฒนาแผนงานหรือโปรแกรมต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายแล้ว ก็ต้องมีการออกแบบ และพัฒนาองค์กรขึ้นมา องค์กรที่แตกต่างกันก็มีเป้าหมายที่ต่างกัน
3. การอำนวยการ (Directing) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเป็นผู้นำ ได้แก่ การใช้ความสามารถในการสื่อสาร การจูงใจพนักงาน การตัดสินใจ การแก้ปัญหาในหน่วยงาน เพื่อมุ่งให้งานสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
4. การควบคุม (Controlling) เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ การกำหนดมาตรฐานของการปฏิบัติงาน การวัดผลการปฏิบัติงาน และการแก้ไขผลการปฏิบัติงานใด ๆ ที่ไม่เป็นไปตามแผนปฏิบัติงาน

5. การจัดบุคคลลงสู่หน่วยงาน (Staffing) เป็นหน้าที่ทางการบริหารงานบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสรรหาและบรรจุบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ขององค์กร Deming (1986) ได้กล่าวถึงการบริหารคุณภาพโดยใช้การบริหารตาม “วงจรเดมมิง (Deming Cycle)” หรือที่รู้จักกันในชื่อ PDCA ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

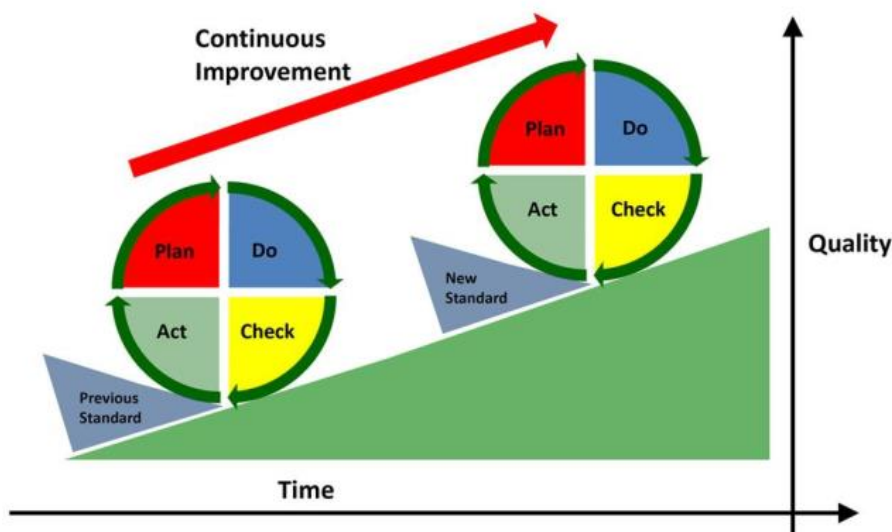
1. การจัดทำและวางแผน (Plan) ได้แก่ การทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนแล้วกำหนด หัวข้อควบคุม (Control Item) ซึ่งตามปกติได้แก่ Q-C-D-S-M-E (Quality–Cost–Delivery–Safety–Morale–Environment) การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุให้แก่หัวข้อควบคุมแต่ละข้อ และการกำหนดวิธีการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

2. การปฏิบัติตามแผน (Do) ได้แก่ การหาความรู้เกี่ยวกับวิธีดำเนินการนั้น ด้วยวิธีการ ฝึกอบรมหรือศึกษาด้วยตนเอง การดำเนินการตามวิธีที่กำหนด และเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และผลลัพธ์ของหัวข้อควบคุม

3. การติดตามประเมินผล (Check) ได้แก่ การตรวจสอบว่าการปฏิบัติงานเป็นไปตามวิธีการทำงานมาตรฐานหรือไม่ การตรวจสอบว่าค่าที่วัดได้ (ของตัวแปรที่เกี่ยวข้อง) อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานหรือไม่ และการตรวจสอบว่า (ของหัวข้อควบคุม) ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่

4. การกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ไม่เป็นไปตามแผน (Act) ได้แก่ การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามวิธีการทำงานมาตรฐานก็หามาตรการแก้ไข ผลลัพธ์ที่ได้ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังก็ค้นหาสาเหตุและแก้ไขที่ต้นตอเพื่อมิให้เกิดปัญหาซ้ำซ้อนขึ้นอีก และการปรับปรุงกระบวนการทำงานและเอกสารวิธีทำงานมาตรฐาน

เมื่อการดำเนินงานตามวงจร Deming Cycle ครบรอบ ก็จะก่อให้เกิดมาตรฐานใหม่ และเป็นแรงส่งสำหรับการดำเนินงานในรอบต่อไป วงจรนี้จะดำเนินการอย่างต่อเนื่องและก่อให้เกิดการปรับปรุงและสร้างมาตรฐานใหม่ให้สูงขึ้น

ภาพประกอบ 3 แสดงวงจรการบริหารงานคุณภาพแบบ Deming Cycle หรือ PDCA

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกว่า กลยุทธ์ในการบริหารที่ดีที่สุด อย่างหนึ่งคือ การมุ่งเน้นคุณภาพ และในปัจจุบันคุณภาพเป็นเรื่องของความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้รับบริการ ความหมายของคุณภาพ จึงมุ่งให้ลูกค้าพึงพอใจหรือตรงตามความต้องการของลูกค้า ในทางการศึกษา ลูกค้า หมายถึง ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มักซ์ เวเบอร์ (Weber, 1947) ได้เสนอแนวคิดการบริหารองค์การขนาดใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับขนาดขององค์การระบบราชการ จึงทำให้ Bureaucracy กลายเป็นแนวคิดระบบราชการในที่สุด โดยแนวคิดของ มักซ์ เวเบอร์ มีหลักการพื้นฐานในการบริหารงาน 7 ประการ คือ

1. ลำดับชั้น (Hierarchy)

หลักการนี้มีเป้าหมายที่จะทำให้องค์การต้องอยู่ภายใต้การควบคุม โดยเชื่อว่าการบริหารที่มีลำดับชั้นจะทำให้ระบบการสั่งการและการควบคุมมีความรัดกุม ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารที่เน้นกฎเกณฑ์และขั้นตอนมีความเหมาะสมในช่วงศตวรรษที่ 19-20

แต่เมื่อสถานการณ์โลกเปลี่ยนไปการบริหารตามลำดับชั้นจึงเริ่มมีปัญหา เพราะการทำงานในปัจจุบันต้องการความรวดเร็ว คนต้องการเสรีภาพมากขึ้นประชาชนต้องการบริการที่สะดวกรวดเร็ว แต่ในองค์การขนาดใหญ่ที่ใช้ระบบราชการ มีคนจำนวนมาก แต่มากกว่าครึ่งจะอยู่ในตำแหน่งระดับผู้บริหาร หัวหน้างานกว่าจะตัดสินใจงานสำคัญ ๆ ต้องรอให้ผู้บริหาร 7-8 คน เซ็นอนุมัติตามขั้นตอน และยังมีกฎเกณฑ์มาก ส่วนพนักงาน (ข้าราชการ) ระดับล่างจำนวนมาก ทั้งหมดมีหน้าที่ทำงานเอกสาร โดยการตรวจบันทึกของคนอื่นแล้วเขียนบันทึกส่งให้เจ้านาย คำบันทึก

หรือรายงานเต็มไปด้วยศัพท์อันหรูหรา นอกจากนี้ยังมีฝ่ายวางแผน ฝ่ายวิชาการ เป็นผู้จัดทำแผน ยุทธศาสตร์หน้าปีกใหญ่ให้เจ้านาย

การที่ผู้นำคิดว่าวิธีการบริหารองค์การขนาดใหญ่คือเผด็จการ ถือเป็นความเชื่อที่ผิดมาก เพราะผู้บริหารสูงสุดไม่รู้คำตอบได้ทุกเรื่อง แต่ควรมองหาคำตอบที่ดี ถูกต้องจากผู้อื่นด้วยการลดขั้นตอน ลดลำดับขั้นของการสั่งการออกไปในขณะที่รักษาความสามารถในการควบคุมที่จำเป็นไว้ โดยการตัดขั้นตอนของผู้บริหารที่ไม่เพิ่มมูลค่าให้กับงานออก เพื่อจัดองค์การที่เป็นแนวราบมากขึ้น และทำให้คนที่ทำงานในระดับรอง ๆ ลงมา สามารถควบคุมดูแลและรับผิดชอบต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของตนเอง

2. ความสำนึกแห่งความรับผิดชอบ (Responsibility)

เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องมีความสำนึกแห่งความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ของตน ความรับผิดชอบ หมายถึง การรับผิดชอบต่อการกระทำใด ๆ ที่ตนได้กระทำลงไปและความพร้อมที่จะให้มีการตรวจสอบโดยผู้บังคับบัญชาอยู่ตลอดเวลาด้วย

อำนาจ (Authority) หมายถึง ความสามารถในการสั่งการ บังคับบัญชา หรือกระทำการใด ๆ เพื่อให้มีการดำเนินการหรือปฏิบัติการต่าง ๆ ตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมา

1. อำนาจหน้าที่เป็นสิ่งที่ได้มาอย่างเป็นทางการตามตำแหน่ง
2. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบจะต้องมีความสมดุลกันเสมอ
3. การได้มาซึ่งอำนาจในทัศนะของ Max Weber คือ การได้อำนาจมา

ตามกฎหมาย (Legal authority)

4. ภาระหน้าที่ (duty) หมายถึงภารกิจหน้าที่การงานที่ถูกกำหนด

หรือได้รับมอบหมายให้กระทำ

3. หลักแห่งความสมเหตุสมผล (Rationality)

ความถูกต้องเหมาะสมของแนวปฏิบัติที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุอย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิผล (Effective) การทำงานหรือการดำเนินกิจการใด ๆ ที่สามารถประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ประสิทธิภาพ (Efficiency) ความสามารถในการที่จะใช้ทรัพยากรบริหารต่าง ๆ ที่มีอยู่ ซึ่งได้แก่ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ เวลาไปในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานนั้นได้มากที่สุด

ประหยัด (Economic) ความสามารถในการที่จะประหยัดทรัพยากรบริหาร แต่สามารถที่จะให้บริการ หรือผลิตออกมาให้ได้ระดับเดิม

การประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีความเกี่ยวข้องกับเป้าหมายขององค์การ อาจทำได้ 2 วิธีคือ

1. การวัดผลการปฏิบัติงานในลักษณะที่เรียกว่า ประสิทธิภาพ (Effectiveness) จะเป็นการกำหนดขอบเขต หรือขนาดที่องค์การต้องการบรรลุผลสำเร็จไว้ แล้วมีการประเมินผลหลังจากที่มีการปฏิบัติแล้วว่าจะสามารถดำเนินการให้ได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ถ้าสำเร็จก็คือว่าบรรลุเป้าหมาย หรือมีประสิทธิภาพ (Where)

2. การวัดประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ระดับที่องค์การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ เป็นการวัดผลในทางเศรษฐศาสตร์ มีการวัดต้นทุนค่าใช้จ่ายต่อหน่วยผลิตที่ได้ เป็นการวัดว่าองค์การบรรลุเป้าหมายได้อย่างไร (How)

4. หลักการมุ่งสู่ผลสำเร็จ (Achievement orientation)

การปฏิบัติงานใด ๆ จะต้องมุ่งสู่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การเสมอ ผลสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยอย่างน้อย 3 อย่าง คือ

1. เจ้าหน้าที่ต้องมีหลักการและวิธีการในการตัดสินใจเลือกหนทางปฏิบัติ ได้อย่างถูกต้อง โดยถือหลักประสิทธิภาพหรือหลักประหยัด

1.1 หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) ในระหว่างทางเลือกหลาย ๆ ทาง ที่จะต้องใช้จ่ายเงินเท่ากัน ควรเลือกทางเลือกที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

1.2 หลักประหยัด (Economy) ถ้ามีทางเลือกที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลได้เท่า ๆ กัน หลายทางเลือก ควรเลือกทางเลือกที่เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

2. ความมีประสิทธิภาพในการบริหารงานจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะด้าน

3. การบริหารจะได้รับประสิทธิผลสูงสุดต่อเมื่อมีการกำหนดวิธีการปฏิบัติงาน ที่ถูกต้อง เหมาะสมกับลักษณะงาน สถานที่ ช่วงเวลา สภาพแวดล้อม ในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเป้าหมายหรือผลสำเร็จที่ต้องการ

5. หลักการทำให้เกิดความแตกต่างหรือการมีความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization)

ลักษณะทางโครงสร้างขององค์การแบบระบบราชการ ต้องมีการแบ่งงาน และจัดแผนงาน หรือจัดส่วนงาน (Departmentation) ขึ้นมา เพราะภารกิจงานขององค์การขนาดใหญ่มีจำนวนมากจึงต้องมีการแบ่งงานที่ต้องทำออกเป็นส่วน ๆ แล้วหน่วยงานมารองรับการจัดส่วนงานอาจยึดหลักการจัดองค์การได้หลายรูปแบบ คือ

1. การแบ่งส่วนงานตามพื้นที่ เป็นการแบ่งงานโดยการกำหนดพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน และมีการกำหนดภารกิจ บทบาท อำนาจหน้าที่ ที่องค์กรต้องบริหารจัดการไว้ด้วย เช่น การแบ่งพื้นที่การบริหารราชการออกเป็น จังหวัด อำเภอ อ.บ.จ. อ.บ.ต. เทศบาล
2. การแบ่งงานตามหน้าที่ หรือภารกิจที่องค์กรจะต้องปฏิบัติจัดทำ เช่น การจัดแบ่งงานของกระทรวงต่าง ๆ เช่น กระทรวงกลาโหม กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการคลัง
3. การแบ่งงานตามลูกค้า หรือผู้รับบริการ เช่น การแบ่งโรงพยาบาล ออกเป็น โรงพยาบาลเด็ก โรงพยาบาลหญิง โรงพยาบาลสงฆ์
4. การแบ่งงานตามขั้นตอนหรือกระบวนการทำงาน โดยคำนึงว่างานที่จะทำ สามารถแบ่งออกเป็นที่ขั้นตอน อะไรบ้าง แล้วกำหนดหน่วยงานมารองรับ
6. หลักระเบียบวินัย (Discipline)

ต้องมีการกำหนดระเบียบ วินัย และบทลงโทษ ขึ้นมาเพื่อเป็นกลไกการควบคุม ความประพฤติของสมาชิกทุกคนในองค์กร
7. ความเป็นวิชาชีพ (Professionalization)

ผู้ปฏิบัติงานในองค์การราชการ ถือเป็นอาชีพอย่างหนึ่ง และต้องปฏิบัติงาน เต็มเวลา ความเป็นวิชาชีพ “รับราชการ” นั้น ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในภาระหน้าที่ของตนด้วย

ความสำเร็จของระบบราชการในอดีตเกือบ 100 ปี ที่ผ่านมา เพราะ

 1. มีวิธีการจัดองค์การที่ มีระบบการทำงานที่ชัดเจน ตั้งอยู่บนหลักการของ ความสมเหตุสมผล
 2. มีการใช้อำนาจตามสายการบังคับบัญชา มีการแบ่งงานตามหลัก ความชำนาญเฉพาะด้าน ทำให้ระบบราชการสามารถทำงานที่มีขนาดใหญ่ และสลับซับซ้อนได้อย่างดี
 3. ระบบราชการพัฒนาและใช้มาในช่วงที่สังคมยังเดินไปอย่างช้า ๆ และเพิ่งปรับเปลี่ยนมาจากสังคมศักดินา ประชาชนยังไม่ตื่นตัวในเรื่องสิทธิเสรีภาพ
 4. ผู้มีอำนาจในระดับสูงยังเป็นผู้มีข้อมูลที่มากพอต่อการตัดสินใจได้ดีกว่า คนในระดับล่าง หรือประชาชนทั่วไป
 5. คนส่วนใหญ่ยังมีความจำเป็นและต้องการบริการสาธารณะจากรัฐ เหมือน ๆ กัน เช่น บริการทางด้านการรักษาพยาบาล การศึกษา สาธารณูปโภคต่าง ๆ องค์กร ภาครัฐที่บริหารแบบระบบราชการจึงสามารถดำเนินงานได้อย่างไม่มีปัญหามากนัก

Newby, Stepich, Lehman และ Russell (2000) ได้นำเสนอ กระบวนการบริหารแบบ PIE ได้แก่ การวางแผน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผล ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์และการตัดสินใจของผู้บริหารที่จะกำหนดวิธีการไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติให้บรรลุผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำข้อมูลข่าวสาร (Information) ในอดีตมากำหนด หรือช่วยพยากรณ์อนาคต แนวคิดของการวางแผนจึงมีลักษณะเป็น “ศาสตร์” ที่ต้องอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Information) ที่มีความแม่นยำเชื่อถือได้ และต้องมีองค์ประกอบที่ชัดเจน และมีความต่อเนื่องกัน ตามลำดับ เพื่อให้ผู้ใช้แผนมีความรู้และความเข้าใจ เพื่อที่จะนำแผนไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จได้ โดยองค์ประกอบของการวางแผนที่สำคัญ คือ

1.1 การกำหนดจุดมุ่งหมายปลายทาง (Ends) ที่ต้องการบรรลุ มีหลายระดับ คือ

- 1) จุดมุ่งหมายหรือเป้าประสงค์ (Goals) เป็นการแสดงถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาข้างหน้า ซึ่งจะมองในรูปของผลลัพธ์ (Outcomes)
- 2) วัตถุประสงค์ (Objective) เป็นผลมาจากการแปลงจุดมุ่งหมาย (Goals) ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อให้ง่ายในการนำไปปฏิบัติ
- วัตถุประสงค์จึงเป็นการกำหนด ผลผลิต (Output) ที่คาดหวังให้เกิดขึ้น และ
- 3) เป้าหมาย (Targets) เป็นผลมาจากการแปลงวัตถุประสงค์ ให้เป็นรูปธรรมในการปฏิบัติงานมากขึ้น เป้าหมายจึงเป็นตัวกำหนดผลลัพธ์สุดท้ายที่เกิดจากการปฏิบัติตามแผน โดยกำหนดเป็นหน่วยนับที่วัดปริมาณ และกำหนดระยะเวลาที่จะบรรลุผลสำเร็จด้วย

1.2 วิธีการและกระบวนการ (Means and Process) เป็นองค์ประกอบที่เกิดจากการนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์ และกำหนดเป็นทางเลือก (Alternative) เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ หรือกลยุทธ์ (Strategy) ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และถ่ายทอดออกมาเป็นแผนงาน (Programs) และโครงการ (Projects) ที่เชื่อมโยงกัน โดยทั่วไปประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

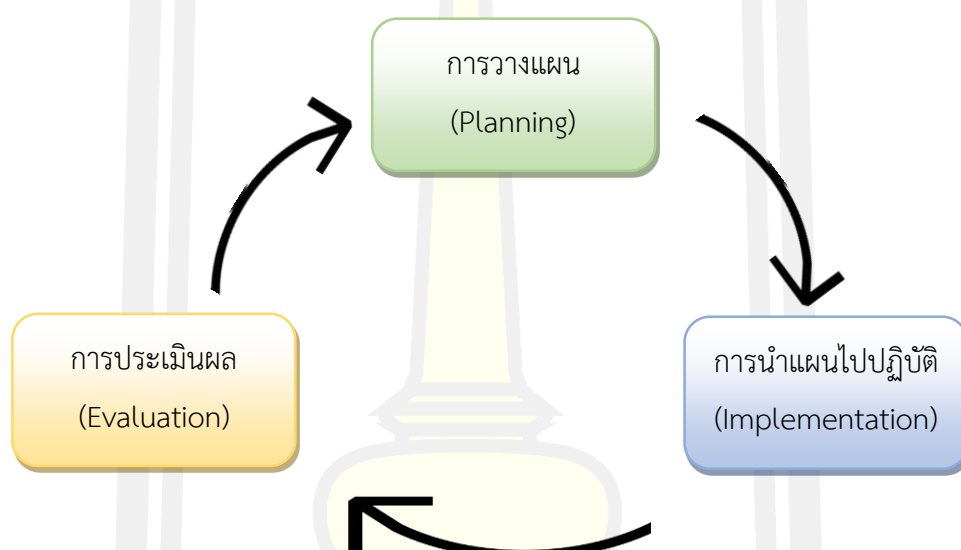
1.2.1 กลวิธีการปฏิบัติ หรือมาตรการ (Strategy) ซึ่งเป็นการกำหนดแนวทางการปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมาย (Ends) ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.2 แผนงาน (Programs) และโครงการ (Projects) เป็นการกำหนดแนวทางของการกระทำให้เป็นรูปธรรมในการปฏิบัติมากขึ้น โดยทั่วไปจะมีประเด็นของการเขียนที่ชัดเจน ครอบคลุม และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

1.2.3 ทรัพยากร (Resources) และค่าใช้จ่าย (Cost) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการวางแผนและนำแผนไปปฏิบัติ ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ผู้วางแผนระบุให้ชัดเจนและมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ

2. การนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation) เป็นองค์ประกอบที่แสดงถึงกรรมวิธีในการตัดสินใจเลือกแผนงานและโครงการไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตามจุดหมาย (Ends) ที่กำหนดไว้ ส่วนของขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยกลยุทธ์หลายอย่าง ทั้งกลยุทธ์ภายในและภายนอกองค์การ

3. การประเมินผล (Evaluation) เป็นองค์ประกอบที่แสดงถึงการตรวจสอบการควบคุม และการวัดผลการปฏิบัติตามแผนเพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้า ข้อบกพร่อง หรือข้อจำกัดของแผน เพื่อจะได้ปรับปรุงแผนให้สามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ภาพประกอบ 4 แสดงกระบวนการบริหารแบบ PIE

จากบทสรุปข้างต้น จะพบว่า หลักการบริหารงานแบบ PIE เป็นหลักการบริหารที่ครอบคลุมหลักการบริหารแบบอื่น ๆ เป็นหลักการที่ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติในระดับสถานศึกษา

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การบริหารงานแบบ PIE โดย ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การนำแผนสู่การปฏิบัติ (Implementation) และการประเมินผล (Evaluation)

3. ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

ณัฐรญา พวงจันทร์ (2553) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหาร การพัฒนา และปรับปรุงวิธีการบริหารงานด้านต่าง ๆ เพื่อนำพาสถานศึกษาสู่ความก้าวหน้า ส่งเสริมความเจริญด้านความคิด ความรู้ ควบคู่กับการสอดแทรกคุณธรรมแก่นักเรียน เพื่อให้ได้นักเรียนที่มีคุณภาพ

ศิลป์ชัย อ่วงตระกูล (2553) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานร่วมกับกลุ่มบุคคลมืออาชีพและชุมชนในท้องถิ่น เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมตามวัตถุประสงค์อย่างมีคุณภาพ

มนทิพย์ ทรงกิตติพิศาล (2552) ให้ความหมายของการบริหาร สถานศึกษา หมายถึง การจัดการส่งเสริม ช่วยเหลือกันของผู้เกี่ยวข้อง ที่จะผลักดันให้แผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

ประภาศิริ สุรพันธ์ (2550) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา ซึ่งภารกิจและขอบข่ายงานในการบริหารสถานศึกษานั้นมีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกเป็น 4 งาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

สุฤทธิ์ บุณนาค (2547) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ก็คือ การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในโรงเรียนมัธยมศึกษาถือว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและภารกิจที่ต้องรับผิดชอบในด้านการบริหารโรงเรียน และสามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2546) มาตรา 4 กำหนดไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายความว่า บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน หรืออุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน

สมาคมเพื่อการศึกษาของเด็กแห่งชาติ (National association for the education of young children, 2005) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า เป็นบุคคลผู้รับผิดชอบในการวางแผน การปฏิบัติตามแผน และประเมินผลการปฏิบัติงาน เป็นผู้มีความสามารถในการเป็นผู้นำ และบริหารจัดการ เป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมให้องค์กรโปร่งใส เป็นที่เป็นที่ยอมรับในคุณค่าขององค์กร เป็นผู้มีส่วนร่วมที่กว้างไกล และดำเนินการให้สัมฤทธิ์ผลตามวิสัยทัศน์นั้น และเป็นผู้จัดทำระบบการดำเนินงานตามพันธกิจขององค์กร ผู้บริหารอาจมีชื่อเรียกหลายอย่าง เช่น ผู้อำนวยการ ผู้จัดการ ผู้บริหาร ครูใหญ่ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการสถานศึกษาให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะทางการบริหาร สามารถตัดสินใจ สั่งการ ตลอดจน แสดงบทบาทในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

จากการศึกษาความหมายของการบริหารสถานศึกษา สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานอย่างมีศิลปะในการใช้ทรัพยากรทางการบริหารมาดำเนินงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้และสามารถให้บริการทางการศึกษาแก่สังคมได้อย่างมีคุณภาพ

4. แนวคิดและหลักการบริหารสถานศึกษา

การบริหารงานในสถานศึกษาตามแนวทางที่กำหนด ไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจาย อำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรคำนึงถึงหลักการ บริหาร โดยประการแรกต้องมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ชัดเจน ผู้บริหารต้องเข้าใจ ถึงเป้าหมายของสถานศึกษาว่าเป็นไปในทิศทางใด จึงจะจัดงาน จัดคน จัดเงิน จัดวัสดุอุปกรณ์ เหมาะสม ต่อมาต้องมีเทคนิควิธีการในการบริหารงาน การบริหารงานทุกประเภทย่อมต้องมีเทคนิค วิธีการ ขั้นตอน และกระบวนการ งานที่สมควรมีระบบ มีความรอบคอบ จึงจะทำให้งานดำเนินไป ด้วยดี และสุดท้ายต้องมีการประเมินผล เมื่อได้ดำเนินกิจการใด ๆ ควรจะมีการประเมินผลและ ติดตามผลเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงงานได้ดีขึ้น การทำงานที่ขาดการประเมินผล จะไม่ช่วยในการพัฒนาสถานศึกษา

ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง (2545) กล่าวว่า หลักการบริหารสถานศึกษา มี 9 ประการ ได้แก่

1. ความเข้าใจในการนำนโยบายไปปฏิบัติการ (Policy)
2. ใช้อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงาน (Authority)
3. มีความสามารถในการคาดคะเน และจัดทำแผนงาน (Planning)
4. ความสามารถในการจัดโครงสร้างและระบบงาน (Organizing)
5. ความสามารถในการจัดบุคลากรลงในหน่วยงาน (Staffing)
6. ความสามารถในการอำนวยการบริหาร การเป็นผู้นำ (Directing)
7. การร่วมมือประสานงาน ประชาสัมพันธ์ (Coordinating)
8. ความสามารถในการจัดทำรายงานประเมินผลการปฏิบัติงาน (Reporting)
9. ความสามารถในการจัดการควบคุมทรัพยากร ค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน (Budgeting)

หลักการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (พาทีพย์ ชมคำ, 2552 อ้างอิงมาจาก จริยวารณ ไชยเทพ, 2556) ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. หลักนิติธรรม หมายถึง การกำหนดกฎกติกาและการปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพของสมาชิก
2. หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมการสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย
3. หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ปรับปรุงกลไกการทำงานให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา มีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน
4. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญ ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความคิดเห็น การไต่สวน การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ เป็นต้น
5. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง กล้าที่จะยอมรับผลของการกระทำ
6. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำนวนจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม รักษาและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จากการศึกษาแนวคิดและหลักการบริหารสถานศึกษา สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาต้องมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ชัดเจน ผู้บริหารต้องเข้าใจถึงเป้าหมายของสถานศึกษาว่าเป็นไปในทิศทางใด จึงจะจัดงาน จัดคน จัดเงิน จัดวัสดุอุปกรณ์ เหมาะสม

โดยยึดหลักธรรมภิบาล 6 ประการ ได้แก่ 1. หลักนิติธรรม 2. หลักคุณธรรม 3. หลักความโปร่งใส 4. หลักการมีส่วนร่วม และ 5. หลักความรับผิดชอบ

5 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ภาวะผู้นำในการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยกระทรวงศึกษาธิการ (2548) ได้กำหนดไว้ว่า บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นไปตามข้อกำหนดว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามโครงสร้างการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ตามมาตรา 39 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ใน 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหาร งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป สรุปพอสังเขปได้ดังนี้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2543)

ด้านวิชาการ

1. มีความรู้และเป็นผู้นำด้านวิชาการ
2. มีความรู้ มีทักษะ มีประสบการณ์ด้านการบริหารงาน
3. สามารถใช้ความรู้และประสบการณ์แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันทั่วทั้งที่
4. มีวิสัยทัศน์
5. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
6. ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ มุ่งพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
7. รอบรู้ทางด้านการศึกษา
8. ความรับผิดชอบ
9. แสวงหาข้อมูลข่าวสาร
10. รายงานผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ
11. ใช้นวัตกรรมทางการบริหาร
12. คำนึงถึงมาตรฐานวิชาการ

การบริหารงบประมาณ

1. เข้าใจนโยบาย อำนาจหน้าที่ และกิจกรรมในหน่วยงาน
2. มีความรู้ระบบงบประมาณ
3. เข้าใจระเบียบคลัง วัสดุ การเงิน
4. มีความซื่อสัตย์ สุจริต
5. มีความละเอียดรอบคอบ
6. มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
7. หมั่นตรวจสอบการใช้งบประมาณอยู่เสมอ
8. รายงานการเงินอย่างเป็นระบบ การบริหารงานบุคคล
9. มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ในการบริหารงานบุคคล
10. เป็นแบบอย่างที่ดี
11. มีมนุษยสัมพันธ์
12. มีอารมณ์ขัน

13. เป็นนักประชาธิปไตย
14. ประนีประนอม
15. อุตุน อุดกัสน
16. เป็นนักพูดที่ดี
17. มีความสามารถในการประสานงาน
18. มีความสามารถจูงใจให้คนร่วมกันทำงาน
19. กล้าตัดสินใจ
20. มุ่งมั่นพัฒนาองค์กร

การบริหารทั่วไป

1. เป็นนักวางแผนและกำหนดนโยบายที่ดี
2. เป็นผู้ที่ตัดสินใจและวินิจฉัยสั่งการที่ดี
3. มีความรู้ และบริหารโดยใช้ระบบสารสนเทศที่ทันสมัย
4. เป็นผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร
5. รู้จักมอบอำนาจและความรับผิดชอบแก่ผู้ที่เหมาะสม
6. มีความคล่องแคล่ว ว่องไว และตื่นตัวอยู่เสมอ
7. มีความรับผิดชอบงานสูง ไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรค
8. กำกับ ติดตาม และประเมินผล

นอกจากนี้ รุจිර ภู่อาระ (2545) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์นโยบายและสั่งเคราะห์งาน ได้แก่ การวิเคราะห์นโยบายสู่การปฏิบัติงานในสถานศึกษา และการกำหนดวิธีการและควบคุมการปฏิบัติงาน การสั่งการ การประสานงาน และติดตามผลการปฏิบัติงานของทุกหน่วยงานในสถานศึกษา
2. การบริหารงานในสถานศึกษา ได้แก่ การบริหารสถานศึกษาตามระเบียบข้อบังคับ คำสั่ง ของกรม กระทรวง รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องและรัฐบาล และการบริหารบุคคลในสถานศึกษา
3. การกำกับดูแลในสถานศึกษา ได้แก่ การกำกับดูแลการจัดการศึกษาในสถานศึกษา การกำกับดูแลการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรและได้มาตรฐาน การกำกับดูแลนักเรียนให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่กำหนด การกำกับดูแลการจัดทำแผนปฏิบัติการ แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา และการกำกับดูแลการบริหารงบประมาณและการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด รักษาผลประโยชน์ของทางราชการ

4. การเป็นผู้นำ ได้แก่ การเป็นผู้นำในการพัฒนาสถานศึกษา การเป็นผู้นำในการเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลทั้งหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และการเป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและสถานศึกษา

5. การส่งเสริมและสนับสนุน ได้แก่ การส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย การส่งเสริมสนับสนุนการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของสังคม การส่งเสริม สนับสนุนการจัดสวัสดิการแก่บุคลากรในสถานศึกษา และการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา

6. การรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีต่อกรมเจ้าสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน

7. เสนอข้อคิดเห็นในการปรับปรุงพัฒนางาน ระเบียบข้อปฏิบัติต่อกรมเจ้าสังกัด

8. ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประกอบด้วย การเป็นผู้นำทางวิชาการ การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม การเป็นผู้อำนวยความสะดวก การประสานความสัมพันธ์ การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร การสร้างแรงจูงใจ การประเมินผล การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมเทคโนโลยี

จากการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหาร งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียน

การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนสามารถทำได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนจะช่วยให้ นักเรียนได้เจริญงอกงามเป็นคนโดยสมบูรณ์ เจริญเติบโตในทุก ๆ ด้าน (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2549) โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งด้านวิชาการ คุณธรรมจริยธรรม ระเบียบวินัย รวมไปถึง ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้มีความเลื่อมใสในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข ดังนั้นการจัดกิจกรรมที่ดีมีประโยชน์กับนักเรียน จะต้องเป็นหลักและวิธีการที่ดีและถูกต้อง ซึ่งจุดมุ่งหมายของกิจกรรมนักเรียนจะแตกต่างกัน ในแต่ละโรงเรียน แต่จุดมุ่งหมายหลักนั้นจำเป็นต้องเกี่ยวข้อง สนับสนุน และส่งเสริมจุดมุ่งหมาย ของการศึกษาตอบสนอง ความต้องการของนักเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนที่สมบูรณ์

1. ความหมายของงานกิจการนักเรียน

โฉมฉาย กาศโอสถ (2554) อธิบายว่า การบริหารกิจการ นักเรียน หมายถึง การกระทำทุกอย่างในโรงเรียนเพื่อช่วยพัฒนานักเรียน

วิภาวรรณ โชติสวัสดิ์ (2555) การบริหารงานกิจการนักเรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียนทุกคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติที่ดีงาม มีระเบียบวินัยในตนเอง อันจะส่งผลให้นักเรียนก้าวหน้า และประสบผลสำเร็จในการเรียนและการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไป

มลรัก ทুমแสง (2555) กล่าวว่า งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียนทุกคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติที่ดีงาม มีระเบียบวินัยในตนเองอันจะส่งผลให้นักเรียนก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จในการเรียน การทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไป

สัมพันธ์ ชื่นสำราญ (2556) งานกิจการนักเรียน คืองานที่ทางโรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดให้แก่ นักเรียน เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถต่าง ๆ ของนักเรียน รวมทั้งอำนวยความสะดวกและสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักเรียนกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

กัญญา บัวใสว (2558) กล่าวว่า การบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียนทุกคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติที่ดีงาม มีระเบียบวินัยในตนเอง อันจะส่งผลให้นักเรียนก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จในการเรียนและการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไป

วรภรณ์ บุญตอก (2559) กล่าวว่า งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติที่มุ่งส่งเสริม การเรียนการสอนของนักเรียนทุกคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติ ที่ดีงามมีระเบียบวินัยในตนเอง อันส่งผลให้นักเรียนก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน เมื่อสำเร็จการศึกษาออกไป

อภิรัตน์ ภูผาดาว (2559) ได้ให้ความหมายของการบริหาร กิจการนักเรียนว่า หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนและกิจกรรมนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียนที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียนเพื่อบริการนักเรียน โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลายตามความถนัดและความสนใจของนักเรียนเพื่อความก้าวหน้า และเป็นประโยชน์สูงสุดกับตัวนักเรียน

จากการศึกษาความหมายของงานกิจการนักเรียน สรุปได้ว่า งานกิจการนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนรวมถึงกิจกรรมนักเรียน เพื่อการบริการนักเรียนในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ก็เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นที่ไปตามแบบแผนที่เหมาะสมกับช่วงวัย และมาตรฐานที่

กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดงานกิจการนักเรียนคือการพัฒนาส่งเสริมผู้เรียนรอบด้าน ให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความรู้ คู่คุณธรรม เป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป

2. ความสำคัญของงานกิจการนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดความสำคัญของการบริหารงานกิจการนักเรียน การดำเนินการบริหารกิจการนักเรียน อย่างมีประสิทธิภาพทำให้เกิดประโยชน์ 6 ประการ ดังนี้

1. ทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยในโรงเรียน
2. ส่งเสริมให้การเรียนการสอนผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา
3. นักเรียนแต่ละคนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะตนเต็มตามศักยภาพ
4. นักเรียนที่มีปัญหาต่าง ๆ ได้รับความช่วยเหลือ และแก้ไขพฤติกรรมให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ตามโครงการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
5. บุคลากรในโรงเรียนรู้จักควบคุมตนเองให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข รู้จักการให้และการรับมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เข้าใจและยอมรับกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับ

6. บุคลากรในโรงเรียนเข้าใจรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย รู้จักใช้สิทธิและทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้อง

หัสตินทร์ เชาวน์ปรีชา (2546) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียนว่ามีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับการพัฒนาเยาวชนให้เจริญเติบโตสมบูรณ์ดีพร้อมทั้งอารมณ์ สังคม และจิตใจ การบริหารวิชาการ สามารถพัฒนาได้มากทางสติปัญญา และกระทำได้มากในห้องเรียนปกติ การบริหารกิจการนักเรียนที่กระทำนอกห้องเรียนปกติสามารถพัฒนาเยาวชนได้ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ ซึ่งมีความสำคัญที่ช่วยให้เยาวชนเป็นคนสมบูรณ์สามารถอยู่ร่วมกันกับคนและทำงานร่วมกับคนได้ดีในสังคม และช่วยให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีที่ประเทศชาติพึงปรารถนา ความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียนสามารถแยกพิจารณาเป็นประเด็น ๆ ได้ดังนี้

1. ความสำคัญต่อตัวนักเรียนเอง การบริหารกิจการนักเรียนช่วยให้นักเรียนรายบุคคลได้มีโอกาสคลายเครียดจากการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ เพราะมุ่งแต่เรียนและทำงานตามที่ครูมอบหมายจริงจังจนไม่มีเวลาเล่นนั้นฝืนธรรมชาติของคนวัยเรียนที่ต้องกระทำทั้งเรียน เล่น และพักผ่อนหย่อนใจ การเรียน การทำงานอย่างเดียว อาจทำให้เขาไม่มองอาจเหมือนคนปกติ

2. ความสำคัญต่อครู อาจารย์ การบริหารกิจการนักเรียนช่วยให้ครู อาจารย์ได้สัมพันธ์กับนักเรียนรายบุคคล ด้านความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ตามธรรมชาติ และสามารถให้ความช่วยเหลือเขารายบุคคลได้ดียิ่งขึ้น

3. ความสำคัญต่อผู้บริหาร การบริหารกิจการนักเรียนช่วยให้ ผู้บริหารโรงเรียนได้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนไว้เป็นระยะ ๆ เพื่อการศึกษาและใช้ให้เป็นประโยชน์กับนักเรียน ผู้ปกครอง นายจ้างและโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่สูงขึ้น ในกรณีที่ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนไปใช้เพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง

4. ความสำคัญต่อครูแนะแนว การบริหารกิจการนักเรียนช่วยให้ครู แนะแนวที่ไม่มีแบบทดสอบด้านความถนัด ความสนใจ ได้ข้อมูลด้านความถนัด และความสนใจจากการสังเกต และบันทึกข้อมูลประจำวันในการร่วมทำกิจกรรมนักเรียนรายบุคคล ทั้งนี้เพื่อนำไปประกอบการให้คำปรึกษาหารือนักเรียนในการตัดสินใจวางแผนเลือกอาชีพ และเลือกสายการเรียนให้เหมาะสมกับตนมากที่สุด

5. ความสำคัญต่อประเทศชาติ การบริหารกิจการนักเรียนช่วยให้ประเทศชาติได้พลเมืองที่เพียบพร้อมด้วย ปัญญาธรรม สามัคคีธรรม และคารวธรรม เพราะกิจกรรมนักเรียนในการบริหารกิจการนักเรียนให้ความรู้และประสบการณ์แก่นักเรียนรายบุคคล ภายใต้การควบคุมดูแลของครู อาจารย์ ที่ใกล้ชิดอย่างเพียงพอ และช่วยให้ผู้เรียนรายบุคคลเติบโตตามปกติเป็นผู้ใหญ่ที่มีทั้งภูมิรู้ ภูมิธรรม และภูมิฐาน คือ พลเมืองประเทศชาติที่พึงปรารถนา

จรัญ ชูชื่น (2547) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน มีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนในหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้ตามความถนัดความสนใจ และ

เต็มศักยภาพ เพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วิภาวรรณ โชติสวัสดิ์ (2555) กล่าวว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนมีความสำคัญเนื่องจากโรงเรียนเป็นหน่วยหนึ่งในสังคมมนุษย์ ซึ่งสร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างปัญญาและความเจริญให้กับมนุษย์ความสำเร็จของโรงเรียน จึงอยู่ที่ว่าสามารถสร้างคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งสติปัญญา ร่างกาย จิตใจและสังคม ซึ่งความสำเร็จของโรงเรียนก็คือความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั่นเอง ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของโรงเรียนจะมีมากน้อยเพียงใดนั้นมียอดประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การ ได้แก่ องค์ประกอบด้านลักษณะองค์การ องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม องค์ประกอบด้านบุคคล องค์ประกอบด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ และผู้บริหารต้องบริหารคน บริหารความขัดแย้ง การพัฒนาบุคลากร บริหาร องค์กรและบริหารการเปลี่ยนแปลง

วราภรณ์ บุญตอก (2559) กล่าวว่า การบริหารกิจการนักเรียนดำเนินไปเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สติปัญญาของนักเรียน ให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียน การประกอบอาชีพการงานในอนาคต

กัญญา บัวไสว (2558) กล่าวว่า งานกิจการนักเรียนเป็นทั้งงานสำคัญอย่างหนึ่ง ที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ให้กับนักเรียน นอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียนโดยตรง อันจะช่วยให้ นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างสงบสุข ทั้งจะช่วยพัฒนาศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์และมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง

อภิรักษ์ ภูผาดาว (2559) กล่าวถึงความสำคัญของงานกิจการนักเรียนว่า การบริหารกิจการนักเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องจัดให้มีขึ้น เป็นการเสริมงานทุกงาน และมุ่งหวังให้นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม และพัฒนานักเรียนตามความเหมาะสมของวัยและความแตกต่างของบุคคล ให้นักเรียนมีทักษะ การดำเนินชีวิตและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากการศึกษาความสำคัญของงานกิจการนักเรียน สรุปได้ว่า งานกิจการนักเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นงานที่ส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน นอกเหนือจากการรับองค์ความรู้ด้านวิชาการในห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนสมบูรณ์พร้อมที่จะเป็นคนเก่ง คนดี มีจิตสาธารณะ เสียสละเพื่อสังคมและประเทศชาติ

3. หลักการบริหารงานกิจการนักเรียน

งานกิจการนักเรียนเป็นกระบวนการบริหารที่เริ่มตั้งแต่ก่อนที่นักเรียนจะเข้าโรงเรียน (สมัครเรียน) เข้าเรียน กระทั่งออกจากโรงเรียนอย่างมีคุณภาพ ตามเป้าหมายของโรงเรียน กล่าวคือ สามารถเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาที่สูงขึ้นไปได้ กระบวนการผลิตนักเรียนจนสำเร็จออกจากโรงเรียนเพื่อศึกษาต่อสถาบัน การศึกษาชั้นสูงแห่งอื่น ๆ ได้นั้นจัดเป็นกระบวนการบริหารที่ กอปรไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

สมเดช เกิดอ่วม (2546 อ้างอิงมาจาก ธนวรรณ สุวรรณपाल, 2563) กล่าวว่า การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนต้องเป็นไปแบบมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ เห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีการจัดทำโครงการลงนามบันทึกข้อตกลงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการทำงาน

วันฤดี ปุยะติ (2562 อ้างอิงมาจาก ธนวรรณ สุวรรณपाल, 2563) กล่าวว่า การให้ความร่วมมือและการประสานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในโรงเรียน ชุมชน ภาครัฐและเอกชน มีส่วนทำให้การบริหารจัดการมีความคล่องตัว หากมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจะทำให้โรงเรียน

มีทรัพยากร ทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอในการบริหารจัดการและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประสบผลสำเร็จ

Deming (1986) ได้แบ่งกระบวนการบริหารที่เรียกว่า วงจรคุณภาพ (PDCA) ออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน (Plan) เป็นการเตรียมการไว้ล่วงหน้าเพื่อจะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพในการวางแผนจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา และทรัพยากรที่ต้องใช้เพื่อทำงานให้บรรลุ
2. การดำเนินการตามแผน (Do) เป็นการดำเนินงานต่อเนื่องจากการวางแผน โดยมีการมอบหมายผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามลักษณะงาน เวลาและภารกิจของแต่ละส่วนงาน โดยมีการนิเทศ แนะนำ กำกับ ติดตาม เพื่อให้งานเป็นไปตามที่กำหนด
3. การตรวจสอบ (Check) เป็นการประเมินผลการดำเนินงานในเวลาหนึ่งว่างานสำเร็จมากน้อยแค่ไหน เด่นด้วยเพียงใด ถ้าเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่คาดหวังเอาไว้กับสิ่งที่ทำได้จริง การประเมินผลในขั้นตอนนี้ก็เพื่อต้องการทราบสภาพการดำเนินงานจริงว่าเป็นเช่นไร จะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร
4. การปรับปรุงแก้ไข (Act) เป็นการนำผลจากการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาต่อไป เช่น ถ้าผลการปฏิบัติที่ผ่านมาไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้ก็ต้องปรับเปลี่ยนวิธีดำเนินงานใหม่ให้เหมาะสม หรือถ้าผลการปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายแล้วในการดำเนินงานต่อไปจะได้ปรับเปลี่ยนเป้าหมายให้สูงขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้องค์กรพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ เป็นต้น

จากหลักการบริหารกิจการนักเรียนดังกล่าว จึงทำให้มีการกำหนดสายงานการบริหารโรงเรียนให้เป็นระบบและมีระเบียบครอบคลุมกับการบริหารยิ่งขึ้น แม้ว่างานกิจการนักเรียนเป็นงานที่ทำความหนักใจให้กับผู้บริหารมีใช้น้อย เพราะเป็นงานที่ต้องเกี่ยวข้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลหลายฝ่าย ทั้งครูในโรงเรียน นักเรียน คนงาน ภารโรงและบุคคลอื่น ๆ จากหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งมีนักเรียนอยู่ในวัยที่จะก่อให้เกิดปัญหาได้ง่าย ผู้บริหารจึงมีบทบาทที่สำคัญมากเพราะกิจกรรมนักเรียนจะมีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับแนวทางและนโยบายของโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารควรจะได้พิจารณาหลักการต่อไปนี้ประกอบการบริหารด้วย อันได้แก่

1. การกระจายอำนาจ นอกจากงานบริหารในสำนักงานแล้วผู้บริหารมักใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับงานกิจกรรมนักเรียน และผู้บริหารก็มักจะมีความรู้สึกว่าตนเองได้ใช้เวลาให้เสียไปกับงานด้านนี้เกินกว่าที่ควรจะใช้จนไม่มีเวลาที่จะออกไปพบปะกับบุคคลภายนอกที่มีบทบาทและมีความสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนและสังคม ดังนั้นเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้บริหารเอง จึงควรได้กระจายความรับผิดชอบในเรื่องนี้ออกไป บุคคลแรกที่ควรจะนึกถึงคือ ผู้ช่วยผู้บริหาร

ฝ่ายกิจการนักเรียน บุคคลต่อไปคือ ครูที่ปรึกษา ผู้บริหารเองต้องคอยตรวจสอบดูเป็นระยะ ๆ โดยเน้นในเรื่องนโยบาย หลักการและการจ่ายเงินทองเป็นสำคัญ

2. ควบคุมหลักการและนโยบาย ให้เข้าใจว่างานกิจการนักเรียนจะขัดแย้งกับนโยบายของโรงเรียนไม่ได้ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องตั้งเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติ เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดขึ้น วิธีทำที่ง่ายที่สุดคือ ชุมนุมต่าง ๆ และสถานักเรียน จะต้องจัดทำนโยบายและโครงการกิจกรรมต่าง ๆ เสนอต่อผู้บริหารพิจารณาอนุมัติ ผู้บริหารมีสิทธิที่จะแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องกับนโยบายหรือความต้องการของโรงเรียนได้

3. ให้ความสนับสนุนด้านการเงิน งานกิจการนักเรียนนอกจากจะต้องใช้เวลาแล้วยังต้องใช้เงินอีกด้วย ในโรงเรียนประถมศึกษาชั้นนั้นยังไม่มีระเบียบการเก็บเงิน งานกิจการนักเรียนจึงเป็นปัญหาหนักสำหรับผู้บริหารที่จะหาเงินมาสนับสนุนงานกิจการนักเรียนได้ เพราะสภาพการณ์และองค์ประกอบของแต่ละโรงเรียนไม่เหมือนกัน แต่ก็อาจทำได้โดยการขายดอกไม้ แสดงละคร ฯลฯ

4. ให้คำแนะนำปรึกษา ความจริงเรื่องนี้มีครูที่ปรึกษาของนักเรียนอยู่แล้ว แต่การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งจะต้องมีการเกี่ยวข้องกับหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งฝ่ายวิชาการ อาคารสถานที่ และบุคคลภายนอก ดังนั้นปัญหาบางอย่างผู้บริหารต้องเข้าไปให้คำแนะนำ หรือประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ด้วย

5. การบำรุงขวัญ และกำลังใจเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมาก เพราะกิจการนักเรียนเป็นงานที่หนักและจุกจิกมาก ครูต้องทำทั้งในและนอกเวลา ครูจะต้องทุ่มเทพลังจิตใจ ผู้บริหารจึงควรมีสิ่งบำรุงขวัญเป็นสิ่งตอบแทน เช่น พิจารณา จ่ายเงินพิเศษเป็นค่าล่วงเวลา พิจารณาความดีความชอบเป็นพิเศษ 2 ชั้น สำหรับผู้ที่มีผลงานเด่น ๆ เป็นต้น

6. การจัดปฏิทินปฏิบัติกิจกรรม เป็นสิ่งจำเป็นมากอีกประการหนึ่ง กล่าวคือการจัดกิจกรรมโดยไม่มีกำหนดเวลาหรือโครงการไว้แน่นอน ทำความวุ่นวายให้กับระบบการเรียนการสอนมาก โดยเฉพาะฝ่ายวิชาการจะอึดอัดใจอย่างยิ่ง ดังนั้น กิจกรรมต่าง ๆ ควรมีการวางแผนล่วงหน้าโดยการยอมรับและเห็นด้วยของทุก ๆ ฝ่าย ถ้าหากเป็นไปได้คณะกรรมการ และผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายกิจการนักเรียนควรมีการวางแผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ตั้งแต่ตอนเปิดภาคเรียนฤดูร้อน ก่อนจะเริ่มปีการศึกษาใหม่ เพื่อที่เปิดภาคเรียนแรกขึ้นมาจะได้ปฏิบัติได้ทันที

7. สนับสนุนและกระตุ้นให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรมที่จัดขึ้นจะเกิดประโยชน์หรือมีคุณค่าไปไม่ได้ ถ้านักเรียนไม่เข้าร่วมหรือเข้าร่วมกิจกรรมน้อยมาก โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว นักเรียนที่ไม่มีปัญหาในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มักจะเข้าร่วมกิจกรรมอยู่เสมอและหลาย ๆ กิจกรรม ดังนั้นผู้บริหารจึงควรพิจารณาด้วยว่ากิจกรรมใดที่นักเรียนสนใจกันมาก และกิจกรรมใดที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมได้มากที่สุดก็ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัด

กิจกรรมดังกล่าวมากขึ้น ทั้งต้องมีการสนับสนุนให้มีการประชาสัมพันธ์ของกิจกรรมให้มากยิ่งขึ้น
จะเป็นเครื่องกระตุ้นให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมได้มาก

Gulick และ Urwick (1937) กล่าวถึงหลักการบริหารงานกิจการ นักเรียนที่
เรียกว่า POSDCoRB ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) การบริหารงานกิจการนักเรียน จำเป็นต้องให้นักเรียนได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตั้งวัตถุประสงค์ของแผนในทุกกิจกรรม ข้อมูลที่พึงใช้ในการ
ประกอบการวางแผนนั้นควรเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของนักเรียน ความสามารถและ
ความสนใจของนักเรียนแต่ละระดับ และงบประมาณของโรงเรียนที่จำเป็นต้องใช้ในการสนับสนุน
กิจกรรมแต่ละกิจกรรมด้วย

2. การจัดองค์การ (Organizing Principle) การบริหารงานกิจการนักเรียน
จำเป็นต้องจัดองค์การให้แสดงระดับการสื่อสารกันให้ทั่วทั้งองค์กรที่บริหารกิจการนักเรียน หัวหน้า
สถานศึกษาต้องเป็นประธานจัดกิจกรรมโดยตำแหน่ง ผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาฝ่ายการจัดกิจกรรม
เป็นรองประธานโดยตำแหน่งด้วย และนอกจากนั้นยังต้องจัดองค์การชนิดแบ่งงานกันทำ สายบังคับ
บัญชาอื่น ๆ เป็นต้นว่า การเงินและธุรการ การประชาสัมพันธ์ ฝ่ายกิจกรรม ฝ่ายประเมินผล
และฝ่ายอื่น ๆ ตามความจำเป็น

3. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing Principle) การบริหารงานกิจการนักเรียน
จำเป็นต้องเลือกอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียนเข้าทำงานควบคุม การทำกิจกรรม ทั้งนี้
การแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมจำเป็นต้องคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด
ความสมัครใจและปัญหาพิเศษของครูอาจารย์ด้วย ทั้งนี้เพราะกิจกรรมนักเรียนจะล้มเหลวหรือ
จะประสบความสำเร็จได้เพียงใดขึ้นอยู่กับอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นส่วนใหญ่ การให้นักเรียนเลือก
ด้วยการไปทาบถามความสมัครใจของอาจารย์ที่จะควบคุมกิจกรรมชุมนุมของตน แล้วนำการตัดสินใจ
ของอาจารย์มาเสนอผู้บริหาร เป็นวิธีการหนึ่งที่แต่งตั้งให้ทำงานแล้วน่าจะมีความเต็มใจ หรือ
การให้เพื่อนครูช่วยกันเสนอชื่อในที่ประชุม จะช่วยครูอาจารย์รู้สึกดีกว่าที่ผู้บริหารจะจัดรายชื่อให้เป็น
ที่ปรึกษาชุมนุมใดชุมนุมหนึ่งโดยมิได้ถามความสมัครใจก่อน

4. การสั่งการ (Directing Principle) ผู้บริหารโรงเรียนพึงใช้ภาวะผู้นำของ
ตนเองในการวินิจฉัย สั่งการ ควบคุม ดูแล และนิเทศงานควบคุมกิจการนักเรียน

5. การประสานงาน (Coordination Principle) การบริหารงานกิจการ
นักเรียนพึงประสานกิจกรรมเข้าในปฏิทินประจำปีของโรงเรียน ปฏิทินประจำปี ที่กล่าวถึงเป็นปฏิทิน
กิจกรรมนักเรียนที่กำหนดวัน เวลาและสถานที่ สำหรับทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมของแต่ละเดือน
ตลอดทั้งปี ให้ทุกคนในโรงเรียนทราบทั่วกันจะได้ไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งความซ้ำซ้อนในการใช้วัสดุ
ครุภัณฑ์ประกอบการทำกิจกรรมของแต่ละชุมนุม และจัดให้มีการประชุมสามัญประจำปี

และการประชุมวิสามัญในโอกาสที่ต้องนัดหมายผู้เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรม การประสานงาน เป็นหัวใจของกิจกรรม ผู้บริหารโรงเรียนพึงใช้ภาวะผู้นำของตนประสานงานให้ทุกฝ่าย สามัคคีกัน เพื่อความสำเร็จของงาน

6. การรายงาน (Reporting Principle) การบริหารงานกิจการนักเรียน จำเป็นต้องให้มีการรายงานเป็นระยะ ๆ เพื่อทราบผลการปฏิบัติงาน เพื่อทราบอุปสรรคระหว่าง ดำเนินการ เพื่อทราบความก้าวหน้าของกิจกรรมแต่ละกิจกรรม เพื่อทราบการรับจ่ายงบประมาณและ การเบิกวัสดุไปใช้ทำกิจกรรม เพื่อทราบความเป็นปัจจุบันของบัญชีรายรับรายจ่าย และเพื่อทราบ ข้อเสนอต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับการปรับปรุงการบริหารกิจการนักเรียน

7. การจัดทำงบประมาณ (Budgeting Principle) การบริหารงานกิจการ นักเรียนพึงจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอกับการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมซึ่งไม่เหมือนกัน กิจกรรมที่ เริ่มต้นใหม่อาจต้องการงบประมาณมากกว่ากิจกรรมที่เริ่มก่อนแล้ว และเคยจัดสรรงบประมาณ จำนวนมากให้ซื้อหาวัสดุครุภัณฑ์ไว้บ้างแล้ว กิจกรรมของชมรมใหม่อาจต้องการงบประมาณสูงกว่า ในระยะเริ่มต้น การคำนวณให้งบประมาณสนับสนุน กิจกรรมจึงตั้งอยู่ภายใต้หลักเหตุและผล มิใช่หลักคณิตศาสตร์ที่เอาจำนวนชุมนุมหารยอดเงิน หรือเอาจำนวนสมาชิกในแต่ละชุมนุม เป็นตัวกำหนดงบประมาณ เช่น กำหนดชมรมการพัฒนาการนักเรียน 1 คนต่อเงิน 5 บาท

จากการศึกษาหลักการบริหารงานกิจการนักเรียนสรุปได้ว่า หลักการบริหารงาน กิจการนักเรียนจะต้องมีองค์ความรู้ในงานนั้น ๆ เพื่อที่จะได้เข้าใจกระบวนการทำงาน มีการ วางแผนงาน วิเคราะห์จุดเสี่ยง วางแผนการแก้ไขปัญหาล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ มีการกำกับ ติดตามงาน ประเมินผลงาน ตลอดจนการให้ความร่วมมือและการประสานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในโรงเรียน ชุมชน ภาครัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่อง จะทำให้โรงเรียนมีทรัพยากร ทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอในการบริหารจัดการและ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาประสบผลสำเร็จและบรรลุตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4. ขอบข่ายของงานกิจการนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้สรุปขอบข่ายของงาน กิจการนักเรียน ดังนี้

1. กิจกรรมที่สถานศึกษาต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน มีดังนี้
 - 1.1 การจัดทำเขตบริการ
 - 1.2 การจัดทำสำมะโนนักเรียน
 - 1.3 การเกณฑ์และการรับนักเรียนเข้าเรียน

- 1.4 การลงทะเบียนนักเรียน
- 1.5 การแบ่งกลุ่ม แบ่งชั้นเรียน
- 1.6 การปฐมนิเทศผู้ปกครอง
- 1.7 การรายงานเกี่ยวกับนักเรียน
- 1.8 การรักษาระเบียบวินัยของนักเรียน
- 1.9 การย้ายและจำหน่ายนักเรียน
- 1.10 การทำทะเบียนสะสมเก็บหลักฐานและประวัตินักเรียน
- 1.11 การแก้ปัญหาหน้านักเรียนขาดเรียน
2. กิจกรรมบริหารงานส่งเสริมประสิทธิภาพนักเรียน เป็นงานบริการและช่วยส่งเสริมให้การเรียนของผู้เรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนี้
 - 2.1 การบริการด้านสุขภาพ
 - 2.2 การบริการอาหารกลางวัน
 - 2.3 การบริการแนะแนว
 - 2.4 การบริการนักเรียนขาดแคลน
 - 2.5 ทุนการศึกษา
3. กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้การเรียนในหลักสูตรมีความสมบูรณ์มากขึ้น พร้อมทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์มากยิ่งขึ้น ได้แก่
 - 3.1 กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย
 - 3.2 กิจกรรมเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา
 - 3.3 กิจกรรมสหกรณ์
 - 3.4 กิจกรรมการจัดตั้งชุมนุมต่าง ๆ
 - 3.5 การจัดทัศนศึกษา
 - 3.6 การจัดกีฬา
 - 3.7 การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน
 - 3.8 การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมลักษณะนิสัยด้านศิลปะ
 - 3.9 การบำเพ็ญประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน
4. กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับศิษย์เก่า เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ศิษย์เก่า และชุมชน ได้แก่
 - 4.1 การติดตามผลนักเรียน
 - 4.2 การตั้งสมาคมศิษย์เก่า
 - 4.3 การสรรหาและยกย่องคนดีเด่นประจำท้องถิ่นและชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) คู่มือการปฏิบัติงาน การบริหารกิจการนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยทำการศึกษากิจการนักเรียนของโรงเรียน 8 ด้าน อันได้แก่

1. งานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. งานป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน
3. งานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
4. งานเครือข่ายผู้ปกครองและงานประสานงานผู้ปกครอง
5. งานสารวัตรนักเรียน
6. งานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
7. งานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดีงาม
8. งานประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์

คู่มือมาตรฐานการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษา ตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยทำการศึกษา มาตรฐานการบริหารงานฝ่ายกิจการนักเรียนของ โรงเรียน 11 ด้าน ได้แก่ (สำนักบริหารงานการ มัธยมศึกษาตอนปลาย, 2552)

1. การวางแผนงานกิจการนักเรียน
2. การบริหารกิจการนักเรียน
3. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. งานครูที่ปรึกษาครูประจำชั้น
5. งานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
6. การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม
7. งานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
8. งานครูเวรประจำวัน
9. งานกิจการนักเรียน
10. งานสารวัตรนักเรียน
11. การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2552) ได้แบ่งขอบข่ายของงาน กิจการนักเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การวางแผนงานกิจการนักเรียน หมายถึง การรวบรวมข้อมูลและจัดทำ ระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน และการทำแผนงานกิจการนักเรียน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ กิจการนักเรียน และแนวปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้เรียน

- 1.1 วางแผนดำเนินการเพื่อประสิทธิภาพการจัดการในฝ่าย
- 1.1.1 วางแผนงานฝ่ายกิจการนักเรียน/จัดทำระเบียบ
- 1.1.2 ส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางการดูแล
- 1.1.3 ประสานความร่วมมือในการพัฒนาผู้เรียนกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นภายนอก
- 1.1.4 พัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนไปศึกษาตามแหล่งเรียนรู้
- 1.2 ประชุมวางแผนการปฏิบัติงานของหน่วยงานสังกัด ฝ่ายกิจการนักเรียนให้มีการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน
- 1.2.1 จัดทำแผนยุทธศาสตร์ประจำปีการศึกษาของฝ่ายกิจการนักเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียน
- 1.2.2 จัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เพื่อจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี
- 1.2.3 กำกับ ติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดฝ่ายกิจการนักเรียนให้เป็นไปตามเวลา และงบประมาณในแผนปฏิบัติการประจำปี
- 1.2.4 ประเมินผลการปฏิบัติงานตาม แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เปรียบเทียบกับเป้าหมาย และสรุปรายงานผู้บริหารตามสายบังคับบัญชา ตามวัน และเวลาที่กำหนด
- 1.2.5 นำผลการประเมินมาทบทวนเพื่อการปรับปรุง และพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้นตามมาตรฐาน คุณภาพการศึกษาที่โรงเรียนกำหนด
- 1.3 วางแผนและดำเนินการกำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงาน สังกัด ฝ่ายกิจการนักเรียน ให้เป็นไปตามนโยบายกิจกรรมหรือขั้นตอนการดำเนินงาน
- 1.3.1 งานกิจกรรม
- 1.3.2 งานปกครอง
- 1.3.3 งานกีฬา
- 1.3.4 งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 1.3.5 งานดนตรีนาฏศิลป์
- 1.3.6 งานสัมพันธ์ชุมชน
- 1.4 วางแผนการกำกับ ติดตาม ให้มีการจัดทำสารสนเทศ ระดับหน่วยงาน ระดับฝ่าย และให้เป็นไปตามระบบที่คณะกรรมการสารสนเทศโรงเรียนกำหนด
- 1.5 วางแผนการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร หน่วยงาน สังกัด ฝ่ายกิจการนักเรียน ให้ได้ข้อมูลในการพัฒนาบุคลากรเป็นรายบุคคล และการขึ้นเงินเดือน ให้เป็นไปตามระบบการประเมินผลงานที่โรงเรียนกำหนด

1.6 วางแผนพัฒนาบุคลากรในฝ่ายให้สามารถปฏิบัติงานได้จนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดและการเตรียมผู้นำ

1.6.1 กลุ่มที่ทำงานได้ต่ำกว่าเป้าหมาย

1.6.2 กลุ่มที่ทำงานบรรลุเป้าหมาย

1.6.3 กลุ่มเตรียมเป็นผู้นำเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งต่างๆ

1.7 จัดประชุมคณะกรรมการบริหารฝ่ายอย่างน้อย เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อรับทราบปัญหา/อุปสรรค จากการดำเนินงาน และทบทวน/พัฒนาปรับปรุง การดำเนินงานภายใน ฝ่ายกิจการนักเรียน

2. การบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึง การกำหนดหน้าที่เกี่ยวกับ ความรับผิดชอบงานกิจการ นักเรียน การประสานงานกิจการนักเรียน และการส่งเสริมงานกิจการ นักเรียน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

2.1 ผู้บริหารร่วมให้คำปรึกษา และรวบรวมจัดทำระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับ งานกิจการนักเรียน จัดทำแผนงานฝ่าย กิจการนักเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายและเกณฑ์การ ประเมินมาตรฐานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

2.2 จัดทำเอกสารเกี่ยวกับแผนภูมิสายงาน กำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ และพรรณนางานของบุคลากรในส่วนที่เกี่ยวกับงานบริหารกิจการนักเรียน

2.3 ร่วมวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม

2.4 ร่วมวางแผนและจัดกิจกรรมดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

2.5 ร่วมวางแผนและจัดกิจกรรมดำเนินงานแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

ของนักเรียน

2.6 ประสานงานกับบุคลากรในโรงเรียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความร่วมมือ ในการปฏิบัติงาน

2.7 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมงานกิจการนักเรียน

2.8 ติดตาม สรุปร ประเมินผล และรายงานการดำเนินงานโครงการ

ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.9 งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

3. งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริม การป้องกันและ แก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการ และเครื่องมือสำหรับครูประจำชั้นและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการ ดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด กระบวนการ ดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนได้ดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยครูประจำชั้นเป็นบุคลากรหลักในการปฏิบัติงาน มีองค์ประกอบ สำคัญ 5 ประการ คือ

1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่

3.1 ติดตามกำกับ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา

3.2 ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.3 จัดประชุมครูในระดับ เพื่อประสิทธิภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.4 จัดประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหารายกรณี

3.5 วางแผนการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกับหัวหน้าระดับและคณะกรรมการบริหารกลุ่มงาน

3.6 ประสานงานดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับหัวหน้าระดับ

3.7 เตรียมเอกสารประกอบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.8 สรุปรายงานผลการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3.9 ออกคำสั่งคณะกรรมการทำงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการเยี่ยมบ้านนักเรียนของครู

3.10 ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งการส่งเสริม ป้องกัน ปัญหาและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาด้านความสามารถด้านสุขภาพและด้านครอบครัว หรืออื่น ๆ

3.11 ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางที่กำหนด คือ

3.11.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

3.11.2 การคัดกรองนักเรียน

3.11.3 การส่งเสริมนักเรียน

3.11.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหาด้าน

3.11.5 การส่งต่อ

3.12 ในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาอยากต่อการช่วยเหลือของครูแนะแนวให้ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกและติดตามผลการช่วยเหลือนั้น

3.13 ประสานทำงานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับบุคลากรทุกคนทุกฝ่ายในโรงเรียน

3.14 บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและประเมินผลรายงานส่งผู้บริหารหรือหัวหน้าระดับ

3.15 ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

4. งานครูที่ปรึกษาครูประจำชั้น หมายถึง ภารกิจเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย และแต่งตั้งจากผู้บริหารให้ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลนักเรียนจำนวนหนึ่งในด้าน การเรียน ด้านส่วนตัว ด้านสังคม ตลอดจนให้ความช่วยเหลือนักเรียนเมื่อพบปัญหา และอุปสรรคที่อาจจะเป็นสาเหตุทำให้ ไม่ประสบความสำเร็จ ด้านการศึกษา ด้านการปรับตัวในการดำรงชีวิตในโรงเรียนและด้านอื่น ๆ เพื่อให้ นักเรียนได้รับโอกาสต่าง ๆ ที่ดีในขณะที่อยู่ในสถานศึกษา ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

4.1 ร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงกับนักเรียนเพื่อดูแลนักเรียนให้มีความพร้อมที่จะ เรียนรู้ในแต่ละวัน

4.2 จัดให้มีการพบปะกับนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เช่น กิจกรรมโฮมรูม การร่วมกิจกรรมทัศนศึกษา การร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนา คุณธรรมของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น

4.3 สังเกตข้อมูลสำคัญ ๆ ตลอดจนพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อช่วยเหลือ ดูแลนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

4.4 ศึกษา ระเบียบ กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ของสถานศึกษา อย่างละเอียด เพื่อให้คำแนะนำตักเตือนแก่นักเรียนที่ประพฤติไม่เหมาะสมหรือประพฤติผิดระเบียบต่าง ๆ เป็นการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

4.5 ติดต่อกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิดและรายงานความ ประพฤติ สุขภาพ และอื่น ๆ ให้ผู้ปกครองทราบเป็นประจำ

4.6 มีแผนการเรียน ตารางเรียน ห้องเรียน สถานที่ฝึกปฏิบัติ พร้อมชื่ออาจารย์ผู้สอนของนักเรียนทุกคน ปฏิทินของสถานศึกษา คู่มือนักเรียน

4.7 ส่งเสริมความดี ความสามารถ และคุณธรรมของนักเรียน โดยการให้ ข้อคิดเห็นอบรมอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติเป็นนิสัย

4.8 ติดตามนักเรียนที่ขาดเรียนทันที

4.9 หาโอกาสไปเยี่ยมบ้านเพื่อพบผู้ปกครองอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

4.10 ให้ความเห็นในการออกหนังสือรับรองความประพฤติ ประวัติดีเด่น ความสามารถพิเศษ

4.11 ปรึกษาทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยกันแก้ไขเมื่อมีปัญหาหรือ หาทางป้องกันก่อนเกิดปัญหา

4.12 จัดทำแฟ้มประวัตินักเรียน นักศึกษาในความรับผิดชอบทุกคน

4.13 เป็นที่ปรึกษาในการจัดทำ Portfolio ของนักเรียน

5. งานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน หมายถึง ระบอบการปกครอง ที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ หรือการถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

- 5.1 จัดทำเอกสารชี้แจง เผยแพร่หลักการของประชาธิปไตยโรงเรียน
- 5.2 จัดให้มีหลักฐานการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย
- 5.3 ประสานกับครูของโรงเรียน/ฝ่ายต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมคณะกรรมการนักเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 5.4 สนับสนุนส่งเสริมให้มีบรรยากาศของประชาธิปไตยในโรงเรียน
อย่างเด่นชัด
- 5.5 จัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนปีละ 1 ครั้ง
- 5.6 ร่วมกับคณะกรรมการสถานักเรียน เป็นที่ปรึกษาในการประชุม
ตลอดทั้งวางแผนงาน/โครงการสำหรับปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานักเรียน
- 5.7 ประสานกับนักเรียนในการทำความเข้าใจในกิจการของโรงเรียน
เพื่อความสามัคคี การเคารพบนอบของนักเรียนต่อครู
- 5.8 ส่งเสริม ให้คำปรึกษา แนะนำ เกี่ยวกับการทำกิจกรรมของ
คณะกรรมการนักเรียนให้อยู่ในขอบข่ายที่เหมาะสม และไม่ขัดต่อระเบียบของโรงเรียน
- 5.9 จัดทำคู่มือคณะกรรมการสถานักเรียน
- 5.10 ส่งเสริมให้นักเรียนจัดกิจกรรมและเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญ
ของชาติ/ศาสนา/พระมหากษัตริย์และความเป็นไทย เพื่อแสดงออกในด้านประชาธิปไตย
- 5.11 ให้โอกาสครู นักเรียน แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่อโรงเรียน
- 5.12 ติดตามประเมินผล และรายงานผลให้ผู้บริหารทราบ
6. การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง กิจกรรม
ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของ
พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ มุ่งปลูกฝัง
จิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
พระประมุข ประชาธิปไตยเป็นกระบวนการที่เกิดจากการเรียนรู้ และการฝึกฝนตั้งแต่วัยเด็ก ให้เป็นผู้
มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เทียงธรรม ปลูกฝังวิถีชีวิตประชาธิปไตย
ให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนจนสามารถนำวิถีชีวิตประชาธิปไตยไปปรับใช้ในชีวิตรประจำวันได้ ซึ่งมีบทบาท
หน้าที่ ดังนี้
- 6.1 การสร้างขวัญและกำลังใจแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี
และมีความสามารถในด้านวิชาการและกิจกรรม เช่น เกียรติบัตรยกย่องชมเชยนักเรียนที่ทำความดี
ด้านต่าง ๆ
- 6.2 จัดค่ายคุณธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนทุกระดับชั้น
อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

6.3 ปลุกฝัง สร้างจิตสำนึก ดูแล นักเรียน รับผิดชอบในหน้าที่ การพัฒนา และดูแลบริเวณโรงเรียนเรื่องความสะอาด การพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

6.4 ให้ความร่วมมือในกิจกรรม/การพัฒนาของชุมชน เช่น วันสำคัญทาง ศาสนาและวันสำคัญของชาติ

6.5 จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม/ความรับผิดชอบต่อ สังคม

6.6 จัดกิจกรรมปัจฉิมนิเทศเพื่อแสดงออกถึงความรักความผูกพันระหว่างครู และนักเรียน และเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา

6.7 การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

7. งานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและโรคเอดส์ในสถานศึกษา หมายถึง การกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดขึ้น โดยใช้กระบวนการที่ หลากหลาย มีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ นักเรียน เน้นพัฒนาตัวนักเรียนให้มีศักยภาพในการป้องกันตนเอง การสร้างจิตสำนึก ค่านิยม สุขนิสัย ตลอดจนความสามารถในการรับมือ หรือจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างเหมาะสม โดยใช้กิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการ เช่น 1) กิจกรรมส่งเสริมให้ความรู้เรื่องสารเสพติด 2) กิจกรรม ลานกีฬาต้านยาเสพติด 3) กิจกรรมดนตรีเพื่อชีวิต 4) กิจกรรมธรรมะกับชีวิต 5) กิจกรรมทักษะ อาชีพ แนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

7.1 จัดทำสถิติข้อมูลนักเรียนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับสารเสพติดชนิดต่าง ๆ กลุ่มเสี่ยง

7.2 ประสานงานกับครูประจำชั้นและผู้ปกครองนักเรียน

7.3 การวางแผน สร้างเครือข่ายเฝ้าระวัง

7.4 การตรวจค้นหาสารเสพติดและสิ่งผิดกฎหมาย

7.5 การสุ่มตรวจปัสสาวะนักเรียนกลุ่มเสี่ยง

7.6 ร่วมมือกับชุมชนในการณรงค์ต่อต้านยาเสพติดและโรคเอดส์

7.7 ดำเนินการอบรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยง

7.8 จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมเวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เช่น กิจกรรมลานกีฬา ต้านยาเสพติด

7.9 การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล

7.10 การรายงานข้อมูลยาเสพติดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

7.11 การติดตามประเมินผลและรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

7.12 ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

- 7.13 จัดทำข้อมูลสถิตินักเรียนกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี
- 7.14 ประสานงานกับครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเสี่ยง
- 7.15 เฝ้าระวังการระบาดของสถานการณ์เอชไอวี
- 7.16 ร่วมมือกับชุมชนในการรณรงค์ต่อต้านโรคเอชไอวี
- 7.17 จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้แก่นักเรียนในการป้องกันโรคเอชไอวี
- 7.18 การให้คำปรึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล
- 7.19 ติดต่อกับและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 7.20 การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

8. งานครูเวรประจำวัน หมายถึง ภารกิจเกี่ยวกับงานที่รับหน้าที่เวรประจำวัน เพื่อตรวจตราบริเวณอาคารรับนักเรียนหน้าประตูโรงเรียน ตรวจตรา ดูแลนักเรียนที่อาคารเรียน ในแต่ละวัน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 8.1 ตรวจสอบความสะอาดเรียบร้อยทั่วไปทั้งภายในและนอกสถานศึกษา
- 8.2 จัดทำบันทึก สถิติ การขาด ลา มาสาย ของนักเรียน และเหตุการณ์ประจำวันและให้ความเห็นชอบอนุญาตหรือไม่อนุญาตในการออกนอกสถานศึกษาของนักเรียน ในแต่ละวัน
- 8.3 กรณีนักเรียนคนใดเจ็บไข้ได้ป่วย ต้องรับเป็นธุระ ภาระ เอาใจใส่เป็นพิเศษ และติดต่อประสานงานเพื่อนำส่งโรงพยาบาลหรือสถานอนามัยใกล้สถานศึกษา
- 8.4 ตรวจตราหรือว่ากล่าวตักเตือนนักเรียนที่กระทำผิดระเบียบของสถานศึกษา และแจ้งให้ครูปรึกษาหรือฝ่ายปกครองหรือผู้ที่ผู้อำนวยการมอบหมายเพื่อพิจารณาโทษต่อไป
- 8.5 มาปฏิบัติหน้าที่ครูเวรประจำวันก่อนเวลาเริ่มต้นทำการปกติ และต้องรออยู่จนกว่านักเรียนจะกลับหมดหรืออย่างช้าหลังหมดเวลาเลิกเรียน 10 นาที
- 8.6 รับผิดชอบเหตุการณ์ประจำวันให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย หากมีปัญหาให้รายงานฝ่ายปกครอง
- 8.7 รับผิดชอบการเข้าแถวสวดมนต์ทำวัตรของนักเรียนทั้งภาคเช้าและหลังเลิกเรียน
- 8.8 บันทึกเหตุการณ์ประจำวันลงในสมุดบันทึกเวรประจำวัน

9. งานกิจการนักเรียน หมายถึง งานส่งเสริม พัฒนา ควบคุม และแก้ไข ความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 9.1 วางแผนกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมภายในและภายนอก

- 9.1.1 จัดทำปฏิทินกิจกรรมภายใน
- 9.1.2 จัดทำปฏิทินกิจกรรมภายนอก
- 9.2 จัดทำงบประมาณโครงการ
- 9.3 ประชุมวางแผนการปฏิบัติงานของงานกิจกรรม
 - 9.3.1 กิจกรรมภายใน
 - 9.3.2 กิจกรรมภายนอก
- 9.4 จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและวันสำคัญของชาติ
 - 9.4.1 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนที่ดีของโรงเรียน
 - 9.4.1.1 กิจกรรมไหว้ครู
 - 9.4.1.2 กิจกรรมวันแม่
 - 9.4.1.3 กิจกรรมวันพ่อ
 - 9.4.1.4 วันปิยะมหาราช
 - 9.4.2 กิจกรรมคริสต์มาส
 - 9.4.3 กิจกรรมแห่เทียนพรรษา
 - 9.4.4 โครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
 - 9.4.4.1 กิจกรรมอบรมปลูกฝังคุณธรรม ความซื่อสัตย์
 - 9.4.4.2 กิจกรรมมอบเกียรติบัตรผู้เรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรมดีเด่น

10. งานสารวัตรนักเรียน สารวัตรนักเรียน หมายถึง ภารกิจเกี่ยวกับ

งานคอยสอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียน ถ้าสารวัตรนักเรียนพบเห็นนักเรียนคนใด มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น สูบบุหรี่ ทะเลาะวิวาท ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียนหรือผู้อื่น ฯลฯ สารวัตรนักเรียนต้องเข้าไปดูเหตุการณ์ จดจำรายละเอียด แล้วรีบแจ้งอาจารย์ฝ่ายปกครอง โดยเร็วที่สุด ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 10.1 จัดทำแผนงานโครงการสารวัตรและปรับแก้พฤติกรรมนักเรียน
- 10.2 ควบคุม กำกับ ดูแล ติดตาม ความประพฤตินักเรียน ทั้งในและนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
- 10.3 จัดรวบรวมระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับงานระเบียบวินัยนักเรียน
- 10.4 พิจารณาลงโทษนักเรียน เสนอลงโทษตามลำดับขั้นในการบังคับบัญชา
- 10.5 จัดทำและดำเนินการตามแผนงานโครงการ งานสารวัตร และปรับแก้พฤติกรรมนักเรียน ได้แก่ การปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของโรงเรียน พฤติกรรมเสี่ยง การป้องกันและสารเสพติด และโรคเอดส์ เป็นต้น

10.6 จัดทำคำสั่งครูเวรประจำวัน ดูแล กำกับ ติดตาม การปฏิบัติหน้าที่
ครูเวรประจำวัน

10.7 จัดระเบียบงานจราจรภายในโรงเรียนให้รัดกุมและมีระเบียบ

10.8 จัดทำสัญญาณจราจรภายในโรงเรียน สร้างวินัยในการปฏิบัติ
ตามกฎจราจรและช่วยจัดจราจรในโอกาสต่าง ๆ ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่โรงเรียนมอบหมาย

10.9 ประสานงานครูที่ปรึกษา หัวหน้าระดับ หัวหน้าเวร ประจำวัน
เวรประจำวันผู้ปกครองนักเรียน สารวัตรนักเรียน และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการควบคุม กำกับ ดูแล
และติดตามพฤติกรรมนักเรียน

10.10 รวบรวมข้อมูล จัดทำสถิติการกระทำความผิดของนักเรียน
ให้เป็นปัจจุบัน

10.11 รายงานผลการปฏิบัติงาน และจัดทำรายงานการประเมินภาพรวม
ของงานระเบียบวินัยนักเรียน เสนอต่อรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงาน กิจกรรมนักเรียน

10.12 ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่โรงเรียนมอบหมาย

11. การประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน หมายถึง การดำเนินงาน
เพื่อให้ทราบถึงการจัดกิจกรรมของนักเรียนว่ามีประสิทธิภาพดีเพียงใด จะต้องมีการ
การประเมินผลการจัดกิจกรรม การประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนนอกจากจะทำให้ทราบว่า
บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่แล้ว ยังเป็นข้อมูลในการพัฒนากิจกรรมในอนาคตอีกด้วย ซึ่งมีบทบาท
หน้าที่ ดังนี้

11.1 การจัดกิจกรรมนักเรียนแต่ละครั้งควรมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน
แน่นอน เมื่อจัดกิจกรรมแล้วควรประเมินผลดูว่ากิจกรรมเหล่านั้นได้ผลตามที่ไดวางจุดมุ่งหมายไว้
หรือไม่

11.2 ควรจะได้มีการประเมินผลกิจกรรมนักเรียนเป็นระยะ ๆ
ตลอดภาคเรียนและตลอดปี เพื่อจะได้ทราบว่าได้จัดกิจกรรมใดขึ้นบ้างและได้ผลเป็นอย่างไร

11.3 ผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา สมาชิก
ผู้ปกครองควรจะได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมอย่างแท้จริง

11.4 การประเมินผลกิจกรรมนักเรียนควรประเมินทุกด้าน
ทั้งในด้านวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน การจัดอุปกรณ์ ระยะเวลาที่จัด สถานที่ การมีส่วนร่วม
ในกิจกรรมของสมาชิก คุณค่าที่ได้รับ และข้อเสนอแนะของสมาชิก ซึ่งจะนำไปเป็นประโยชน์ต่อ
การจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

11.5 การประเมินผลกิจกรรมควรใช้เครื่องมือหลาย ๆ แบบ เช่น การสังเกต พฤติกรรมในการร่วมกิจกรรมของสมาชิก การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์และ การประชุมอภิปรายถึงกิจกรรมที่จัดขึ้น

11.6 การประเมินผลแต่ละครั้งควรมีลักษณะเป็นปรนัย ไม่ควรใช้อารมณ์หรือ ความรู้สึกส่วนตัวมาประเมินผลกิจกรรม

11.7 เมื่อประเมินผลเสร็จแล้ว ควรมีการบันทึกผลการประเมินไว้ เป็นหลักฐานและแจ้งให้สมาชิกทั้งหมดได้รับทราบ

11.8 นำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมที่จัดขึ้น ในโอกาสต่อไป สรุปรูปเป็นกรอบแนวคิด

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2552) ได้กำหนดขอบข่ายของ การบริหารงานวิชาการไว้ 6 ด้าน ดังนี้

1. การวางแผนงานกิจการนักเรียน

1.1 การรวบรวมข้อมูลและจัดทาระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับงาน กิจการนักเรียน

1.2 การทำแผนงานกิจการนักเรียน

2. การบริหารกิจการนักเรียน

2.1 การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบงานกิจการนักเรียน

2.2 การประสานงานกิจการนักเรียน

2.3 การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน

3. การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม

3.1 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบ วินัย กิจกรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัย ได้แก่ การตรงต่อเวลา ความสะอาด การแต่งกาย การเข้าแถว การแสดงความเคารพ การปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับและแนวทางปฏิบัติ ของโรงเรียน

3.2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม กิจกรมส่งเสริม พัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม ได้แก่ กิจกรมที่สอดคล้องกับ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 คือ รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่น ในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ

3.3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อสังคม กิจกรมส่งเสริมพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ การปฏิบัติตามกฎหมาย การพัฒนาสาธารณสถาน ฯลฯ

3.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

3.5 การยกย่องให้กำลังใจแก่นักเรียนผู้ประพฤติดี

4. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.1 การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.2 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

4.3 การคัดกรองนักเรียน

4.4 การดำเนินงานป้องกันการแก้ไขปัญหานักเรียน

4.5 การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักเรียน

4.6 การส่งต่อนักเรียน

5. การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

6. การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน กล่าวโดยสรุปได้ว่า

การดำเนินงานกิจการนักเรียนจะต้องมีการวางแผนงาน การกระจายอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน เป็นระบบที่ชัดเจน กำหนดภาระงาน เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนของงาน และเพื่อความรวดเร็วในการพัฒนานักเรียน

จากการศึกษาขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนสรุปได้ว่า ขอบข่ายของงานกิจการนักเรียน มี 8 ด้าน ได้แก่ 1. งานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. งานป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน 3. งานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด 4. งานเครือข่ายผู้ปกครองและงานประสานงานผู้ปกครอง 5. งานสารวัตรนักเรียน 6. งานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน 7. งานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงงาม 8. งานประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์

แนวคิดเกี่ยวกับสภานักเรียน

1. ความหมายของสภานักเรียน

Arbuckle (1962) ให้ความหมายของสภานักเรียนว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมวิถีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างดี ช่วยให้นักเรียนประพฤติตนเป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติ

Department of Education and Sciences, Ireland ได้ให้ความหมายของสภานักเรียนว่า เป็นโครงสร้างของตัวแทนนักเรียนระดับหลังประถมศึกษา (มัธยมศึกษา) ที่เป็นส่วนหนึ่งของงานในโรงเรียน โดยทำงานร่วมกับผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง เพื่อผลประโยชน์ของโรงเรียนและตัวของนักเรียนเอง

Schwartz (2011) กล่าวว่า สภานักเรียนเป็นโครงสร้างของการเลือกตั้งระดับนักเรียน เพื่อเป็นตัวแทนของนักเรียน และจะรับผิดชอบในการดำเนินงานและจัดงานภายในโรงเรียน ตลอดทั้งปี

The National Association of Student Councils, USA (The National Association of Student Councils, 2014) กล่าวว่า สภานักเรียนเป็นองค์กรของโรงเรียน ที่ประกอบด้วยนักเรียนที่ได้รับเลือกตั้งจากนักเรียนทั้งหมด เพื่อเป็นตัวแทนของนักเรียนเหล่านั้น เป็นสื่อกลาง และทำเพื่อนักเรียนด้วยกัน

สมคิด ตีร์ศมี (2520 อ้างอิงมาจาก ศรีอุทัย กมุทชาติ, 2529) ให้ความหมายของ สภานักเรียนว่า สภานักเรียนเป็นรูปแบบขององค์กรระดับนักเรียน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งจาก นักเรียนทุกคน โดยมีหน้าที่ช่วยเหลือโรงเรียนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ฝึกให้นักเรียนได้บริหารตนเอง เรียนรู้การทำงาน โดยมีครูที่ปรึกษาคอยควบคุมดูแล

ประดับ นิลพงา และพนัส หันนาคินทร์ (2524 อ้างอิงมาจาก ศรีอุทัย กมุทชาติ, 2529) กล่าวว่า สภานักเรียนเป็นกิจกรรมที่เป็นรากฐานของหลักประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้นักเรียน มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน โดยเฉพาะด้านการปกครองนักเรียนด้วยกัน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียน เรียนรู้ถึงการประชุม วิธีปฏิบัติในการประชุม การแสดงความคิดเห็น และเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนชื่นชมวิถีแนวทางตามรูปแบบประชาธิปไตย

ศรีอุทัย กมุทชาติ (2529) กล่าวว่า สภานักเรียน หมายถึง องค์กรนักเรียนที่ให้นักเรียน เลือกคณะกรรมการหรือตัวแทนของตนเองขึ้นมา โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางกิจกรรมนักเรียน ซึ่งเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนแสดงออกซึ่งสิทธิ เสรีภาพ มีระเบียบวินัย มีความ รับผิดชอบ โดยงานต่าง ๆ จะได้รับมอบหมายจากโรงเรียน และส่วนที่เป็นความคิดเห็นของ คณะกรรมการนักเรียนเอง ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากโรงเรียนให้ดำเนินการได้ อันจะก่อให้เกิด ความคิดสร้างสรรค์ตามมา

อรชร กิตติชนม์ธวัช (2558) ให้ความหมายของสภานักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่ นักเรียนเลือกตั้งผู้แทนของตนเอง เพื่อทำหน้าที่ในกิจกรรมบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ซึ่งไม่ขัดแย้งกับนโยบายที่โรงเรียนกำหนดไว้ เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้นักเรียนดำเนินชีวิตตามวิธีการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ปลูกฝังให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีของสังคม

สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) กล่าวว่า สภานักเรียน เป็นรูปแบบของกิจกรรมนักเรียนที่ปลูกฝังให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีประชาธิปไตย เป็นกลไกสำคัญ ในการฝึกให้นักเรียนเข้าใจและเห็นคุณค่าของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมีกิจกรรมการเลือกตั้งและการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่ง

สถานักเรียนที่ถูกต้อง ให้นักเรียนได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่การเป็นพลเมืองและวิถีประชาธิปไตย ซึ่งประกอบไปด้วย คารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม รวมไปถึงหลักธรรมาภิบาล การมีจิตสาธารณะ การพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ การมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และสอดคล้องกับค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ

จากการศึกษาความหมายของสถานักเรียน สรุปได้ว่า สถานักเรียน หมายถึง กิจกรรมหนึ่งของนักเรียนที่จะปลูกฝังทัศนคติค่านิยมความเป็นประชาธิปไตยและเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการช่วยพัฒนาโรงเรียน โดยมีการจัดตั้งองค์กรนักเรียนที่มาจาก การเลือกตั้งของนักเรียน เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมที่ส่งเสริมในด้านความเป็นประชาธิปไตยและช่วยพัฒนาโรงเรียน นักเรียน และชุมชน ตามวิถีประชาธิปไตย โดยไม่ขัดกับกฎระเบียบของโรงเรียน

2. หลักการจัดตั้งสถานักเรียน

The National Association of Student Councils (2014) กล่าวว่า ในการจัดตั้งสถานักเรียน ประสิทธิภาพจะขึ้นอยู่กับปรัชญา ประชาธิปไตยของโรงเรียน สถานักเรียนไม่สามารถประสบความสำเร็จในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ควบคุมอย่างเข้มงวด มีการบริหารจัดการและการควบคุมโดยคณาจารย์ทั้งหมด

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2538) กล่าวถึง หลักการจัดตั้งสถานักเรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แฮร์รี ซี แมคคาวน์ (Mckown, 1954) และอนุพงศ์ สุขเกษม (2519 อ้างมาจาก ศรีอุทัย กมุทชาติ, 2529) โดยแยกตามหลักการดังต่อไปนี้

1. หลักแห่งประชาธิปไตย การจัดสถานักเรียนต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในโรงเรียน ทั้งจากครูและนักเรียน โดยครูมีหน้าที่ให้คำปรึกษาในการดำเนินงานและจัดกิจกรรมต่าง ๆ และจะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของนักเรียนเองด้วย
2. หลักแห่งการพัฒนา สถานักเรียนจะต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและอุดมการณ์ของโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้น ต้องพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ โดยยึดแนวทางดังกล่าวเป็นหลักดำเนินการ
3. หลักแห่งการวางโครงการและเวลา ต้องมีการวางแผนด้วยความระมัดระวัง มีความเอาใจใส่ในงานที่ได้กำหนดขึ้น และมีการควบคุมดูแลและปรับปรุงแก้ไขเมื่อเกิดความไม่ถูกต้องหรือความผิดพลาดซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้
4. หลักแห่งความเหมาะสม สถานักเรียนมีรูปแบบการดำเนินการที่หลากหลายรูปแบบ ทำให้วิธีการดำเนินการแตกต่างกันไปด้วย แต่ล้วนแล้วมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน เพราะฉะนั้นการจัดตั้งสถานักเรียนจะต้องเป็นรูปแบบที่คำนึงถึงสภาพของโรงเรียน โดยให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบท หรือสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

จากการศึกษาหลักการจัดตั้งสถานักเรียน สรุปได้ว่า การจัดตั้งสถานักเรียนต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในโรงเรียน ทั้งจากครูและนักเรียน โดยครูมีหน้าที่ให้คำปรึกษาในการดำเนินงานและจัดกิจกรรมต่าง ๆ และจะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของนักเรียนโดยให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบท หรือสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

3. วัตถุประสงค์ของสถานักเรียน

อรสา กุมาริ ปุกหุต (2544 อ้างอิงมาจาก อรรถวรรณ พนาพันธ์, 2518) กล่าวว่า ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของสถานักเรียน มีดังนี้

1. เป็นการทดลองและฝึกฝนตนเองในการทำงานกับหมู่คณะ
2. ฝึกการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของนักเรียน
3. ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
4. เป็นเสมือนห้องทดลองปฏิบัติการเรื่องประชาธิปไตย
5. เป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมนักเรียน
6. เป็นวิธีการซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถออกมาให้ปรากฏชัดเจน
7. เกิดความร่วมมือและการประสานงาน เพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างผู้บริหาร

โรงเรียนกับนักเรียน

8. เป็นแนวทางการพัฒนาบุคลิกภาพ ทักษะ และความประพฤตินักเรียน
9. เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีอิสระในการเลือกสิ่งที่ตนสนใจแล้วเข้าเป็นสมาชิกของชุมนุมต่าง ๆ

สำนักนโยบายและแผนการพัฒนา ศาสนา และวัฒนธรรม (2544) กล่าวว่า การจัดตั้งสถานักเรียนมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนผ่านกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งเป็นกลไกในการดำเนินงานและเป็นวัฒนธรรมที่ใช้สำหรับการอยู่ร่วมกันในโรงเรียน เป็นการฝึกให้นักเรียนได้คุ้นเคยกับบรรยากาศของการปกครองแบบประชาธิปไตย ตั้งแต่สังคมระดับเล็กในครอบครัว ชุมชน โรงเรียน ไปจนถึงสังคมในระดับใหญ่ขึ้น สถานักเรียนจึงเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สร้างประสิทธิภาพความเป็นธรรม และความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคม ช่วยสร้างสรรค์ประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นได้ในระดับสากลต่อไป

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2538) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการจัดตั้งสถานักเรียนไว้ว่า เพื่อฝึกฝนนักเรียนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการฝึกตนเองตามระบอบประชาธิปไตย รู้จักเคารพกฎหมาย คำสั่ง ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การทำงานร่วมกับหมู่คณะ รู้จักการวางแผนการดำเนินงานและประสานงานกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ และมีจริยธรรม เป็นการเตรียมตัวให้เป็นพลเมืองดีในอนาคต เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองในด้านสังคม อารมณ์ และสติปัญญาอย่างเต็มที่ ทั้งยังเป็น

การพัฒนาบุคลิกภาพ ทักษะคิด และความประพฤตินักเรียน เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี ให้เกิดขึ้นระหว่างผู้บริหาร คณะครู และนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความคิดว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมและแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อเป็นแหล่งการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540) ได้เสนอว่า ส่วนสำคัญของการจัดตั้งสถานักเรียน คือ การกำหนดความมุ่งหมาย วิธีการดำเนินงาน ขั้นตอนการดำเนินงาน การวัดผลและประเมินผลงาน ซึ่งเปรียบเสมือนกระจกส่องให้ผู้บริหารได้ทราบจุดยืนที่แท้จริงของตนเอง รวมทั้งผู้ร่วมงานด้วย ดังนั้น เบื้องแรกที่ผู้บริหารจะดำเนินการ คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียนเสียก่อน โดยการกำหนดร่วมกันระหว่างผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ซึ่งอาจกำหนดได้ ดังนี้

1. เพื่อเป็นแหล่งให้นักเรียนรู้จักผู้ปกครองตนเองแบบประชาธิปไตย และเป็นการเตรียมตัวให้เป็นพลเมืองที่ดีในอนาคต
2. เพื่อฝึกหัดให้นักเรียนมีความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย ทั้งทางด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ
3. เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
4. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสพัฒนาด้านสังคม ทางด้านอารมณ์ และทางด้านสติปัญญา
5. เพื่อให้นักเรียนเกิดความคิดว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน
6. เพื่อเป็นแหล่งกลาง แหล่งประสานงานของการจัดกิจกรรมนักเรียน
7. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารโรงเรียน คณะครูและนักเรียน

หวน พินธุพันธ์ (2528 อ้างอิงมาจาก ถวัลย์ สาทรายทอง, 2548) กล่าวว่า ในสังคมประชาธิปไตย โรงเรียนจะต้องมีส่วนในการฝึกให้นักเรียนรู้จักถึงบทบาทและหน้าที่ของการเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม อีกทั้งเสริมสร้างเจตคติที่ดีของนักเรียนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งโรงเรียนอาจทำได้โดยการให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการใช้หลักของระบอบประชาธิปไตยปกครองตนเอง อีกทั้งให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการของนักเรียนโดยตรง ในกรณีนี้โรงเรียนจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนสร้างองค์กรของตนเองขึ้นมา โดยมีครูที่ปรึกษา ซึ่งองค์กรนี้ใช้ชื่อว่าคณะกรรมการนักเรียน “คณะกรรมการนักเรียน หมายถึง คณะกรรมการของผู้แทนนักเรียนที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากนักเรียนภายในโรงเรียนเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนของนักเรียนในโรงเรียนทั้งหมด” ในการที่พิจารณาถึงความต้องการและความสนใจของนักเรียน พร้อมทั้งเป็นสื่อกลางในการที่จะบอกให้ผู้บริหารและคณะครูได้รู้ถึง

ความต้องการและความสนใจเหล่านั้น นอกจากนั้น ยังจะต้องช่วยเหลือร่วมมือในการจัดกิจกรรมนักเรียนในการปรับปรุง พัฒนาโรงเรียนและในการส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนอีกด้วย คณะกรรมการนักเรียนจะต้องมีอำนาจในการจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนภายนอกห้องเรียน แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตและอำนาจของโรงเรียน เหตุนี้คณะกรรมการนักเรียนจึงต้องมีธรรมนูญเพื่อกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ซึ่งธรรมนูญของคณะกรรมการนักเรียนจะต้องกำหนดให้ชัดเจน เพื่อที่คณะกรรมการนักเรียนจะได้ดำเนินการอย่างถูกต้องและเหมาะสม อีกทั้งจะทำให้รู้ว่ากิจกรรมใดจะต้องดำเนินการเอง กิจกรรมใดจะต้องร่วมมือประสานกับคณะครูในโรงเรียน และกิจกรรมใดที่อยู่นอกเหนืออำนาจของคณะกรรมการนักเรียน ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของคณะกรรมการนักเรียนสะท้อนถึงประสิทธิภาพของโรงเรียนเช่นกัน ดังนั้นผู้บริหารและคณะครูควรจะได้เตรียมตัวช่วยเหลือนักเรียนเหล่านั้น ไม่ให้ดำเนินการไปในทางที่ไม่เหมาะสมหรือล้มเหลวได้ โดยประโยชน์ของการจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียนคือ

1. ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการปกครองระบอบประชาธิปไตย
2. ช่วยให้นักเรียนรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และรู้จักเคารพสิทธิของบุคคลอื่น
3. ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และวิจารณ์ญาณ
4. นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน
5. ฝึกให้นักเรียนรู้จักการบริหารงาน การวางโครงการ การดำเนินงานและ

ประสานงานกับผู้อื่นได้

6. ส่งเสริมความสามัคคีของนักเรียนและความมีน้ำใจต่อหมู่คณะและสังคม
7. ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างผู้บริหาร ครู และนักเรียน
8. ช่วยให้นักเรียนรู้จักฐานะของตนเองในสังคม เช่น เมื่อเป็นผู้นำก็สามารถจะนำ

หมู่คณะไปด้วยดี เมื่อเป็นผู้ตามก็สามารถเป็นผู้ตามที่ดีเช่นกัน

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ของสภานักเรียน สรุปได้ว่า การจัดตั้งสภานักเรียน เพื่อฝึกฝนนักเรียนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการฝึกตนเองตามระบอบประชาธิปไตย รู้จักเคารพกฎหมาย คำสั่ง ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การทำงานร่วมกับหมู่คณะ รู้จักการวางโครงการดำเนินงานและประสานงานกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ และมีจริยธรรม เป็นการเตรียมตัวให้เป็นพลเมืองดีในอนาคต เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองในด้านสังคม อารมณ์ และสติปัญญาอย่างเต็มที่ ทั้งยังเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพ ทักษะ และความประพฤติของนักเรียน เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างผู้บริหาร คณะครู และนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความคิดว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมและแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

เพื่อเป็นแหล่งการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4. บทบาทหน้าที่ของสภานักเรียน

Department of Education and Sciences, Ireland (Education and Science, 2002) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของสภานักเรียนไว้ว่า สภานักเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมการสื่อสารระหว่างนักเรียน ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียน ส่งเสริมให้เกิดมิตรภาพและการเคารพซึ่งกันและกัน สนับสนุนผู้บริหารและครูในการพัฒนาโรงเรียน และเป็นตัวแทนของนักเรียนในการแสดงความคิดเห็นประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน

The National Association of Student Councils (2014) ได้กำหนดหน้าที่ของสภานักเรียนไว้ว่า มีหน้าที่ในการส่งเสริมสวัสดิภาพทั่วไปของนักเรียน พัฒนาทัศนคติและการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี มีส่วนร่วมในการปรับปรุงแผนของโรงเรียน สนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและคณาจารย์ที่เป็นบวก จัดเตรียมเวทีสำหรับการแสดงออกของนักเรียน ให้ความช่วยเหลือโปรแกรมของโรงเรียน ส่งเสริมทัศนคติที่ดีของทุนการศึกษา จัดกิจกรรมที่สร้างความภาคภูมิใจของนักเรียนและคณาจารย์ และเริ่มต้นดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน

สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของสภานักเรียน ดังนี้

1. บทบาทของสภานักเรียน

- 1.1 เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่วนรวมตามหลักธรรมาภิบาล
- 1.2 ปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของนักเรียนโดยใช้กระบวนการประชาธิปไตยและแนวทางสันติวิธี
- 1.3 ส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน
- 1.4 สืบสานความรู้ ภูมิปัญญา อนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติ
- 1.5 เป็นผู้นำเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและสังคม
- 1.6 ประสานงานและปฏิบัติงานร่วมกับทุกหน่วยงาน องค์กร และชุมชนต่าง ๆ
- 1.7 ส่งเสริมให้นักเรียนทำความดีเพื่อประโยชน์ต่อโรงเรียน

2. หน้าที่ของสภานักเรียน

- 2.1 ดูแลความทุกข์ความสุขของนักเรียน ร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน
- 2.2 ประสานงานด้านต่าง ๆ กับบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์และความก้าวหน้าของนักเรียนที่ควรได้รับ
- 2.3 รับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ และงานตามที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียน

2.4 คิตรีเริ่มสร้างสรรค์โครงการที่เป็นประโยชน์ สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง และส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียน

2.5 ช่วยดูแลและบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

2.6 ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ซึ่งทันต่อเหตุการณ์ และตรงไปตรงมา

2.7 เสนอความคิดเห็นต่อผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และเพื่อพัฒนาโรงเรียนในด้านต่าง ๆ

2.8 วางแผนดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับครูที่ปรึกษา

2.9 ปฏิบัติงานโดยไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบหรือข้อบังคับอื่นใดของทางราชพร้อมทั้งต้องรักษาไว้ซึ่งศีลธรรม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม

จากการศึกษาบทบาทหน้าที่ของสภานักเรียน สรุปได้ว่า สภานักเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมการสื่อสารระหว่างนักเรียน ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียน ส่งเสริมให้เกิดมิตรภาพและการเคารพซึ่งกันและกัน สนับสนุนผู้บริหารและครูในการพัฒนาโรงเรียน และเป็นตัวแทนของนักเรียนในการแสดงความคิดเห็นประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน

5. แนวทางการดำเนินงานสภานักเรียน

อนุพงศ์ สุขเกษม (2519) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2525) และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี (2527 อ้างอิงมาจาก ศรีอุทัย กมุทชาติ, 2529) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การดำเนินการจัดตั้งสภานักเรียน ควรมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. ชั้นศึกษา งาน ผู้บริหาร คณะครู และนักเรียนต้องศึกษาโครงสร้างและลักษณะของการดำเนินงานสภานักเรียนให้เข้าใจ เช่น การศึกษาเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ การไปเยี่ยมชมศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีการดำเนินงาน การเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญงานสภานักเรียนมาบรรยาย ทั้งยังต้องศึกษารูปแบบการจัดสภานักเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของท้องถิ่น ความพร้อมของบุคลากร อาคารสถานที่ รวมถึงสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนอีกด้วย

2. ชั้นเตรียมงาน ควรจะเตรียมในสิ่งต่อไปนี้

2.1 การเตรียมสถานที่ โรงเรียนควรจัดเตรียมสถานที่ไว้ให้สภานักเรียนได้ใช้ดำเนินงาน ซึ่งควรเตรียมการก่อนที่จะมีการจัดตั้งสภานักเรียนขึ้น เพื่อสะดวกในการทำงานและเก็บเอกสารต่าง ๆ หรือสถานที่อื่นตามความเหมาะสม

2.2 การเตรียมบุคลากร ก่อนที่จะดำเนินการจัดตั้งสภานักเรียนจะต้องกำหนดบุคคลที่เกี่ยวข้องและมอบหมายหน้าที่และบทบาทว่าจะต้องทำอะไรบ้าง ดังนั้น ในการเตรียม

บุคลากรควรจะต้องมีการศึกษาและตกลง เพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เข้ามาดำเนินการหรือเกี่ยวข้องนั้นได้ทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเอง

2.3 การเตรียมอุปกรณ์ ทางโรงเรียนควรได้เตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อใช้ในกิจการของสถานักเรียน อาทิ ป้ายนิเทศ ตู้ เครื่องเขียน กระดาษ ฯลฯ

2.4 การเตรียมงบประมาณ ทางโรงเรียนจะต้องจัดสรรเงินงบประมาณไว้ส่วนหนึ่ง สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของสถานักเรียน

3. ขั้นตอนการ วิธีการจัดตั้งสถานักเรียนอาจจะแตกต่างกันไปบ้าง ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นของแต่ละโรงเรียน แต่โดยรวมมีลักษณะคล้ายกัน ดังนี้

3.1 เลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการร่างธรรมนูญหรือข้อบังคับสถานักเรียน ซึ่งจะประกอบ ด้วยคณะครูและนักเรียน

3.2 คัดเลือกครูผู้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของสถานักเรียน ซึ่งควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

3.2.1 เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหลักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ

3.2.2 เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องจุดมุ่งหมายของการจัดตั้ง วิธีดำเนินงานสถานักเรียน และประโยชน์ของการจัดสถานักเรียนเป็นอย่างดี

3.2.3 เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องความต้องการของนักเรียนและยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน

3.2.4 เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และเป็นที่ยอมรับรักและเชื่อถือของนักเรียน

3.3 พิจารณาธรรมนูญสถานักเรียน โดยมีคณะกรรมการเสนอร่างธรรมนูญสถานักเรียนให้หัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้อนุมัติ หากมีข้อใดที่จำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงก็ส่งคืนให้คณะกรรมการร่างธรรมนูญสถานักเรียนกลับไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

3.4 ประกาศธรรมนูญสถานักเรียนที่ได้รับอนุมัติแล้วให้นักเรียนทราบโดยทั่วกัน แล้วจึงกำหนดการเลือกตั้งสถานักเรียนขึ้น โดยระบุตำแหน่งและคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้ในเวลาเดียวกัน

3.5 การดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสถานักเรียนหรือคณะกรรมการสถานักเรียนตาม ธรรมนูญสถานักเรียนที่ได้ประกาศไว้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดมาตรการและแนวทางในการดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียนไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) ดังนี้

มาตรการ

1. ให้สถานศึกษาดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมสถานักเรียน เพื่อเสริมสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ
2. ให้สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุน สถานักเรียนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
3. ให้สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุน สถานักเรียนสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน องค์กร ด้วยวิธีการที่หลากหลาย
4. ให้สถานศึกษา นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานสถานักเรียนอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการดำเนินงานตามมาตรการ

1. สถานศึกษาดำเนินการจัดตั้งสถานักเรียนในสถานศึกษา 1 สภา
2. สถานศึกษาจัดทำระเบียบ/ข้อบังคับ/ธรรมนูญ ว่าด้วยสถานักเรียน และคู่มือแนวทางการดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียนของสถานศึกษา
3. สถานศึกษาต้องบูรณาการกิจกรรมสถานักเรียน ให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
4. สถานศึกษาต้องส่งเสริม สนับสนุน และวางแผนการดำเนินงานร่วมกับสถานักเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
5. สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมสถานักเรียน ตามวิถีประชาธิปไตย หลักธรรมาภิบาล ให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นำเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความเป็นพลโลก
6. สถานศึกษาพิจารณารับนักเรียนที่ปฏิบัติกิจกรรมด้านสถานักเรียนที่มีผลงานเชิงประจักษ์เข้าศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น ตามสัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสม

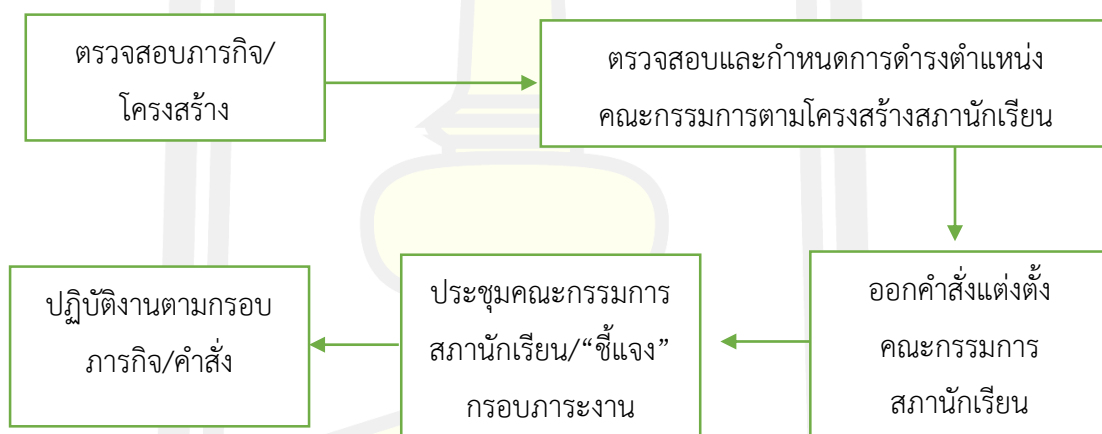
สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) จึงกำหนดวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานสถานักเรียน เพื่อสถานศึกษาดำเนินงานได้ตามมาตรการและแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาสถานักเรียน
2. จัดทำระเบียบ ข้อบังคับ หรือธรรมนูญว่าด้วยสถานักเรียน
3. จัดทำคู่มือในการดำเนินงานสถานักเรียน
4. ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งพรรค/กลุ่ม เพื่อสมัครเป็นตัวแทนสถานักเรียน
5. เปิดรับสมัครผู้แทนสถานักเรียน

6. ผู้สมัครสถานักเรียนหาเสียงเลือกตั้ง
7. ดำเนินการเลือกตั้งสถานักเรียน
8. รวบรวมคะแนนและประกาศผลอย่างเป็นทางการ
9. ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสถานักเรียน

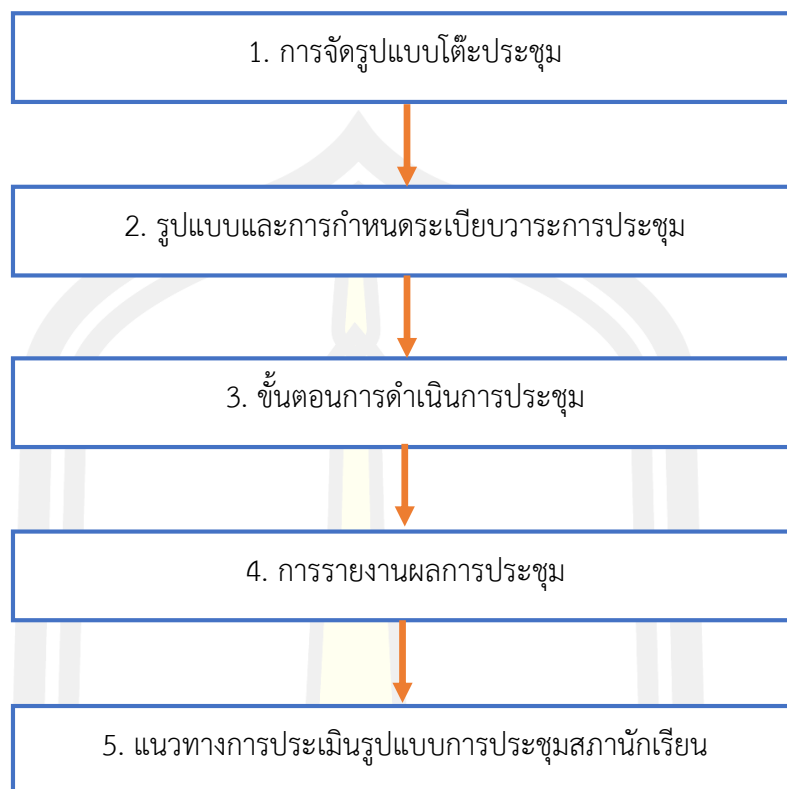
ทั้งนี้ สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน ยังได้เสนอขอขยายแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมสถานักเรียนที่ผู้บริหารและครูจำต้องดำเนินการจัดให้สถานักเรียน ดังต่อไปนี้

1. ที่มาของสถานักเรียน การได้มาซึ่งสถานักเรียนของแต่ละโรงเรียนนั้นจะต้องเป็นไปตามระเบียบ/ข้อบังคับ/ธรรมนูญว่าด้วยสถานักเรียนตามที่แต่ละโรงเรียนกำหนดรูปแบบหรือองค์ประกอบของสถานักเรียนไว้ ทั้งยังมีการกำหนดตำแหน่ง จำนวนคณะกรรมการ บทบาทหน้าที่ และคุณสมบัติต่าง ๆ ของผู้ที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในสถานักเรียน
2. โครงสร้างสถานักเรียน โดยควรพิจารณาจากกรอบภาระงานและควรกำหนดโครงสร้างสถานักเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ภาพประกอบ 5 แสดงขั้นตอนการดำเนินงานในการกำหนดโครงสร้างสถานักเรียน

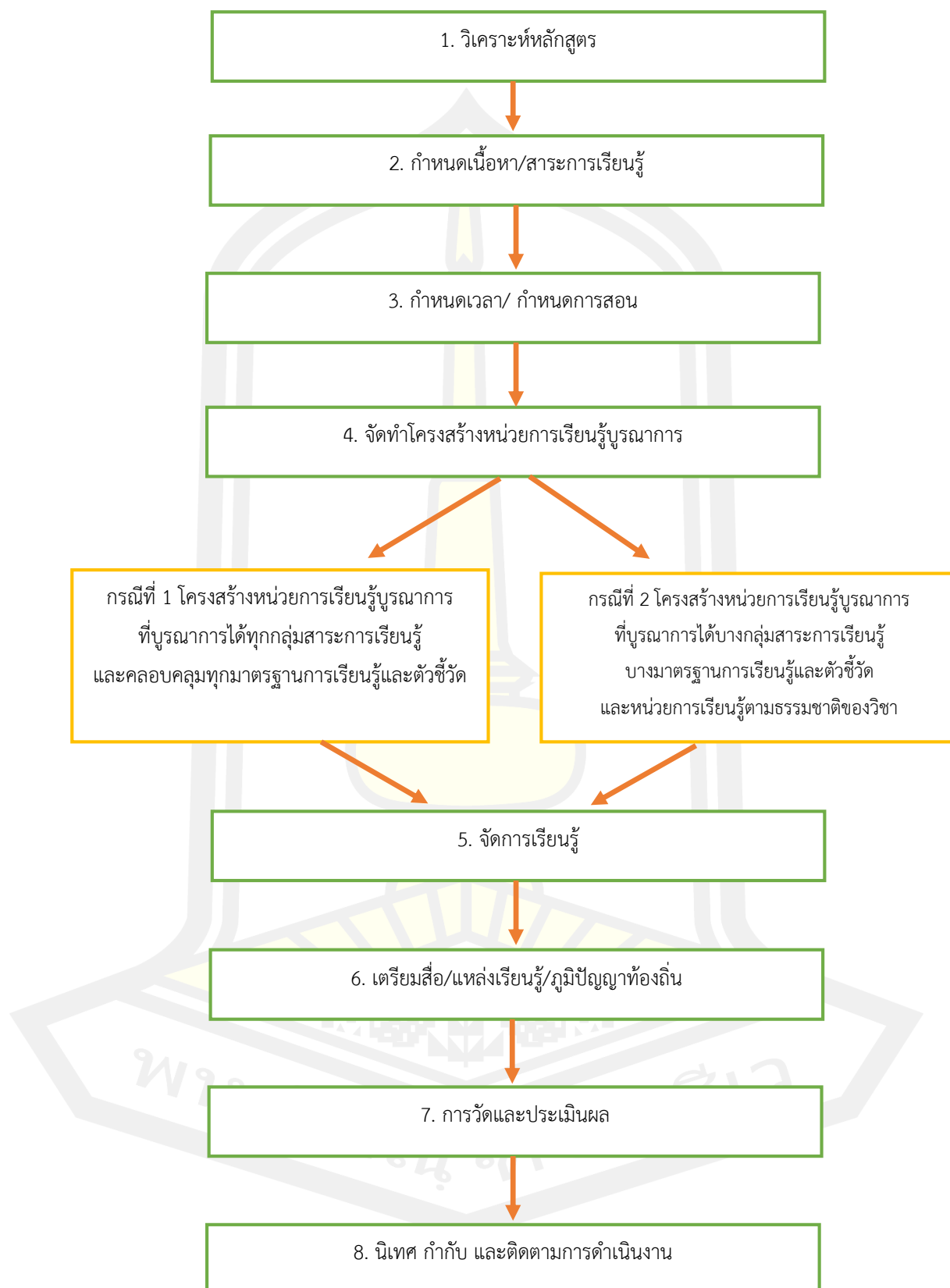
3. รูปแบบการประชุมสถานักเรียน การประชุมเป็นกิจกรรมที่ทำให้สมาชิกในสถานักเรียนเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เป็นการรวบรวมความคิดเห็นรวมถึงวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ จากสมาชิกอย่างทั่วถึง สมาชิกผู้ร่วมประชุมต้องรู้บทบาทหน้าที่ของตน ทั้งผู้ทำหน้าที่ประธานต้องสามารถใช้ทักษะและเทคนิคในการนำและควบคุมการประชุม สนับสนุนให้ผู้เข้าประชุมมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการเสนอความคิดเห็นที่ทำให้เกิดการยอมรับและเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน โดยรูปแบบการประชุมสถานักเรียน มี 5 ขั้นตอน ได้แก่

ภาพประกอบ 6 แสดงขั้นตอนการจัดประชุมสถานักเรียน

4. เครือข่ายสถานักเรียนและการมีส่วนร่วม เป็นลักษณะที่สถานักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุม การวางแผน การเสนอแนะ การจัดทำโครงการ การบริหาร การจัดการ การจัดทำงบประมาณ ตลอดจนการร่วมมือปฏิบัติงานหรือดำเนินงาน ร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ

5. การบูรณาการกิจกรรมสถานักเรียนเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลซึ่งบูรณาการสอดคล้องสัมพันธ์กัน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์จากหลากหลายด้าน สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง นำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมกับความเป็นจริง ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นของโลก ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพด้วยการวางแผนและดำเนินการ ดังนี้

ภาพประกอบ 7 แสดงกระบวนการบูรณาการกิจกรรมสถานักเรียนเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้

6. การเสนอโครงการ โครงการเป็นกิจกรรมที่สภานักเรียนดำเนินงานเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาใด ๆ โดยการเสนอโครงการจะเป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีเป้าหมาย วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

- 6.1 การศึกษา/วิเคราะห์ปัญหา
- 6.2 จัดทำรายละเอียดโครงการ
- 6.3 เสนอโครงการต่อที่ประชุมคณะกรรมการสภานักเรียน โดยผ่านความเห็นชอบจากครูที่ปรึกษา
- 6.4 สภานักเรียนให้ความเห็นชอบ
- 6.5 สภานักเรียน (ประธานสภานักเรียน) เสนอโครงการต่อผู้บริหารสถานศึกษา
- 6.6 ผู้บริหารสถานศึกษา/หน่วยงาน/เครือข่ายอื่น ๆ พิจารณาอนุมัติโครงการ
- 6.7 ดำเนินกิจกรรมตามโครงการ
- 6.8 สรุปรายงานผลการดำเนินโครงการ

7. การประเมินผลกิจกรรมสภานักเรียน เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำผลมาใช้เป็นแนวทางกำหนดวิธีพัฒนางานในสภานักเรียนได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งรูปแบบการประเมินจะต้องสอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรม จึงจำเป็นที่สภานักเรียนจะต้องเรียนรู้แนวทางการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมสภานักเรียนที่ถูกต้อง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนกิจกรรมสภานักเรียนให้มีความสมบูรณ์รอบด้าน โดยขั้นตอนการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมสภานักเรียน มีดังนี้

- 7.1 วางแผนการดำเนินงาน
- 7.2 กำหนดรูปแบบการประเมินผล
- 7.3 สร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล
- 7.4 วัดและประเมินผล
- 7.5 สรุปรายงานผล

การดำเนินงานสภานักเรียนที่ดี จะปรากฏลักษณะของสภานักเรียนตามผลงานวิจัยขององค์การสถาบันนักเรียนแห่งชาติ (The National Association of Student Council) (ศรีอุทัย กมุทชาติ, 2529) โดยสรุปไว้ ดังนี้

1. ต้องประกอบด้วยการมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยต้องได้รับความร่วมมือจากนักเรียนทุกคน
2. ต้องมีการจัดระบบและฝึกหัดการจัดกิจกรรมตามหลักประชาธิปไตย
3. ต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้บริหาร คณะครู และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
4. ต้องมีแผนงานที่เป็นระบบชัดเจน

5. ต้องเกิดขึ้นจากความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ระดับ นิลพังา (2524 อ้างอิงมาจาก จวงจันท์ พวงจันท์แดง, 2526) กล่าวว่า ลักษณะการดำเนินงานสถานักเรียนที่ดีมีลักษณะดังต่อไปนี้

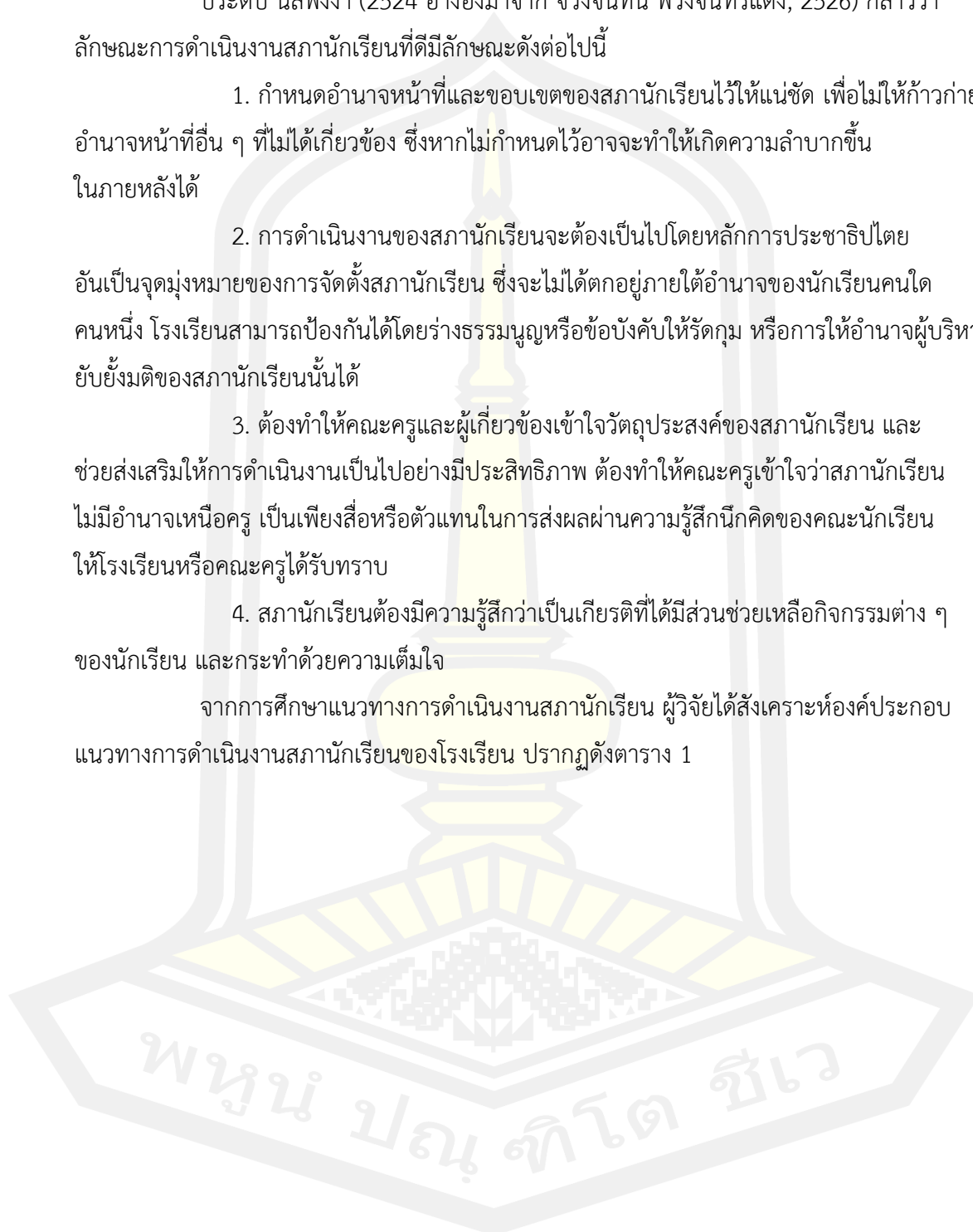
1. กำหนดอำนาจหน้าที่และขอบเขตของสถานักเรียนไว้ให้แน่ชัด เพื่อไม่ให้ก้าวก่ายอำนาจหน้าที่อื่น ๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้อง ซึ่งหากไม่กำหนดไว้อาจจะทำให้เกิดความลำบากขึ้นในภายหลังได้

2. การดำเนินงานของสถานักเรียนจะต้องเป็นไปโดยหลักการประชาธิปไตย อันเป็นจุดมุ่งหมายของการจัดตั้งสถานักเรียน ซึ่งจะไม่ได้ตกอยู่ภายใต้อำนาจของนักเรียนคนใดคนหนึ่ง โรงเรียนสามารถป้องกันได้โดยร่างธรรมนูญหรือข้อบังคับให้รัดกุม หรือการให้อำนาจผู้บริหาร ยับยั้งมติของสถานักเรียนนั้นได้

3. ต้องทำให้คณะครูและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจวัตถุประสงค์ของสถานักเรียน และช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องทำให้คณะครูเข้าใจว่าสถานักเรียนไม่มีอำนาจเหนือครู เป็นเพียงสื่อหรือตัวแทนในการส่งผลผ่านความรู้สึกนึกคิดของคณะนักเรียน ให้โรงเรียนหรือคณะครูได้รับทราบ

4. สถานักเรียนต้องมีความรู้สึกว่าเป็นเกียรติที่ได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน และกระทำด้วยความเต็มใจ

จากการศึกษาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน ปรางค์ดั่งตาราง 1

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน

หน่วยงาน/นักวิชาการ องค์ประกอบ	อนุพงศ์ สุขเกษม (2519)	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2525)	สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี (2527)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558)	สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน (2558)	The National Association of Student Council (2014)	ระดับ นิลพังงา (2524)	ความถี่
1. การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียน และ ประชาธิปไตยในโรงเรียน	/	/	/	/	/	/	/	7
2. การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน	/	/	/	/	/	/	/	7
3. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสภานักเรียนกับชุมชน /องค์กร ภาครัฐและเอกชน	/	/	/	/	/	/		6
4. สถานศึกษา นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานสถานักเรียนอย่างต่อเนื่อง				/	/			2
5. ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน				/	/		/	3
6. การบูรณาการกิจกรรมสถานักเรียนเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้					/			1
7. การได้รับความช่วยเหลือจากผู้บริหาร คณะครู และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย						/	/	2
8. มีแผนงานที่เป็นระบบชัดเจน						/		1
9. เกิดขึ้นจากความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ						/		1
10. สถานักเรียนต้องมีความรู้สึกว่าเป็นเกียรติที่ได้มีส่วนช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน							/	1

จากตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า มีประเด็นที่สอดคล้องกันหลายประการ ผู้วิจัยจึงได้บูรรวมองค์ประกอบที่ คล้ายคลึงกันเข้าไว้ด้วยกัน และเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 3 ขึ้นไป ได้ 4 องค์ประกอบ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียน และประชาธิปไตยในโรงเรียน
- 2) การมีส่วนร่วมของ สถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน
- 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของ สถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน และ
- 4) ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

หน่วยงาน/นักวิชาการ ได้อธิบายนิยามความหมายเกี่ยวกับองค์ประกอบของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน แต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1. การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียน และประชาธิปไตยในโรงเรียน

สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) กล่าวถึง กระบวนการเรียนรู้ประชาธิปไตย ในโรงเรียนจะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการนำไปใช้สังคมและชุมชนเป็นการเตรียมความพร้อมผู้เรียนให้เติบโต เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต เป็นการสร้างลักษณะนิสัยให้เด็กได้รู้จักระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์และ กติกาของสังคม ตลอดจนรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตน ที่มงาน รับผิดชอบชุมชน และสังคม ได้อย่างเหมาะสม โดยโรงเรียนต้องนำรูปแบบประชาธิปไตยมาใช้ในโรงเรียน เพื่อพัฒนาเด็กให้มีความ เป็นประชาธิปไตย รู้จักปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามภาระหน้าที่ และมีวิถีชีวิตตามหลักประชาธิปไตย สามารถดำรงตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเป็นประชาธิปไตย คุณครูทุกท่านในฐานะที่เป็นผู้ส่งเสริมและ อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนจึงควรสนับสนุนสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1.1 กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น กิจกรรมวันสำคัญ

กิจกรรมดำเนินตามนโยบาย กิจกรรมสร้างเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กิจกรรมพิเศษต่าง ๆ กิจกรรมกลุ่มการแสดง กิจกรรมชมรมและองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนกิจกรรมกีฬา เป็นกิจกรรมที่ ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเป็นอย่างดี

1.2 ต้องส่งเสริมการสร้างบรรยากาศประชาธิปไตย โดยการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ดี จะช่วยเสริมสร้างแนวความคิด จิตใจที่เป็นประชาธิปไตย

1.3 ส่งเสริม ให้จัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยให้สอดแทรกอย่างสม่ำเสมอทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนโดยสัมพันธ์กับวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ

1.4 ส่งเสริมนักเรียนให้เข้าใจในความเป็นประชาธิปไตย รู้จักปกครองตนเอง สามารถแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และสามารถนำความเป็นประชาธิปไตยไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน หมายถึง การส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน การแสดงที่มาและกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานักเรียนและการบูรณาการกับกลุ่มสาระต่าง ๆ

2. การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน

สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) กล่าวถึง การสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานักเรียนเพื่อเป็นกลไกในการดำเนินงาน โดยทุกฝ่ายเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจังนั้น ฝ่ายบริหารควรสร้างความตระหนัก กำหนดบทบาทให้สถานักเรียน ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมของสถานศึกษาตามครรลองที่ถูกต้อง ซึ่งอาจจัดกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

2.1 กิจกรรมฝึกทักษะการวิเคราะห์ข่าว เหตุการณ์ โดยเฉพาะสถานการณ์ทางการเมือง และปัญหาสังคมอย่างสม่ำเสมอ

2.2 กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำโครงการศึกษาปัญหา และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อเรียนรู้ชุมชนและสร้างความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม สร้างสำนึกสาธารณะ สำนึกรักบ้านเกิด โดยอาจจัดกิจกรรมให้นักเรียนออกไปสัมผัสกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน

2.3 กิจกรรมค่ายอาสาเพื่อร่วมกันช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ผู้สูงอายุ หรือผู้ประสบภัยพิบัติในโอกาสต่าง ๆ

2.4 เป็นอาสาสมัครช่วยงานการเลือกตั้งในท้องถิ่น ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง

2.5 นำสถานักเรียนออกสู่ชุมชน เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกัน และการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด เอดส์ การใช้ความรุนแรงในครอบครัวและอื่น ๆ

2.6 กิจกรรมรวมกลุ่มกับชาวบ้าน ทำโครงการต่าง ๆ เช่น การออมทรัพย์ การหารายได้ การพัฒนาอาชีพ การจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

2.7 กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ/แก้ปัญหาให้กับเพื่อน ๆ ในโรงเรียน โดยกำหนดกฎกติกาเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมโรงเรียน

2.8 กิจกรรมการนำนักเรียนไปศึกษาดูงานเพื่อเรียนรู้ประสบการณ์ตรง จากองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัด เทศบาล เพื่อเตรียมคนไปสู่การเมืองท้องถิ่น

2.9 กิจกรรมสร้างเสริมความเป็นประชาธิปไตย โดยจัดหาหนังสือประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย ประวัติชีวิตบุคคลสำคัญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง เพื่อเป็นการปลูกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตยให้แก่นักเรียน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน หมายถึง กระบวนการทำงานของสถานักเรียนในการจัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ ที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมของนักเรียน และมีการประเมิน สรุป และรายงานผลการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจน

3. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน /องค์กร ภาครัฐและเอกชน

สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) กล่าวถึง เป้าหมายของการสร้างเครือข่าย คือ การประสานความร่วมมือเพื่อการทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกันในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการติดต่อและเปลี่ยนข้อมูลแสดงความคิดเห็นทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย โรงเรียนสามารถดำเนินการเพื่อให้เกิดผลดังกล่าว เช่น

3.1 กำหนดแผนการดำเนินงานในการสร้างเครือข่ายอย่างชัดเจน

3.2 จัดกิจกรรมการทำงานระหว่างโรงเรียน/ชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน โดยกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เช่น กิจกรรมสถานักเรียนไทยหัวใจ 3D กิจกรรมรณรงค์ และให้ความรู้การเลือกตั้ง กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายสถานักเรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

3.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย ระหว่างโรงเรียน/ชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน ทั้งบทบาทการเป็นผู้ให้และผู้รับ เช่น การรณรงค์ให้ความรู้เรื่อง การเลือกตั้ง และการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

3.4 จัดกิจกรรมที่ประสานความร่วมมือในด้านการสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ จากชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน เช่น ขอรับการสนับสนุนวิทยากร งบประมาณจากองค์กรภาครัฐและเอกชน เป็นต้น

3.5 จัดกิจกรรมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์กิจกรรมสถานักเรียนให้ชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชนที่เป็นเครือข่ายรับทราบ เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของโรงเรียน จดหมายข่าว เสียงตามสาย เป็นต้น

สรุปได้ว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน หมายถึง สถานักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุม การวางแผน การเสนอแนะ การจัดทำโครงการ การบริหาร การจัดการ การจัดทำงบประมาณ ตลอดจนการร่วมมือปฏิบัติงานหรือดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ

4. ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน

American Productivity and Quality Center (1995 อ้างอิงมาจาก บุญดี บุญญากิจ และกมลวรรณ ศิริพานิช, 2545) ให้คำจำกัดความของ Best Practices ว่า คือ การปฏิบัติทั้งหลายที่สามารถก่อให้เกิดผลที่เป็นเลิศ รวมความแล้ว Best Practices คือ วิธีปฏิบัติที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จหรืออาจกล่าวได้ว่า คือ การปฏิบัติที่ทำให้องค์กรก้าวสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งอาจปรับสำนวนให้เกี่ยวข้องกับวงการการศึกษา ได้ว่า Best Practices เป็นวิธีการทำงานใหม่ ๆ ที่สถานศึกษาเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การบรรลุผลลัพธ์ที่ตอบสนองความคาดหวังของชุมชน ผู้ปกครอง และเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จ ก้าวสู่ความเป็นเลิศ

วิจารณ์ พานิช (2547 อ้างอิงมาจาก วันทนา เมืองจันทร์ และเต็มจิต จันทคา 2548) กล่าวว่า วิธีการจัดการความรู้อย่างง่าย คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากวิธีการทำงานแบบ Best Practice องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของการจัดการความรู้ คือ การมีฐานข้อมูลเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับในด้านต่างๆ (เช่น ด้านแนวคิด กระบวนการวางแผน การดำเนินงานตามแผน การประเมินผล และการมีส่วนร่วมของชุมชน) โดยมีการเผยแพร่วิธีปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ เพื่อให้หน่วยงานอื่นได้นำไปปรับใช้ ซึ่งเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ในมาตรา 11 ระบุว่า “ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ”

สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) กล่าวถึง ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน เป็นการยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียน ครูผู้บริหาร โรงเรียนที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียน เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสู่การพัฒนาสังคม อย่างยั่งยืน ทั้งในระดับโรงเรียน ชุมชน และประเทศชาติมีผลงานได้รับการยอมรับเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชนมาอย่างต่อเนื่อง สามารถเป็นแบบอย่างและเป็นเครือข่าย ช่วยสร้างเสริมความเข้มแข็ง ในการดำเนินงานสถานักเรียนให้แก่โรงเรียนอื่น ๆ ได้ จึงได้กำหนดให้มีการแข่งขัน โรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สรุปได้ว่า ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน หมายถึง โครงการ นวัตกรรม ระบบบริหาร วิธีการ ให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด และมีการปฏิบัติต่อเนื่อง ได้รับการยอมรับ สามารถเป็นแบบอย่างในการดำเนินงานสถานักเรียนให้แก่โรงเรียนอื่น ๆ ได้

6. การสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถานักเรียน

สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) ได้กล่าวถึง การสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถานักเรียน ดังนี้ การดำเนินงานกิจกรรม

สถานักเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดจำเป็นต้องสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถานักเรียน ด้วยการนำหลักธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติ การใช้หลักความสมานฉันท์ การใช้แนวทางสันติวิธี ในการดำเนินงาน อีกทั้งยังต้องมีการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ การสร้างและพัฒนาเครือข่าย การสร้างลักษณะนิสัยให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตอาสาและมีสำนึกสาธารณะ ซึ่งองค์ความรู้แต่ละเรื่องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. การนำหลักธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติ

ธรรมาภิบาล หมายถึง การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคม ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่จะช่วยให้เกิดความถูกต้อง ความชอบธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ รวมทั้งการมีความเห็นร่วมกัน ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้ระบุหลักการสำคัญของธรรมาภิบาลไว้ 6 หลักการ คือ

1. หลักนิติธรรม (The Rule of Law) ได้แก่ การตรากฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัย และเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และทุกฝ่ายพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบและข้อบังคับ เหล่านี้ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

2. หลักคุณธรรม (Morality) ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้คณะกรรมการสถานักเรียนยึดหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนทั่วไป และส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยันอดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส (Accountability) ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ของคณะทำงาน โดยปรับปรุงกลไกการทำงานของสถานักเรียนให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) ได้แก่ การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของนักเรียน ไม่ว่าจะด้วยการเสนอความเห็น การเสวนา และการแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ ให้

5. หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ สำนึกในความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ใส่ใจปัญหาและกระตือรือร้นต่อการแก้ปัญหาของโรงเรียน ตลอดจนเคารพในความเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า (Cost-effectiveness or Economy) ได้แก่ การบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้ทุกฝ่าย

ประหยัด วัสดุ สิ่งของ อย่างคุ้มค่า คิดสร้างสรรค์งานและบริการที่มีคุณภาพ รวมทั้งรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมให้สมบูรณ์ยั่งยืน การนำหลักการมาภิบาลทั้ง 6 หลัก ไปสู่การปฏิบัตินั้นต้องมีลักษณะ และเงื่อนไข คือ มีความชอบธรรม มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนด้วย

2. การพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ

ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการวางแผน การจัดองค์กร การสื่อสาร การแก้ปัญหา การตัดสินใจ และการจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร คุณลักษณะของผู้นำที่ดีประกอบด้วย

1. ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน (คนเก่ง)
 - 1.1 มีความรู้ความเข้าใจงานในหน้าที่รับผิดชอบ
 - 1.2 มีความสามารถในการทำงานในหน้าที่รับผิดชอบ
 - 1.3 มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงาน
 - 1.4 มีความสามารถในการคิดริเริ่มหรือการพัฒนางาน
 - 1.5 มีความมั่นคงทางอารมณ์
2. ความรับผิดชอบในการทำงาน (คนดี)
 - 2.1 มีความขยันในการทำงาน
 - 2.2 มีความเพียรพยายามและทุ่มเทให้กับการทำงาน
 - 2.3 มีความประหยัดในการใช้ทรัพยากรประกอบการทำงาน
 - 2.4 มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน
 - 2.5 มีระเบียบวินัยในการทำงาน
3. ความมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน (มีน้ำใจ)
 - 3.1 ให้ความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง
 - 3.2 ให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน
 - 3.3 ยิ้มแย้มแจ่มใสมีมิตรไมตรีต่อเพื่อนร่วมงาน
 - 3.4 วางตัวเสมอต้นเสมอปลาย น่าเลื่อมใสศรัทธา
 - 3.5 ให้เกียรติและให้โอกาสเพื่อนร่วมงานหรือเป็นนักประชาธิปไตย

3. การสร้างและพัฒนาเครือข่าย

การสร้างเครือข่าย หมายถึง การขยายตัวขององค์กรในการทำงานร่วมกัน อย่างมีระบบ และเป็นการช่วยเหลือกันในการแก้ปัญหาและพัฒนาอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องและ ยั่งยืน เพื่อให้องค์กรได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยทั่วไปเครือข่ายการดำเนินงานมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่น และระดับองค์กร

องค์ประกอบของเครือข่าย

1. ต้องมีสมาชิกองค์กรต่าง ๆ มารวมกัน
2. ต้องมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน
3. ต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย
4. ต้องมีกิจกรรมร่วมกัน
5. ต้องมีการระดมทรัพยากรร่วมกัน
6. ต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น
7. ต้องมีแกนหลักในการประสานงาน

หลักการในการทำงานของเครือข่าย

1. คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดขององค์กรเป็นหลัก
2. ลดทอนการยึดอัตราและผลประโยชน์ของตัวเอง
3. มีความเข้าใจในข้อจำกัดของแต่ละฝ่าย
4. มีความไว้วางใจในการทำงานร่วมกัน
5. ยึดหลักความเสมอภาคในการทำงาน
6. มีทัศนคติที่ว่าผู้ประสานงานคือผู้ให้บริการ และให้การสนับสนุน

ไม่ใช่ผู้นำ หรือสั่งการแต่เป็นผู้คิดริเริ่ม

การประสานงาน

7. ต้องเป็นการทำงานแบบกระจายอำนาจ ไม่ใช่รวมศูนย์ ศูนย์กลางคือ
8. องค์กรสมาชิกมีความเท่าเทียมกัน
9. มีการสื่อสารกันหลายทาง
10. มีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องและเป็นประโยชน์ โดยเกิดจาก

ความร่วมมือของสมาชิก

11. มีการประสานงานทั้งแนวตั้งและแนวนอน
12. มีแกนกลางที่มีประสิทธิภาพ

ลักษณะของเครือข่ายที่ดี

1. ต้องเกิดขึ้นตามธรรมชาติและเป็นไปตามความสมัครใจของทุกคน
2. ต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
3. ต้องร่วมมือกันเป็นทีมในการทำกิจกรรม
4. ต้องมีใจเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย
5. ต้องมีการบริหารและการจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ
6. ต้องมีทรัพยากรสนับสนุน

7. ต้องมีเครื่องมือและกลไกในการทำงาน

4. การสร้างจิตอาสา/สำนักสาธารณะ

จิตอาสา หมายถึง การมีจิตที่ต้องการช่วยเหลือผู้อื่น นึกถึงส่วนรวมอยู่เสมอ แสดงออกด้วยการกระทำ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน อยากเห็นความสุขความสำเร็จของผู้อื่น และปรารถนาจะเห็นส่วนรวมมีความสุขกับการได้ทำสิ่งที่ดี มีจิตใจที่แน่วแน่มั่นคง คำนึงว่ากิจกรรมส่วนที่ตนทำจะก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น

ความเป็นผู้มีจิตอาสา/สำนักสาธารณะ เกิดจากการซึมซับบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของสถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันสังคม การเรียนรู้จากการได้รับโอกาสที่ได้คิด ได้สร้างสรรค์ ได้ทดลองซึ่งสถาบันต่าง ๆ มอบโอกาสให้ การมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างทั่วถึง รวมทั้งการส่งเสริม สนับสนุน และการกระตุ้น จากสถาบัน การเมือง การปกครอง และสื่อมวลชน

แนวทางในการพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตอาสา/สำนักสาธารณะของสถาบันการศึกษา คือ สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนสร้างปัญญาและพิจารณาจากการกระทำสู่การเรียนรู้ การสร้างความคิด จิตสำนึกให้ยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ คือ สถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว การสร้างเมตตาธรรมให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม การสร้างกิจกรรมพัฒนา ซ้ำ ๆ บ่อยๆ และต่อเนื่อง การได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย การสร้างความคิดเห็นที่ถูกต้อง การสร้างความอดทนอดกลั้น ความรับผิดชอบ การสร้างวินัยในตนเอง และการมีเมตตาธรรม

ปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างผู้เรียนให้มีจิตอาสา/สำนักสาธารณะ

1. การมีความสัมพันธ์ที่ดีในหมู่นักเรียน
2. การสร้างความร่วมมือและความใส่ใจของครู
3. การสร้างความสนใจในกิจกรรมนักเรียน
4. การสร้างโอกาสให้แก่นักเรียน
5. การส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนได้ใช้โอกาสทำงานเพื่อส่วนรวม

และสังคม

6. การแสวงหาโอกาสจากแหล่งเรียนรู้ ภายนอกสถาบัน

คุณค่าและความสำคัญของการมีจิตอาสา/สำนักสาธารณะ

1. มีผลต่อความมั่นคงของชาติ
2. เป็นพื้นฐานในการพัฒนาและสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่องค์กร
3. ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วม และความผูกพันในองค์กร
4. มีผลต่อการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียน นักศึกษา

5. เป็นทุนทางสังคมที่มีความสำคัญของประเทศ

5. การใช้หลักความสมานฉันท์

ความสมานฉันท์ หมายถึง ความสามัคคี ประองตองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การมีความเห็นพ้อง ต้องกัน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ถูกต้อง โดยอยู่บนพื้นฐานความดี ความเป็นจริง ความเป็นธรรม ความรัก ความปรารถนาดีต่อกัน ความเมตตากรุณา รวมทั้งการแก้ปัญหา ด้วยกระบวนการสันติวิธี ซึ่งควรจะต้องร้อยรัดด้วยวิธีที่ดี ที่จะช่วยประสานเชื่อมโยงและนำไปสู่การมีทัศนคติที่ดี สามัคคีให้เกิดขึ้นทุกที่ของสังคม การจะสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้น ควรประกอบด้วยแนวคิดหลัก 9 ประการ ได้แก่

1. การเปิดเผยความจริง
2. ความยุติธรรม
3. ความพร้อมในการรับผิดชอบ
4. การให้อภัย
5. การเคารพความหลากหลายทางศาสนา วัฒนธรรม
6. การยึดหลักสันติวิธีเป็นทางเลือกในการแก้ไขความขัดแย้ง
7. การเปิดพื้นที่ให้ความทรงจำที่เจ็บปวด
8. การแก้ไขในอนาคตด้วยจินตนาการ
9. การยอมรับความเสี่ยงทางสังคมเพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจ

ระหว่างกัน

6. การใช้แนวทางสันติวิธี

สันติวิธี หมายถึง วิธีการที่ไม่ใช้ความรุนแรง เพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง หรือวิธีการปฏิบัติที่ไม่รุนแรงในการดำเนินชีวิต เพื่อนำไปสู่ความยุติธรรมและความสงบสุข สันติวิธี ไม่ใช่ความอ่อนแอหนีปัญหา หรือยอมถูกรังแก แต่ทว่าเป็นวิธีเผชิญปัญหาความขัดแย้ง ด้วยสติปัญญา เพื่อเปลี่ยนความขัดแย้งที่รุนแรงเป็นลักษณะอื่นที่ไม่ก่อความเสียหายแก่ผู้เกี่ยวข้อง อีกทั้งนำไปสู่โอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และระดมความคิดเชิงสร้างสรรค์ เริ่มด้วยการสร้างความไว้วางใจด้วย การเปิดใจรับฟังมุมมองของอีกฝ่าย และเริ่มปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์โดยไม่ต้องรอคำร้องขอ เพื่อนำไปสู่โอกาสพิจารณาข้อขัดแย้งร่วมกัน รวมทั้งลดละเจตคติและพฤติกรรมทางลบ ผู้นำสันติวิธี ต้องใช้สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ และขันติธรรมในการจัดการความขัดแย้งที่ เหมาะสมกับเงื่อนไข บริบทบนหลักการพื้นฐานคือ หลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง

การสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถานักเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับสถานักเรียนให้เป็นสากล และมีความยั่งยืน การที่สถานักเรียนจะมีความเข้มแข็งได้นั้น

จำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจ มีความมุ่งมั่น ใส่ใจ และเข้าใจในเรื่องของสถานักเรียน ทั้งในมุมของนักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เห็นภาพรวม ตลอดจนความสำคัญของการมี และการพัฒนาสถานักเรียน ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

นักเรียน เป็นเป้าหมายแรกของการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสิทธิเด็ก ทักษะการพูด การคิด วิสัยทัศน์ การสื่อสาร การประสานงาน การทำงานเป็นทีม และอื่น ๆ

ครู คือ ผู้ที่มีความสำคัญ เพราะต้องเป็นทั้งผู้ส่งเสริม สนับสนุน แนะนำ ทั้งในด้านความคิด ตลอดจนเป็นที่พึ่งให้กับเด็กในเรื่องต่าง ๆ เรียกว่าต้องเป็นทั้งพ่อแม่ และพี่น้อง ไปพร้อม ๆ กัน

ผู้บริหาร คือ ผู้สนับสนุนหลักของสถานักเรียน การกำหนดเป็นนโยบาย ตลอดจนการแต่งตั้งและมอบหมายให้มีครูที่ปรึกษารับผิดชอบดำเนินการ รวมทั้งการสนับสนุนงบประมาณ สนับสนุนกิจกรรมของสถานักเรียนก็อยู่ที่ผู้บริหารทั้งสิ้น

ผู้ปกครอง คือ ผู้ที่เด็กต้องคอยเหลือบมองอยู่ทุกครั้ง เมื่อต้องไปทำกิจกรรม ทั้งในและนอกโรงเรียนว่าจะอนุญาตหรือไม่ รวมทั้งการสนับสนุนในด้านอื่น ๆ ตามศักยภาพของผู้ปกครองแต่ละท่าน ชุมชนและองค์กรภาครัฐและเอกชน คือ ผู้สนับสนุนให้สถานักเรียนได้มีโอกาส ได้เรียนรู้ สร้างเสริมประสบการณ์และมีส่วนร่วม สนับสนุนสถานักเรียนให้มีความเข้มแข็งได้ในที่สุด

7. แนวทางการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการคิด การพูด การวางแผน เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกในบทบาทต่าง ๆ เช่น เป็นประธาน เป็นสมาชิก เป็นผู้นำ หรือผู้ตามที่ดียอมส่งผลให้นักเรียน มีความรู้ความคิด มีความเข้าใจ และการได้เผชิญประสบการณ์ ตรงจากการปฏิบัติจริง จะช่วยให้นักเรียน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมที่จะนำไปสู่การพัฒนาสถานักเรียนให้มีความเข้มแข็ง อาจดำเนินการได้หลายแนวทางดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาทักษะผู้นำ

กิจกรรมพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนความรู้ความเข้าใจในสภาวะการณ์เป็นผู้นำ และมีทักษะความเป็นผู้นำ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ในการสร้างสถานักเรียนให้เข้มแข็ง เช่น แบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะผู้นำที่กลุ่มต้องการ หรือการเป็นผู้นำที่ดี หรือจัดกลุ่ม Walk Rally เรียนรู้ตามฐานการเรียนรู้ แล้วจึงนำมาสรุปเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริง

กิจกรรมสำคัญที่พัฒนาทักษะการเป็นผู้นำได้ดี คือ กิจกรรมค่ายอบรม ภาวะผู้นำคณะกรรมการสถานักเรียนตามหลักสูตรมาภิบาล และกิจกรรมอบรมเครือข่ายผู้นำนักเรียน ธรรมมาภิบาล

2. กิจกรรมการสร้างเครือข่าย

เป้าหมายของการสร้างเครือข่าย คือ การประสานความร่วมมือ เพื่อการทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกันในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการติดต่อและ เปลี่ยนข้อมูลแสดงความคิดเห็น ทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย โรงเรียนสามารถดำเนินการ เพื่อให้เกิดผลดังกล่าว เช่น

2.1 กำหนดแผนการดำเนินงานในการสร้างเครือข่ายอย่างชัดเจน

2.2 จัดกิจกรรมการทำงานระหว่างโรงเรียน/ชุมชน/องค์กรภาครัฐ

และเอกชน โดยกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เช่น กิจกรรมสถานักเรียนไทยหัวใจ 3D กิจกรรมรณรงค์และให้ความรู้การเลือกตั้ง กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับเครือข่ายสถานักเรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

2.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย

ระหว่างโรงเรียน/ชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน ทั้งบทบาทการเป็นผู้ให้และผู้รับ เช่น การรณรงค์ ให้ความรู้เรื่องการเลือกตั้ง และการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

2.4 จัดกิจกรรมที่ประสานความร่วมมือในด้านการสนับสนุนปัจจัย

ต่าง ๆ จากชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน เช่น ขอรับการสนับสนุนวิทยากร งบประมาณจาก องค์กรภาครัฐและเอกชน เป็นต้น

2.5 จัดกิจกรรมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์กิจกรรมสถานักเรียน

ให้ชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน ที่เป็นเครือข่ายรับทราบ เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของ โรงเรียน จดหมายข่าว เสียงตามสาย เป็นต้น

3. กิจกรรมพัฒนาทักษะการประชุม

การประชุมเป็นกิจกรรมที่ทำให้บุคลากรในองค์กรเกิดความเข้าใจ ที่ตรงกัน ได้รวบรวมความคิดเห็น วิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ จากสมาชิกอย่างทั่วถึง สมาชิกผู้ร่วมประชุม ต้องรู้บทบาทหน้าที่ของตน ทั้งผู้ทำหน้าที่ประธานต้องสามารถใช้เทคนิคในการนำ และควบคุม การประชุมเพื่อให้ผู้ร่วมประชุมมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการเสนอความคิดที่ทำให้เกิดการ ยอมรับและเป็นประโยชน์ต่อองค์กร ในสถานการณ์จริงอาจจัดกิจกรรมโดยนำนักเรียนไปสังเกตการณ์ หรือเข้าร่วมประชุมกับองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัด เทศบาล หรือจัดสถานการณ์จำลอง จัดประชุมโดยกำหนดองค์ประกอบการประชุม ดังนี้

3.1 ประธาน ทำหน้าที่ผู้ดำเนินการประชุมให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น ควบคุมประเด็น รักษาเวลา กระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมเสนอความคิดเห็น ขยายความคิดเห็นให้ที่ประชุมได้รับรู้

3.2 เลขานุการ บันทึกประเด็นสำคัญในการประชุม อำนวยความสะดวก และประสานงาน

3.3 องค์ประชุม ร่วมกันแสดงความคิดเห็น

3.4 วาระการประชุม เรื่องที่ต้องพิจารณาในการประชุม

3.5 รายงานการประชุม บทสรุปเนื้อหาในการประชุม

3.6 วิธีประชุม ประธานจะเป็นผู้ดำเนินการประชุม ตามระเบียบวาระการประชุม ดังนี้

3.6.1 เรื่องแจ้งให้ทราบ

3.6.2 รับรองรายงานประชุมครั้งที่แล้ว

3.6.3 เรื่องสืบเนื่อง

3.6.4 เรื่องที่พิจารณา

3.6.5 เรื่องอื่น ๆ

4. กิจกรรมการสร้างจิตอาสา/สำนักสาธารณะ

หลักสำคัญของกิจกรรมการสร้างจิตอาสาเป็นกิจกรรมที่ต้องการจะช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ควรเป็นกิจกรรมที่มนุษย์ได้เรียนรู้กับมนุษย์ให้มากที่สุด จะทำให้เข้าใจชีวิตได้มากขึ้น เช่น การออกค่ายพัฒนาชุมชนไปช่วยเหลือพัฒนาชุมชน หรือช่วยเหลือคนพิการ ผู้สูงอายุ หรือฝึกวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาสังคมที่ได้จากการชมรายการโทรทัศน์ เช่น รายการวงเวียนชีวิต แล้วนำมาอภิปราย หาข้อสรุปนำไปสู่ประเด็นความสนใจอยากเข้าไปช่วยเหลือ ซึ่งอาจนำไปสู่การจัดทำโครงการจิตอาสา โดยสถานักเรียนต่อไป

5. กิจกรรมเสนอแนะ

อย่างไรก็ตาม การสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานักเรียนเพื่อเป็นกลไกในการดำเนินงาน โดยทุกฝ่ายเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจังนั้น ฝ่ายบริหารควรสร้างความตระหนัก กำหนดบทบาทให้สถานักเรียนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมของสถานศึกษาตามครรลองที่ถูกต้อง ซึ่งอาจจัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

5.1 กิจกรรมฝึกทักษะการวิเคราะห์ข่าว เหตุการณ์ โดยเฉพาะสถานการณ์ทางการเมือง และปัญหาสังคม อย่างสม่ำเสมอ

5.2 กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำโครงการงานศึกษาปัญหาและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อเรียนรู้ชุมชนและสร้างความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม

สร้างสำนักสาธารณสุข สำนักกรักบ้านเกิด โดยอาจจัดกิจกรรมให้นักเรียนออกไปสัมผัสกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน

5.3 กิจกรรมค่ายอาสาเพื่อร่วมกันช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ผู้สูงอายุ หรือผู้ประสบภัยพิบัติในโอกาสต่าง ๆ

5.4 เป็นอาสาสมัครช่วยงานการเลือกตั้งในท้องถิ่น ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง

5.5 นำสถานักเรียนออกสู่ชุมชน เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหาเสพติด เอดส์ การใช้ความรุนแรงในครอบครัวและอื่น ๆ

5.6 กิจกรรมรวมกลุ่มกับชาวบ้าน ทำ โครงการต่าง ๆ เช่น การออมทรัพย์ การหารายได้ การพัฒนาอาชีพ การจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น การอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

5.7 กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการ ช่วยเหลือ/แก้ปัญหาให้กับเพื่อน ๆ ในโรงเรียน โดยกำหนดกฎกติกาเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมโรงเรียน

5.8 กิจกรรมการนำนักเรียนไปศึกษาดูงานเพื่อเรียนรู้ประสบการณ์ตรงจากองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัด เทศบาลเพื่อเตรียมคนไปสู่การเมืองท้องถิ่น

5.9 กิจกรรมสร้างเสริมความเป็นประชาธิปไตย โดยจัดทำหนังสือประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย ประวัติชีวิตบุคคลสำคัญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง เพื่อเป็นการปลูกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตยให้แก่นักเรียน

จากการศึกษาแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถานักเรียน สรุปได้ว่า การสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถานักเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับสถานักเรียนให้เป็นสากล และมีความยั่งยืน การที่สถานักเรียนจะมีความเข้มแข็งได้นั้น จำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจ มีความมุ่งมั่น ใฝ่ใจ และเข้าใจในเรื่องของสถานักเรียน ทั้งในมุมของนักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เห็นภาพรวม ตลอดจนความสำคัญของการมี และการพัฒนาสถานักเรียนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

7. แนวทางการประเมินโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน

สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักถึงความ สำคัญของเด็กและเยาวชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดแนวทางในการพัฒนากิจกรรม “สถานักเรียน” ให้โรงเรียนได้นำไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมืองและวิถีประชาธิปไตย อันได้แก่ คารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม รวมทั้งหลักธรรมาภิบาล การมีจิตอาสาและพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ อันส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ บนพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง พร้อมก้าวสู่ความเป็นสากล โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคีเครือข่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

เพื่อเป็นการยกย่อง เชิดชูเกียรตินักเรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียน ที่ทุ่มเท เสียสละ นำสภานักเรียนสู่การพัฒนาชีวิตและสังคมอย่างยั่งยืนทั้งในระดับโรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ มีผลงานได้รับการยอมรับเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชนมาอย่างต่อเนื่อง สามารถเป็นแบบอย่างและเป็นเครือข่าย ช่วยสร้างเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงานสภานักเรียนให้แก่โรงเรียนอื่น ๆ ได้ จึงได้กำหนดให้มีการประเมิน เพื่อคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้คู่มือการประเมินเพื่อคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียนต้นแบบสภานักเรียน หมายถึง โรงเรียนที่ดำเนินการจัดกิจกรรม สภานักเรียน โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันดำเนินการให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามวิถีประชาธิปไตย อันได้แก่ คารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม หลักธรรมาภิบาลอย่างเหมาะสมกับวัย และระดับการศึกษา รวมทั้งจัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ การเคารพกฎหมายความเสมอภาคและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย และดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีจิตอาสา รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติ เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาจนประสบความสำเร็จ เป็นต้นแบบแก่โรงเรียนอื่นได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมิน เพื่อคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียน มีขอบเขตในการประเมินทั้งสิ้น 4 องค์ประกอบ จำนวน 20 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสภานักเรียนและประชาธิปไตย
ในโรงเรียน

1.1 การส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน

เกณฑ์การพิจารณา

ในโรงเรียน

1. มีแผนงานโครงการส่งเสริมสภานักเรียนและประชาธิปไตย
2. มีระเบียบ/ข้อบังคับ/ธรรมนูญว่าด้วยสภานักเรียนของโรงเรียน
ตามแนวทางการดำเนินงานของ สพฐ.

3. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน/ครูที่ปรึกษากิจกรรม
สภานักเรียน

4. มีการประชุม/วางแผนการดำเนินงานของคณะกรรมการ
5. มีห้อง/สถานที่ปฏิบัติกิจกรรมของสถานักเรียน
6. มีการอบรม/พัฒนาคณะกรรมการสถานักเรียน
7. มีกระบวนการถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานจากสภารุ่นพี่
8. มีการประเมินและรายงานผลการดำเนินงานของการส่งเสริม

ประชาธิปไตยของสถานศึกษา

1.2 ที่มาของสถานักเรียนสอดคล้องกับกระบวนการประชาธิปไตย

เกณฑ์การพิจารณา

1. มีการประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมสถานักเรียน
2. มีกระบวนการรับสมัครตัวแทนนักเรียน
3. มีการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร
4. มีการเลือกตั้งตัวแทนนักเรียน ทุกคนมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ

ประชาธิปไตย

5. มีการประกาศผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ

1.3 การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานักเรียน

เกณฑ์การพิจารณา

1. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานักเรียนเป็นไปตามระเบียบ/ข้อบังคับ/ธรรมนูญว่าด้วยสถานักเรียนของโรงเรียน
2. มีแผนภูมิโครงสร้างการดำเนินงานสถานักเรียนเป็นไปตามระเบียบ/ข้อบังคับ/ธรรมนูญว่าด้วยสถานักเรียนของโรงเรียน
3. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานักเรียนเป็นไปตามระเบียบ/ข้อบังคับ/ธรรมนูญว่าด้วยสถานักเรียนของโรงเรียน
4. มีคู่มือการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียนตามแนวทางการดำเนินงานของ สพฐ.

1.4 การบูรณาการสาระการเรียนรู้กับกิจกรรมสถานักเรียน

เกณฑ์การพิจารณา

- มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้กับกิจกรรมสถานักเรียน
- องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน

2.1 สถานักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินงาน
 อย่างเป็นระบบ

เกณฑ์การพิจารณา

กิจกรรมที่ปฏิบัติมีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบโดยนักเรียน/
 ครู/ผู้ปกครอง/ชุมชนมีส่วนร่วม ประกอบด้วยรายการดังต่อไปนี้

1. การกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม
2. การจัดตั้งชุมชน/ชมรม
3. การประชุม
4. การลงมือปฏิบัติกิจกรรม
5. การประเมินผล
6. การรายงานผล

2.2 สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยตามวิถี
 ประชาธิปไตย 3 ประการ

เกณฑ์การพิจารณา

กิจกรรมที่ปฏิบัติมีเนื้อหาสาระ/กระบวนการที่ครอบคลุมแสดงถึง
 การมีคารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม

1. คารวธรรม เช่น การทำความเคารพ ยิ้มไหว้ทักทาย ฯลฯ
2. สามัคคีธรรม เช่น การร่วมมือ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฯลฯ
3. ปัญญาธรรม เช่น การใช้เหตุผล การแก้ปัญหา การรับฟัง

ความคิดเห็นของผู้อื่น ฯลฯ

2.3 สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
 พอเพียง

เกณฑ์การพิจารณา

กิจกรรมที่ปฏิบัติมีเนื้อหา/กระบวนการที่แสดงถึงการนำหลักปรัชญาของ
 เศรษฐกิจพอเพียง ตามคุณลักษณะ 3 ประการ

1. ความพอประมาณ
2. ความมีเหตุผล
3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

ภายใต้เงื่อนไข

1. ความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง)

2. คุณธรรม (ซื่อสัตย์สุจริต การใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ขยัน
อดทน แบ่งปัน)

3. มิติด้านวัตถุ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

2.4 สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/พัฒนานักเรียนให้มี
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ

เกณฑ์การพิจารณา

กิจกรรมที่ปฏิบัติมีเนื้อหา/กระบวนการที่แสดงถึงการส่งเสริม/
พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

2.5 สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมสิทธิเด็ก 4 ประการ

เกณฑ์การพิจารณา

กิจกรรมที่ปฏิบัติมีเนื้อหา/กระบวนการที่แสดงถึงการส่งเสริมสิทธิเด็ก
ครบทั้ง 4 ประการ คือ

1. สิทธิที่จะมีชีวิต
2. สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง
3. สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา
4. สิทธิที่จะมีส่วนร่วม

2.6 สถานักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมประเทศไทย 4.0/ความเป็น
ประชาคมอาเซียน/ความเป็นพลโลก

เกณฑ์การพิจารณา

กิจกรรมที่ปฏิบัติมีเนื้อหา/กระบวนการที่แสดงถึงการส่งเสริม ดังนี้

1. ประเทศไทย 4.0
2. ความเป็นประชาคมอาเซียน
3. ความเป็นพลโลก

2.7 สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/สนับสนุนการเลือกตั้ง

เกณฑ์การพิจารณา

กิจกรรมที่ปฏิบัติมีเนื้อหา/กระบวนการที่แสดงถึงการส่งเสริม/สนับสนุนการเลือกตั้งระดับโรงเรียน ท้องถิ่น หรือระดับชาติ ดังนี้

1. การรณรงค์/เผยแพร่ความรู้การเลือกตั้งสู่โรงเรียน ท้องถิ่นหรือระดับชาติ
2. การเลือกตั้งสถานักเรียน
3. การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่น หรือระดับชาติ

2.8 สถานักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมโดยการนำหลักธรรมาภิบาลสู่

การปฏิบัติ

เกณฑ์การพิจารณา

กิจกรรมที่ปฏิบัติมีเนื้อหา/กระบวนการที่แสดงถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมโดยการนำหลักธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติภายใต้เงื่อนไข 6 ประการ คือ

1. หลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม
3. หลักความโปร่งใส
4. หลักความมีส่วนร่วม
5. หลักความรับผิดชอบ
6. หลักความคุ้มค่า

2.9 สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในโรงเรียนและชุมชน

เกณฑ์การพิจารณา

มีกิจกรรมที่ปฏิบัติมีเนื้อหา/กระบวนการที่แสดงถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริม/มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน

2.10 สถานักเรียนดำเนินการประเมิน สรุปและรายงานผล การจัดโครงการ/

กิจกรรม

เกณฑ์การพิจารณา

มีการประเมิน สรุป และรายงานผลการจัดโครงการ/กิจกรรมการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนอย่างชัดเจน ในรอบ 1 ปีการศึกษา

องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน

3.1 การกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการดำเนินงานในการสร้างเครือข่าย

เกณฑ์การพิจารณา

1. มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมในการสร้างเครือข่ายอย่างชัดเจน
2. มีปฏิทินและปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดอย่างชัดเจน
3. มีการประเมิน สรุป และรายงานผลกิจกรรม
4. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมในการสร้างเครือข่าย

3.2 การทำงานระหว่างสถานศึกษากับเครือข่ายต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ/ด้านทรัพยากร (จากชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน) เพื่อดำเนินกิจกรรมสถานศึกษา

เกณฑ์การพิจารณา

1. มีเครือข่ายการทำงานระหว่างสถานศึกษา/ชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน
2. สถานศึกษาให้ความร่วมมือสนับสนุนเครือข่าย และเครือข่ายให้การสนับสนุนกิจกรรมสถานศึกษา
3. ได้รับสนับสนุนงบประมาณ/สถานที่จากชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน ในการดำเนินกิจกรรมสถานศึกษา
4. มีการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย
5. มีการประเมิน สรุป และรายงานผลการดำเนินงานสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย

3.3 สถานศึกษา มีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมประจำปี

เกณฑ์การพิจารณา

1. ให้ความรู้เรื่องประจำปี และให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมกับนักเรียน/ชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน
2. มีการทำข้อตกลงเกี่ยวกับประจำปีร่วมกับเครือข่ายชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน

3.4 สถานศึกษามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของคณะกรรมการสถานศึกษา
ระดับประเทศ

เกณฑ์การพิจารณา

1. กิจกรรม TSC ทำดีเพื่อพ่อ
2. กิจกรรม TSC ครูดีที่หนูรัก
3. กิจกรรมทำดีไปด้วยหัวใจกับ TSC

4. กิจกรรมการประกาศเจตนารมณ์ตามข้อคิดเห็นสภานักเรียน

ระดับประเทศ

องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสภานักเรียน

4.1 วิธีการทำงานที่ดีที่สุดในเรื่องนั้น ๆ มีนวัตกรรมระบบบริหาร วิธีการให้บรรลุเป้าหมายระดับสูงสุด ปฏิบัติต่อเนื่อง มีหลักฐานสนับสนุนแสดงถึงผลงานหรือความสำเร็จ เกณฑ์การพิจารณา

1. เกี่ยวข้องกับการกิจสภานักเรียนโดยตรง บอกความสำคัญได้
2. กระบวนการปฏิบัติครบวงจร ปรากฏเห็นอย่างชัดเจน
3. กำหนดรูปแบบ (Model) วิธีการดำเนินงานอย่างชัดเจน
4. เป็นนวัตกรรมมีการริเริ่มสร้างสรรค์ หรือประยุกต์ขึ้นมาใหม่
5. ผลสัมฤทธิ์และประโยชน์ที่ได้รับ
6. การยกย่องชมเชยจากองค์กรหน่วยงานอื่นๆ
7. การพัฒนาและปรับปรุง, ปฏิบัติได้จริง

4.2 มีผลงานดีเด่นรางวัลของสภานักเรียนสูงสุดเพียงรางวัลเดียว

เกณฑ์การพิจารณา

การแข่งขันโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียน ได้รางวัลระดับประเทศ และการแข่งขันกิจกรรมสภานักเรียน ในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติได้อันดับที่ 1 – 5

จากการศึกษาหลักเกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียน สรุปได้ว่าการประเมินโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียน ของสำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขอบเขตในการประเมินทั้งสิ้น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสภานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสภานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสภานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน และ องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสภานักเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทาง

แนวความคิดเกี่ยวกับ “การพัฒนา” เริ่มมีมาตั้งแต่อดีตกาล ด้วยการที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ดำรงชีวิตด้วยการอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นสังคมแล้วมีการคัดเลือกผู้นำ เพื่อดำเนินการพัฒนากลุ่มของตนเองเพื่อการอยู่รอดของเผ่าพันธุ์ อันเป็นการปฏิบัติสืบต่อกันมา กระทั่งถึงปัจจุบันก็ยังคงต้องมีการพัฒนากันอยู่ตลอดไป นับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา การกำหนดแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนายังได้รับอิทธิพลทางความคิดจากสำนักคิดต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุดังกล่าว คำว่า “การพัฒนา” จึงได้กลายเป็นคำที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก เพราะจากการที่ประเทศต่าง ๆ ต้องประสบกับปัญหาจากสงครามจึงจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางและวิธีการเพื่อดำเนินการปรับปรุง พื้นฟู แก้ไขสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในประเทศของตนเอง จึงทำให้มีการนำคำว่า “การพัฒนา” ไปใช้ในหลายรูปแบบ กว้างขวางและแพร่หลาย เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม การพัฒนาการเมืองและการพัฒนาด้านอื่น ๆ เป็นต้น ดังนั้นการนำคำว่า “การพัฒนา” ไปใช้ ก็จึงมีความหมายแตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ที่นำไปใช้ โดยเนื้อหาในที่นี้เป็นการกล่าวถึงพื้นฐานของแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา ซึ่งประกอบไปด้วย ความเป็นมาของการพัฒนา ความหมายของการพัฒนา และลักษณะของการพัฒนา

1. ความหมายของการพัฒนา

ความเป็นมาของคำว่า “การพัฒนา” ดังกล่าวเบื้องต้นเมื่อพิจารณาแล้วพบว่า กระแสแห่งความเจริญของประเทศตะวันตกหรือประเทศที่พัฒนาแล้วได้หลั่งไหลไปสู่ประเทศด้อยพัฒนาหรือประเทศที่มีความเจริญน้อยกว่า คำว่า “การพัฒนา” จึงได้ถูกนำมาใช้เพื่ออธิบายความก้าวหน้าให้ทัดเทียมกับประเทศในตะวันตก ซึ่งมีความหมายครอบคลุมหลายแง่มุม ไม่เป็นที่เข้าใจอย่างเดียวกันในแต่ละประเทศแต่ละช่วงเวลา เราจะพบว่าในช่วงแรก ๆ ของการนำเอาแนวความคิดการพัฒนามาใช้จะเน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพที่ทันสมัย หรือการปรับให้เป็นอุตสาหกรรม เป็นต้น ต่อมานักสังคมศาสตร์สาขาต่าง ๆ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการพัฒนาที่แตกต่างกันออกไปมาก ทำให้รูปแบบ วิธีการและยุทธวิธีในการพัฒนาประเทศต่าง ๆ มีความแตกต่างกันออกไป แนวคิดของการพัฒนาจึงครอบคลุมถึงด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมด้วย ดังนั้นจึงขอเสนอความหมายคำว่า “การพัฒนา” ตามทัศนะของนักวิชาการไทย ดังนี้

จิตยา สุวรรณชฎ (2522) กล่าวว่า การพัฒนา คือกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยการจัดสรรทรัพยากรของสังคม เพื่อการเปลี่ยนแปลงในการที่จะบรรลุเป้าหมายที่สังคมนั้นได้เลือกสรรแล้ว ด้วยการควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วิทยากร เชียงกุล (2527) อธิบายว่า การพัฒนาที่แท้จริงควรหมายถึง การทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญ ทางศิลปวัฒนธรรมและจิตใจและความสงบสันติ ซึ่งนอกจากจะขึ้นอยู่กับ การได้รับปัจจัยทางวัตถุ เพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกายแล้ว ประชาชนยังต้องการได้รับการพัฒนาทางการศึกษา สิ่งแวดล้อมที่ดี พักผ่อนหย่อนใจและการพัฒนาวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่าง ๆ ด้วย ความต้องการ ทั้งหมดนี้บางครั้งเราเรียกกันว่า “การพัฒนาคุณภาพ” เพื่อให้เห็นว่าการพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การเพิ่มปริมาณสินค้าหรือรายได้เท่านั้น หากอยู่ที่การเพิ่มความพอใจความสุขของประชาชนมากกว่า

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2534) อธิบายว่า การพัฒนาเป็นเสมือนกลวิธีหรือมรรควิธี (Means) ที่ทำให้เกิดผล (Ends) ที่ต้องการ คือคุณภาพชีวิต ชุมชนและสังคมดีขึ้นและนอกจากจะเป็น การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นแล้วยังมีการกำหนดอัตราการเปลี่ยนแปลง (Rate of Change) เอาไว้ด้วย

ดิเรก ฤกษ์หรรษา (2543) ให้ความหมายว่า การพัฒนานั้นเป็นกระบวนการ (Process) ที่จะต้องมีองค์ประกอบของเครื่องชี้วัดที่สำคัญและต้องผสมผสานระหว่าง

1. มีการเปลี่ยนแปลง (Change) ในทางบวก ได้แก่ การปรับปรุงเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตเสมอ ถ้าเปลี่ยนแปลงในทางลบไม่ถือว่าเป็นการพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงนั้น จะต้องดีขึ้น เจริญขึ้น งอกงามขึ้น และต้องเกี่ยวข้องกับ 4 แกนหลัก คือคน โครงสร้าง เทคโนโลยีและ ระบบหรืองาน (รวมทั้งสิ่งแวดล้อมด้วย)

2. การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องมีการควบคุม (Control) ทิศทางของ การเปลี่ยนแปลงได้โดยการกำหนดเป็นแผนที่ชัดเจนและนำไปสู่การปฏิบัติที่ดำเนินตามเป้าหมาย อย่างเด่นชัดและปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์และเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีจุดเน้นของการพัฒนาโดยประชาชน เพื่อประชาชนและเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน

3. ผลของการพัฒนานั้นต้องเกิดความเสมอภาค (Equity) และการกระจาย ใหม่(Redistribution) ในการกระจายความเป็นธรรมในเรื่องรายได้ และการกระจายความเป็นธรรม ในเรื่องคุณภาพชีวิต (Quality of Life) แก่กลุ่มคนในสังคมอย่างยุติธรรมและจะต้องทำให้เกิด ความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริงในเรื่องโอกาส (การศึกษา การทำงาน ความก้าวหน้า ฯลฯ)

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2547) กล่าวว่า การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงตามแผน หรือการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (Planned or Directed Change) นั่นคือ การพัฒนา มิได้เป็นเรื่องธรรมชาติหากเป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยกำหนดทิศทางหรือรายละเอียดเอาไว้ล่วงหน้าว่าจะพัฒนาอะไร พัฒนาอย่างไร ช้าเร็วอย่างไร ใครจะเป็นผู้พัฒนาและผู้ถูกพัฒนา เป็นต้น

นันทนีย์ กมลศิริพิชัยพร (2544) ได้อธิบายว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการในการที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ของประชาชนส่วนใหญ่ให้ดีขึ้น ซึ่งรวมถึงเรื่องที่ดีสินคุณค่าของคนในแต่ละสังคมด้วย ความหมายของการการพัฒนาจึงแตกต่างกันออกไปตามกาลเวลา สถานที่และลักษณะของปัญหาหรือความต้องการของแต่ละสังคม โดยมีปัจจัยที่สนับสนุนส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปทิศทางที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. เป็นการเปลี่ยนแปลงที่นำมาซึ่งการปรับปรุงให้ดีขึ้นสำหรับคนส่วนใหญ่
2. ควรจะเป็นอันตรายน้อยที่สุดและเป็นประโยชน์ต่อทุก ๆ คน
3. อย่างน้อยที่สุดควรจะตอบสนองความต้องการพื้นฐานหรือความต้องการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต

4. มีความสอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่

5. ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

ในความหมายพื้นฐานการพัฒนา ก็คือการทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนในทุก ๆ ด้านของสังคมทั้งมวล การพัฒนามีได้เป็นเพียงการพัฒนาด้านรายได้หรือด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวและไม่ใช่เรื่องของเทคนิค แต่การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงในแนวความคิดและเปลี่ยนแปลงการกระทำที่เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองความต้องการและก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกหมู่เหล่าให้ดีขึ้น

สนธยา พลศรี (2547) ได้จำแนกความหมายของการพัฒนาแต่ละประเภทไว้ ดังนี้

1. ความหมายจากรูปศัพท์หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดความเจริญเติบโตงอกงามและดีขึ้นจนเป็นที่พึงพอใจ ความหมายดังกล่าวนี้เป็นที่มาของความหมายในภาษาไทยและเป็นแนวทางในการกำหนดความหมายอื่น ๆ

2. ความหมายโดยทั่วไป หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้คุณภาพดีขึ้นกว่าเดิมความหมายนี้นับว่าเป็นความหมายที่รู้จักกันโดยทั่วไป เพราะนำมาใช้มากกว่าความหมายอื่น ๆ แม้ว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับของนักวิชาการก็ตาม

3. ความหมายทางเศรษฐศาสตร์หมายถึง ความเจริญเติบโตแต่เป็นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามเนื้อหาของวิชาเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นการเน้นความหมายในเชิงปริมาณคือการเพิ่มขึ้นหรือการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากกว่าด้านอื่น ๆ

4. ความหมายทางพัฒนาบริหารศาสตร์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งในด้านคุณภาพ (ดีขึ้น) ด้านปริมาณ (มากขึ้น) และด้านสิ่งแวดล้อม (มีความเหมาะสม) ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว

5. ความหมายทางด้านเทคโนโลยีหมายถึง การเปลี่ยนแปลงสังคมให้ทันสมัย ด้วยความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นความหมายอีกแนวทางหนึ่ง

6. ความหมายทางการวางแผน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการของมนุษย์ไว้ล่วงหน้าในลักษณะของแผนและโครงการ แล้วบริหารหรือจัดการให้ เป็นไปตามแผนและโครงการจนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ จะเห็นได้ว่าความหมายของการพัฒนาทางการวางแผนกำหนดให้ การพัฒนาเป็นกิจกรรมของ มนุษย์และเกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้เกิดจากการวางแผน โดยมนุษย์ ไม่ใช่เป็นการพัฒนาในความหมายนี้

7. ความหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติคำว่าการพัฒนาในความหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติหรือการปฏิบัติการณ์นี้ เป็นความหมายต่อเนื่องจากความหมายทางการวางแผน โดยมุ่งเน้น ถึงการวางแผนและโครงการไปดำเนินการอย่างจริงจังและอย่างต่อเนื่องเพราะถึงจะมีแผนและ โครงการแล้ว แต่ถ้าหากไม่มีการนำไปปฏิบัติการพัฒนาที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้

8. ความหมายในทางพุทธศาสนา หมายถึง การพัฒนาคนให้มีความสุข มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การพัฒนาในความหมายนี้มีลักษณะเดียวกันกับการพัฒนาในความหมาย ทางด้านการวางแผน คือเป็นเรื่องของมนุษย์เท่านั้น แตกต่างกันเพียงการวางแผนให้ความสำคัญที่ วิธีการดำเนินงาน ส่วนพุทธศาสนามุ่งเน้นผลที่เกิดขึ้น คือความสุขของมนุษย์เท่านั้น

9. ความหมายทางสังคมวิทยา นักสังคมวิทยาได้ให้ความหมายของการพัฒนา โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม คือมนุษย์ กลุ่มทางสังคม การจัดระเบียบทางสังคม ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับความหมายในทางพุทธศาสนา คือการเปลี่ยนแปลงมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ให้มีความสุขและมีลักษณะเช่นเดียวกับความหมายทางการวางแผน คือด้วยวิธีการจัดสรรทรัพยากร ของสังคมอย่างยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักวางแผนเรียกว่าการบริหารและการจัดการ

10. ความหมายทางการพัฒนาชุมชน นักพัฒนาชุมชนได้ให้ความหมายคำว่า การพัฒนาเอาไว้ใกล้เคียงกับนักสังคมวิทยา คือ การพัฒนาเป็นวิธีการเปลี่ยนแปลงมนุษย์และ สังคมมนุษย์ให้ดีขึ้นแต่นักพัฒนาชุมชนมุ่งเน้นที่มนุษย์ในชุมชนจะต้องร่วมกันดำเนินงานและ ได้รับผลจากการพัฒนาร่วมกัน

นอกจากนี้สนธยา พลศรี ยังได้สรุปภาพรวมความหมายของคำว่า การพัฒนา ไว้ว่า หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านคุณภาพ ปริมาณและ สิ่งแวดล้อม ด้วยการวางแผนโครงการและดำเนินงานโดยมนุษย์เพื่อประโยชน์แก่ตัวมนุษย์เอง

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2530) กล่าวสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาไว้ว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีกว่าเดิม เพื่อให้ประชาชนหรือชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีความเจริญก้าวหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นได้มีการกำหนดไว้ก่อนและครอบคลุมทั้งด้านวัตถุ

และด้านจิตใจ หรืออาจแบ่งเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง นอกจากนี้แล้วการพัฒนาในแง่ที่เป็นกระบวนการ (Process) จะประกอบด้วยหลายขั้นตอน (Stages) ที่มีความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยง (Relation or Linkage) และสอดคล้องกัน การพัฒนายังเป็นกระบวนการต่อเนื่อง (Continuing Process) คือหลังจากดำเนินกิจกรรมพัฒนากิจกรรมหนึ่งผ่านไปแล้วก็จะนำสู่การดำเนินกิจกรรมพัฒนาอีกกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไปอีก

จากทั้งหมดที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การพัฒนา คือการเปลี่ยนแปลงตามแผนหรือการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (Planned or Directed Change) นั่นคือการพัฒนาไม่ได้เป็นเรื่องธรรมชาติหากเป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยกำหนดทิศทางหรือรายละเอียดเอาไว้ล่วงหน้าว่าจะพัฒนาอะไร พัฒนาอย่างไร ช้าเร็วอย่างไร ใครจะเป็นผู้พัฒนา และเป็นผู้ถูกพัฒนา

2. ลักษณะของการพัฒนา

จากความหมายของการพัฒนาดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ลักษณะของการพัฒนา มีหลายประการ ซึ่งลักษณะสำคัญของการพัฒนานั้น สนธยา พลศรี (2547) อธิบายไว้ ดังนี้

1. เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านคุณภาพ ปริมาณและสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นหรือให้มีความเหมาะสม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ ซึ่งเป็นลักษณะตามความหมายทางด้านพัฒนาบริหารศาสตร์

2. มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนและอย่างต่อเนื่องกัน โดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ไม่สามารถข้ามขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งได้

3. มีลักษณะเป็นพลวัต คือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้า ๆ ปริมาณมากหรือน้อยก็ได้

4. เป็นแผนโครงการ คือเกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงใคร ด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อไร ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ เป็นต้น ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยไม่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า

5. เป็นวิธีการ การพัฒนาเป็นมรรควิธีหรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนด เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชุมชน ต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง

6. เป็นปฏิบัติการ คือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นเพียงแนวความคิดหรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริงจึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ

7. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการและคิดค้นวิธีการในการที่จะพัฒนาตนเองและสิ่งต่าง ๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็ตาม ถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้วจะไม่ใช่การพัฒนาแม้ว่าจะมีลักษณะอื่น ๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

8. ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมหรือพึงพอใจ ทำให้มนุษย์และสังคมมีความสุข เพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และการอยู่ร่วมกันเป็นสิ่งของของมนุษย์นั่นเอง

9. มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือสามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการพัฒนาหรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพ ปริมาณสิ่งแวดล้อม ความคงทนถาวร การประเมินผลจากผู้ที่เกี่ยวข้องว่ามีความเหมาะสมหรือพึงพอใจหรือไม่และระดับใด เป็นต้น

10. สามารถเปลี่ยนแปลงได้ การพัฒนานอกจากจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อมนุษย์สังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์แล้ว รูปแบบ กระบวนการและวิธีการพัฒนาก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากมนุษย์และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการพัฒนา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาใหม่ ๆ จึงเกิดขึ้นอยู่เสมอ

กล่าวได้ว่าลักษณะโดยรวมของการพัฒนา เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน ถ้าการพัฒนาขาดลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังกล่าวจะเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบหนึ่งที่มีความหมายใกล้เคียงกับการพัฒนาเท่านั้น

3. ลักษณะที่ดีของการพัฒนาแนวทาง

คุณลักษณะที่ดีของการพัฒนาแนวทางซึ่งนักวิชาการ กล่าวไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้สรุปไว้ว่า คุณลักษณะที่ดีของการพัฒนาแนวทางไว้หลายประการ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผนที่มุ่งหมาย เพื่อแก้ปัญหา โดยมีความเกี่ยวข้องกับการวางแผนใช้กลยุทธ์เพื่อการพัฒนาและการระดมทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กรเพื่อใช้ในการเปลี่ยนแปลง

2. การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ กล่าวคือ เป็นแนวคิดที่มองการเปลี่ยนแปลงขององค์กรในลักษณะที่สัมพันธ์ และเกี่ยวข้องร่วมกันถึงการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันในลักษณะเกื้อกูลกัน

3. การพัฒนาองค์กรเป็นระบบกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และใช้เวลานานโดยนัยนี้กระบวนการพัฒนาองค์กรจึงเป็นกระบวนการแก้ปัญหาขององค์กรที่ดำเนินงานต่อเนื่องกัน ไม่ใช่เป็นการแก้ปัญหาเพียงครั้งเดียวแล้วเลิกไปหากต้องดำเนินการปรับปรุงอยู่เรื่อย ๆ

4. การพัฒนาองค์กรต้องการให้ผู้มีการเปลี่ยนแปลงได้มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลง นักปฏิบัติการส่วนใหญ่เน้นความต้องการบุคคลที่สามซึ่งเป็นตัวแทนการเปลี่ยนแปลง

5. การพัฒนาองค์กรมีการมุ่งเน้นเพิ่มสมรรถนะและสุขภาพที่สมบูรณ์ โดยทั่วไปจะต้องมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

ปรีชา กองจินดา (2549) ได้เขียนไว้ว่า คุณลักษณะที่ดีของการพัฒนาแนวทางประกอบด้วย

1. เป็นไปตามความตรงเชิงโครงสร้างตามหลักวิชาในเรื่องแนวปฏิบัติในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์กร พฤติกรรมของคนในองค์กรในด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ การมีแบบแผนของความคิด การมีวิสัยทัศน์ร่วมการเรียนรู้เป็นทีม และการคิดเชิงระบบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้

2. มีความเหมาะสมในเรื่องแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนที่มีความเหมาะสมในการปฏิบัติจริงภายใต้บริบทของโรงเรียน

3. มีความเป็นไปได้ในเรื่องแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนที่มีความเหมาะสมในการปฏิบัติจริงภายใต้บริบทของโรงเรียน

ดังนั้น ลักษณะที่ดีของการพัฒนาแนวทางเป็นไปตามความตรงเชิงโครงสร้างตามหลักวิชาที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ลักษณะที่ดีของการพัฒนาแนวทางมีการยืดหยุ่นไม่หยุดนิ่งหรือพึงพอใจในสิ่งที่สำเร็จที่มีอยู่ต้องมีการขวนขวายเพื่อการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

จึงสรุปได้ว่า การพัฒนาแนวทาง หมายถึง การสร้างแนวปฏิบัติในการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถความชำนาญ ทักษะ และประสบการณ์ทุก ๆ ด้านโดยมีการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อทำซ้ำ ๆ ตามแบบอย่างหรือแนวคิดให้เกิดผลสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเน้นวิสัยทัศน์และทัศนคติของบุคคล ความเป็นผู้นำความคิดความเข้าใจเชิงระบบและการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพโดยการเกี่ยวข้องอย่างมากกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การขาดซึ่งสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมเป็นการยากที่จะพัฒนาองค์กรได้

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ส่วนที่ 1 สภาพทั่วไปในการจัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จัดตั้งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 กำหนดให้มีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และมาตรา 8 และมาตรา 33 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการโดยคำแนะนำของสภาการศึกษาเมื่อคราวประชุม ครั้งที่ 2/2553 วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2553 จึงกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 18 สิงหาคม 2553 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนพิเศษ 98 ง ราชกิจจานุเบกษา 18 สิงหาคม 2553 และมีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 ประกาศ ณ วันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 แบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ออกเป็น 8 กลุ่ม 1 หน่วย ดังนี้

1. กลุ่มอำนวยการ
2. กลุ่มนโยบายและแผน
3. กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
4. กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์
5. กลุ่มบริหารงานบุคคล
6. กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
7. กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา
8. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
9. หน่วยตรวจสอบภายใน

ต่อมาเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2561 ได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 เพิ่มเติม โดยกำหนดให้มี กลุ่มกฎหมายและคดีเพิ่มขึ้น ทำให้การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ออกเป็น 9 กลุ่ม 1 หน่วย

1. บริบทพื้นฐาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม มีที่ตั้งอยู่ภายในพื้นที่โรงเรียนมหาวิทยาลัยนุถุถนนเลียงเมืองมหาสารคาม - ร้อยเอ็ด ตำบลแวงนาง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่รับผิดชอบให้บริการครอบคลุม 13 อำเภอ ได้แก่ เมืองมหาสารคาม แกดดำ โกสุมพิสัย กันทรวิชัย เชียงยืน บรบือ นาเชือก พยัคฆภูมิพิสัย วาปีปทุม ดูน ยางสีสุราช กุดรัง และชื่นชม

มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดขอนแก่น

2. ข้อมูลโรงเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม มีจำนวนโรงเรียนในสังกัด 35 โรงเรียน โดยแยกตามขนาด ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดขนาดตามจำนวนนักเรียน ประกาศเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 ดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็ก	จำนวนนักเรียน	359 คนลงมา
โรงเรียนขนาดกลาง	จำนวนนักเรียน	ตั้งแต่ 360-1,079 คน
โรงเรียนขนาดใหญ่	จำนวนนักเรียน	ตั้งแต่ 1,080-1,679 คน
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	จำนวนนักเรียน	ตั้งแต่ 1,680 คนขึ้นไป

ตาราง 2 ข้อมูลผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ชื่อโรงเรียน	จำนวนผู้บริหารสถานศึกษา (คน)	จำนวนครูผู้สอน (คน)	จำนวนนักเรียน (คน)
โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 20 แห่ง			
1. มหาวิทยาลัยนุถุถน	1	22	91
2. มหาชัยพิทยาคาร	1	26	230
3. แกดดำพิทยาคาร	1	23	274

ตาราง 2 (ต่อ)

ชื่อโรงเรียน	จำนวนผู้บริหาร สถานศึกษา (คน)	จำนวน ครูผู้สอน (คน)	จำนวน นักเรียน (คน)
4. มิตรภาพ	2	20	262
5. เชื้อนพิทยาสรรค์	1	20	217
6. โพนงามพิทยานุกูล	1	16	84
7. วังยาวศึกษาวิทย์	1	15	91
8. เขวาใหญ่พิทยาสรรค์	1	20	67
9. กู่ทองพิทยาคม	1	11	115
10. กุดรังประชาสรรค์	1	13	87
11. เหล่ายาววิทยาคาร	1	15	193
12. โนนแดงวิทยาคม	1	21	254
13. ยางวิทยาคม	1	19	227
14. โนนราชสีมา	1	19	80
15. หนองม่วงวิทยาคาร	1	19	100
16. ปอพานพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก	1	21	177
17. ดงใหญ่วิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก	1	35	340
18. ประชาพัฒนา	1	33	179
19. ดงบังพิสัยนวการนุสรณ์	2	33	331
20. นาภูพิทยาคม	1	31	357
โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 5 แห่ง			
21. กันทรวิชัย	1	49	687
22. นาโพธิ์พิทยาสรรพ์	2	27	436
23. ชื่นชมพิทยาคาร	1	40	504
24. มัชฌมยางสีสุราช	1	44	519
โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 3 แห่ง			
25. เขวาไร่ศึกษา	2	65	1,189
26. เชียงยืนพิทยาคม	2	72	1,531

ตาราง 2 (ต่อ)

ชื่อโรงเรียน	จำนวนผู้บริหาร สถานศึกษา (คน)	จำนวน ครูผู้สอน (คน)	จำนวน นักเรียน (คน)
27. นาคูนประชาสรรค์	2	69	1,173
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 8 แห่ง			
28. สารคามพิทยาคม	5	258	3,853
29. ผดุงนารี	4	205	3,848
30. โกสุมวิทยาสรรค์	3	125	2,039
31. บรปือ	2	93	1,978
32. บรปือวิทยาคาร	2	120	2,216
33. นาเชือกพิทยาสรรค์	3	89	1,828
34. พยัคฆภูมิวิทยาคาร	5	141	2,686
35. วาปีปทุม	5	176	3,012
รวม	62	2,005	31,255

ส่วนที่ 2 ทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษามหาสารคาม ประจำปีการศึกษา พ.ศ. 2564

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ตระหนักถึงนโยบายด้าน
การศึกษาซึ่งถือเป็นส่วน สำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพให้บรรลุเป้าหมายอย่างยั่งยืน เป็นสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาที่พัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกด้าน ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเกิดผลสัมฤทธิ์
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์
ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) นโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ และแผนปฏิรูปประเทศด้าน
การศึกษา โดยเฉพาะกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมี
นัยสำคัญ (Big Rock) ที่มีความสำคัญเร่งด่วน และสามารถดำเนินการและวัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม
ในช่วงปี พ.ศ. 2564 - 2565 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
มหาสารคาม จึงได้มีการปรับเปลี่ยนทิศทางการดำเนินการพัฒนาคุณภาพของสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบท ของแต่ละพื้นที่ในการ
พัฒนาคุณภาพ งบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2565 ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ (Vision)

“เป็นองค์กรคุณภาพ สืบสานศาสตร์พระราชา จัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ”
(Quality Organization to Excellent Education by the King's Philosophy)

2. พันธกิจ (Mission)

2.1 ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง

2.2 สร้างโอกาส ความเสมอภาคลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมและพัฒนาทักษะด้านอาชีพ ตามความถนัดและมีศักยภาพที่จะพึ่งพาตนเองได้

2.3 พัฒนาระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้กับผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา

2.4 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้สู่มีอาชีพ

2.5 ส่งเสริมการจัดการศึกษาตามหลักศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

2.6 พัฒนาระบบบริหารจัดการโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน มีนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนบนฐานข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง ทันสมัยและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

3. เป้าประสงค์ (Goal)

3.1 ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง

3.2 ผู้เรียนได้รับโอกาส ความเสมอภาคลดความเหลื่อมล้ำ และได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมและได้รับการพัฒนาทักษะด้านอาชีพ ตามความถนัดและมีศักยภาพที่จะพึ่งพาตนเองได้

3.3 ผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา มีความปลอดภัยจากภัยพิบัติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ

3.4 ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้สู่มีอาชีพ

3.5 สถานศึกษาจัดการศึกษาตามหลักศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

3.6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษามีการพัฒนากระบวนการจัดการ โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน มีนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนบนฐานข้อมูล สารสนเทศที่ถูกต้อง ทันสมัยและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

4. ค่านิยม (Value) : S4

สร้างคุณภาพที่ดี (Standard Based)

มีธรรมาภิบาล (Stable good governance)

บริการด้วยใจ (Service Mind)

นำสมัยด้วยนวัตกรรม (Smart Innovation)

5. จุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Development Focus)

5.1 ด้านคุณภาพ

5.1.1 ผู้เรียนมีความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองในระบบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง

5.1.2 ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs)

5.1.3 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

5.1.4 ครูจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21

5.1.5 ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นมืออาชีพ

5.1.6 สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ

5.1.7 สถานศึกษาบริหารจัดการศึกษาตามหลักศาสตร์พระราชาและ หลักธรรมาภิบาล สู่การเป็น 1 โรงเรียน 1 นวัตกรรม 1 อาชีพ

5.1.8 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

5.1.9 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบริหารจัดการ ด้วยหลักธรรมาภิบาล

5.2 ด้านโอกาส

5.2.1 ผู้เรียนได้รับโอกาสการบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

5.2.2 ผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ตามความถนัดและ ศักยภาพที่จะพึ่งพาตนเองได้

5.3 ด้านความปลอดภัย

5.3.1 สถานศึกษามีระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้กับผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา

5.3.2 สถานศึกษามีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และ การมีสุขภาวะที่ดี

5.4 ด้านอาชีพ

5.4.1 ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานอาชีพเพื่อการมีงานทำ และรายได้

5.4.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีนวัตกรรมทางการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้การส่งเสริมอาชีพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5.4.3 สถานศึกษามีหลักสูตรอาชีพเพื่อการมีงานทำเป้าหมายความสำเร็จ ผลที่เกิดกับผู้เรียน

1. ผู้เรียนมีความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองในระบบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรมมีงานทำ มีอาชีพ เป็นพลเมืองดี

2. ผู้เรียนมีความรู้ คุณลักษณะและทักษะในศตวรรษที่ 21

3. เด็กพิการและผู้ด้อยโอกาสได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ มีทักษะในการดำเนินชีวิตมีพื้นฐานในการประกอบอาชีพพึ่งตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและได้รับการพัฒนาทักษะด้านอาชีพ ตามความถนัด และมีศักยภาพที่จะพึ่งตนเองได้

4. ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษสู่ความเป็นเลิศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ผลที่เกิดกับครู

1. ครูจัดกระบวนการเรียนรู้แบบการลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) รวมทั้งส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่สร้างสมดุลทุกด้าน เพื่อรองรับการจัดการศึกษา แบบพหุปัญญา มีการวัด และประเมินผลผู้เรียนที่เหมาะสมกับบริบทและศักยภาพของผู้เรียน

2. ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะของสถานศึกษา นำเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) การจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ครูมีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ได้ดี มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมีการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีจิตวิญญาณความเป็นครู

ผลที่เกิดกับสถานศึกษาและการบริหารจัดการ

1. มีรูปแบบมาตรการ แนวทางการป้องกัน แก้ไขปัญหา และการดูแลช่วยเหลือฟื้นฟูด้านความปลอดภัยให้กับผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา จากภัยพิบัติและภัยคุกคาม

2. มีระบบการคัดกรอง ป้องกัน ควบคุมปัจจัยเสี่ยง และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีสามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่ และโรคอุบัติซ้ำ

3. มีระบบการบริหารจัดการโดยใช้ระบบการประกันคุณภาพที่เป็นฐาน มีนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

4. มีระบบการกำกับ ติดตามและประเมินผลการศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และสะท้อนผลการจัดการศึกษาตามสภาพจริงอย่างมีประสิทธิภาพ

5. มีนวัตกรรมการบริหารจัดการคุณภาพโดยหลักธรรมาภิบาลและระบบการประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งมีคุณภาพ

ผลที่เกิดกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1. มีนวัตกรรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เป็นต้นแบบ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสถานศึกษา หรือการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และการเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาที่ตอบสนองนโยบาย

2. มีนวัตกรรมการบริหารจัดการที่หลากหลายรูปแบบ และมีศูนย์การในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนผลการปฏิบัติงานนำสู่ความเป็นเลิศ

3. มีระบบการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาที่ชัดเจน มีคุณภาพประสิทธิภาพ

4. มีระบบการประกันคุณภาพตามมาตรฐานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

5. มีการจัดการศึกษาตามหลักศาสตร์พระราชาและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

6. ผู้รับบริการมีความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการด้านผู้เรียน ครูผู้สอน การจัดการศึกษาและการบริหารจัดการ

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1. กรอบแนวคิดรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ชื่อว่า รูปแบบ SPACER Model ซึ่งอาศัยแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบคือ ปัจจัยนำเข้ากระบวนการ และผลผลิต โดยแต่ละองค์ประกอบจะมี 3 ส่วนย่อย ดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย บุคลากร (ผู้บริหาร ครู นักเรียน) งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี ข้อมูล/สารสนเทศ และกิจกรรมการดำเนินงาน ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐาน (S : Standard) การมีส่วนร่วม (P : Participation) การดำเนินการตามนโยบาย (A : Action) การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล (C : Check) การให้กำลังใจ (E : Encouragement) และการรายงานผล (R : Report) ด้านผลผลิต ประกอบด้วย

1.1 เขตพื้นที่การศึกษาและผู้รับบริการ มีการบริหารจัดการคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ

1.2 สถานศึกษา/ผู้บริหาร เป็นผู้นำทางวิชาการและเป็นที่ยอมรับของชุมชน

1.3 ครู มีความรู้/ทักษะการจัดการเรียนรู้ มีความเป็นมืออาชีพและคุณธรรม

1.4 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีทักษะการเรียนรู้แห่ง

ศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี และ ทักษะชีวิตและพื้นฐานอาชีพ

2. องค์ประกอบของการบริหารจัดการศึกษา โดยใช้รูปแบบ SPACER Model
การบริหารจัดการศึกษา โดยใช้รูปแบบ SPACER Model มีองค์ประกอบด้านกระบวนการตามแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ ดังนี้

S : Standard หมายถึง มาตรฐานที่กำหนดเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ ค่านิยม พันธกิจ กลยุทธ์ จุดเน้น เป้าหมายและตัวชี้วัดผลสำเร็จของงาน (KPIs) หลักการทำงานของผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำหรับการส่งเสริม และกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา

P : Participation หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือระหว่างกัน ในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมแก้ปัญหา ร่วมพัฒนา และร่วมรับผิดชอบในการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร

A : Action หมายถึง การดำเนินการขับเคลื่อนกลยุทธ์ อย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบโดยมีการวางแผน กำหนดแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เน้นคุณภาพ โอกาส ความปลอดภัย และทักษะอาชีพ เพื่อบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงาน

C : Check หมายถึง การติดตาม การตรวจสอบ การประเมินผล และสรุปผล การดำเนินงานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการดำเนินงานโครงการตามแผนปฏิบัติการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม

E : Encouragement คือ การให้กำลังใจ การจัดกิจกรรมมอบโล่รางวัล และเกียรติบัตรเพื่อยกย่อง เชิดชูเกียรติ หน่วยงานและผู้มีผลงานดีเด่น ประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ และเผยแพร่ผลงาน

R : Report คือ การรายงานผล KRS, ARS, มาตรฐานเขต และการดำเนินงานโครงการเพื่อนำผลจัดทำแผนปรับปรุงพัฒนาต่อไป

3. กระบวนการดำเนินงาน รูปแบบ SPACER Model

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม ได้ดำเนินการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

คุณภาพการศึกษาและวิเคราะห์นโยบาย จุดเน้นการพัฒนา รวมทั้งรายงานผลการปฏิบัติงานของ ปีที่ผ่านมา ทำให้ได้ทิศทางการดำเนินงานหรือแนวทางการดำเนินงานที่น้อมนำแนวคิดหลักการพัฒนา ตามแนวพระราชดำริของรัชกาลที่ 9 ดังนี้

การเข้าใจ (Understanding) เป็นการสร้างให้เกิดความเข้าใจในข้อมูลพื้นฐาน ด้วยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทุกมิติของสถานศึกษา ชุมชน และสังคม ค้นหารากของปัญหาและรวบรวม องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การเข้าถึง (Connecting) เป็นการสื่อสารและการสร้างการมีส่วนร่วม โดยมุ่งสื่อสารความเข้าใจและความมั่นใจกับผู้บริหารและครู ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและ ความต้องการของครู และให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนามากที่สุด

การพัฒนา (Development) เป็นเรื่องของการพัฒนาและการดำเนินการ ขับเคลื่อนกลยุทธ์อย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบโดยมีการวางแผน กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ตามนโยบายของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่เน้นคุณภาพ โอกาส ความปลอดภัย และทักษะอาชีพ เพื่อบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงาน มีการติดตาม การตรวจสอบ การประเมินผล และสรุปผลการดำเนินงาน การให้กำลังใจ และการรายงานผล KRS, ARS, มาตรฐานเขต และการดำเนินงานโครงการ เพื่อนำผลจัดทำแผนปรับปรุงพัฒนาต่อไป

ดังนั้น แนวทางแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ที่นำมาเป็น แนวทางดำเนินงานจะเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาด้วย ความต้องการที่แท้จริงของครูและนักเรียน ซึ่งมีการดำเนินการด้วยวิธีระบบ (System Approach)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

กิตติ เพียรไทยสงค์ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้าง ประชาธิปไตย ของคณะกรรมการสถานักเรียน โรงเรียนบ้านหนองกุงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างประชาธิปไตย ของคณะกรรมการสถานักเรียน โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ ดำเนินการพัฒนา 2 วงรอบ แต่ละวงรอบ ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและ ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 34 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวน 6 คน คือ ผู้ศึกษาค้นคว้า ครูที่ปรึกษาโครงการประชาธิปไตย จำนวน 4 คน กลุ่มเป้าหมายคณะกรรมการสถานักเรียน จำนวน 29 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการประชุม แบบสัมภาษณ์

แบบมีโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง การตรวจสอบข้อมูลใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลหลายมิติ และนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าเชิงพรรณนา ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างประชาธิปไตย ของคณะกรรมการสถานักเรียนในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ การประชุมระดมความคิด ทำให้คณะกรรมการสถานักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตย ด้านการยอมรับ และด้านสามัคคีธรรม เปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับดี แต่ด้านปัญญาธรรมยังมีกลุ่มเป้าหมายบางส่วนยังไม่บรรลุเป้าหมายต้องได้รับการพัฒนาต่อไป โดยดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์ กิจกรรมหมวกหกใบ ทำให้พฤติกรรมประชาธิปไตย ของคณะกรรมการสถานักเรียนบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับดีทุกคน

สมพงษ์ แป้นพุดเย็น (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนกลยุทธ์การดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียนของโรงเรียนวังแฉมวิทยาฯ จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า สภาพการดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียนของโรงเรียนวังแฉมวิทยาฯ จังหวัดกำแพงเพชร มีการพัฒนาการดำเนินงานที่ครอบคลุมในการจัดกิจกรรมทั้ง 4 ด้าน คือ การพัฒนา การดำเนินการพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ บุคลากรความรู้ และพฤติกรรมหรือวิถีประชาธิปไตย ส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมด้านจิตอาสาและประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ปัญหาการดำเนินงาน คือ คณะกรรมการสถานักเรียนขาดความเป็นผู้นำ คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาและประชาชนในชุมชนขาดความรู้ ความเข้าใจ การดำเนินงานสถานักเรียน และยังไม่มีการจัดตั้งศูนย์เครือข่ายความร่วมมือประสานงานการดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียน อย่างเป็นรูปธรรม

ชนาธิป สำเร็จ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานสถานักเรียนที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4 2) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานสถานักเรียนที่มีประสิทธิภาพ 3) ศึกษาความพึงพอใจในการบริหารงานสถานักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประชากรสำหรับตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารและครู ของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 180 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา กิจกรรมสถานักเรียนจำนวน รวมประชากรทั้งสิ้น 360 คน ประชากรสำหรับตอบแบบสัมภาษณ์ คือผู้บริหาร ในโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ที่เข้าร่วมการแข่งขันงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับภูมิภาค จนถึงระดับประเทศ จำนวน 23 โรงเรียน และคณะกรรมการสถานักเรียนระดับประเทศ ปี 2560 จำนวน 21 คน ประชากรสำหรับตอบแบบสำรวจความพึงพอใจ คือ ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษาสถานักเรียน ประธานนักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (ในการศึกษานี้เก็บข้อมูลจาก

ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละโรงเรียน) เป็นผู้บริหาร ครูที่ปรึกษากิจกรรม
 สภานักเรียน จำนวนประธานสภานักเรียน 180 คน และประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 รวมประชากรทั้งสิ้น 720 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบสอบถามของ
 แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานสภานักเรียนที่มีประสิทธิภาพ 2) แบบประเมินความเหมาะสมของ
 แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานสภานักเรียนที่มีประสิทธิภาพ 3) แบบสัมภาษณ์ 4) แบบสำรวจ
 ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสภานักเรียน 5) แบบบันทึกการสนทนากลุ่มย่อย การวิเคราะห์
 ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์โดยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพ
 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. สภาพการบริหารงาน
 สภานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของ
 สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
 มีค่าดัชนีที่แสดงความต้องการจำเป็นเฉลี่ย 0.30 2. แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานสภานักเรียน
 ที่มีประสิทธิภาพเรียงลำดับตามดัชนีความต้องการจำเป็นคือ ด้านบุคลากร รองลงมา คือ
 ด้านงบประมาณและการเงิน ด้านวัสดุและอุปกรณ์ และด้านการบริหารจัดการ โดยมีแนวการปฏิบัติ
 รวม 60 แนวทาง 3. ผู้ตอบแบบสำรวจมีความพึงพอใจต่อแนวทางการส่งเสริมการบริหารงาน
 สภานักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 4
 โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับความพึงพอใจระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยเรียงลำดับจากมาก
 ไปหาน้อยสามลำดับแรก เป็นดังนี้ นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ รองลงมาคือ กิจกรรม
 สภานักเรียนทำให้นักเรียนเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมสภานักเรียน
 ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกในทางที่เหมาะสม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด การมีส่วนร่วมในการดำเนิน
 กิจกรรมสภานักเรียนจากทุกภาคส่วน

พิเชษฐ์ ใจปวน (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตย
 สู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนของโรงเรียนวชิรป่าซางการศึกษาจังหวัดลำพูน ครั้งนี้
 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนวชิรป่าซาง จังหวัด
 ลำพูน 2) ศึกษาการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนที่เป็นเลิศ และ
 3) จัดทำกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียน
 ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ 1) จากการประเมินการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตย ของโรงเรียน
 วชิรป่าซาง จังหวัดลำพูน ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินมีคะแนนมากกว่าซึ่งต้อง 80 คะแนนขึ้นไป
 ถึงจะผ่านการประเมินคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียน 2) จากการตรวจสอบเทียบเคียง
 สมรรถนะ และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนที่เป็นเลิศ ผลการตรวจสอบเอกสาร
 เทียบเคียงสมรรถนะตามเกณฑ์การประเมินคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียน 4 องค์ประกอบ
 21 ตัวบ่งชี้ โรงเรียนจักรคำคณาทร และโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ปฏิบัติครบทุกองค์ประกอบ

ผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์ตามประเด็นคำถาม ครอบคลุมกระบวนการวงจรคุณภาพ PDCA ทุกขั้นตอน จากการร่างและตรวจสอบกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบ สถานักเรียน ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพการดำเนินงานส่งเสริมนักเรียน และประชาธิปไตยในโรงเรียน กลยุทธ์ที่ 2 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน องค์การภาครัฐ และเอกชน กลยุทธ์ที่ 3 การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียน และประชาธิปไตยในโรงเรียน กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มมาตรการพัฒนาผลงานสถานักเรียนและประชาธิปไตย ในโรงเรียนให้เป็นที่ประจักษ์ และผลการตรวจสอบกลยุทธ์พบว่าทุกกลยุทธ์ผ่านฉันทามติ

คเชนเทพ จันทรวงศ์ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือการบริหารงาน สถานักเรียน ตามแนวคิดความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา การวิจัย ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานสถานักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมือง ประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา และเพื่อพัฒนาคู่มือการบริหารงานสถานักเรียนตาม แนวคิดความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีแหล่งข้อมูล ประกอบด้วยเอกสารดังต่อไปนี้ 1) ระเบียบ/ข้อบังคับ/ธรรมนูญว่าด้วยสถานักเรียนของโรงเรียน 2) เอกสารคู่มือ/แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน 3) แผนงาน/โครงการ/รายงานผล การดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียน และ 4) เอกสารประกอบการคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบ สถานักเรียนในปีที่ได้รับรางวัล ในส่วนของการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรมของโรงเรียน (องค์ประกอบที่ 2) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 48 รายการ ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์ เอกสาร,แบบประเมิน ความเหมาะสมของ (ร่าง) แนวทางฯ และแบบประเมินคุณภาพของ (ร่าง) คู่มือการบริหารงานสถานักเรียน และผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สรุปผลการวิจัยที่สำคัญ ได้ดังนี้ 1. แนวทางการบริหารงานสถานักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มีทั้งหมด 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning) ขั้นตอนที่ 2 การนำแผนสู่การปฏิบัติ (Implementation) และขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล (Evaluation) ซึ่งการบริหารงานสถานักเรียนแบ่งกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง ประชาธิปไตยออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเคารพธรรม (Respect for Individuals) ด้านสามัคคีธรรม (Sharing, Participating, and Co-operating) และด้านปัญญาธรรม (Faith in the Method of Intelligence) 2. คู่มือการบริหารงานสถานักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย ชื่อคู่มือ (Name) คำชี้แจง (Explanation) ความเป็นมา และความสำคัญ (Background and Signification) วัตถุประสงค์ (Objectives) ขอบเขต (Scope) คำจำกัดความ(Definition), การบริหารงานสถานักเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย ประกอบด้วย ขั้นตอนการบริหารงาน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning)

ขั้นตอนที่ 2 การนำแผนสู่การปฏิบัติ (Implementation) และขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล (Evaluation) เอกสารอ้างอิง (Reference Document) และภาคผนวก (Appendix)

อิสระ ชุมศรี (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน เปรียบเทียบการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน และหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 322 คน ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูป Krejcie และ Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราวัดประเมินค่าและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการเปรียบเทียบ ความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของ Scheffe' และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา แล้วสรุปบรรยายเป็นความเรียง ผลการวิจัยพบว่า 1. การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ การพัฒนาโรงเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ 2. การเปรียบเทียบการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. แนวทางพัฒนาการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ด้านการพัฒนาผู้เรียนควรสร้างความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ให้สถานักเรียน ในการดำเนินงานสถานักเรียนตามระบอบประชาธิปไตย ด้านการพัฒนาโรงเรียน ควรสร้างเครือข่ายสถานักเรียนในโรงเรียนเพื่อขับเคลื่อนกระบวนการทำงานของสถานักเรียน และเปิดโอกาสให้สถานักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ในการแก้ไข ปรับปรุง หรือพัฒนาโรงเรียน ด้านการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น หรือสะท้อนปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยสถานักเรียน สนับสนุนการสร้างเครือข่ายสถานักเรียนระหว่างโรงเรียน และสนับสนุนสถานักเรียนในการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ

ธนวรรณ สุวรรณपाल (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการดำเนินงานสถานักเรียนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติในการสร้างรูปแบบ และเพื่อนำเสนอผล

การศึกษารูปแบบแล้วจัดทำคู่มือการดำเนินงานสถานักเรียนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียนและครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน จำนวน 100 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) และเลือกผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกโดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Criterion based selection) จำนวน 12 คน และนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ร่างเป็นรูปแบบและนำเสนอผลการศึกษารูปแบบกับผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมนักเรียน จำนวน 12 คน ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) และนำมาจัดทำเป็นคู่มือการดำเนินงาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการปฏิบัติของการดำเนินงานสถานักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายองค์ประกอบ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบการดำเนินงานสถานักเรียนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 2.1) การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน มี 4 ข้อ 23 ขั้นตอน 2.2) การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน มี 4 ข้อ 20 ขั้นตอน 2.3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน องค์กร ภาครัฐและเอกชน มี 4 ข้อ 19 ขั้นตอน และ 2.4) ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียนที่เป็นเลิศ มี 1 ข้อ 4 ขั้นตอน 3) รูปแบบมีความสอดคล้องกับแนวทางและหลักการในภาพรวม และได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานสถานักเรียนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ชื่อคู่มือ คำชี้แจง ความเป็นมาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ขอบเขต คำจำกัดความการดำเนินงานสถานักเรียนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เอกสารอ้างอิง และภาคผนวก

งานวิจัยต่างประเทศ

Brantingham (2001) ได้ศึกษาการผสมผสานหลักประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เสรีภาพความเสมอภาคและภราดรภาพ ผสมผสานการเข้าชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างซึ่งเลือกมาแบบจำเพาะเจาะจง ประกอบด้วย ชั้นเรียนชั้นที่คณาจารย์มหาวิทยาลัย เลือกว่าองค์ประกอบประชาธิปไตยที่รวมกัน ภายในองค์ประกอบที่เกิดขึ้นประจำวันจากการวิเคราะห์ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นและนักเรียนในกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า มีแนวคิด 3 ประการ หนึ่งเสรีภาพกับความรับผิดชอบ สองการตัดสินใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และสามารถเคารพระหว่างระดับต่าง ๆ กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจความสำคัญของเสรีภาพควบคู่ไปกับความรับผิดชอบต่อควบคู่ไปกับเสรีภาพ แต่ละคนในกลุ่มตัวอย่างมีศรัทธาต่อกันและกัน มีความเสมอภาคของเสียงผู้วิจัยแต่ละคน ประการที่สองวิธีดำเนินการตัดสินใจได้แก่ การเปิดประชุมอภิปรายแบบเปิดเผย และกลยุทธ์การแก้ปัญหาที่จำกัดเฉพาะผลประโยชน์ร่วมกันของชุมชน

ประการสุดท้ายการเคารพระหว่างชั้นภายในชั้นเรียนและโรงเรียน พบว่า การรวมนักเรียนการศึกษาพิเศษเข้ากับชั้นเรียนปกติมีการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมชั้น ซึ่งผู้ร่วมวิจัยรู้สึกว่าเป็นองค์ประกอบที่เข้มแข็งของวัฒนธรรมของชั้นเรียนการศึกษาครั้งนี้

McKenna, Brady, Joseph และ Cronin (2001) ได้ศึกษาความเข้าใจพลวัตในการให้การศึกษาแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 3 ชั้นเรียน เกี่ยวกับหลักประชาธิปไตย พลวัตเหล่านี้ ได้แก่ วิธีสอนประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น วิธีที่ครูมัธยมศึกษาตอนต้นมีแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย และวิธีที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นดำเนินการภายใต้แนวคิดเหล่านี้ การศึกษาแบบสืบเสาะเชิงคุณภาพครั้งนี้เกิดขึ้นในชั้นเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นหลายโรง ระหว่างการฝึกสอนของนักศึกษา รวมทั้งมีการเล่าเรื่องเชิงอธิบายเกี่ยวกับโรงเรียน ชั้นเรียน นักเรียน ครูและการบริหารด้วย ผลการศึกษาพบว่า มีความต้องการในโรงเรียนเป็นแบบอย่างของอุดมคติทางประชาธิปไตยในชั้นเรียนเพื่อการสร้างสรรค์ประชาธิปไตยในอนาคต

Grandmont (2002) ได้ศึกษาเพื่อให้คำอธิบายได้เกี่ยวกับการปฏิบัติในปัจจุบัน ด้านวินัยที่เป็นประชาธิปไตยและโดยเฉพาะเพื่ออธิบายเหตุผลว่าทำไมโรงเรียนต่าง ๆ จึงรับเอาวิธีการที่เป็นประชาธิปไตย เพื่ออธิบายการเคลื่อนไหวในการนำไปใช้ที่ประสบผลสำเร็จและเพื่อตรวจสอบผลของการมีส่วนร่วมของนักเรียนในวินัยที่เป็นประชาธิปไตยที่มีต่อพฤติกรรมที่แท้จริงของนักเรียนในสภาพแวดล้อมของห้องเรียน วิธีการศึกษาใช้รูปแบบกรณีศึกษาเชิงสำรวจ เพื่อให้กรณีศึกษานั้นตีความได้ซึ่งใช้ข้อมูลที่ยืนยันได้เพียงพอ ใช้รูปแบบพหุกรณีเก็บรวบรวมข้อมูลจากที่ตั้งโรงเรียน 5 แห่ง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์ (ส่วนบุคคลและกลุ่มเป้าหมาย) การสังเกตโดยตรง การวิเคราะห์เอกสารและการสำรวจเจตคติของนักเรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า การนำวินัยที่เป็นประชาธิปไตยไปใช้บนพื้นฐานทั้งโรงเรียนสามารถปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียนให้กำลังใจผู้เรียนอายุน้อย เพื่อให้มีอำนาจมากขึ้น และเตรียมครูและผู้บริหารเพื่อจัดการกับปัญหาทางวินัยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งผลก็คือช่วยลดระดับความเครียดลงได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณชี้แนะว่า จำนวนนักเรียนมากพอสมควรรู้สึกว่าเป็นเจ้าของการได้รับการนับถือและความรับผิดชอบในระดับสูงในชั้นเรียนและทั้งโรงเรียน อันเป็นผลการใช้วิธีการวินัยที่เป็นประชาธิปไตยของโรงเรียนนั่นเอง ผลการศึกษาสนับสนุนการนำวินัยที่เป็นประชาธิปไตยใช้เป็นวิธีการที่มีประสิทธิผลในการจัดการโรงเรียน

Patterson (2003) ได้วิจัยการพัฒนาชมรมในโรงเรียนแบบประชาธิปไตยในการเปลี่ยนแปลงสังคมในโรงเรียน จากการวิจัยพบว่า นักเรียนสามารถพัฒนาชมรมได้เป็นอย่างดีและมีความรู้ความเข้าใจในการเข้าร่วมกิจกรรม สามารถเปลี่ยนแปลงสังคมที่เคยปลูกฝัง กลับเปลี่ยนให้เป็นคนที่มีความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออก สามารถเป็นผู้นำได้ระดับหนึ่ง ดังนั้นการตั้งชมรมทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความคิด การแสดงออก การอยู่ร่วมกับเพื่อนและความสามัคคี

McFarland และ Starmanns (2009) ได้วิจัยเรื่อง Inside student government: The variable quality of high school student councils พบว่า สถานักเรียนมีการจัดระเบียบแตกต่างกันตามระดับของรายได้และจำนวนนักเรียน โรงเรียนรัฐชั้นสูงสามารถจัดสถานักเรียนให้มีอำนาจและกำกับควบคุมโดยโรงเรียนอยู่ในระดับต่ำ อีกด้านหนึ่งโรงเรียนด้อยโอกาสหรือโรงเรียนขนาดเล็กขาดสถานักเรียนหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ทางสังคม ในทางตรงกันข้ามโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา มีสถานักเรียนที่เข้มแข็งที่สุดและมีบทบาทในหลากหลายกิจกรรม แต่การตัดสินใจและการดำเนินงานอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและถูกจำกัดโดยโรงเรียน ตัวแปรดังกล่าวส่งผลต่อการขัดเกลาทางการเมืองและลักษณะของพลเมืองที่ได้รับการพัฒนาของประเทศสหรัฐอเมริกา

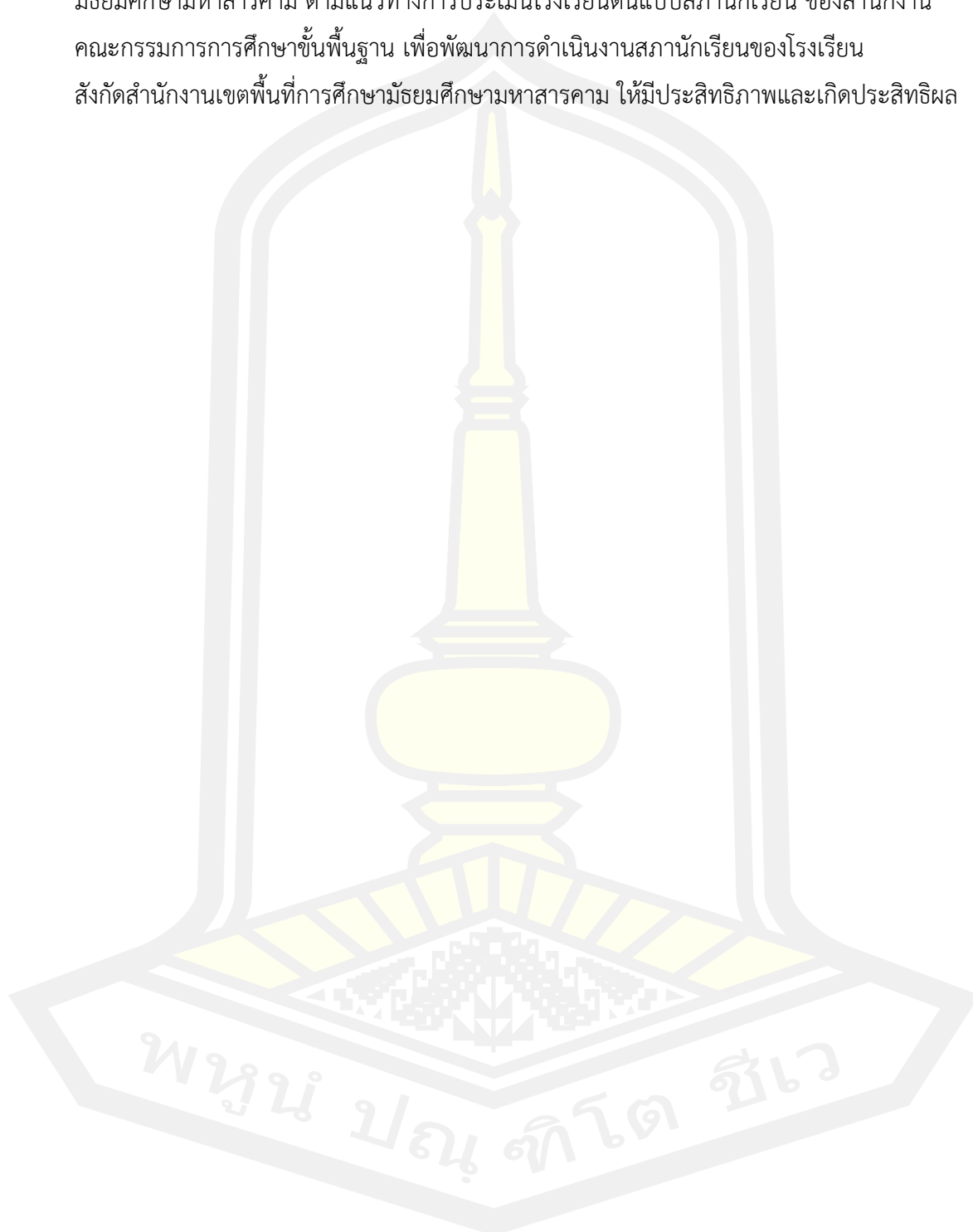
Elwood (2013) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการให้คำปรึกษา แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า นโยบายที่มีผลกระทบต่อประสบการณ์เรียนรู้ของเยาวชน ผลสัมฤทธิ์การประเมินคุณภาพขาดการให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของนักเรียนทั้งเรื่องหลักเกณฑ์คุณภาพ ทางเลือก หรือโครงสร้าง นักเรียนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นในการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้น การรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนจึงมีความสำคัญยิ่งในการปฏิรูปการศึกษา

Gentile (2014) การศึกษาสถานักเรียนและบทบาทในการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน พบว่า สถานักเรียนเป็นนักเรียนที่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษา การให้นักเรียนที่จะศึกษาตามความสนใจของตนเอง จะทำให้เพิ่มแรงจูงใจ เพิ่มการเข้ามามีส่วนร่วม และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Charles (2015) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียนรัฐในเมืองคิริเนียกาตะวันออก ประเทศเคนยา ผลการวิจัยพบว่า ขนาดของโรงเรียนส่งผลต่อการกำหนดขนาดสัดส่วนของสถานักเรียน และส่งผลต่อการดำเนินงานสถานักเรียนของแต่ละโรงเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน ด้านการพัฒนาผู้เรียน ควรสร้างความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ให้สถานักเรียนในการดำเนินงานสถานักเรียนตามระบอบประชาธิปไตย ด้านการพัฒนาโรงเรียน ควรสร้างเครือข่ายสถานักเรียนในโรงเรียนเพื่อขับเคลื่อนกระบวนการทำงานของสถานักเรียน และเปิดโอกาสให้สถานักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ในการแก้ไข ปรับปรุง หรือพัฒนาโรงเรียน ด้านการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น หรือสะท้อนปัญหา เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยสถานักเรียน สนับสนุนการสร้างเครือข่ายสถานักเรียนระหว่างโรงเรียน และสนับสนุนสถานักเรียนในการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบสม่ำเสมอต่อเนื่องและมีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการทำงานในครั้งต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะ

ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษามหาสารคาม ตามแนวทางการประเมินโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ของสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

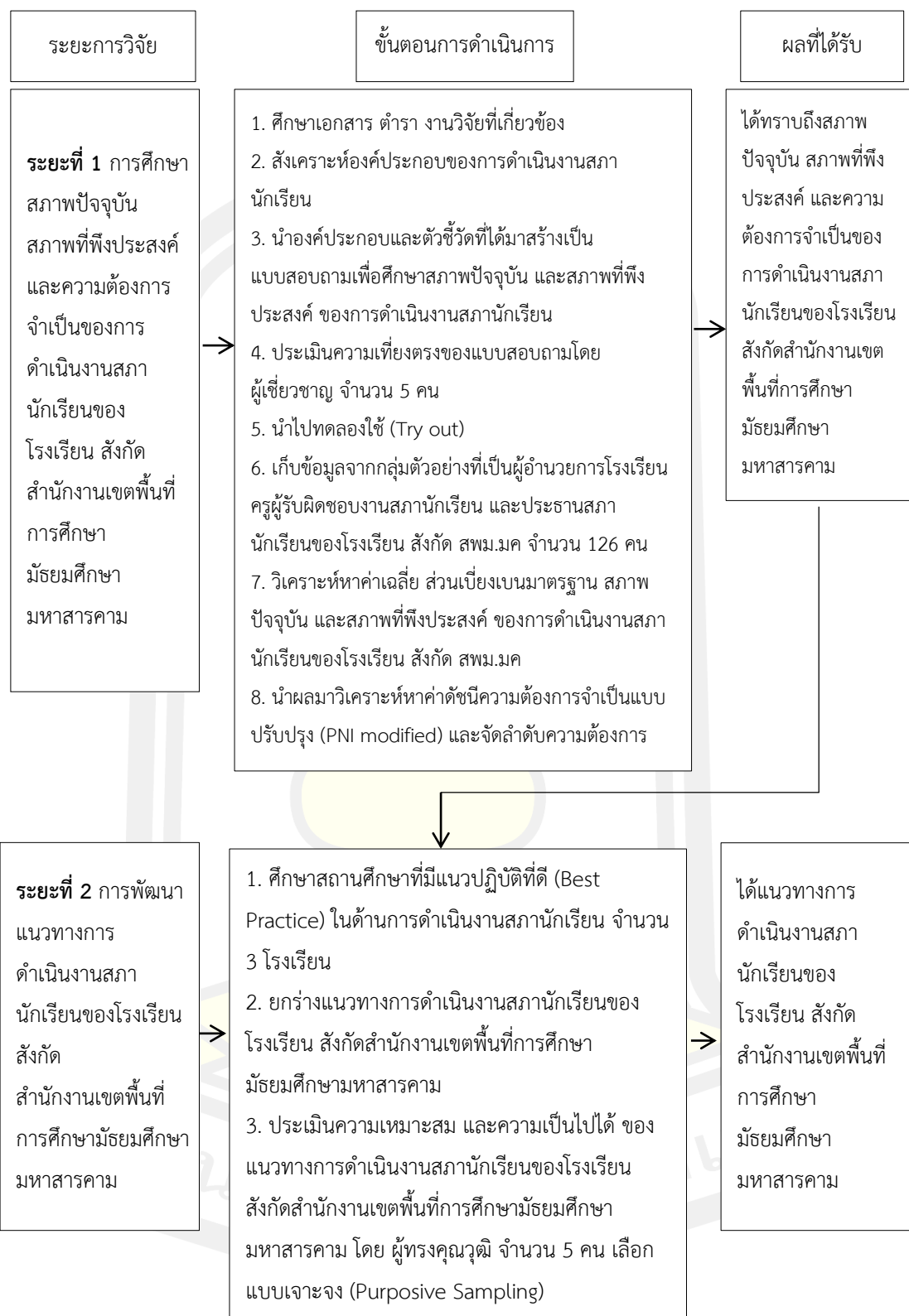
การวิจัยนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม และเพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม

แสดงระยะการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการ ผลที่ได้รับ และรายละเอียดการวิจัยแต่ละระยะ ปรากฏดังภาพประกอบ 8

พหุบัณฑิต ชีวะ

ภาพประกอบ 8 แสดงระยะการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการ ผลที่ได้รับและรายละเอียดการวิจัยแต่ละระยะ

**ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการ
ดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
มหาสารคาม**

ขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการดำเนินงานสถานักเรียน
3. นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน
และสภาพที่พึงประสงค์ ของการดำเนินงานสถานักเรียน
4. ประเมินความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน
5. นำไปทดลองใช้ (Try out)
6. เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงาน
สถานักเรียน และประธานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
มหาสารคาม จำนวน 126 คน
7. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์
ของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
มหาสารคาม
8. นำผลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified})
และจัดลำดับความต้องการ
 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษามหาสารคาม จำนวน 35 คน ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จำนวน 118 คน และประธานสถานักเรียนของ
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จำนวน 35 คน รวมจำนวน
ทั้งสิ้น 188 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน
และประธานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan
(บุญชม ศรีสะอาด, 2560) แล้วทำการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 126 คน
จากนั้นใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ตำแหน่ง
เป็นหน่วยสุ่ม จำแนกเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน และประธาน
สถานักเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนของประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน

18 คน ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน จำนวน 90 คน และประธานสถานักเรียน จำนวน 18 คน รวมทั้งสิ้น 126 คน

ตาราง 3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ผู้อำนวยการโรงเรียน	35	18
ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน	118	90
ประธานสถานักเรียน	35	18
รวม	188	126

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert, Rating Scale) โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม โดยมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสถานักเรียน เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย

2.2.2 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า และศึกษาแบบสอบถามจากงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมกำหนดรูปแบบและขอบเขตของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.3 กำหนดกรอบแนวคิดของงานวิจัย รวมถึงศึกษาองค์ประกอบประเด็นเนื้อหา โครงสร้างของแบบสอบถาม ตามแนวทางการประเมินโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.4 กำหนดรูปแบบข้อคำถาม ประกอบด้วย ข้อคำถามในส่วสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานสถานักเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2.2.5 สร้างแบบสอบถามฉบับร่างการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม ตามแนวทางการประเมินโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ แล้วตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม

2.2.6 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของข้อคำถาม แล้วแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2.7 นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยการหาค่า IOC

เกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่

1. มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา หรือ ตำแหน่งครูวิทยฐานะครูชำนาญการขึ้นไป
2. มีประสบการณ์ด้านการทำงานสถานักเรียน ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

3. มีประสบการณ์การแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียน

ในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

1. ดร.ไพฑูล พรหมมากุล ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนนาถุนประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
(ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย)
 2. นายคุณากร ศรีธรรม ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนบ้านคู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร
และประสบการณ์การแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียน งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ)
 3. นายเชษฐพงษ์ โพธิ์แสง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียน
สารคามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม (ผู้เชี่ยวชาญด้าน
งานสถานักเรียน ประสบการณ์เป็นกรรมการประเมินโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน เขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม และเป็นกรรมการตัดสินการแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียน
งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ)
 4. นางวรรณา กฤติยวรรณ ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนท่าตูมประชาเสรมวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ (ผู้เชี่ยวชาญ
ด้านงานสถานักเรียน ประสบการณ์การแข่งขันโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ระดับประเทศ และ
กิจกรรมสถานักเรียน งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ)
 5. นายจักรพงษ์ แพบทาม ครูชำนาญการ โรงเรียนนาเชือก
พิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม (ผู้เชี่ยวชาญด้าน
งานสถานักเรียน ประสบการณ์การแข่งขันโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ระดับประเทศ
และกิจกรรมสถานักเรียน งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ)
- ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ทำการประเมินความสอดคล้องระหว่าง
องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ โดยใช้เทคนิค IOC พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
ระหว่าง 0.80 – 1.00

2.2.8 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาคุณภาพของ
แบบสอบถาม โดยนำไปทดลองใช้กับผู้ชำนาญการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน และ
ประธานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.2.9 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินเป็นรายข้อ โดยหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) และนำแบบสอบถามแต่ละข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกเข้าเกณฑ์ คือ ตั้งแต่ 0.20-1.00 มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) เกณฑ์ที่กำหนด คือตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ผลการตรวจสอบคุณภาพ พบว่า

1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) 0.546 – 0.861 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.972

2) แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) 0.684 – 0.922 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.985

2.2.10 นำแบบสอบถามจัดพิมพ์เป็นฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 126 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม

3.2 ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามผ่านระบบ Google form และจัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อม QR CODE สำหรับการเข้าไปตอบแบบสอบถาม ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม เพื่อลงในระบบ AMSS แจกไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดในระบบ Google form ทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การจัดการกระทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดการกระทำกับข้อมูล

4.1.1 ตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้ววิเคราะห์ข้อมูล

4.1.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมดมาให้คะแนนตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert, Rating Scale) โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนน ดังนี้

มากที่สุด	ระดับ 5 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ
	ระดับ 4 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก
ปานกลาง	ระดับ 3 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ
	ระดับ 2 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย
น้อยที่สุด	ระดับ 1 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงท้ายตาราง

4.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานสถานักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานสถานักเรียน อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานสถานักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานสถานักเรียน อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานสถานักเรียน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.2.3 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment)

โดยนำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานสถานักเรียน ในระยะที่ 1 มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง PNI_{modified} (Modified Priority Needs Index) (สุวิมล ว่องวานิช, 2550) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง คำนวณโดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{ค่า } PNI_{\text{modified}} = (I - D)/D$$

ค่า	PNI_{modified}	หมายถึง	ดัชนีความต้องการจำเป็น
	I	หมายถึง	ความรู้/ทักษะ/เจตคติ ที่คาดหวัง
	D	หมายถึง	ความรู้/ทักษะ/เจตคติ ที่มีในปัจจุบัน

เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม แล้ว ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะเวลาที่ 1 ไปออกแบบยกร่างแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม ในระยะที่ 2 ต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ

5.1.1 ดัชนีความสอดคล้อง

สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

5.1.2 ค่าอำนาจจำแนก

สูตร

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

$\sum X$ แทน คะแนนรวมของแบบสอบถามรายด้าน

$\sum Y$	แทน	คะแนนรวมของแบบสอบถามรายข้อ
$\sum X^2$	แทน	คะแนนรวมของแบบสอบถามรายด้านแต่ละตัว ยกกำลังสอง
$\sum Y^2$	แทน	คะแนนรวมของแบบสอบถามรายข้อยกกำลังสอง
$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่างรายด้านกับรายข้อ
N	แทน	จำนวนทั้งหมด

5.1.3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

สูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือ
	$\sum S_i^2$	แทน	คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

5.2 สถิติพื้นฐาน

5.2.1 ร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงเป็นค่าร้อยละ
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

5.2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

สูตร

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
 N แทน จำนวนคนในกลุ่ม

5.2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 X แทน คะแนนแต่ละตัว
 N แทน จำนวนคนในกลุ่ม
 $\sum X$ แทน ผลรวม

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสภามหาสารคาม

ขั้นตอนการดำเนินการ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในด้านการดำเนินงานสถานักเรียน จำนวน 3 โรงเรียน
2. ยกร่างแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสภามหาสารคาม
3. ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสภามหาสารคาม ตามแนวทาง

การประเมินโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในด้านการดำเนินงาน สถานักเรียน จำนวน 3 โรงเรียน

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการ จำเป็นในระยะที่ 1 มาสรุป วิเคราะห์ และสังเคราะห์ แล้วศึกษาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน ของโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ดังนี้

1. ศึกษาแนวทางจากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

1.1 เกณฑ์คุณสมบัติของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี 3 แห่ง มีดังนี้

1.1.1 เป็นสถานศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ระดับประเทศ

1.1.2 เป็นสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลระดับเหรียญทอง ในการเข้าร่วม การแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียน งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ

1.2 สถานศึกษาที่อยู่ในเกณฑ์แนวปฏิบัติที่ดี ได้แก่

1.2.1 โรงเรียนลานทรายพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสทรินทร์ ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ระดับประเทศ ประจำปี 2558 และได้รับรางวัลระดับเหรียญทอง การแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียน ในงานศิลปหัตถกรรม นักเรียนระดับชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประจำปีการศึกษา 2562

1.2.2 โรงเรียนอนุกุลนารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ระดับประเทศ ประจำปี 2563 และ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ระดับเหรียญทอง การแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียน ในงาน ศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประจำปีการศึกษา 2562

1.2.3 โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ระดับประเทศ ประจำปี 2555 และได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 ระดับเหรียญทอง การแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียน ในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประจำปีการศึกษา 2562

1.3 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน และครูผู้รับผิดชอบ งานสถานักเรียนของโรงเรียน จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) ซึ่งสร้างขึ้นมาจากการศึกษาเกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 องค์กรประกอบ รวมทั้งผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยข้อคำถามประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ข้อคำถามมีดังนี้

1. วุฒิการศึกษา
2. ตำแหน่งงาน
3. ประสบการณ์ในการทำงาน
4. รางวัลและผลงานด้านกิจกรรมสถานักเรียน

ทั้งนี้มีการระบุรายละเอียดของการสัมภาษณ์ร่วมด้วย ซึ่งได้แก่ ชื่อผู้สัมภาษณ์ สถานที่สัมภาษณ์ วันที่ให้สัมภาษณ์ และเวลาในการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน ตามแนวทางการประเมินโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 องค์กรประกอบ ที่สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ได้ยึดปฏิบัติ

2.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ เรื่อง การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน ตามแนวทางการประเมินโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

2.2.2 นำผลการศึกษาในระยะที่ 1 (สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์

และลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน) มาเป็นกรอบในการสัมภาษณ์

2.2.3 กำหนดประเด็นคำถามที่มุ่งศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งสอดคล้อง

และครอบคลุมองค์ประกอบของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน

2.2.4 สร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง แล้วตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม

ข้อคำถาม

2.2.5 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อคำถาม แล้วปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.2.6 นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (ชุดเดิม) เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และความเหมาะสมในทุกด้าน โดยใช้วิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.2.7 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วมาจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับจริง เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อนำไปส่งถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในการขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ในสถานศึกษาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อกำหนดวันและเวลาในการสัมภาษณ์ และดำเนินการส่งแบบสัมภาษณ์ไปยังผู้ให้ข้อมูลทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลจะได้เตรียมความพร้อมและทำความเข้าใจจุดประสงค์ของการวิจัย โดยจัดส่งไปล่วงหน้าอย่างน้อย 7 วัน

3.3 ผู้วิจัยลงพื้นที่สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ในด้านการดำเนินงานสถานักเรียน ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชุดเดียวกันกับที่ได้ส่งไปล่วงหน้า

3.4 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการจดบันทึกและใช้เครื่องบันทึกเสียง

3.5 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงและวิเคราะห์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการสร้างแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียนต่อไป

4. การจัดการทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดการทำกับข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์การดำเนินงานสถานักเรียน มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วสรุปประเด็นสำคัญและนำเสนอเป็นความเรียงเชิงพรรณนา (Descriptive)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แล้วทำการเรียบเรียงข้อมูลในแต่ละองค์ประกอบ จากนั้นสังเคราะห์ข้อมูลในแต่ละองค์ประกอบ และสร้างบทสรุปโดยการจัดลำดับตามองค์ประกอบหลักทั้ง 4 องค์ประกอบ นำเสนอข้อมูล โดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

การยกร่างแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยให้สอดคล้องกับผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานสถานักเรียนในระยะที่ 1 และการศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) มาเป็นแนวทางในการออกแบบแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ใช้ข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานสถานักเรียนในระยะที่ 1 ค่าความต้องการความจำเป็น Assessment และการศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในระยะที่ 2 มาเป็นแนวทางในการออกแบบแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

2. ดำเนินการร่างแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินการ

1.1 นำร่างแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เกณฑ์คุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ มีดังนี้

1.1.1 มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษา ระดับวิทยฐานะชำนาญการขึ้นไปหรือเทียบเท่า

1.1.2 มีคุณวุฒิระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

1.1.3 มีประสบการณ์ในการขับเคลื่อนกิจกรรมสถานักเรียน เช่น เป็นวิทยากรหรือเป็นคณะกรรมการตัดสินการแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียนตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

1. นายสุตใจ สุปัญญาบุตร รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

2. ดร.สำอวงค์ จันทนตรี ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนกันทรวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3. นายบัณฑิต ฤทธิศรี ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียน
บึงไทรพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

4. นายเวโรจน์ ทองเถาว์ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียน
บ้านกระเดาอุ่มแสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

5. นายธนูชัย สืบทิม รองผู้อำนวยการชำนาญการ โรงเรียนสิริรัตนาร
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ
ร่างแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
มหาสารคาม

1.3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนา
(Descriptive)

1.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

1.5 จัดทำแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ฉบับสมบูรณ์

1.6 นำแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ฉบับสมบูรณ์ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประเมิน
ความเหมาะสมและความเป็นไปได้อีกครั้ง โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงาน
สถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

2.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 ศึกษาหลักการ และวิธีการสร้างแบบประเมิน

2.2.2 ร่างแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง
การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

2.2.3 นำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง
การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.2.4 ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ เสนอผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 5 คน ตรวจสอบพิจารณาเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง

การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3.2 ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน

3.3 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามที่รวบรวมมาได้เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การจัดกระทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดกระทำกับข้อมูล

4.1.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

4.1.2 จัดเรียงแบบสอบถามโดยการกำหนดรหัส สำหรับนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์คะแนนจากแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้
ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้
ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้
ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยกำหนดให้คะแนนเฉลี่ยระดับคุณภาพความเหมาะสมและความเป็นไปได้น้อย
หรือคะแนนเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์พิจารณาและยอมรับว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ

5.1.1 ดัชนีความสอดคล้อง

สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

5.1.2 ค่าอำนาจจำแนก

สูตร

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

$\sum X$ แทน คะแนนรวมของแบบสอบถามรายด้าน

$\sum Y$ แทน คะแนนรวมของแบบสอบถามรายข้อ

$\sum X^2$ แทน คะแนนรวมของแบบสอบถามรายด้านแต่ละตัว
ยกกำลังสอง

$\sum Y^2$ แทน คะแนนรวมของแบบสอบถามรายข้อยกกำลังสอง

$\sum XY$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่างรายด้านกับรายข้อ

N แทน จำนวนทั้งหมด

5.1.3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

สูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือ

$\sum S_i^2$ แทน คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ

S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

5.2 สถิติพื้นฐาน

5.2.1 ร้อยละ (Percentage)

สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ค่าร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงเป็นค่าร้อยละ

N แทนจำนวนความถี่ทั้งหมด

5.2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

สูตร

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

5.2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (S.D)

สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน คะแนนแต่ละตัว

N แทน จำนวนคนในกลุ่ม

 $\sum X$ แทน ผลรวม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์แทนความหมายต่าง ๆ ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
D	แทน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน
I	แทน	ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์
PNI_{modified}	แทน	ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเป็น 2 ระยะ ตามลำดับ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของ การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การนำเสนอสถานภาพผู้ตอบ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำเสนอด้วยความถี่และร้อยละ ปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 ความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	76	60.32
หญิง	50	39.68
รวม	126	100.00
2. อายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	22	17.46
30 – 40 ปี	46	36.51
41 – 50 ปี	45	35.71
51 ปีขึ้นไป	13	10.32
รวม	126	100.00
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	19	15.08
ปริญญาตรี	86	68.25
ปริญญาโท	13	10.32
ปริญญาเอก	8	6.35
รวม	126	100.00
4. ตำแหน่งปัจจุบัน		
ผู้อำนวยการโรงเรียน	18	14.29
ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน	90	71.43
ประธานสถานักเรียน	18	14.29
รวม	126	100.00

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	ความถี่	ร้อยละ
5. ประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสถานักเรียน		
ต่ำกว่า 5 ปี	20	15.87
5-10 ปี	84	66.67
11 ปีขึ้นไป (หมายเหตุ : เศษตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปปัดเป็น 1 ปี)	22	17.46
รวม	126	100

จากตาราง 4 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน และประธานสถานักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม จำนวน 126 คน พบว่า เป็นเพศชาย (ร้อยละ 60.32) เพศหญิง (ร้อยละ 39.68) จำแนกตามอายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 30 – 40 ปี (ร้อยละ 36.51) จำแนกตามระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 68.25) จำแนกตามตำแหน่งปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน (ร้อยละ 71.43) จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 5-10 ปี (ร้อยละ 66.67)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน และประธานสถานักเรียน โดยแยกเป็นรายด้านและรายข้อ ผลปรากฏดังตาราง 5-9

พหุ ประถมศึกษา

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงาน
 สถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
 โดยรวมและรายด้าน

องค์ประกอบการดำเนินงานสถานักเรียน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม	ระดับความคิดเห็น					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสภานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน	2.99	0.85	ปานกลาง	4.52	0.54	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน	2.78	0.90	ปานกลาง	4.51	0.51	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน	2.06	0.95	น้อย	4.09	0.58	มาก
องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน	2.65	0.95	ปานกลาง	4.04	0.67	มาก
โดยรวม	2.66	0.96	ปานกลาง	4.38	0.58	มาก

จากตาราง 5 พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสภานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน และองค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสภานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน และองค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงาน
 สถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
 ด้านการดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน

การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและ ประชาธิปไตยในโรงเรียน	ระดับความคิดเห็น					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1) มีการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน	3.33	0.77	ปานกลาง	4.57	0.53	มากที่สุด
2) ที่มาของสถานักเรียนสอดคล้องกับ กระบวนการประชาธิปไตย	3.06	0.80	ปานกลาง	4.56	0.50	มากที่สุด
3) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ สถานักเรียน	2.83	0.86	ปานกลาง	4.49	0.58	มาก
4) มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้กับกิจกรรม สถานักเรียน	2.73	0.86	ปานกลาง	4.46	0.56	มาก
โดยรวม	2.99	0.85	ปานกลาง	4.52	0.54	มากที่สุด

จากตาราง 6 พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและ
 ประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับ
 ปานกลางทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ 1) มีการส่งเสริม
 ประชาธิปไตยของโรงเรียน 2) ที่มาของสถานักเรียนสอดคล้องกับกระบวนการประชาธิปไตย และ
 4) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานักเรียน

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า
 อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย
 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ 1) มีการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน 2) ที่มาของสถานักเรียนสอดคล้อง
 กับกระบวนการประชาธิปไตย และ 3) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานักเรียน

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงาน
 สถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
 ด้านการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน

การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน	ระดับความคิดเห็น					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1) สถานักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อน การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ	2.82	0.70	ปานกลาง	4.44	0.50	มาก
2) สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม ประชาธิปไตยตามวิถีประชาธิปไตย 3 ประการ	3.26	0.58	ปานกลาง	4.78	0.42	มากที่สุด
3) สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.25	0.58	ปานกลาง	4.64	0.48	มากที่สุด
4) สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริม/ พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ 8 ประการ	3.39	0.62	ปานกลาง	4.86	0.35	มากที่สุด
5) สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม สิทธิเด็ก 4 ประการ	2.13	0.86	น้อย	4.10	0.41	มาก
6) สถานักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม ประเทศไทย 4.0/ความเป็นประชาคมอาเซียน/ ความเป็นพลโลก	2.24	0.77	น้อย	4.17	0.37	มาก
7) สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริม/ สนับสนุนการเลือกตั้ง	3.52	0.53	มาก	4.87	0.33	มากที่สุด
8) สถานักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริมโดยการนำหลักธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติ	1.91	0.84	น้อย	4.24	0.45	มาก
9) สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริม/ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในโรงเรียนและชุมชน	3.08	0.50	ปานกลาง	4.59	0.49	มากที่สุด
10) สถานักเรียนดำเนินการประเมิน สรุปและรายงานผลการจัดโครงการ/ กิจกรรม	2.20	0.85	น้อย	4.45	0.50	มาก
โดยรวม	2.78	0.90	ปานกลาง	4.51	0.51	มากที่สุด

จากตาราง 7 พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ และอยู่ในระดับน้อย 4 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ 7) สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/สนับสนุนการเลือกตั้ง 4) สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ และ 2) สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยตามวิถีประชาธิปไตย 3 ประการ

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 5 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ 7) สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/สนับสนุนการเลือกตั้ง 4) สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ และ 2) สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยตามวิถีประชาธิปไตย 3 ประการ

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน	ระดับความคิดเห็น					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1) มีการกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการดำเนินงานในการสร้างเครือข่าย	1.64	0.83	น้อย	4.11	0.32	มาก
2) การทำงานระหว่างสถานักเรียนกับเครือข่ายต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ/ด้านทรัพยากร (จากชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน) เพื่อดำเนินกิจกรรมสถานักเรียน	2.25	0.92	น้อย	4.15	0.36	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียน กับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน	ระดับความคิดเห็น					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
3) สถานักเรียน มีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรม ประชาธิปไตย	2.87	0.77	ปานกลาง	4.59	0.49	มากที่สุด
4) สถานักเรียนมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมของ คณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประเทศ	1.46	0.50	น้อยที่สุด	3.52	0.56	มาก
โดยรวม	2.06	0.95	น้อย	4.09	0.58	มาก

จากตาราง 8 พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของ
สถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ อยู่ในระดับน้อย 2 ข้อ และอยู่ในระดับน้อยที่สุด 1 ข้อ
โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ 3) สถานักเรียนมีส่วนร่วมในการ
สนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย 2) การทำงานระหว่างสถานักเรียนกับเครือข่ายต่าง ๆ ได้รับการ
สนับสนุนด้านงบประมาณ/ด้านทรัพยากร (จากชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน) เพื่อดำเนินกิจกรรม
สถานักเรียน และ 1) มีการกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการดำเนินงานในการสร้างเครือข่าย
สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับ
มากที่สุด 1 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก
ได้ดังนี้ 3) สถานักเรียนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย 2) การทำงานระหว่าง
สถานักเรียนกับเครือข่ายต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ/ด้านทรัพยากร (จากชุมชน
องค์กรภาครัฐและเอกชน) เพื่อดำเนินกิจกรรมสถานักเรียน และ 1) มีการกำหนดแผนงาน/โครงการ/
กิจกรรมการดำเนินงานในการสร้างเครือข่าย

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงาน
 สถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
 ด้านผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน

ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน	ระดับความคิดเห็น					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1) มีผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียนที่เป็นเลิศ (Best Practice) วิธีการทำงานที่ดีที่สุดในเรื่องนั้น ๆ มีนวัตกรรม ระบบบริหาร วิธีการ ให้บรรลุเป้าหมาย ระดับสูงสุด ปฏิบัติต่อเนื่อง มีหลักฐานสนับสนุน แสดงถึงผลงานหรือความสำเร็จ	2.87	0.87	ปานกลาง	4.30	0.46	มาก
2) มีผลงานดีเด่นรางวัลของสถานักเรียน (การแข่งขันโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ได้รางวัลระดับประเทศ และ/หรือการแข่งขัน กิจกรรมสถานักเรียน ในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ)	2.42	0.97	น้อย	3.78	0.75	มาก
โดยรวม	2.65	0.95	ปานกลาง	4.04	0.67	มาก

จากตาราง 9 พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน
 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้
 มีผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียนที่เป็นเลิศ (Best Practice) วิธีการทำงานที่ดีที่สุดในเรื่องนั้น ๆ
 มีนวัตกรรม ระบบบริหาร วิธีการ ให้บรรลุเป้าหมายระดับสูงสุด ปฏิบัติต่อเนื่อง มีหลักฐานสนับสนุน
 แสดงถึงผลงานหรือความสำเร็จ และมีผลงานดีเด่นรางวัลของสถานักเรียน (การแข่งขันโรงเรียน
 ต้นแบบสถานักเรียน ได้รางวัลระดับประเทศ และ/หรือการแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียน
 ในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ)

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก
 มากไปหาน้อย ได้ดังนี้ มีผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียนที่เป็นเลิศ (Best Practice) วิธีการทำงาน
 ที่ดีที่สุดในเรื่องนั้น ๆ มีนวัตกรรม ระบบบริหาร วิธีการ ให้บรรลุเป้าหมายระดับสูงสุด ปฏิบัติต่อเนื่อง
 มีหลักฐานสนับสนุนแสดงถึงผลงานหรือความสำเร็จ และมีผลงานดีเด่นรางวัลของสถานักเรียน

(การแข่งขันโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ได้รางวัลระดับประเทศ และ/หรือการแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียน ในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ประเมินสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม โดยใช้แบบการเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูล (Priority Needs Index = PNI) โดยแยกเป็นรายด้านและรายชื่อ ผลปรากฏดังตาราง 10-14

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็น

องค์ประกอบการดำเนินงานสถานักเรียน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา มหาสารคาม	I	D	$PNI_{modified}$	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียน และประชาธิปไตยในโรงเรียน	4.52	2.99	0.512	4
องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนใน การส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน	4.51	2.78	0.622	2
องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของ สถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน	4.09	2.06	0.985	1
องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน	4.04	2.65	0.525	3

จากตาราง 10 พบว่า องค์ประกอบการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน และองค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น
แบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการดำเนินงานส่งเสริม
สถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน

การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียน และประชาธิปไตยในโรงเรียน	I	D	$PNI_{modified}$	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1) มีการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน	4.57	3.33	0.372	4
2) ที่มาของสถานักเรียนสอดคล้องกับกระบวนการ ประชาธิปไตย	4.56	3.06	0.490	3
3) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ สถานักเรียน	4.49	2.83	0.587	2
4) มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้กับกิจกรรม สถานักเรียน	4.46	2.73	0.634	1

จากตาราง 11 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานสถานักเรียนของ
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการดำเนินงานส่งเสริม
สถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน เรียงลำดับความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้
มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้กับกิจกรรมสถานักเรียน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของ
คณะกรรมการสถานักเรียน และที่มาของสถานักเรียนสอดคล้องกับกระบวนการประชาธิปไตย

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น
แบบปรับปรุง (PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการมีส่วนร่วมของสภา
นักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน

ด้านการมีส่วนร่วมของสถานักเรียน ในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน	I	D	PNI_{modified}	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1) สถานักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อน การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ	4.44	2.82	0.574	5
2) สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม ประชาธิปไตยตามวิถีประชาธิปไตย 3 ประการ	4.78	3.26	0.466	7
3) สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.64	3.25	0.428	9
4) สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริม/ พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ 8 ประการ	4.86	3.39	0.434	8
5) สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม สิทธิเด็ก 4 ประการ	4.1	2.13	0.925	3
6) สถานักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม ประเทศไทย 4.0/ความเป็นประชาคมอาเซียน/ ความเป็นพลโลก	4.17	2.24	0.862	4
7) สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริม/สนับสนุนการเลือกตั้ง	4.87	3.52	0.384	10
8) สถานักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมโดย การนำหลักธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติ	4.24	1.91	1.220	1
9) สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและชุมชน	4.59	3.08	0.490	6
10) สถานักเรียนดำเนินการประเมิน สรุปและ รายงานผลการจัดโครงการ/กิจกรรม	4.45	2.2	1.023	2

จากตาราง 12 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน เรียงลำดับความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ สถานักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมโดยการนำหลักธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติ สถานักเรียนดำเนินการประเมิน สรุปและรายงานผลการจัดโครงการ/กิจกรรม และสถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมสิทธิเด็ก 4 ประการ

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน	I	D	$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
1) มีการกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการดำเนินงานในการสร้างเครือข่าย	4.11	1.64	1.506	1
2) การทำงานระหว่างสถานักเรียนกับเครือข่ายต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ/ด้านทรัพยากร (จากชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน) เพื่อดำเนินกิจกรรมสถานักเรียน	4.15	2.25	0.844	3
3) สถานักเรียน มีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย	4.59	2.87	0.599	4
4) สถานักเรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประเทศ	3.52	1.46	1.411	2

จากตาราง 13 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/ องค์กรภาครัฐและเอกชน เรียงลำดับความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ มีการกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการดำเนินงานในการสร้างเครือข่าย สถานักเรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประเทศ และการทำงาน

ระหว่างสถานักเรียนกับเครือข่ายต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ/ด้านทรัพยากร (จากชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน) เพื่อดำเนินกิจกรรมสถานักเรียน

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานสถานักเรียนของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ค่าดัชนี ความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน

ด้านผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน	I	D	$PNI_{modified}$	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1) มีผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียนที่เป็นเลิศ (Best Practice) วิธีการทำงานที่ดีที่สุดในเรื่องนั้น ๆ มีนวัตกรรม ระบบบริหาร วิธีการ ให้บรรลุเป้าหมาย ระดับสูงสุด ปฏิบัติต่อเนื่อง มีหลักฐานสนับสนุน แสดงถึงผลงานหรือความสำเร็จ	4.30	2.87	0.498	2
2) มีผลงานดีเด่นรางวัลของสถานักเรียน (การแข่งขันโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ได้รางวัล ระดับประเทศ และ/หรือการแข่งขันกิจกรรม สถานักเรียนในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ)	3.78	2.42	0.562	1

จากตาราง 14 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานสถานักเรียนของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านผลการปฏิบัติงานของ สถานักเรียน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ มีผลงานดีเด่นรางวัลของ สถานักเรียน (การแข่งขันโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ได้รางวัลระดับประเทศ และ/หรือการแข่งขัน กิจกรรมสถานักเรียน ในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ) และมีผลการปฏิบัติงานของ สถานักเรียนที่เป็นเลิศ (Best Practice) วิธีการทำงานที่ดีที่สุดในเรื่องนั้น ๆ มีนวัตกรรม ระบบบริหาร วิธีการ ให้บรรลุเป้าหมายระดับสูงสุด ปฏิบัติต่อเนื่อง มีหลักฐานสนับสนุนแสดงถึงผลงานหรือ ความสำเร็จ

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ตอนที่ 1 ศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในด้านการดำเนินงานสถานักเรียน จำนวน 3 โรงเรียน

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน และองค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน และครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียนของโรงเรียน จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากสถานศึกษา 3 แห่ง

ผลการศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในด้านการดำเนินงานสถานักเรียน สามารถสรุปแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน จากบทสัมภาษณ์ ได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน

1. โรงเรียนที่ 1

“...โรงเรียนได้ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสถานักเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษากิจกรรมสถานักเรียน ประชุมจัดทำแผนงานโครงการที่ส่งเสริมกิจกรรมของสถานักเรียนและส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน จัดทำระเบียบข้อบังคับว่าด้วยสถานักเรียนของโรงเรียน โดยยึดหลักตามแนวทางการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน และบูรณาการกิจกรรมสถานักเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้...”

(คนที่ 1 ผู้อำนวยการโรงเรียน, วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2565 : การสัมภาษณ์)

“...ครูที่ปรึกษาสถานักเรียนรับมอบนโยบายของสถานศึกษา ดำเนินการประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน จัดอบรมเพื่อพัฒนาคณะกรรมการสถานักเรียน มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ กับกิจกรรมสถานักเรียน มีการประเมินและรายงานผลการดำเนินงานทุกครั้งหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม...”

(คนที่ 2 ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน, วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2565 : การสัมภาษณ์)

2. โรงเรียนที่ 2

“...กิจกรรมสถานักเรียน เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานที่เป็นระบบและมีรูปแบบเชิงบริหารจัดการ เพื่อส่งเสริมความคิดในระบอบประชาธิปไตย และพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้นำของนักเรียน เป็นวิธีการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาเพื่อเป็นการปลูกฝังประชาธิปไตย ให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ฝึกฝนให้นักเรียนมีส่วนร่วมและมีประสบการณ์ในด้านการบริหารและการปกครองของนักเรียน โดยนักเรียนและเพื่อนนักเรียน โดยมีครูที่ปรึกษากิจกรรมสถานักเรียนเป็นผู้ดูแลให้คำปรึกษาและดำเนินงานภายใต้กรอบธรรมาภิบาลว่าด้วยสถานักเรียนของโรงเรียน อีกทั้งส่งเสริมให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้บูรณาการการเรียนกับกิจกรรมสถานักเรียน”

(คนที่ 1 ผู้อำนวยการโรงเรียน, วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2565 : การสัมภาษณ์)

“...โรงเรียนได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของการพัฒนานักเรียนผ่านกิจกรรมสถานักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบูรณาการกิจกรรมสถานักเรียนเข้ากับการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ นอกจากนี้โรงเรียนได้ส่งเสริมความร่วมมือในการทำกิจกรรมของสถานักเรียน เช่น มีห้องสำนักงานเพื่อใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมของสถานักเรียน มีแผนงานโครงการจัดอบรมพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการสถานักเรียน มีกระบวนการถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานของสถานักเรียนรุ่นพี่...”

(คนที่ 2 ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน, วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2565 : การสัมภาษณ์)

3. โรงเรียนที่ 3

“...โรงเรียนได้ดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตย ในโรงเรียนมาอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริหารและคณะครูมีการประชุมจัดทำแผนงานโครงการที่ส่งเสริมกิจกรรมของสถานักเรียนและส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนไว้ในแผนงานโรงเรียน แต่งตั้งคณะครูที่มีความรู้ความสามารถมีจิตอาสาปฏิบัติหน้าที่ครูปรึกษสถานักเรียน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่สถานักเรียนที่ชัดเจนไว้ในระเบียบโรงเรียน ว่าด้วยสถานักเรียน และคู่มือแนวทางการดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียนของโรงเรียน ตามแนวทางการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และบูรณาการกิจกรรมสถานักเรียนเข้ากับสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการเรียนรู้ที่สอดแทรกกิจกรรมสถานักเรียน...”

(คนที่ 1 ผู้อำนวยการโรงเรียน, วันที่ 1 มีนาคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...โรงเรียนมีการดำเนินงานโดยเริ่มจากการแต่งตั้งคณะครูที่ปรึกษา กิจกรรมสภานักเรียนของโรงเรียน เพื่อศึกษาหาความรู้วางแผนการดำเนินงาน ศึกษาแนวทางการดำเนินงานสภานักเรียนจัดทำระเบียบ/ข้อบังคับ/ธรรมนูญของโรงเรียน ว่าด้วยสภานักเรียน โดยคณะครูที่ปรึกษาส่งเสริมกิจกรรมเลือกตั้งสภานักเรียน มีการดำเนินการรับสมัคร เปิดโอกาสให้มีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้แทนนักเรียนเพื่อเข้าไปทำหน้าที่ในสภานักเรียน ดำเนินการเลือกตั้งผู้แทนนักเรียนโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนในโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยกระบวนการของประชาธิปไตย และบูรณาการกิจกรรมสภานักเรียนเข้ากับการเรียนในรายวิชาต่าง ๆ...”

(คนที่ 2 ครูผู้รับผิดชอบงานสภานักเรียน, วันที่ 1 มีนาคม 2565 : การสัมภาษณ์)

องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสภานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรมของโรงเรียน

1. โรงเรียนที่ 1

“...สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุน และวางแผนการดำเนินงานร่วมกับ สภานักเรียนอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ เช่น กิจกรรมสภานักเรียน ตามวิถีประชาธิปไตย หลักธรรมาภิบาลให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นำเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและ ความเป็นพลโลก...”

(คนที่ 1 ผู้อำนวยการโรงเรียน, วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2565 : การสัมภาษณ์)

“...สภานักเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน โดยคิดริเริ่มโครงการที่เป็นประโยชน์ สามารถปฏิบัติได้จริง และส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียน รวมถึง มีการประเมิน สรุป และรายงานผลการจัดโครงการ/กิจกรรมการมีส่วนร่วมของสภานักเรียนอย่าง ชัดเจน ในรอบ 1 ปีการศึกษา”

(คนที่ 2 ครูผู้รับผิดชอบงานสภานักเรียน, วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2565 : การสัมภาษณ์)

2. โรงเรียนที่ 2

“...การมีส่วนร่วมของสภานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยเฉพาะภารกิจหลักคือการส่งเสริมประชาธิปไตย นอกจากนี้ สนับสนุนการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดกิจกรรมที่เน้นเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และทางโรงเรียนเปิดโอกาสให้ สภานักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เป็นคณะกรรมการดำเนินงานในทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้ ทุกกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น...”

(คนที่ 1 ผู้อำนวยการโรงเรียน, วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2565 : การสัมภาษณ์)

“...การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน เช่น กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยตามวิถีประชาธิปไตย ส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ส่งเสริมสิทธิเด็ก 4 ประการ ส่งเสริมประเทศไทย 4.0 ส่งเสริมการเลือกตั้ง ส่งเสริมธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติ และส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม...”

(คนที่ 2 ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน, วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2565 : การสัมภาษณ์)

3. โรงเรียนที่ 3

“...ส่งเสริมสนับสนุนสถานักเรียนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ตลอดจนกำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผล เพื่อพัฒนาการดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียน...”

(คนที่ 1 ผู้อำนวยการโรงเรียน, วันที่ 1 มีนาคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...สถานักเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนทุกกิจกรรมของโรงเรียนที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและส่วนรวม เป็นผู้นำในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อส่วนรวมตามหลักธรรมาภิบาล ปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของตนเองและเพื่อนนักเรียน โดยใช้กระบวนการประชาธิปไตยและแนวทางสันติวิธี สืบสานความรู้ ภูมิปัญญา อนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและสังคม ประสานและปฏิบัติงานร่วมกับทุกหน่วยงาน องค์กร ชุมชนต่าง ๆ และรณรงค์ให้นักเรียนมีจิตอาสาทำความดีเพื่อเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน...”

(คนที่ 2 ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน, วันที่ 1 มีนาคม 2565 : การสัมภาษณ์)

องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน

1. โรงเรียนที่ 1

“...สถานักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุม วางแผน การเสนอแนะการจัดทำโครงการ การจัดหางบประมาณ ตลอดจนการร่วมมือปฏิบัติงานหรือดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ...”

(คนที่ 1 ผู้อำนวยการโรงเรียน, วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2565 : การสัมภาษณ์)

“...การทำงานระหว่างสถานักเรียนกับเครือข่ายต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุน ด้านงบประมาณ/ด้านทรัพยากรจากชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชนเพื่อดำเนินกิจกรรมสถานักเรียน มีการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย มีการทำบันทึกข้อตกลง MOU เพื่อร่วมกับ เครือข่ายในการพัฒนางานสถานักเรียน ตลอดจนมีการประเมิน สรุป และรายงานผลการดำเนินงาน สถานักเรียนที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย...”

(คนที่ 2 ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน, วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2565 : การสัมภาษณ์)

2. โรงเรียนที่ 2

“...การสร้างเครือข่ายของสถานักเรียน คือการประสานความร่วมมือ เพื่อการทำงานร่วมกันช่วยเหลือกันในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการติดต่อ แลกเปลี่ยนข้อมูล แสดงความคิดเห็นภายในและภายนอกเครือข่าย การจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการ ประสานงานระหว่างเครือข่าย โดยมีการกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการดำเนินงานในการ สร้างเครือข่ายอย่างชัดเจน...”

(คนที่ 1 ผู้อำนวยการโรงเรียน, วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2565 : การสัมภาษณ์)

“...การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กร ภาครัฐและเอกชน มีการกำหนดแผนงาน ปฏิทินและปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดอย่างชัดเจน มีการประเมิน สรุป และรายงานผลกิจกรรม ตลอดจนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมในการสร้าง เครือข่ายและสถานักเรียนยังได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมกับ สถานักเรียนต่างโรงเรียน มีการทำบันทึกข้อตกลง MOU เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมสถานักเรียน ระหว่างโรงเรียน...”

(คนที่ 2 ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน, วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2565 : การสัมภาษณ์)

3. โรงเรียนที่ 3

“...โรงเรียนได้ให้ความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานักเรียน โดยส่งเสริมสนับสนุนการประสานความร่วมมือเพื่อการทำงานร่วมกันระหว่างสถานักเรียน/ชุมชน/ องค์กรภาครัฐ และเอกชน...”

(คนที่ 1 ผู้อำนวยการโรงเรียน, วันที่ 1 มีนาคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...สถานักเรียนให้ความร่วมมือกับสถานักเรียนโรงเรียนต่าง ๆ จัดทำ บันทึกข้อตกลง (MOU) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในกระบวนการสร้างเครือข่ายและพัฒนาศักยภาพ

สถานักเรียนร่วมกัน นอกจากนี้สถานักเรียนมีส่วนร่วมับกิจกรรมของคณะกรรมการสถานักเรียนระดับประเทศ เช่น กิจกรรม TSC ครูดีที่หนูรัก กิจกรรมทำดีไปด้วยหัวใจกับ TSC และกิจกรรมการประกาศเจตนารมณ์ตามข้อคิดเห็นสถานักเรียนระดับประเทศ...

(คนที่ 2 ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน, วันที่ 1 มีนาคม 2565 : การสัมภาษณ์)

องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน

1. โรงเรียนที่ 1

“...โรงเรียนมีนวัตกรรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เป็นต้นแบบนำไปสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และการเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาที่ตอบสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาผู้เรียนให้เก่ง ดี มีสุข ส่งผลให้ได้รับการยกย่องชมเชยจากองค์กรหน่วยงานต่าง ๆ มีผลงานดีเด่นรางวัลโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนระดับประเทศ...”

(คนที่ 1 ผู้อำนวยการโรงเรียน, วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2565 : การสัมภาษณ์)

“...ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน มุ่งให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการคิด การพูด การวางแผน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกในบทบาทต่าง ๆ เช่น เป็นประธาน เป็นสมาชิก เป็นผู้นำ หรือผู้ตามที่ดียอมส่งผลให้นักเรียน มีความรู้ความคิด มีความเข้าใจ และการได้เผชิญประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริง จะช่วยให้นักเรียน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมที่จะนำไปสู่การพัฒนาสถานักเรียนให้มีความเข้มแข็ง ยกกระดับสถานักเรียนให้เป็นสากล และมีความยั่งยืน การที่สถานักเรียนจะมีความเข้มแข็งได้นั้น จำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจ มีความมุ่งมั่น ใส่ใจ และเข้าใจในเรื่องของสถานักเรียน ทั้งในมุมมองของนักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนองค์กรภาครัฐและเอกชน...”

(คนที่ 2 ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน, วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2565 : การสัมภาษณ์)

2. โรงเรียนที่ 2

“...สถานักเรียนมีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรม ด้านการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย การมีจิตอาสา และการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมอื่น ๆ ของโรงเรียน ให้ประสบความสำเร็จและสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน โดยมีนักเรียนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ และประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับจะช่วยพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขใน

สังคม โดยผลงานที่ผ่านมาของสถานักเรียนคือการได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนระดับประเทศ มีโรงเรียนต่าง ๆ เดินทางมาศึกษาดูงาน สร้างและขยายเครือข่ายสถานักเรียนให้เข้มแข็ง และยั่งยืน...”

(คนที่ 1 ผู้อำนวยการโรงเรียน, วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2565 : การสัมภาษณ์)

“...โครงการ Happiness Classroom ถือเป็น Best Practice ของสถานักเรียน โดยขับเคลื่อน 9 พันธกิจ ดังนี้ ห้องเรียนสะอาด ปราศจากสารเสพติด พิถีพิถันบุขมิเพื่อนปรับทุกข์ สร้างสุขในห้องเรียน ไม่เบียดเบียนทะเลาะวิวาท อดองด้วยคุณธรรม น้อมนำพระราชดำรัส ยึดหลักวิถีประชาธิปไตย...”

(คนที่ 2 ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน, วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2565 : การสัมภาษณ์)

3. โรงเรียนที่ 3

“...โรงเรียนมีความมุ่งมั่นตั้งใจดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียน เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนทั้งในระดับโรงเรียน ชุมชน และประเทศชาติมีผลงานได้รับการยอมรับเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชนมาอย่างต่อเนื่อง สามารถเป็นแบบอย่างและเป็นเครือข่ายช่วยสร้างเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงานสถานักเรียนให้แก่โรงเรียนอื่น ๆ ได้ มีผลงานที่ประสบผลสำเร็จ เช่น โรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รางวัลแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียน งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ 8 ปีต่อเนื่อง...”

(คนที่ 1 ผู้อำนวยการโรงเรียน, วันที่ 1 มีนาคม 2565 : การสัมภาษณ์)

“...Best Practice ของสถานักเรียน คือ โครงการสืบสานพระราชปณิธานสานต่อจิตอาสา พัฒนาภูมิทัศน์ด้วยใจ เทิดไท้องค์ราชัน โดยคณะกรรมการสถานักเรียนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมทำความดี ด้วยการให้นักเรียนทุกห้องดำเนินการรักษาความสะอาด ดูแลเขตพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง เป็นการปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสาธารณะรู้จักบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมจากโครงการนี้ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในการดำเนินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ ได้รับรางวัลและได้รับการยกย่องจากหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงได้รับเชิญจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานการรณรงค์เรื่องขยะ และการบริหารจัดการขยะแบบยั่งยืน ส่งผลให้ได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับโรงเรียนต่าง ๆ ที่เดินทางมาศึกษาดูงานได้นำแนวทางไปปรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมสถานักเรียนของโรงเรียน...”

(คนที่ 2 ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน, วันที่ 1 มีนาคม 2565 : การสัมภาษณ์)

ตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีด้านการดำเนินงานสถานักเรียน ผู้วิจัยได้สร้างร่างแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม และนำร่างแนวทางให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

1. นายสุจิต สุปัญบุตร รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์
2. ดร.สำอางค์ จันทนตรี ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนกันทรวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
3. นายบัณฑิต ฤทธิศรี ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบึงไทรพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
4. นายเวโรจน์ ทองเถาว์ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านกระเดา อุ่มแสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2
5. นายธนูชัย สืบทิม รองผู้อำนวยการชำนาญการ โรงเรียนสิริรัตนาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ผู้วิจัยได้สรุปประเด็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีข้อคิดเห็นเหมือนกัน ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตย ในโรงเรียน

1. ควรสนับสนุนบทบาทของสถานักเรียนในฐานะผู้แทนนักเรียนในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินการต่าง ๆ ของโรงเรียน รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของสถานักเรียนให้มากขึ้นให้สถานักเรียนมีบทบาทที่สำคัญอย่างเต็มที่
2. ควรสร้างความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนกับงานส่งเสริมประชาธิปไตย เพื่อผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ
3. ควรสร้างความตระหนักให้แก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของสถานักเรียนอย่างแท้จริง
4. เขตพื้นที่การศึกษาควรจัดอบรมสัมมนาผู้บริหาร/ครูที่ปรึกษาสถานักเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานสถานักเรียนที่ถูกต้องและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

5. ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน ปฏิบัติกิจกรรม และการวัดและประเมินผลงาน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะ มีกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในฐานะองค์กรของนักเรียน สร้างวัฒนธรรมการตัดสินใจร่วมกัน และดำเนินการเพื่อประโยชน์ของนักเรียน

องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรมของโรงเรียน

1. ควรมีการกำหนดงบประมาณที่ชัดเจน เพื่อให้สถานักเรียนสามารถวางแผนการดำเนินงาน เองได้ โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นผู้ให้คำแนะนำ
2. ควรส่งเสริมให้สถานักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนทุกกิจกรรม

องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/ องค์กรภาครัฐและเอกชน

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการติดต่อกับหน่วยงานภายนอก ให้นักเรียนฝึกทำเอกสารราชการในนามของโรงเรียน การประสานงานหน่วยงานภายนอกจะช่วยพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนและนักเรียน
2. ในการศึกษาดูงาน ควรนำเสนอประเด็นการถอดบทเรียนและข้อค้นพบในการศึกษาดูงานเพื่อนำมาต่อยอดและพัฒนา

องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน

1. ผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศของสถานักเรียนควรเกิดจากกิจกรรมที่เสนอโดยสถานักเรียนและสถานักเรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการดำเนินงาน
2. ควรจัดให้มีการอบรมเรื่องการดำเนินการจัดทำผลงานที่เป็นเลิศของสถานักเรียน เพื่อให้เข้าใจกระบวนการพัฒนาและเป็นแนวทางในการทำงานและสร้างผลงานของสถานักเรียนต่อไป
3. เขตพื้นที่การศึกษาควรจัดประกวดผลงานที่เป็นเลิศของสถานักเรียนทุกปี เพื่อเป็นขวัญกำลังใจและสร้างแรงจูงใจให้กับสถานักเรียนที่ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง

จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง จากนั้นจัดทำเป็นแนวทางการดำเนินงาน สถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ และ 60 แนวทาง รายละเอียดดังปรากฏดังตาราง 15

ตาราง 15 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้ การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม	แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม
องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน	
ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 การส่งเสริมประชาธิปไตย ของโรงเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1) สถานศึกษาวางแผนงานโครงการส่งเสริมสถานักเรียนและ ประชาธิปไตยในโรงเรียน และตั้งงบประมาณรองรับ ครอบคลุมภารกิจของสถานักเรียน 2) จัดทำระเบียบ/ข้อบังคับ/ธรรมนูญว่าด้วยสถานักเรียนของ โรงเรียน ระบุสิทธิเสรีภาพของนักเรียน บทบาทและอำนาจ หน้าที่ของสถานักเรียน 3) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและครูที่ปรึกษาสภา นักเรียนให้มีจำนวนเพียงพอ 4) มีการกำหนดการประชุมสามัญ อย่างน้อย เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อวางแผนการดำเนินงาน 5) มีห้องหรือสถานที่ปฏิบัติกิจกรรมของสถานักเรียน 6) จัดการอบรมพัฒนาสถานักเรียนในรูปแบบค่ายหรือการ อบรมเชิงปฏิบัติการ 7) มีการถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานจากรุ่นพี่โดยการ แต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาให้ความรู้ระหว่างการฝึกอบรมและการ ทำงานร่วมกัน 8) มีการประเมินและรายงานผลการดำเนินงานการส่งเสริม ประชาธิปไตยของโรงเรียน
ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 ที่มาของสถานักเรียน สอดคล้องกับกระบวนการประชาธิปไตย	<ol style="list-style-type: none"> 1) มีการประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมสถานักเรียน 2) มีกระบวนการรับสมัครตัวแทนนักเรียน 3) สนับสนุนการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครสถานักเรียนโดย การให้งบประมาณ เปิดพื้นที่ให้ประชาสัมพันธ์ และมีเวทีใน การแสดงนโยบาย วิสัยทัศน์ของผู้สมัคร

ตาราง 15 (ต่อ)

องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้ การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม	แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม
องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน	
	<p>4) มีการเลือกตั้งตัวแทนนักเรียน ทุกคนมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการประชาธิปไตย โดยใช้บัตรเลือกตั้งหรือวิธีอิเล็กทรอนิกส์</p> <p>5) มีการประกาศผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ</p> <p>6) ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสถานักเรียน</p>
ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานักเรียน	<p>1) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานักเรียนเป็นไปตามระเบียบ/ ข้อบังคับ/ ธรรมนูญว่าด้วยสถานักเรียนของโรงเรียน</p> <p>2) มีแผนภูมิโครงสร้างการดำเนินงานสถานักเรียนเป็นไปตามระเบียบ/ ข้อบังคับ/ ธรรมนูญว่าด้วยสถานักเรียนของโรงเรียน</p> <p>3) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานักเรียนเป็นไปตามระเบียบ/ ข้อบังคับ/ ธรรมนูญว่าด้วยสถานักเรียนของโรงเรียน</p> <p>4) มีคู่มือการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียนตามแนวทางการดำเนินงานของ สพฐ.</p>
ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 การบูรณาการสาระการเรียนรู้กับกิจกรรมสถานักเรียน	<p>1) วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>2) วางแผนงาน/โครงการกิจกรรมของสถานักเรียนร่วมกับกิจกรรมของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้สถานักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และประเมินผลตามมาตรฐาน ตัวชี้วัดที่กำหนด</p> <p>3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการกิจกรรมสถานักเรียน/ นิเทศ ติดตาม/ วัดผลประเมินผล</p>

ตาราง 15 (ต่อ)

<p>องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้</p> <p>การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน</p> <p>สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา</p> <p>มัธยมศึกษามหาสารคาม</p>	<p>แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน</p> <p>สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา</p> <p>มัธยมศึกษามหาสารคาม</p>
<p>องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน</p>	
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 สถานักเรียนมีส่วนร่วมใน</p> <p>กระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินงาน</p> <p>อย่างเป็นระบบ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) วิเคราะห์ปัญหา/ ลำดับความสำคัญของปัญหา 2) กำหนดแผนงานและรายละเอียดโครงการ/กิจกรรม 3) เสนอโครงการต่อที่ประชุมสถานักเรียนพิจารณาให้ความเห็นชอบ/ไม่เห็นชอบ 4) เสนอโครงการต่อผู้บริหารสถานศึกษาผ่านครูที่ปรึกษาสถานักเรียน พิจารณานุมัติ/ ไม่นุมัติ 5) ดำเนินการโครงการ/กิจกรรม ตามแผนที่วางไว้ 6) สรุปรายงานผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรม
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 สถานักเรียนมีการ</p> <p>ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม</p> <p>ประชาธิปไตยตามวิถีประชาธิปไตย</p> <p>3 ประการ</p>	<p>กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของสถานักเรียนที่</p> <p>ครอบคลุมวิถีประชาธิปไตย 3 ประการ คารวธรรม</p> <p>สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) คารวธรรม เช่น การทำความเคารพ ยิ้มไหว้ทักทาย ฯลฯ (2) สามัคคีธรรม เช่น การร่วมมือ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฯลฯ (3) ปัญญาธรรม เช่น การใช้เหตุผล การแก้ปัญหา การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ฯลฯ
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 สถานักเรียนมีการ</p> <p>ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมหลัก</p> <p>ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>- กำหนดแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมของสถานักเรียนที่</p> <p>แสดงถึงการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตาม</p> <p>คุณลักษณะ 3 ประการ</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) ความพอประมาณ (2) ความมีเหตุผล (3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

ตาราง 15 (ต่อ)

<p>องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้</p> <p>การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน</p> <p>สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา</p> <p>มัธยมศึกษามหาสารคาม</p>	<p>แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน</p> <p>สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา</p> <p>มัธยมศึกษามหาสารคาม</p>
<p>องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน</p>	
	<p>ภายใต้เงื่อนไข</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง) - คุณธรรม (ซื่อสัตย์สุจริต การใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ขยัน อดทน แบ่งปัน) - มิติด้านวัตถุ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 2.4 สถานักเรียนมีการ</p> <p>ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/ พัฒนา</p> <p>นักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8</p> <p>ประการ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมของสถานักเรียน ที่แสดงถึงการส่งเสริม/พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ 8 ประการ (1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (2) ซื่อสัตย์สุจริต (3) มีวินัย (4) ใฝ่เรียนรู้ (5) อยู่อย่างพอเพียง (6) มุ่งมั่นในการทำงาน (7) รักความเป็นไทย (8) มีจิตสาธารณะ
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 2.5 สถานักเรียนมีการ</p> <p>ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมสิทธิเด็ก 4</p> <p>ประการ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของสถานักเรียนที่แสดง ถึงการส่งเสริมสิทธิเด็ก ครบทั้ง 4 ประการ คือ (1) สิทธิที่จะมีชีวิต (2) สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง (3) สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา (4) สิทธิที่จะมีส่วนร่วม

ตาราง 15 (ต่อ)

<p>องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้</p> <p>การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน</p> <p>สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา</p> <p>มัธยมศึกษามหาสารคาม</p>	<p>แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน</p> <p>สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา</p> <p>มัธยมศึกษามหาสารคาม</p>
<p>องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน</p>	
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 2.6 สถานักเรียนดำเนินการจัด</p> <p>กิจกรรมส่งเสริมประเทศไทย 4.0/ ความ</p> <p>เป็นประชาคมอาเซียน/ ความเป็นพลโลก</p>	<p>- กำหนดแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมของสถานักเรียนที่</p> <p>แสดงถึงการส่งเสริม ประเทศไทย 4.0 ความเป็นประชาคม</p> <p>อาเซียน และความเป็นพลโลก เช่น กิจกรรมสัปดาห์อาเซียน</p> <p>กิจกรรมวัฒนธรรมต่าง ๆ</p>
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 2.7 สถานักเรียนมีการ</p> <p>ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/สนับสนุน</p> <p>การเลือกตั้ง</p>	<p>- กำหนดแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมของสถานักเรียนที่</p> <p>แสดงถึงการส่งเสริม/สนับสนุนการเลือกตั้งระดับโรงเรียน</p> <p>ท้องถิ่น หรือระดับชาติ ดังนี้</p> <p>(1) การรณรงค์/เผยแพร่ความรู้การเลือกตั้งสู่โรงเรียน</p> <p>ท้องถิ่น หรือระดับชาติ</p> <p>(2) การเลือกตั้งสถานักเรียน</p> <p>(3) การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่น หรือระดับชาติ</p>
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 2.8 สถานักเรียนดำเนินการจัด</p> <p>กิจกรรมส่งเสริมโดยการนำหลักธรรมาภิ</p> <p>บาลสู่การปฏิบัติ</p>	<p>- กำหนดแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมของสถานักเรียนที่มี</p> <p>การนำหลักธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติภายใต้เงื่อนไข</p> <p>6 ประการ คือ</p> <p>(1) หลักนิติธรรม</p> <p>(2) หลักคุณธรรม</p> <p>(3) หลักความโปร่งใส</p> <p>(4) หลักความมีส่วนร่วม</p> <p>(5) หลักความรับผิดชอบ</p> <p>(6) หลักความคุ้มค่า</p>
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 2.9 สถานักเรียนมีการ</p> <p>ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/มีส่วนร่วม</p> <p>ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ</p> <p>สิ่งแวดล้อม ทั้งในโรงเรียนและชุมชน</p>	<p>- กำหนดแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมของสถานักเรียนที่</p> <p>แสดงถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริม/มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์</p> <p>ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน</p> <p>เช่น โรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนสวยด้วยมือเรา</p>

ตาราง 15 (ต่อ)

<p>องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้</p> <p>การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน</p> <p>สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา</p> <p>มัธยมศึกษามหาสารคาม</p>	<p>แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน</p> <p>สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา</p> <p>มัธยมศึกษามหาสารคาม</p>
<p>องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน</p>	
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 2.10 สถานักเรียนดำเนินการ</p> <p>ประเมิน สรุปและรายงานผล การจัดทำ</p> <p>โครงการ/กิจกรรม</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) ประเมินโครงการ/กิจกรรมตามตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนด 2) ประชุมสรุปงานจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ 3) รายงานผลการดำเนินงานต่อที่ประชุมสถานักเรียน 4) จัดทำรายงานโครงการเสนอผู้อำนวยการโรงเรียนให้รับทราบ
<p>องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน</p>	
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 การกำหนดแผนงาน/</p> <p>โครงการ/กิจกรรมการดำเนินงานในการ</p> <p>สร้างเครือข่าย</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) กำหนดแผนงาน/ โครงการ/กิจกรรมในการสร้างเครือข่ายสถานักเรียน เครือข่ายชุมชน เครือข่ายองค์กรภาครัฐและเอกชน เช่น การศึกษาดูงาน กิจกรรมพัฒนาชุมชน การทำกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภายนอก 2) มีปฏิทินและปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดอย่างชัดเจน 3) มีการประเมิน สรุป และรายงานผลกิจกรรม 4) มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมในการสร้างเครือข่าย
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 การทำงานระหว่างสภา</p> <p>นักเรียนกับเครือข่ายต่าง ๆ ได้รับการ</p> <p>สนับสนุนด้านงบประมาณ/ด้าน</p> <p>ทรัพยากร (จากชุมชน องค์กรภาครัฐและ</p> <p>เอกชน) เพื่อดำเนินกิจกรรมสถานักเรียน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) สถานักเรียนวางแผนงาน ระบุกิจกรรมที่จัดร่วมกับเครือข่าย และหน่วยงานภายนอก การเข้าร่วมสภาเด็กและเยาวชน สถานักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ การประชุมสัมมนาสถานักเรียน 2) สถานักเรียนให้ความร่วมมือสนับสนุนเครือข่าย และเครือข่ายให้การสนับสนุนกิจกรรมสถานักเรียน 3) ได้รับสนับสนุนงบประมาณ/สถานที่ จากชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน ในการดำเนินกิจกรรมสถานักเรียน 4) มีการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย

ตาราง 15 (ต่อ)

<p>องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้</p> <p>การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน</p> <p>สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา</p> <p>มัธยมศึกษามหาสารคาม</p>	<p>แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน</p> <p>สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา</p> <p>มัธยมศึกษามหาสารคาม</p>
<p>องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน</p>	<p>5) มีการประเมิน สรุป และรายงานผลการดำเนินงานสถานักเรียนที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย</p>
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 3.3 สถานักเรียน มีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย</p>	<p>1) ให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตย และให้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกับนักเรียน/ชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน เช่น การร่วมรณรงค์และสังเกตการณ์การเลือกตั้งทั่วไปและท้องถิ่น การลงประชามติ การแสดงออกตามสิทธิพลเมืองและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง</p> <p>2) รับการสนับสนุนองค์ความรู้ ประสบการณ์ในด้านประชาธิปไตยกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน เช่น การเชิญวิทยากร หรือศึกษาดูงานหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถาบันพระปกเกล้า สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น</p> <p>3) มีการทำข้อตกลงเกี่ยวกับประชาธิปไตยร่วมกับเครือข่ายชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน</p> <p>4) ให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตยแก่นักเรียนและชุมชน ช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยและกลไกทางการเมือง สิทธิตามรัฐธรรมนูญ โดยการจัดกิจกรรมการรณรงค์ และการจัดนิทรรศการ</p>
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 3.4 สถานักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมของคณะกรรมการสถานักเรียนระดับประเทศ</p>	<p>- สถานักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประเทศ เช่น กิจกรรม TSC ทำดีเพื่อพ่อ กิจกรรม TSC ครูดีที่หนูรัก กิจกรรมทำดีไปด้วยหัวใจกับ TSC และกิจกรรมการประกาศเจตนารมณ์ตามข้อคิดเห็นสถานักเรียนระดับประเทศ เป็นต้น</p>

ตาราง 15 (ต่อ)

องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้ การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม	แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม
องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน	
ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 มีผลการปฏิบัติงานของ สถานักเรียนที่เป็นเลิศ (Best Practice) วิธีการทำงานที่ดีที่สุดในเรื่องนั้น ๆ มี นวัตกรรม ระบบบริหาร วิธีการ ให้บรรลุ เป้าหมายระดับสูงสุด ปฏิบัติต่อเนื่อง มี หลักฐานสนับสนุนแสดงถึงผลงานหรือ ความสำเร็จ	<ol style="list-style-type: none"> 1) วิเคราะห์ภารกิจสถานักเรียนที่มีความสำคัญ และประสบ ความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ 2) บูรณาการกิจกรรมที่โดดเด่นและมีความสอดคล้องกัน ริเริ่มกิจกรรมขึ้นมาใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาของโรงเรียนโดย นักเรียนมีส่วนร่วม 3) กำหนดกระบวนการปฏิบัติครบวงจรการพัฒนา และ ปรับปรุงเป็นรูปแบบ (Model) วิธีการดำเนินงาน 4) มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ผลงานความสำเร็จ 5) ได้รับการยกย่องชมเชยจากองค์กรหน่วยงานอื่น ๆ
ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 มีผลงานดีเด่นรางวัลของ สถานักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1) ส่งเสริมและสนับสนุนสถานักเรียนเข้าร่วมการแข่งขัน โรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน 2) ส่งเสริมสนับสนุนสถานักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันกิจกรรม สถานักเรียน งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนในระดับเขตพื้นที่ การศึกษา ระดับภูมิภาค ตลอดจนระดับชาติ

ตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของแนวทางการดำเนินงาน
สถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม รายละเอียด
ดังต่อไปนี้

นำแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมและ
ความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จากแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้
ผลการประเมิน ผลปรากฏดังตาราง 16

ตาราง 16 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานสถานักเรียน
ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสภานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	4.96	0.21	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน	5.00	0.00	มากที่สุด	4.87	0.34	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน	4.80	0.41	มากที่สุด	4.54	0.61	มากที่สุด
โดยรวม	4.98	0.15	มากที่สุด	4.90	0.32	มากที่สุด

จากตาราง 16 พบว่า แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ตาราง 17 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสภานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสภานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 การส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน						
1) สถานศึกษาวางแผนงานโครงการส่งเสริมสภานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน และตั้งงบประมาณรองรับครอบคลุมภารกิจของสภานักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 17 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถาน นักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
2) จัดทำระเบียบ/ข้อบังคับ/ธรรมนูญว่าด้วย สถานนักเรียนของโรงเรียน ระบุสิทธิเสรีภาพของ นักเรียน บทบาทและอำนาจหน้าที่ของ สถานนักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
3) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและ ครูที่ปรึกษาสถานนักเรียนให้มีจำนวนเพียงพอ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
4) มีการกำหนดการประชุมสามัญ อย่างน้อย เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อวางแผนการดำเนินงาน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
5) มีห้องหรือสถานที่ปฏิบัติกิจกรรมของ สถานนักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
6) จัดการอบรมพัฒนาสถานนักเรียนในรูปแบบ ค่ายหรือการอบรมเชิงปฏิบัติการ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
7) มีการถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานจาก รุ่นพี่โดยการแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาให้ความรู้ ระหว่างการฝึกอบรมและการทำงานร่วมกัน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
8) มีการประเมินและรายงานผลการดำเนินงาน การส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 ที่มาของสถานนักเรียนสอดคล้องกับกระบวนการประชาธิปไตย						
1) มีการประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนเข้าร่วม กิจกรรมสถานนักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
2) มีกระบวนการรับสมัครตัวแทนนักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
3) สนับสนุนการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครสภา นักเรียนโดยการให้งบประมาณ เปิดพื้นที่ให้ ประชาสัมพันธ์ และมีเวทีในการแสดงนโยบาย วิสัยทัศน์ของผู้สมัคร	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด

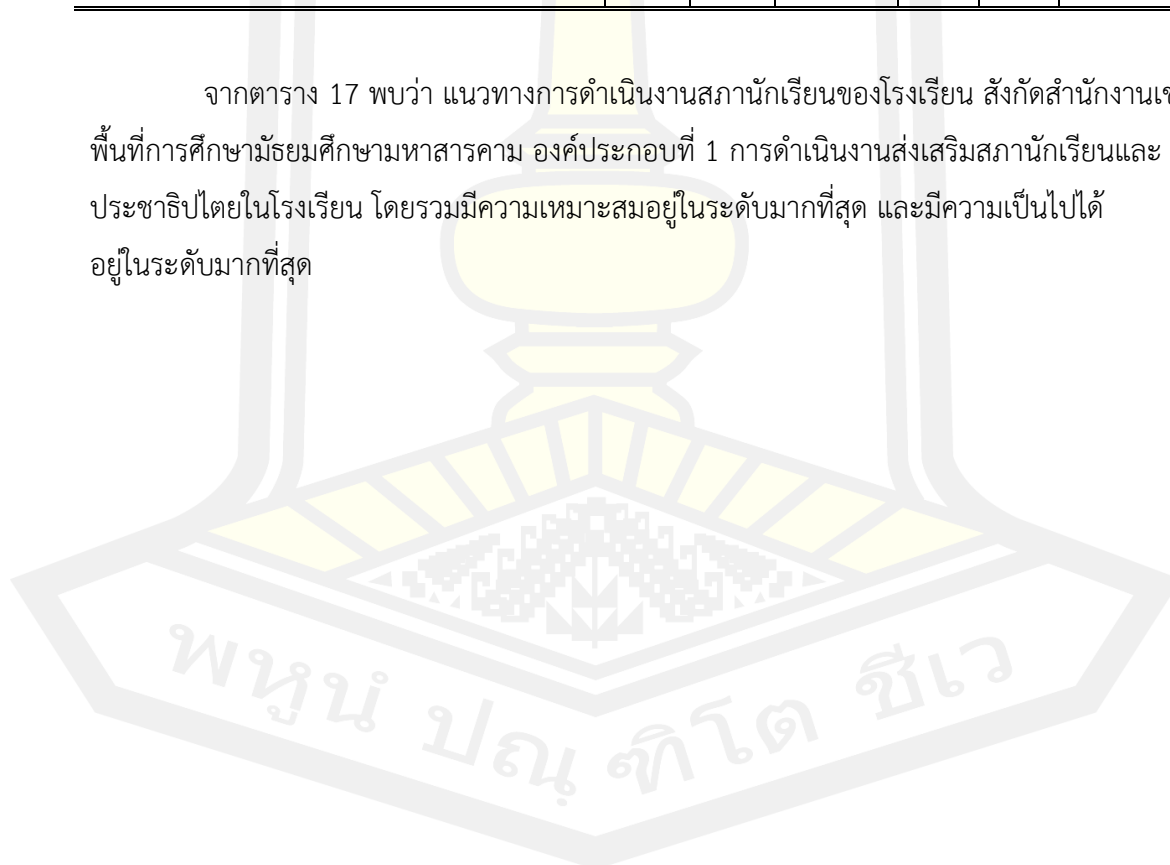
ตาราง 17 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถาน นักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
4) มีการเลือกตั้งตัวแทนนักเรียน ทุกคนมีส่วนร่วม ร่วมด้วยกระบวนการประชาธิปไตย โดยใช้บัตร เลือกตั้งหรือวิธีอิเล็กทรอนิกส์	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
5) มีการประกาศผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
6) ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสถานักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานักเรียน						
1) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานักเรียน เป็นไปตามระเบียบ/ข้อบังคับ/ธรรมนูญว่าด้วย สถานักเรียนของโรงเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
2) มีแผนภูมิโครงสร้างการดำเนินงาน สถานักเรียนเป็นไปตามระเบียบ/ข้อบังคับ/ ธรรมนูญว่าด้วยสถานักเรียนของโรงเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
3) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานักเรียนเป็นไปตามระเบียบ /ข้อบังคับ/ธรรมนูญว่าด้วยสถานักเรียนของ โรงเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
4) มีคู่มือการดำเนินงานสถานักเรียนของ โรงเรียนตามแนวทางการดำเนินงานของ สพฐ.	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 การบูรณาการสาระการเรียนรู้กับกิจกรรมสถานักเรียน						
1) วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ในหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 17 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถาน นักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
2) วางแผนงาน/โครงการกิจกรรมของสภา นักเรียนร่วมกับกิจกรรมของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ต่าง ๆ ให้สถานักเรียนมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน และประเมินผลตามมาตรฐาน ตัวชี้วัดที่กำหนด	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการกิจกรรมสภา นักเรียน/ นิเทศ ติดตาม/วัดผลประเมินผล	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด

จากตาราง 17 พบว่า แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและ
ประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้
อยู่ในระดับมากที่สุด

ตาราง 18 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน
ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม องค์กรประกอบที่ 2
การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน
โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

องค์กรประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียน ในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 สถานักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ						
1) วิเคราะห์ปัญหา/ ลำดับความสำคัญของปัญหา	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
2) กำหนดแผนงานและรายละเอียดโครงการ/ กิจกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
3) เสนอโครงการต่อที่ประชุมสถานักเรียน พิจารณาให้ความเห็นชอบ/ไม่เห็นชอบ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
4) เสนอโครงการต่อผู้บริหารสถานศึกษาผ่านครู ที่ปรึกษาสถานักเรียนพิจารณาอนุมัติ/ไม่อนุมัติ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
5) ดำเนินการโครงการ/กิจกรรม ตามแผนที่วางไว้	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
6) สรุปรายงานผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยตามวิถีประชาธิปไตย						
กำหนดแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมของสภา นักเรียนที่ครอบคลุมวิถีประชาธิปไตย 3 ประการ การวธธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม (1) การวธธรรม เช่น การทำความเคารพ ยิ้มไหว้ทักทาย ฯลฯ (2) สามัคคีธรรม เช่น การร่วมมือ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฯลฯ (3) ปัญญาธรรม เช่น การใช้เหตุผล การแก้ปัญหา การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ฯลฯ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 18 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียน ในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง						
กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของ สถานักเรียนที่แสดงถึงการนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ตามคุณลักษณะ 3 ประการ (1) ความพอประมาณ (2) ความมีเหตุผล (3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีภายใต้เงื่อนไข - ความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง) - คุณธรรม (ซื่อสัตย์สุจริต การใช้ สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ขยัน อดทน แบ่งปัน) - มีติด้านวัตถุ สังคม วัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อม						
สิ่งแวดล้อม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
ตัวบ่งชี้ที่ 2.4 สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ 8 ประการ						
กำหนดแผนงาน/โครงการ/ กิจกรรมของสภา นักเรียน ที่แสดงถึงการส่งเสริม/พัฒนานักเรียน ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ (1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (2) ซื่อสัตย์สุจริต (3) มีวินัย (4) ใฝ่เรียนรู้ (5) อยู่อย่างพอเพียง (6) มุ่งมั่นในการทำงาน (7) รักความเป็นไทย (8) มีจิตสาธารณะ						
	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 18 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียน ในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ตัวบ่งชี้ที่ 2.5 สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมสิทธิเด็ก 4 ประการ						
กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของ สถานักเรียนที่แสดงถึงการส่งเสริมสิทธิเด็ก ครบทั้ง 4 ประการ คือ (1) สิทธิที่จะมีชีวิต (2) สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง (3) สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา (4) สิทธิที่จะมีส่วนร่วม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
ตัวบ่งชี้ที่ 2.6 สถานักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมประเทศไทย 4.0/ ความเป็นประชาคมอาเซียน/ ความเป็นพลโลก						
กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของสถานักเรียน ที่แสดงถึงการส่งเสริม ประเทศไทย 4.0 ความเป็น ประชาคมอาเซียน และความเป็นพลโลก เช่น กิจกรรมสัปดาห์อาเซียน กิจกรรมวัฒนธรรมต่าง ๆ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
ตัวบ่งชี้ที่ 2.7 สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/สนับสนุนการเลือกตั้ง						
กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของ สถานักเรียนที่แสดงถึงการส่งเสริม/สนับสนุน การเลือกตั้งระดับโรงเรียน ท้องถิ่น หรือระดับชาติ ดังนี้ (1) การรณรงค์/เผยแพร่ความรู้การเลือกตั้งสู่ โรงเรียน ท้องถิ่น หรือระดับชาติ (2) การเลือกตั้งสถานักเรียน (3) การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่น หรือระดับชาติ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 18 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนใน การส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ตัวบ่งชี้ที่ 2.8 สถานักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมโดยการนำหลักธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติ						
กำหนดแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมของสภา นักเรียนที่มีการนำหลักธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติ ภายใต้เงื่อนไข 6 ประการ คือ (1) หลักนิติธรรม (2) หลักคุณธรรม (3) หลักความโปร่งใส (4) หลักความมีส่วนร่วม (5) หลักความรับผิดชอบ (6) หลักความคุ้มค่า						
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
ตัวบ่งชี้ที่ 2.9 สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในโรงเรียนและชุมชน						
กำหนดแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมของสภา นักเรียนที่แสดงถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริม/มีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนและชุมชน เช่น โรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนสวยด้วยมือเรา						
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
ตัวบ่งชี้ที่ 2.10 สถานักเรียนดำเนินการประเมิน สรุปและรายงานผล การจัดโครงการ/กิจกรรม						
1) ประเมินโครงการ/กิจกรรมตามตัวชี้วัด ความสำเร็จที่กำหนด	5.00	0.00	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
2) ประชุมสรุปงานจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ	5.00	0.00	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
3) รายงานผลการดำเนินงานต่อที่ประชุมสถานักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
4) จัดทำรายงานโครงการเสนอผู้อำนวยการโรงเรียน ให้รับทราบ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	4.80	0.41	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	5.00	0.00	มากที่สุด	4.96	0.21	มากที่สุด

จากตาราง 18 พบว่า แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ตาราง 19 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 การกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการดำเนินงานในการสร้างเครือข่าย						
1) กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมในการสร้างเครือข่ายสถานักเรียน เครือข่ายชุมชน เครือข่ายองค์กรภาครัฐและเอกชน เช่น การศึกษาดูงาน กิจกรรมพัฒนาชุมชน การทำกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภายนอก	5.00	0.00	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
2) มีปฏิทินและปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดอย่างชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
3) มีการประเมิน สรุป และรายงานผลกิจกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
4) มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมในการสร้างเครือข่าย	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	4.85	0.37	มากที่สุด

ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 การทำงานระหว่างสถานักเรียนกับเครือข่ายต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ/ด้านทรัพยากร (จากชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน) เพื่อดำเนินกิจกรรมสถานักเรียน

1) สถานักเรียนวางแผนงาน ระบุกิจกรรมที่จัดร่วมกับเครือข่าย และหน่วยงานภายนอก การเข้าร่วมสภาเด็กและเยาวชน สถานักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ การประชุมสัมมนาสถานักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
--	------	------	-----------	------	------	-----------

ตาราง 19 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและ เอกชน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
2) สถานักเรียนให้ความร่วมมือสนับสนุนเครือข่าย และเครือข่ายให้การสนับสนุนกิจกรรม สถานักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
3) ได้รับสนับสนุนงบประมาณ/สถานที่ จากชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน ในการดำเนินกิจกรรมสถานักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
4) มีการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง เครือข่าย	5.00	0.00	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
5) มีการประเมิน สรุป และรายงานผลการ ดำเนินงานสถานักเรียนที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	4.92	0.28	มากที่สุด
ตัวบ่งชี้ที่ 3.3 สถานักเรียน มีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย						
1) ให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตย และให้ความ ร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมกับนักเรียน/ ชุมชน/ องค์กรภาครัฐและเอกชน เช่น การร่วม รณรงค์และสังเกตการณ์การเลือกตั้งทั่วไปและ ท้องถิ่น การลงประชามติ การแสดงออกตาม สิทธิพลเมืองและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
2) รับการสนับสนุนองค์ความรู้ ประสบการณ์ใน ด้านประชาธิปไตยกับชุมชน/ องค์กรภาครัฐและ เอกชน เช่น การเชิญวิทยากร หรือศึกษาดูงาน หน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถาบันพระปกเกล้า สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงาน ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงาน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 19 (ต่อ)

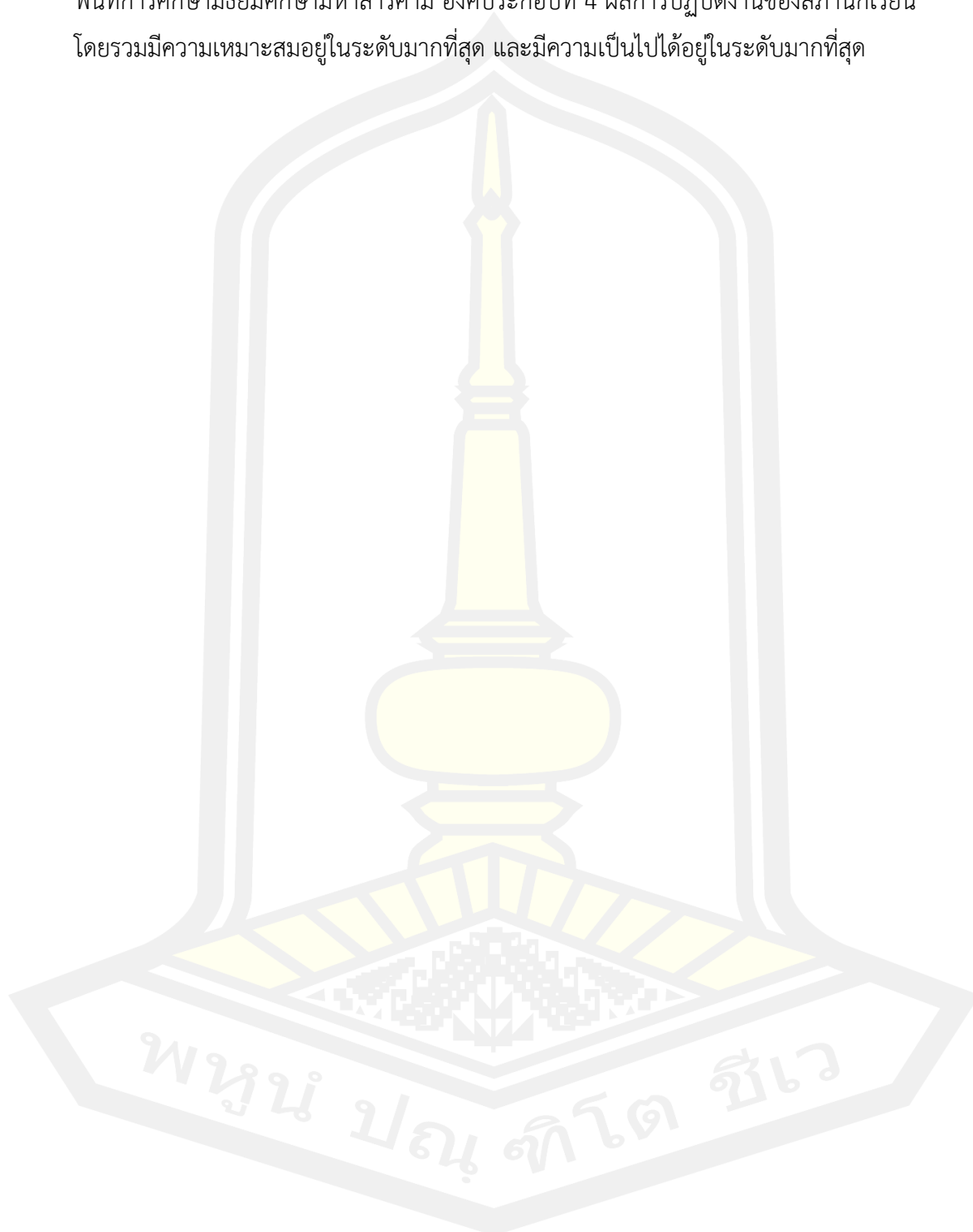
องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและ เอกชน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
3) มีการทำข้อตกลงเกี่ยวกับประชาธิปไตย ร่วมกับเครือข่ายชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน	5.00	0.00	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
4) ให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตยแก่นักเรียนและ ชุมชน ช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบ ประชาธิปไตยและกลไกทางการเมือง สิทธิตาม รัฐธรรมนูญ โดยการจัดกิจกรรมการรณรงค์ และการจัดนิทรรศการ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	4.90	0.31	มากที่สุด
ตัวบ่งชี้ที่ 3.4 สถานักเรียนมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประเทศ						
สถานักเรียนมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมของ คณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประเทศ เช่น กิจกรรม TSC ทำดีเพื่อพ่อ กิจกรรม TSC ครูดีที่ หนูรัก กิจกรรมทำดีไปด้วยหัวใจกับ TSC และ กิจกรรมการประกาศเจตนารมณ์ตามข้อคิดเห็น สถานักเรียนระดับประเทศ เป็นต้น	5.00	0.00	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	5.00	0.00	มากที่สุด	4.87	0.34	มากที่สุด

จากตาราง 19 พบว่า แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของ
สถานักเรียนกับชุมชน/ องค์กรภาครัฐและเอกชน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ตาราง 20 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน
ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม องค์ประกอบที่ 4
ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงาน ของสถานักเรียน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 มีผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียนที่เป็นเลิศ (Best Practice) วิธีการทำงานที่ดีที่สุดในเรื่องนั้น ๆ มีนวัตกรรม ระบบบริหาร วิธีการ ให้บรรลุเป้าหมายระดับสูงสุด ปฏิบัติต่อเนื่อง มีหลักฐานสนับสนุนแสดงถึงผลงานหรือความสำเร็จ						
1) วิเคราะห์ภารกิจสถานักเรียนที่มีความสำคัญและประสบความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
2) บูรณาการกิจกรรมที่โดดเด่นและมีความสอดคล้องกัน ริเริ่มกิจกรรมขึ้นมาใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาของโรงเรียนโดยนักเรียนมีส่วนร่วม	5.00	0.00	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
3) กำหนดกระบวนการปฏิบัติครบวงจร การพัฒนา และปรับปรุงเป็นรูปแบบ (Model) วิธีการดำเนินงาน	5.00	0.00	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
4) มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ผลงานความสำเร็จ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
5) ได้รับการยกย่องชมเชยจากองค์กรหน่วยงานอื่น ๆ	5.00	0.00	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	4.72	0.46	มากที่สุด
ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 มีผลงานดีเด่นรางวัลของสถานักเรียน						
1) ส่งเสริมและสนับสนุนสถานักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน	4.00	0.00	มาก	3.60	0.55	มาก
2) ส่งเสริมสนับสนุนสถานักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียน งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับภูมิภาค ตลอดจนระดับชาติ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	4.30	0.48	มาก	4.10	0.74	มาก
รวมเฉลี่ย	4.80	0.41	มากที่สุด	4.54	0.61	มากที่สุด

จากตาราง 20 พบว่า แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม องค์กรประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน
โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม สามารถสรุปผล อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของ การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

สรุปผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของ การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.66$) เมื่อพิจารณา รายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงาน ส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน ($\bar{X} = 2.99$) องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของ สถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน ($\bar{X} = 2.78$) และองค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน ($\bar{X} = 2.65$)

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.52$) องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.51$) และองค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน ($\bar{X} = 4.09$)

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน ($PNI_{\text{modified}} = 0.985$) องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.622$) องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.525$) และองค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.512$)

2. ผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ และ 60 แนวทาง มีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน ที่มาของสถานักเรียนสอดคล้องกับกระบวนการประชาธิปไตย การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานักเรียน และการบูรณาการสาระการเรียนรู้กับกิจกรรมสถานักเรียน โดยมีแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน 21 แนวทาง

องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ สถานักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยตามวิถีประชาธิปไตย สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมสิทธิเด็ก 4 ประการ สถานักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมประเทศไทย 4.0/ความเป็นประชาคมอาเซียน/ความเป็นพลโลก สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/สนับสนุนการเลือกตั้ง

สถานักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมโดยการนำหลักธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติ สถานักเรียน มีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในโรงเรียนและชุมชน และสถานักเรียนดำเนินการประเมิน สรุปและรายงานผล การจัดโครงการ/ กิจกรรม โดยมีแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน 18 แนวทาง

องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/ องค์การภาครัฐ และเอกชน ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม การดำเนินงานในการสร้างเครือข่าย การทำงานระหว่างสถานักเรียนกับเครือข่ายต่าง ๆ ได้รับการ สนับสนุนด้านงบประมาณ/ด้านทรัพยากร (จากชุมชน องค์การภาครัฐและเอกชน) เพื่อดำเนินกิจกรรม สถานักเรียน สถานักเรียนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย และสถานักเรียนมีส่วนร่วม กับกิจกรรมของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประเทศ โดยมีแนวทางการดำเนินงาน สถานักเรียน 14 แนวทาง

องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ สถานักเรียนมีผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียนที่เป็นเลิศ (Best Practice) วิธีการทำงานที่ดี ที่สุดในเรื่องนั้น ๆ มีนวัตกรรม ระบบบริหาร วิธีการ ให้บรรลุเป้าหมายระดับสูงสุด ปฏิบัติต่อเนื่อง มีหลักฐานสนับสนุนแสดงถึงผลงานหรือความสำเร็จ และมีผลงานดีเด่นรางวัลของสถานักเรียน โดยมีแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน 7 แนวทาง

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงาน สถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98$) และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของ การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม สามารถอภิปรายผล ดังนี้

สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยและปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาขาดการส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการทำกิจกรรมสถานักเรียน การไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนตนเองอย่างจริงจัง สถานักเรียนไม่มีระเบียบ/ข้อบังคับ/ธรรมเนียมว่าด้วยสถานักเรียนของโรงเรียนที่ชัดเจน ขาดการสนับสนุนและส่งเสริมด้านงบประมาณในการดำเนินงานของสถานักเรียนอย่างเพียงพอ

คุณครูที่ปรึกษากิจกรรมสถานักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียน ไม่มีคู่มือการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียนเพื่อให้ครูที่ปรึกษาสถานักเรียนได้ศึกษาเป็นแนวทาง ส่งผลให้คุณครูที่ปรึกษาขาดความมั่นใจในการให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ แก่สถานักเรียน อีกทั้งขาดการประสานงานกับชุมชนและเครือข่ายภายนอก ผู้บริหารโรงเรียนไม่มีแนวปฏิบัติในการสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานักเรียนที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรคำนึงถึงหลักการบริหารโดยประการแรก ต้องมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ชัดเจน ผู้บริหารต้องเข้าใจถึงเป้าหมายของสถานศึกษาว่าเป็นไปในทิศทางใด จึงจะจัดงาน จัดคน จัดเงิน จัดวัสดุอุปกรณ์เหมาะสม จึงจะทำให้งานดำเนินไปด้วยดี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนาธิป สำเร็จ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานสถานักเรียนที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประชากรสำหรับตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารและครู ของโรงเรียนแต่ละโรงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 180 โรง จำแนกเป็นผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา กิจกรรมสถานักเรียนจำนวน รวมประชากรทั้งสิ้น 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามของแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานสถานักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยสภาพการบริหารงานสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ แป้นพุดเย็น (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนกลยุทธ์การดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียนของโรงเรียนวังแกมวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า สภาพการดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียนของโรงเรียนวังแกมวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร มีการพัฒนาการดำเนินงานที่ครอบคลุมในการจัดกิจกรรมทั้ง 4 ด้าน คือการพัฒนาการดำเนินการพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ บุคลากรความรู้ และพฤติกรรมหรือวิถีประชาธิปไตย ส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมด้านจิตอาสาและประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ปัญหาการดำเนินงาน คือ คณะกรรมการสถานักเรียนขาดความเป็นผู้นำคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา และประชาชนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจ การดำเนินงานสถานักเรียน และยังไม่มีการจัดตั้งศูนย์เครือข่ายความร่วมมือประสานงาน การดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียน อย่างเป็นรูปธรรม

สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรมสถานักเรียนเป็นการฝึกฝนนักเรียนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการฝึกตนเองตามระบอบประชาธิปไตย รู้จักเคารพกฎหมาย คำสั่ง ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การทำงานร่วมกับหมู่คณะ เป็นการเตรียมตัวให้เป็นพลเมืองดีในอนาคต เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองในด้านสังคม อารมณ์ และสติปัญญาอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ทัศนคติ ชาววนปรีชา (2546) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียนว่ามีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับการพัฒนาเยาวชนให้เจริญเติบโตสมบูรณ์ดีพร้อมทั้งอารมณ์ สังคม และจิตใจ สอดคล้องกับพันธกิจและจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม (2564) ที่มุ่งส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง สอดคล้องกับสำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) กล่าวว่า สถานักเรียนเป็นรูปแบบของกิจกรรมนักเรียนที่ปลูกฝังให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีประชาธิปไตย เป็นกลไกสำคัญในการฝึกให้นักเรียนเข้าใจและเห็นคุณค่าของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมีกิจกรรมการเลือกตั้งและการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งสถานักเรียนที่ถูกต้อง ให้นักเรียนได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่การเป็นพลเมืองและวิถีประชาธิปไตย ซึ่งประกอบไปด้วย คารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม รวมไปถึงหลักธรรมาภิบาล การมีจิตสาธารณะ การพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ การมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และ สอดคล้องกับค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนาธิป สำเร็จ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานสถานักเรียนที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประชากรสำหรับตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารและครู ของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 180 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหาร ครูที่ปรึกษากิจกรรมสถานักเรียน รวมประชากรทั้งสิ้น 360 คน ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ องค์กรประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/

องค์การภาครัฐ และเอกชน องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรมของโรงเรียน องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน และองค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการสร้าง เครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน องค์การภาครัฐและเอกชน เป็นส่วนสำคัญที่จะ สนับสนุนการทำงานของสถานักเรียน เนื่องจากจะช่วยเติมเต็มให้กิจกรรมสถานักเรียนมีความ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน (2558) ได้กำหนดบทบาทของสถานักเรียน เช่น เป็นผู้นำเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ของชุมชนและสังคม ประสานงานและปฏิบัติงานร่วมกับทุกหน่วยงาน องค์กร และชุมชนต่าง ๆ นอกจากนี้ยังกล่าวถึง การสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานักเรียน โดยฝ่ายบริหารควรสร้างความ ตระหนัก กำหนดบทบาทให้สถานักเรียนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมของสถานศึกษา เช่น การทำโครงการศึกษาปัญหา และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อเรียนรู้ชุมชนและ สร้างความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม สร้างสำนึกสาธารณะ สำนึกรักบ้านเกิด โดยอาจจัดกิจกรรม ให้นักเรียนออกไปสัมผัสกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ สมเดช เกิดอ่วม (2546 อ้างอิงมาจาก ธนวรรณ สุวรรณपाल, 2563) พบว่า การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการ ศึกษานักเรียนต้องเป็นไปแบบมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ เห็นความสำคัญและ ให้ความสำคัญกับโรงเรียนในการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีการจัดทำโครงการลงนามบันทึก ข้อตกลงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ วันฤดี ปุยะติ (2562 อ้างอิงมาจาก ธนวรรณ สุวรรณपाल, 2563) กล่าวว่า การให้ความร่วมมือและการประสานภาคี เครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในโรงเรียน ชุมชน ภาครัฐและเอกชน มีส่วนทำให้การบริหารจัดการมีความ คล่องตัว หากมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจะทำให้โรงเรียนมีทรัพยากร ทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอในการบริหารจัดการและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประสบผลสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศระ ชุมศรี (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาการดำเนินงานสถานักเรียน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ด้านการพัฒนาโรงเรียน ควรสร้างเครือข่ายสถานักเรียนในโรงเรียนเพื่อขับเคลื่อนกระบวนการทำงานของสถานักเรียน และ เปิดโอกาสให้สถานักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในการแก้ไข ปรับปรุง หรือพัฒนาโรงเรียน ด้านการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดง ความ คิดเห็น หรือสะท้อนปัญหา เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยสถานักเรียน สนับสนุน การสร้างเครือข่ายสถานักเรียนระหว่างโรงเรียน และสนับสนุนสถานักเรียนในการดำเนินการจัด กิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

2. ผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสาคามสามารถอภิปรายผล ดังนี้

แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสาคาม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ และ 60 แนวทาง สามารถอภิปรายผล ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน มีแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน 21 แนวทาง ได้แก่ สถานศึกษาวางแผนงานโครงการส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน และตั้งงบประมาณรองรับครอบคลุมภารกิจของสถานักเรียน จัดทำระเบียบ/ข้อบังคับ/ธรรมนูญว่าด้วยสถานักเรียนของโรงเรียน ระบุสิทธิเสรีภาพของนักเรียน บทบาทและอำนาจหน้าที่ของสถานักเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและครูที่ปรึกษาสถานักเรียนให้มีจำนวนเพียงพอ มีการกำหนดการประชุมสามัญ อย่างน้อย เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อวางแผนการดำเนินงาน มีห้องหรือสถานที่ปฏิบัติกิจกรรมของสถานักเรียน จัดการอบรมพัฒนาสถานักเรียนในรูปแบบค่ายหรือการอบรมเชิงปฏิบัติการ มีการถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานจากรุ่นพี่ โดยการแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาให้ความรู้ระหว่างการฝึกอบรมและการทำงานร่วมกัน มีการประเมินและรายงานผลการดำเนินงานการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน มีการประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมสถานักเรียน มีกระบวนการรับสมัครตัวแทนนักเรียนสนับสนุนการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครสถานักเรียนโดยการให้งบประมาณ เปิดพื้นที่ให้ประชาสัมพันธ์ และมีเวทีในการแสดงนโยบาย วิสัยทัศน์ของผู้สมัคร มีการเลือกตั้งตัวแทนนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการประชาธิปไตย โดยใช้บัตรเลือกตั้ง หรือวิธีอิเล็กทรอนิกส์ มีการประกาศผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสถานักเรียน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานักเรียนเป็นไปตามระเบียบ/ข้อบังคับ/ธรรมนูญว่าด้วยสถานักเรียนของโรงเรียน มีแผนภูมิโครงสร้างการดำเนินงานสถานักเรียนเป็นไปตามระเบียบ/ข้อบังคับ/ธรรมนูญว่าด้วยสถานักเรียนของโรงเรียน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานักเรียนเป็นไปตามระเบียบ/ข้อบังคับ/ธรรมนูญว่าด้วยสถานักเรียนของโรงเรียน มีคู่มือการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียนตามแนวทางการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน วางแผนงาน/โครงการกิจกรรมของสถานักเรียนร่วมกับกิจกรรมของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้สถานักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และประเมินผลตามมาตรฐาน ตัวชี้วัดที่กำหนด และจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการกิจกรรมสถานักเรียน/นิเทศ ติดตาม/วัดผลประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดของอมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540) ได้เสนอว่า ส่วนสำคัญของการจัดตั้งสถานักเรียน คือ การกำหนดความมุ่งหมาย วิธีการดำเนินงาน ขั้นตอนการดำเนินงาน การวัดผลและประเมินผลงาน

ซึ่งเปรียบเสมือนกระจกส่องให้ผู้บริหารได้ทราบจุดยืนที่แท้จริงของตนเอง รวมทั้งผู้ร่วมงานด้วย ดังนั้นเบื้องแรกที่ผู้บริหารจะดำเนินการ คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียนเสียก่อน โดยการกำหนดร่วมกันระหว่างผู้บริหาร คณะครู นักเรียน เพื่อเป็นแหล่งให้นักเรียน รู้จักผู้ปกครองตนเองแบบประชาธิปไตย และเป็นการเตรียมตัวให้เป็นพลเมืองที่ดีในอนาคต เพื่อฝึกหัดให้นักเรียนมีความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย ทั้งทางด้าน ทฤษฎีและด้านปฏิบัติ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารโรงเรียน คณะครูและนักเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ อนุพงศ์ สุขเกษม (2519) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2525) และสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี (2527 อ้างอิงมาจาก ศรีอุทัย กมุขชาติ, 2529) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การดำเนินการจัดตั้งสถานักเรียนควรมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้ ผู้บริหาร คณะครู และนักเรียนต้องศึกษาโครงสร้างและลักษณะของการดำเนินงานสถานักเรียนให้เข้าใจ เช่น การศึกษา เอกสารหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ การไปเยี่ยมชมศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีการดำเนินงาน การเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญงานสถานักเรียนมาบรรยาย ทั้งยังต้องศึกษารูปแบบการจัดสถานักเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของท้องถิ่น รวมถึงสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน การเตรียมสถานที่ โรงเรียนควรจัดเตรียมสถานที่ไว้ให้สถานักเรียนได้ใช้ดำเนินงาน เพื่อสะดวกในการทำงานและเก็บเอกสารต่าง ๆ เตรียมงบประมาณ ทางโรงเรียนจะต้องจัดสรรเงินงบประมาณไว้ส่วนหนึ่ง สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของสถานักเรียน ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสถานักเรียนหรือคณะกรรมการสถานักเรียนตาม ธรรมนูญสถานักเรียนที่ได้ประกาศไว้

องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรมของโรงเรียน มีแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน 18 แนวทาง ได้แก่ วิเคราะห์ปัญหา/ลำดับความสำคัญของปัญหา กำหนดแผนงานและรายละเอียดโครงการ/กิจกรรม เสนอโครงการ ต่อที่ประชุมสถานักเรียนพิจารณาให้ความเห็นชอบ/ไม่เห็นชอบ เสนอโครงการต่อผู้บริหาร สถานศึกษาผ่านครูที่ปรึกษาสถานักเรียน พิจารณาอนุมัติ/ไม่อนุมัติ ดำเนินการโครงการ/กิจกรรม ตามแผนที่วางไว้ สรุปรายงานผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรม กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ของสถานักเรียนที่ครอบคลุมวิถีประชาธิปไตย 3 ประการ คารวธรรม เช่น การทำความเคารพ ยิ้มไหว้ทักทาย สามัคคีธรรม เช่น การร่วมมือ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ปัญญาธรรม เช่น การใช้เหตุผล การแก้ปัญหา การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของ สถานักเรียนที่แสดงถึงการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามคุณลักษณะ 3 ประการ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของ สถานักเรียน ที่แสดงถึงการส่งเสริม/พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย

มีจิตสาธารณะกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของสถานักเรียนที่แสดงถึงการส่งเสริมสิทธิเด็ก 4 ประการ คือ สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา สิทธิที่จะมีส่วนร่วม กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของสถานักเรียนที่แสดงถึงการส่งเสริมประเทศไทย 4.0 ความเป็นประชาคมอาเซียน และความเป็นพลโลก เช่น กิจกรรมสัปดาห์อาเซียน กิจกรรมวัฒนธรรมต่าง ๆ กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของสถานักเรียนที่แสดงถึงการส่งเสริม/สนับสนุนการเลือกตั้งระดับโรงเรียน ท้องถิ่น หรือระดับชาติ เช่น การรณรงค์/เผยแพร่ความรู้ การเลือกตั้งสู่โรงเรียน ท้องถิ่น หรือระดับชาติ การเลือกตั้งสถานักเรียน การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ท้องถิ่น หรือระดับชาติ กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของสถานักเรียนที่มีการนำหลักธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติภายใต้เงื่อนไข 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของสถานักเรียนที่แสดงถึงการจัดการกิจกรรมส่งเสริม/มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน เช่น โรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนสวยด้วยมือเรา สถานักเรียนดำเนินการประเมินโครงการ/กิจกรรมตามตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนด ประชุมสรุปงานจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ รายงานผลการดำเนินงานต่อที่ประชุมสถานักเรียน และจัดทำรายงานโครงการเสนอผู้อำนวยการโรงเรียนให้รับทราบ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดมาตรการและแนวทางในการดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียนไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) ดังนี้ ให้สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุน สถานักเรียนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริม สนับสนุน และวางแผนการดำเนินงานร่วมกับสถานักเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมสถานักเรียน ตามวิถีประชาธิปไตย หลักธรรมาภิบาล ให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นำเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความเป็นพลโลก และสอดคล้องกับสำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) กล่าวถึง การสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานักเรียนเพื่อเป็นกลไกในการดำเนินงาน โดยทุกฝ่ายเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจังนั้น ฝ่ายบริหารควรสร้างความตระหนัก กำหนดบทบาทให้สถานักเรียนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมของสถานศึกษาตามครรลองที่ถูกต้อง ซึ่งอาจจัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำโครงการศึกษาปัญหา และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อเรียนรู้ชุมชนและสร้างความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม สร้างสำนึกสาธารณะ สำนึกรักบ้านเกิด โดยอาจจัดกิจกรรมให้นักเรียนออกไปสัมผัสกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน กิจกรรมค่ายอาสาเพื่อร่วมกันช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ผู้สูงอายุ หรือผู้ประสบภัยพิบัติในโอกาสต่าง ๆ เป็นอาสาสมัครช่วยงานการเลือกตั้งในท้องถิ่น ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ/แก้ปัญหา ให้กับเพื่อน ๆ

ในโรงเรียน โดยกำหนดกฎกติกาเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมโรงเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ หวน พิณรุฬห์ (2528 อ้างอิงมาจาก ถวัลย์ สหายาทอง, 2548) กล่าวว่า ในสังคมประชาธิปไตย โรงเรียนจะต้องมีส่วนในการฝึกให้นักเรียนรู้จักถึงบทบาทและหน้าที่ของการเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม อีกทั้งเสริมสร้างเจตคติที่ดีของนักเรียนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งโรงเรียนอาจทำได้โดยการให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการใช้หลักของระบอบประชาธิปไตยปกครองตนเอง อีกทั้ง ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านที่เกี่ยวกับสวัสดิการของนักเรียนโดยตรง ในการนี้โรงเรียนจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนสร้างองค์กรของตนเองขึ้นมา โดยมีครูที่ปรึกษา ซึ่งคณะกรรมการนักเรียนทำหน้าที่เป็นตัวแทนของนักเรียนในโรงเรียนทั้งหมด ในการที่พิจารณาถึงความต้องการและความสนใจของนักเรียน พร้อมทั้งเป็นสื่อกลางในการที่จะบอกให้ผู้บริหารและคณะครูได้รู้ถึงความต้องการและความสนใจเหล่านั้น นอกจากนี้ ยังจะต้องช่วยเหลือร่วมมือในการจัดกิจกรรมนักเรียนในการปรับปรุง พัฒนาโรงเรียนและในการส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนอีกด้วย คณะกรรมการนักเรียนจะต้องมีอำนาจในการจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน ภายนอกห้องเรียน แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตและอำนาจของโรงเรียน

องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน มีแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน 14 แนวทาง ได้แก่ กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมในการสร้างเครือข่ายสถานักเรียน เครือข่ายชุมชน เครือข่ายองค์กรภาครัฐและเอกชน เช่น การศึกษาดูงาน กิจกรรมพัฒนาชุมชน การทำกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภายนอก มีปฏิทินและปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดอย่างชัดเจน มีการประเมิน สรุป และรายงานผลกิจกรรม มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมในการสร้างเครือข่าย สถานักเรียนวางแผนงานระบุกิจกรรมที่จัดร่วมกับเครือข่าย และหน่วยงานภายนอก การเข้าร่วมสภาเด็กและเยาวชน สถานักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ การประชุมสัมมนาสถานักเรียน สถานักเรียนให้ความร่วมมือสนับสนุนเครือข่าย และเครือข่ายให้การสนับสนุนกิจกรรมสถานักเรียน ได้รับสนับสนุนงบประมาณ/สถานที่ จากชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน ในการดำเนินกิจกรรมสถานักเรียน มีการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย มีการประเมิน สรุป และรายงานผลการดำเนินงานสถานักเรียน ที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย ให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตย และให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมกับนักเรียน/ชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน เช่น การร่วมรณรงค์และสังเกตการณ์การเลือกตั้งทั่วไป และท้องถิ่น การลงประชามติ การแสดงออกตามสิทธิพลเมืองและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การสนับสนุนองค์ความรู้ ประสบการณ์ในด้านประชาธิปไตยกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน เช่น การเชิญวิทยากร หรือศึกษาดูงานหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถาบันพระปกเกล้า สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีการทำข้อตกลงเกี่ยวกับประชาธิปไตยร่วมกับเครือข่ายชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน ให้ความรู้เรื่อง

ประชาธิปไตยแก่นักเรียนและชุมชน ช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยและกลไกทางการเมือง สิทธิตามรัฐธรรมนูญ โดยการจัดกิจกรรมการรณรงค์ การจัดนิทรรศการ และสภานักเรียน

มีส่วนร่วมกับกิจกรรมของคณะกรรมการสภานักเรียน ระดับประเทศ เช่น กิจกรรม TSC ทำดีเพื่อพ่อ กิจกรรม TSC ครูดีที่หนูรัก กิจกรรมทำดีไปด้วยหัวใจกับ TSC และกิจกรรมการประกาศเจตนารมณ์ตามข้อคิดเห็นสภานักเรียนระดับประเทศ เป็นต้น สอดคล้องกับสำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) กล่าวถึงเป้าหมายของการสร้างเครือข่าย คือ การประสานความร่วมมือเพื่อการทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกันในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลแสดงความคิดเห็น ทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย โรงเรียนสามารถดำเนินการเพื่อให้เกิดผลดังกล่าว เช่น กำหนดแผนการดำเนินงานในการสร้างเครือข่ายอย่างชัดเจน จัดกิจกรรมการทำงานระหว่างโรงเรียน/ชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน โดยกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เช่น กิจกรรมสภานักเรียนไทยหัวใจ 3D กิจกรรมรณรงค์และให้ความรู้ การเลือกตั้งกิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายสภานักเรียนอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย ระหว่างโรงเรียน/ชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน ทั้งบทบาทการเป็นผู้ให้และผู้รับ เช่น การรณรงค์ให้ความรู้เรื่องการเลือกตั้งและการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง จัดกิจกรรมที่ประสานความร่วมมือในด้านการสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ จากชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน เช่น ขอรับการสนับสนุนวิทยากร งบประมาณ จากองค์กรภาครัฐและเอกชน และจัดกิจกรรมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์กิจกรรมสภานักเรียนให้ชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน ที่เป็นเครือข่ายรับทราบ เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของโรงเรียน จัดหมายข่าว เสียงตามสาย เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศระ ชุมศรี (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานสภานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาการดำเนินงานสภานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ด้านการพัฒนาโรงเรียน ควรสร้างเครือข่ายสภานักเรียนในโรงเรียนเพื่อขับเคลื่อนกระบวนการทำงานของสภานักเรียน และเปิดโอกาสให้สภานักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในการแก้ไข ปรับปรุง หรือพัฒนาโรงเรียน ด้านการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น หรือสะท้อนปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยสภานักเรียน สนับสนุนการสร้างเครือข่ายสภานักเรียนระหว่างโรงเรียน และสนับสนุนสภานักเรียนในการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ

องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน มีแนวทางการดำเนินงาน สถานักเรียน 7 แนวทาง ได้แก่ วิเคราะห์ภารกิจสถานักเรียนที่มีความสำคัญ และประสบความสำเร็จ เป็นที่ประจักษ์ บูรณาการกิจกรรมที่โดดเด่นและมีความสอดคล้องกัน ริเริ่มกิจกรรมขึ้นมาใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหาของโรงเรียนโดยนักเรียนมีส่วนร่วม กำหนดกระบวนการปฏิบัติครบวงจรการพัฒนา และปรับปรุงเป็นรูปแบบ (Model) วิธีการดำเนินงาน มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ผลงาน ความสำเร็จได้รับการยกย่องชมเชยจากองค์กรหน่วยงานอื่น ๆ ส่งเสริมและสนับสนุนสถานักเรียน เข้าร่วมการแข่งขันโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน และเข้าร่วมการแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียน งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับภูมิภาค ตลอดจนระดับชาติ สอดคล้อง กับแนวคิดของ American Productivity and Quality Center (1995 อ้างอิงมาจาก บุญดี บุญญากิจ และกมลวรรณ ศิริพานิช, 2545) ให้คำจำกัดความของ Best Practices ว่า คือ การปฏิบัติ ทั้งหลายที่สามารถก่อให้เกิดผลที่เป็นเลิศ ซึ่งอาจปรับสำนวนให้เกี่ยวข้องกับวงการการศึกษา ได้ว่า Best Practices เป็นวิธีการทำงานใหม่ ๆ ที่สถานศึกษาเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในการพัฒนา คุณภาพสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การบรรลุผลลัพธ์ที่ตอบสนองความคาดหวังของชุมชน ผู้ปกครอง และเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จ ก้าวสู่ความเป็นเลิศ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (2547 อ้างอิงมาจาก วันทนา เมืองจันทร์ และเต็มจิต จันทคา 2548) กล่าวว่า วิธีการจัดการความรู้อย่างง่าย คือ การแลกเปลี่ยน เรียนรู้จากวิธีการทำงานแบบ Best Practice องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของการจัดการความรู้ คือ การมีฐานข้อมูลเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับใน ด้านต่าง ๆ (เช่น ด้านแนวคิด กระบวนการวางแผน การดำเนินงานตามแผน การประเมินผล และการมีส่วนร่วมของชุมชน) โดยมีการเผยแพร่วิธีปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ เพื่อให้หน่วยงานอื่นได้นำไป ปรับใช้ และสอดคล้องกับสำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) กล่าวถึง ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน เป็นการยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียน ครูผู้บริหาร โรงเรียนที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียน เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสู่การพัฒนาสังคม อย่างยั่งยืนทั้งในระดับโรงเรียน ชุมชน และประเทศชาติมีผลงานได้รับการยอมรับเป็นที่ประจักษ์ต่อ สาธารณชนมาอย่างต่อเนื่อง สามารถเป็นแบบอย่างและเป็นเครือข่าย ช่วยสร้างเสริมความเข้มแข็ง ในการดำเนินงานสถานักเรียนให้แก่โรงเรียนอื่น ๆ ได้ จึงได้กำหนดให้มีการแข่งขัน โรงเรียนต้นแบบ สถานักเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการอภิปรายผลแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน องค์ประกอบที่ 3

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน และองค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน สอดคล้องกับแนวคิด Arbuckle (1962) ให้ความหมายของสถานักเรียนว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมวิถีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ได้อย่างดี ช่วยให้นักเรียนประพฤติตนเป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติ สอดคล้องกับกาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2538) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการจัดตั้งสภา นักเรียนไว้ว่า เพื่อฝึกฝนนักเรียนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการฝึกตนเองตามระบอบประชาธิปไตย รู้จักเคารพกฎหมาย คำสั่ง ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การทำงานร่วมกับหมู่คณะ รู้จักการวางโครงการดำเนินงานและประสานงานกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ และมีจริยธรรม เป็นการเตรียมตัวให้เป็นพลเมืองดีในอนาคต เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองในด้านสังคม อารมณ์ และสติปัญญาอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเศษฐ์ ใจปวน (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนวชิรป่าซางการศึกษาจังหวัดลำพูน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพการดำเนินงานส่งเสริมนักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน กลยุทธ์ที่ 2 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชน กลยุทธ์ที่ 3 การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มมาตรการพัฒนาผลงานสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียนให้เป็นที่ประจักษ์ และผลการตรวจสอบกลยุทธ์พบว่าทุกกลยุทธ์ผ่านฉันทามติ และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนวรรณ สุวรรณपाल (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการดำเนินงานสถานักเรียนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการดำเนินงานสถานักเรียนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน องค์กร ภาครัฐและเอกชน และ 4) ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียนที่เป็นเลิศ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนั้นครูผู้ปฏิบัติงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมสถานักเรียน ควรออกแบบกิจกรรมหรือโครงการที่ประสานความร่วมมือ ตลอดจนขอรับการสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ เช่น ขอรับการสนับสนุนวิทยากร งบประมาณ จากชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน ถือเป็น การช่วยเหลือและพัฒนาอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และยั่งยืน เพื่อให้องค์กรได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดแผนการดำเนินงานในการสร้างเครือข่าย อย่างชัดเจน ตลอดจนกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานสถานักเรียนกับเครือข่ายชุมชน/ องค์กรภาครัฐและเอกชนอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากกิจกรรมสถานักเรียนจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือในการช่วยเหลือสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลลัพธ์ทั้งในด้านของประสิทธิภาพและประสิทธิผล จากการนำแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคามไปประยุกต์ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาแห่งอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลและ สารสนเทศในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน ให้มีประสิทธิภาพที่ยั่งยืนต่อไป

2.2 ควรมีการขยายขอบเขตของการวิจัย ที่ครอบคลุมแนวทางการดำเนินงาน สถานักเรียนของโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2547. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัญญา บัวไสว. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กาญจนา ศรีภาพสินธุ์. (2538). การบริหารกิจการนักเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กิตติ เพียรไทยสงค์. (2553). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างประชาธิปไตย ของคณะกรรมการ สภานักเรียนโรงเรียนบ้านหนองกุงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์. กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซส มีเดีย.
- คเชนเทพ จันทรวงศ์. (2561). การพัฒนาคู่มือการบริหารงานสภานักเรียนตามแนวคิดความเป็น พลเมืองประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรัญ ชูชื่น. (2547). การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียน ชุมชนบ้านแก่งศรีหนองไผ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จริยารวรรณ ไชยเทพ. (2556). การมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอน้ำพอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. ขอนแก่น : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4.
- จวงจันทร์ พวงจันทร์แดง. (2526). ภาวะผู้นำของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- โหมฉาย กาศโอสถ. (2554). *รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับ
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
นเรศวร.
- ชนาธิป สำเร็จ. (2560). *แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานสถานนักเรียนที่มีประสิทธิภาพของ
สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4*. กรุงเทพฯ :
สำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ.
- จิตยา สุวรรณชนก. (2522). “สังคมวิทยา” ใน *วิทยาศาสตร์สังคม*. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัย
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ณัฐรภา พวงจันทร์. (2552). *การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด
กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. (2543). *ทฤษฎีและแนวทางการพัฒนาสังคม ใน เอกสารการสอนชุดวิชาคหกรรม
ศาสตร์กับการพัฒนาชุมชน*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ถวัลย์ สาหรัยทอง. (2548). *สภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 และ 4
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ธนวรรณ สุวรรณपाल. (2563). *รูปแบบการดำเนินงานสถานนักเรียนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นพพงษ์ บุญจิตราดูลย์. (2551). *ไต่ถามบริหาร*. เชียงใหม่ : ออเรนจ์ กรู๊ป ดีไซน์ต์.
- นันทนีย์ กมลศิริพิชัยพร. (2544). *การพัฒนาสังคม*. จันทบุรี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี,
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญดี บุญญากิจ และกมลวรรณ ศิริพานิช. (2545). *ทางลัดสู่ความเป็นเลิศทางธุรกิจ*. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : อินโนกราฟฟิกส์.
- ประดับ นิลพังงา. (2524). *กิจกรรมร่วมหลักสูตร*. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา.

- ประภาศิริ สุรพันธ์. (2550). *การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อมาตรฐานด้านการบริหาร และการจัดการของสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ภูมิภาคตะวันตก*. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง. (2545). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
- ปรีชา กองจินดา. (2549). *แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). *จิตวิทยาบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- พิเชษฐ์ ใจปวน. (2560). *กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบ สภานักเรียนของโรงเรียนวชิรป่าซาง จังหวัดลำพูน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภิญโญ เฟื่องดา. (2550). *การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดกำแพงเพชร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- มนทิพย์ ทรงกิติพิศาล. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับ มัธยมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มลรัก ทুমแสง. (2555). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนางานกิจการนักเรียน โรงเรียนบ้านกุดชู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2534). *การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: บางกอกบลิ๊อค.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, 134(40 ก.), 1-90.
- รุจิร ภู่อาระ. (2545). *การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : บั๊คพอยท์.

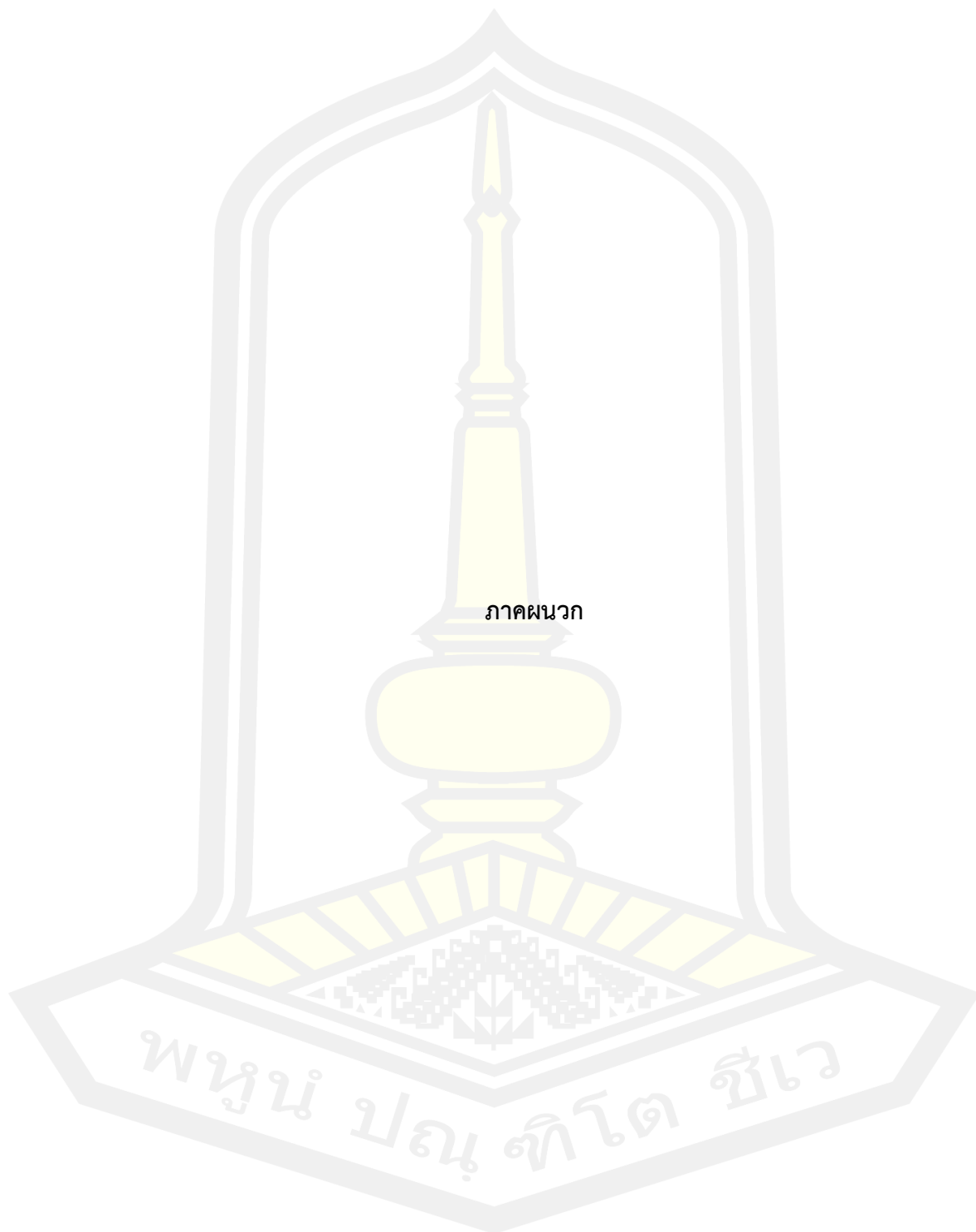
- วารสารณั บุษยดอก. (2559). *สภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วันทนา เมืองจันทร์ และเต็มจิต จันทคา. (2548). บทความเรื่อง การจัดการความรู้ที่ฝังลึกในตัวตน. *วารสารสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา*, 22(4), 25-37, เมษายน.
- วันฤดี ปุยะติ. (2562). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของ โรงเรียน ในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิทยากร เชียงกุล. (2527). *การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย : บทวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ฉับแกระ.
- วิภาวรรณ โชติสวัสดิ์. (2555). *การบริหารงานกิจการนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาตามมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2530). *ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน : ประชาชน ข้าราชการ และผู้นำรัฐบาล*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ศรีอุทัย กมุทชาติ. (2529). *การจัดสถานักเรียนของโรงเรียนในโครงการส่งเสริมประชาธิปไตย ระดับประถม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ศิลป์ชัย อ่วงตระกูล. (2553). *การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วมสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์.
- สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สมเดช เกิดอ่วม. (2546). *การพัฒนากลยุทธ์ด้านกิจการนักเรียนโดยชุมชนมีส่วนร่วมของโรงเรียน บ้านหนองหลวง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอลานกระบือจังหวัดกำแพงเพชร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.

- สมพงษ์ แป้นพุดเย็น. (2555). *การพัฒนาแผนกลยุทธ์การดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียนของโรงเรียนวังแซ้มวิทยาาคม จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.*
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2547). *ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ :* สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- สัมพันธ์ ชื่นสำราญ (2556) *การดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- สาคร สุขศรีวงศ์. (2550). *การจัดการ: จากมุมมองนักบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :* สำนักพิมพ์จีพีไอเซอร์พรินท์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. (2564). *ทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประจำปีการศึกษา พ.ศ. 2564. มหาสารคาม : หยกศึกษาภัณฑ์และการพิมพ์.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *การเรียนรู้บูรณาการ: ยุทธศาสตร์ครูปฏิรูป. กรุงเทพฯ : อุษาการพิมพ์.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). *คู่มือแนวทางการปฏิบัติงานกิจกรรมสถานักเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พระพุทธรศาสนา.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *คู่มือการประเมินเพื่อคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ประจำปี 2564. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พระพุทธรศาสนา.*
- สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารในชุดฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง เล่มที่ 1. กรุงเทพฯ : พี.เอ.ลีฟวิ่ง.*
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. (2540). *อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.*
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2543). *รายงานการปฏิรูปการศึกษาต่อประชาชน. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.*
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2546). *พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.*
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. (2544). *คู่มือและเกณฑ์การประเมินโรงเรียนผู้บริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตการศึกษา 2, 3 และ 4. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.*

- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2552). *มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน. 2562). *คู่มือการจัดกิจกรรมฝึกอบรมสถานักเรียน*. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุฤทธิ์ บุณนาค. (2547). *การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต*.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2549). *ความขัดแย้งการบริหารเพื่อความสำเร็จสรรค์*. กรุงเทพฯ :
เลิฟ แอนด์ ลิฟ เพรส.
- หวน พิณรุฬพันธ์. (2528). *การบริหารโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์.
- หัสตินทร์ เขาวนปรีชา. (2546). *การบริหารงานกิจการนักเรียน*. อุดรดิตต์ : สถาบันราชภัฏอุดรดิตต์
- อภิรักษ์ ภูผาดาว. (2559). *การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- อมรา เล็กเริงสินธุ์. (2540). *หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและ
การสอน คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- อรชร กิตติชนม์ธวัช. (2558). *การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิง
สร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรธรณ พนาพันธ์. (2518). *การจัดสถานักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อรสา กุมารี ปุกหุด. (2544). "หน่วยที่ 14 หนังสือสำหรับเด็ก" ในเอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนา
พฤติกรรมเด็ก หน่วยที่ 8 - 15. หน้า 775 - 825. พิมพ์ครั้งที่ 17. นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อรุณ รักธรรม. (2547). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา : ทฤษฎีองค์การ*. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- อิสระ ชุมศรี. (2562). *การพัฒนาการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.*
- Arbuckle, D. (1962). *Pupil Personnel Service in American Schools.* Boston : Allyn and Bacon.
- Arbuckle, J.J. (1995). *AMOS user's guide.* Chicago : Small Waters.
- Brantingham, A.Jean. (2001). Educating for Democracy : How the Principles of Democracy are Enculturated into an Intermediate Elementary Classroom. *Dissertation Abstracts International*, 62(3), 969-A, September.
- Charles K.A. (2015). *Cost accounting : a managerial emphasis.* Singapore : Pearson Education Limited.
- Deming, W.E. (1986). *Out of the Crisis. MIT Center for Advanced Engineering Study.*
- Elwood, J. (2013). The role(s) of student voice in 14-19 education policy reform: reflection on consultation and participation. *London Review of Education*, 11(2), 97-111.
- Gentile, K. (2014). Exploring the troubling temporalities produced by fetal personhood. *Psychoanalysis, Culture & Society*, 19(3), 1-18.
- Grandmont, R.P. (2002). *The implementation and utilization of democratic discipline as an approach to classroom management: A case study.* [online]. Available from : <https://scholarworks.umass.edu/dissertations/AAI3039359>. [accessed 16 January 2022].
- Gregg, R.T. (1957). The administrative process. In R.F. Campbell, & R. T. Gregg (Eds.), *Administrative behavior in education* (pp. 269-317). New York : Harper and Brothers.
- Gulick, L. and Urwick, L. (eds). (1937). *Papers on the science of administration.* New York : Institute of Public Administration Columbia University.
- Gulick, L. and Urwick, Y. (1973). *The Science of Administration.* New York : Columbia University.

- Lane, E.H. and others, (1967). *The Rise and Fall of Community Development in Developing Countries 1950-1965 : a Critical Analysis and Imp Location.* In *Progress in Rural Extension and Rural Development.* New York : John Wiley and Son Ltd.
- McFarland, D. and Starmanns, C. (2009). Inside student government: The variable quality of high school student council. *Teachers College Record*, 111(1), 27-54.
- Mckown, H.C. (1954). *Attitude and attitude change.* New York : John Wiley,
- Michael, K., Brady, C., Joseph, J. and Cronin, Jr. (2001). Some new thoughts on conceptualizing perceived service. *Journal of Marketing Research*, 65, 34-49.
- National Association for the Education of Young Children. (2005). Position Statement on standardized testing young children 3 through 8 years of age. *Young Children*, 43(3), 42-47.
- Newby, T.J., Stepich, D.A., Lehman J.D. and Russell, J.D. (2000). *Educational Technology for Teaching and Learning.* Upper Saddle River, NJ : Prentice-hall.
- Patterson, M.A. (2003). Community School in Community Development : Democracy, Education, and Social Change. *Dissertation Abstracts International*, 63(10), 3667-A, April.
- Schwartz, S. H. (2011). Studying Values: Personal Adventure, Future Directions. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 42(2), 307-319.
- The National Association of Student Councils. (2014). *Student Council Handbook (2014 ed.).* The United States of America : The National Association of Secondary School Principal.
- Weber, M. (1947). *The Theory of Social and Economic Organizations.* New York : Free Press.

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. นายสุุดใจ สุปัญญาตร รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. ดร.สำอองค์ จันทนตรี ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนกันทรวิชัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา) มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
3. นายบัณฑิต ฤทธิศรี ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบึงไทรพิทยาคม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
4. นายเวโรจน์ ทองเถาว์ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านกระเดาอุ่มแสง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. นายธนุชัย สืบทิม รองผู้อำนวยการชำนาญการ โรงเรียนสิริรัตนาร
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

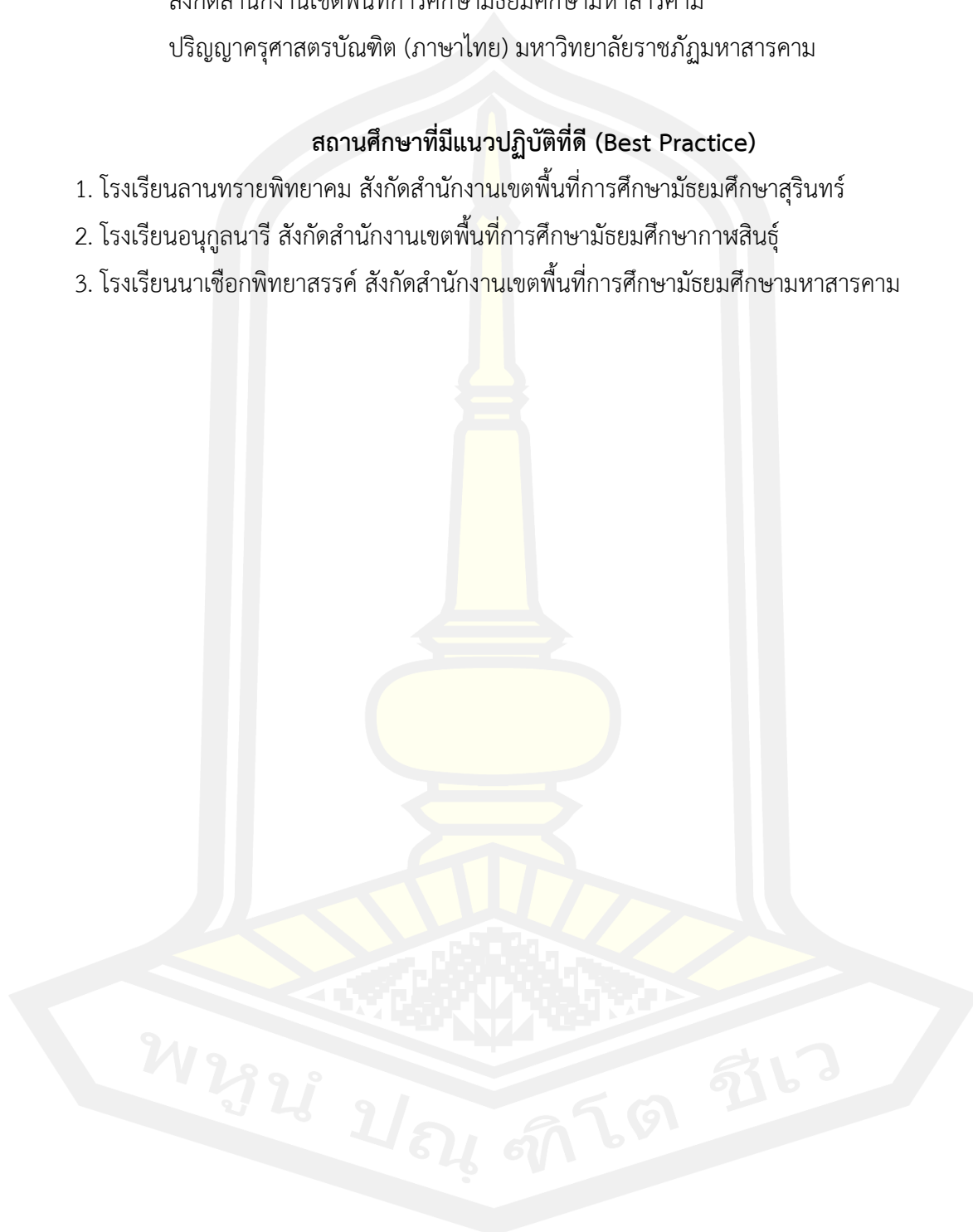
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

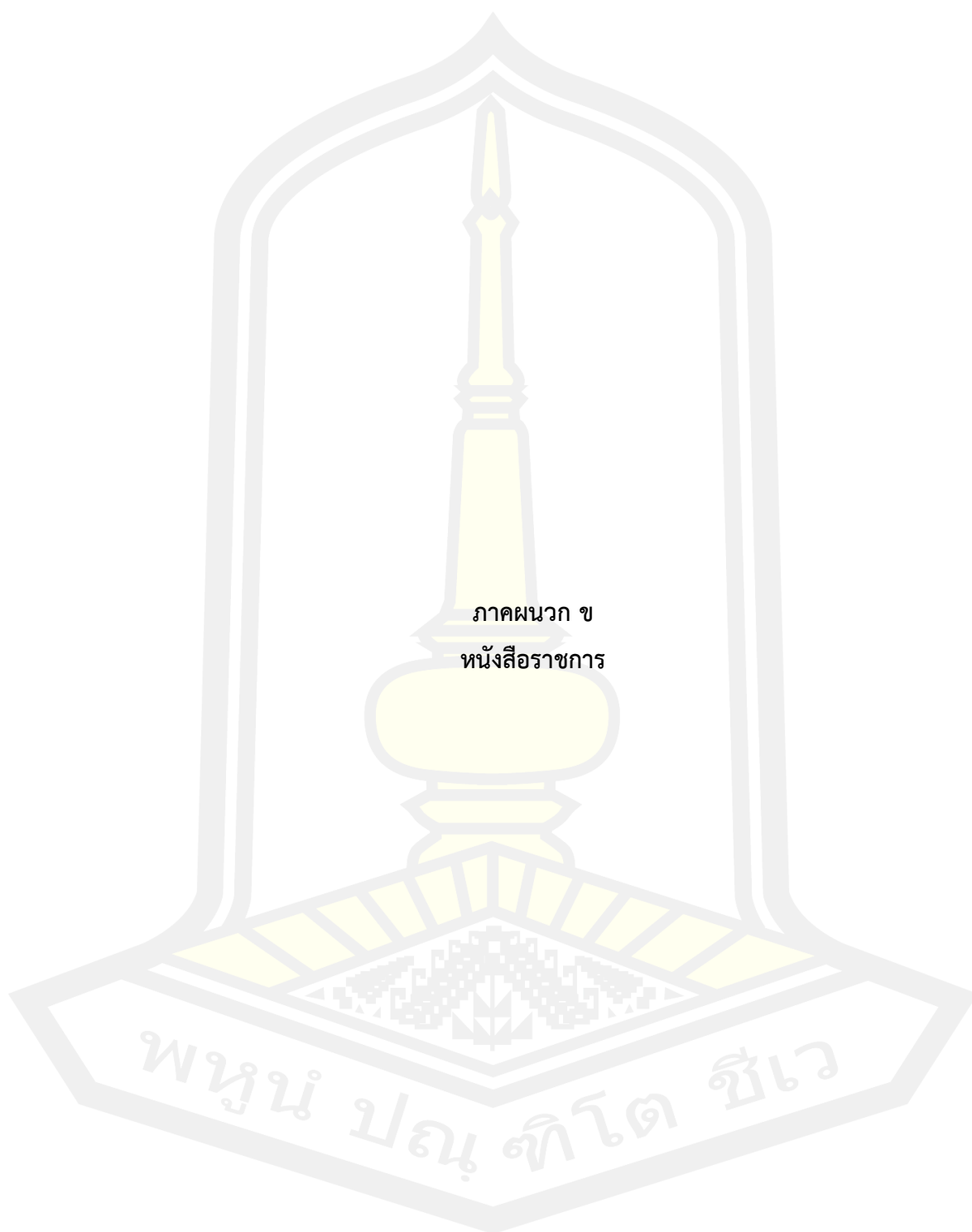
1. ดร.ไพฑูล พรหมมากุล ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนนาคุณ
ประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา)
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. นายคุณากร ศรีธรรม ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านดู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
(การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. นายเชษฐพงษ์ โพธิ์แสง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสารคามพิทยาคม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต
(สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
4. นางวรรณภา กฤตยววรรณ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนท่าตูมประชาเสรมวิทย์
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

5. นายจักรพงษ์ แทบทาม ครูชำนาญการ โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

1. โรงเรียนลานทรายพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
2. โรงเรียนอนุกุลนารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์
3. โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ภาคผนวก ข
หนังสือราชการ

พหุมนุ ปณุ ทิโต ชีเว

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ที่ อว 0605.5(2)/ว2764

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

12 ธันวาคม 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
เรียน

ด้วย นางสาวสุพัตรา ปิตจะยัง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานสภานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนันท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โนมยา)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0885815657

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ

ที่ อว 0605.5(2)/ว2887

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

21 ธันวาคม 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน

ด้วย นางสาวสุพัตรา ปิตจะยัง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนันท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวสุพัตรา ปิตจะยัง ทำการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0885815657

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

ที่ อว 0605.5(2)/ว122

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

10 มกราคม 2565

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน

ด้วย นางสาวสุพัตรา ปิตจะยัง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชัย จิตรนันท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้ นางสาวสุพัตรา ปิตจะยัง เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งสรรค์ ไนมยา)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174
เบอร์โทรนิสิต 0885815657

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ที่ อว 0605.5(2)/ว559

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

22 กุมภาพันธ์ 2565

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

เรียน

ด้วย นางสาวสุพัตรา ปิตจะยัง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนนท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านการบริหารงานสถานักเรียน เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โนมยา)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0885815657

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่ อว 0605.5(2)/ว960

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

4 เมษายน 2565

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน

ด้วย นางสาวสุพัตรา ปิตจะยัง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนันท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนาแนวทางการบริหารงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)

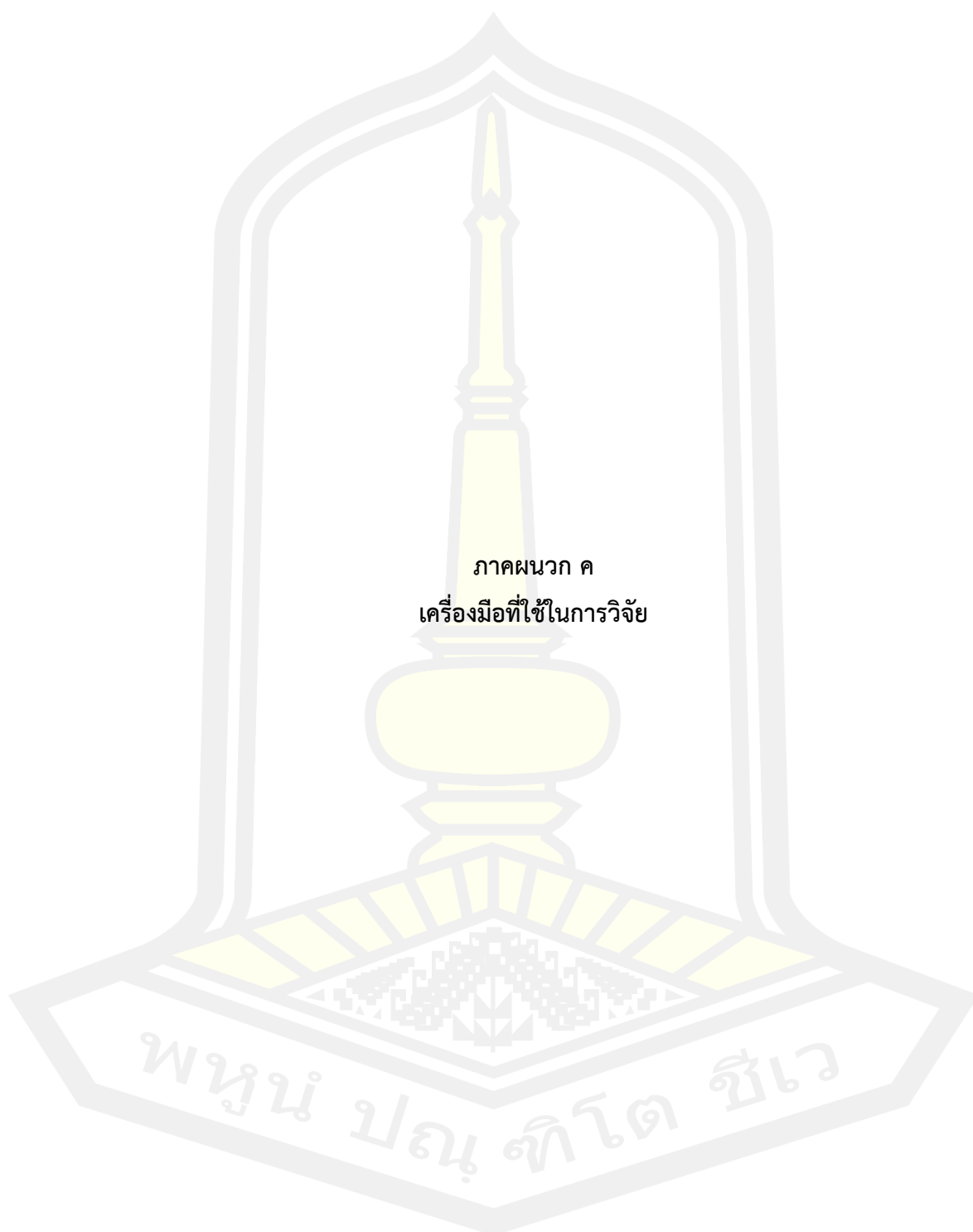
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0885815657

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

พหุบัณฑิตวิทยาลัย

การพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของข้อคำถาม

เรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ
ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
3. ขอความกรุณาประเมินข้อคำถาม โดยตัวเลขในแต่ละช่องระดับ มีความหมายดังนี้
+1 หมายถึง ใช้ได้
0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
-1 หมายถึง ใช้ไม่ได้

ขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงที่เสียสละเวลาเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาให้ความเห็น
ในครั้งนี้

นางสาวสุพัตรา ปิตจะยัง

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อที่	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
1	เพศ () ชาย () หญิง				
2	อายุ () น้อยกว่า 30 ปี () 30 – 40 ปี () 41 – 50 ปี () 51 ปีขึ้นไป				
3	ระดับการศึกษา () ต่ำกว่าปริญญาตรี () ปริญญาตรี () ปริญญาโท () ปริญญาเอก				
4	ตำแหน่ง () ผู้อำนวยการโรงเรียน () ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน () ประธานสถานักเรียน				
5	ประสบการณ์ในการทำงาน () ต่ำกว่า 5 ปี () 5-10 ปี () 11 ปีขึ้นไป (หมายเหตุ : เศษตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปปัดเป็น 1 ปี)				

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการดำเนินงาน
สถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ข้อ	การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและ ประชาธิปไตยในโรงเรียน					
1)	มีการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน				
2)	ที่มาของสถานักเรียนสอดคล้องกับกระบวนการ ประชาธิปไตย				
3)	มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสภา นักเรียน				
4)	มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้กับกิจกรรมสถานักเรียน				
องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียน ในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน					
1)	สถานักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อน การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ				
2)	สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม ประชาธิปไตยตามวิถีประชาธิปไตย 3 ประการ				
3)	สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				
4)	สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/ พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ 8 ประการ				
5)	สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมสิทธิ เด็ก 4 ประการ				
6)	สถานักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริมประเทศไทย 4.0/ ความเป็นประชาคมอาเซียน/ ความเป็นพลโลก				

ข้อ	การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
7)	สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/ สนับสนุนการเลือกตั้ง				
8)	สถานักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมโดยการนำ หลักธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติ				
9)	สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ทั้งในโรงเรียนและชุมชน				
10)	สถานักเรียนดำเนินการประเมิน สรุปและรายงานผลการจัดโครงการ/กิจกรรม				
องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสภา นักเรียนกับชุมชน/ องค์การภาครัฐ และเอกชน					
1)	มีการกำหนดแผนงาน/โครงการ/ กิจกรรมการดำเนินงานในการสร้างเครือข่าย				
2)	การทำงานระหว่างสถานักเรียนกับเครือข่ายต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ/ด้านทรัพยากร (จากชุมชน องค์การภาครัฐและเอกชน) เพื่อดำเนินกิจกรรมสถานักเรียน				
3)	สถานักเรียน มีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรม ประชาธิปไตย				
4)	สถานักเรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของคณะกรรมการ สถานักเรียน ระดับประเทศ				
องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน					
1)	มีผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียนที่เป็นเลิศ (Best Practice) วิธีการทำงานที่ดีที่สุดในเรื่องนั้น ๆ มีนวัตกรรม ระบบบริหาร วิธีการ ให้บรรลุเป้าหมาย ระดับสูงสุด ปฏิบัติต่อเนื่อง มีหลักฐานสนับสนุนแสดง ถึงผลงานหรือความสำเร็จ				

ข้อ	การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
2)	มีผลงานดีเด่นรางวัลของสถานักเรียน (การแข่งขันโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ได้รางวัลระดับประเทศ และ/หรือการแข่งขันกิจกรรม สถานักเรียน ในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ)				

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
2. ผู้ตอบแบบสอบถามนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน และประธานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
3. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ
ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
4. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามสภาพความเป็นจริง เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป และผลการตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบต่อกรปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด โดยผู้วิจัยจะเก็บรักษาข้อมูลไว้เป็นความลับ

ขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ท่านเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

นางสาวสุพัตรา ปิตจะยัง

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ

() น้อยกว่า 30 ปี () 30 – 40 ปี

() 41 – 50 ปี () 51 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

() ต่ำกว่าปริญญาตรี () ปริญญาตรี

() ปริญญาโท () ปริญญาเอก

4. ตำแหน่ง

() ผู้อำนวยการโรงเรียน () ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน

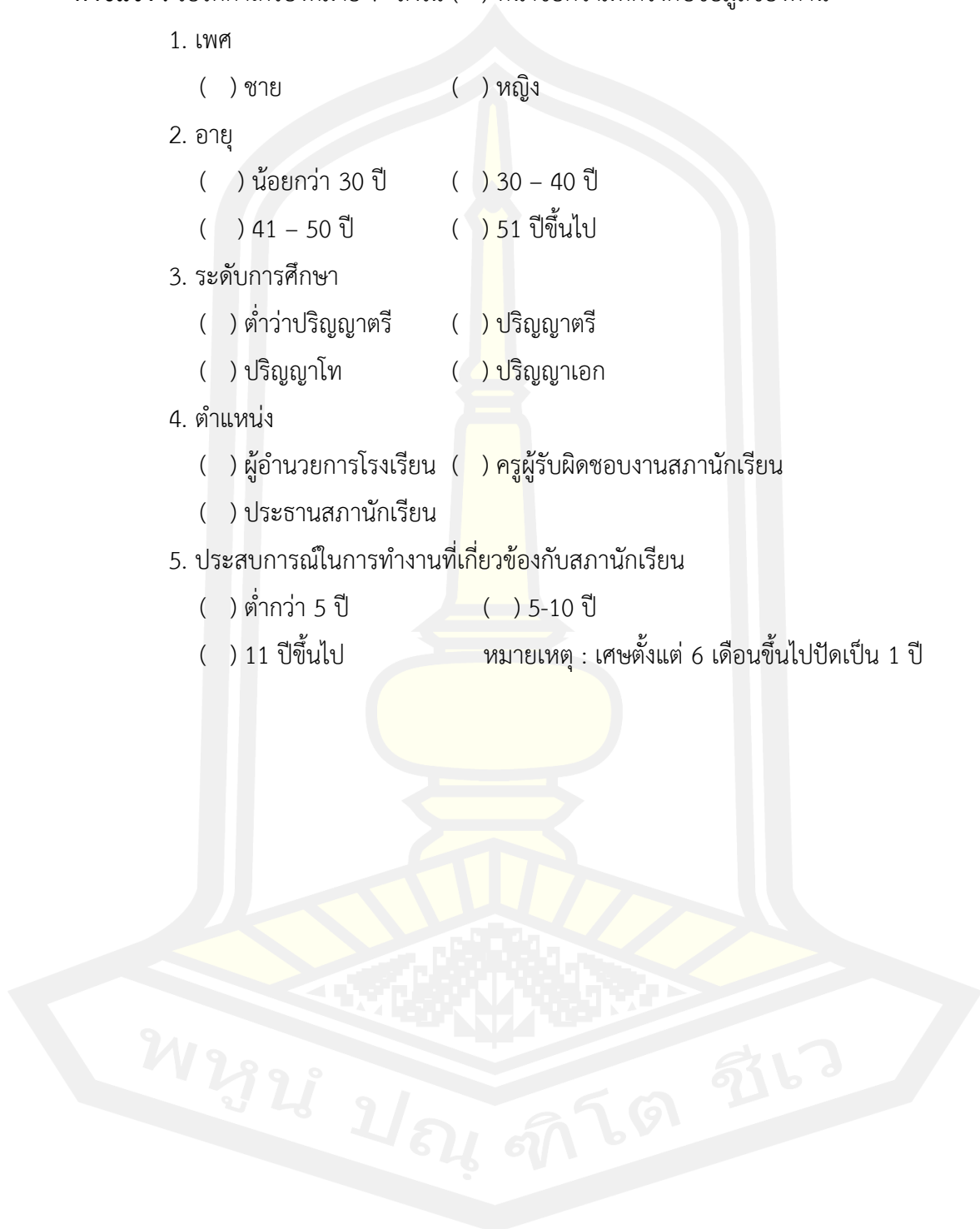
() ประธานสถานักเรียน

5. ประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสถานักเรียน

() ต่ำกว่า 5 ปี () 5-10 ปี

() 11 ปีขึ้นไป

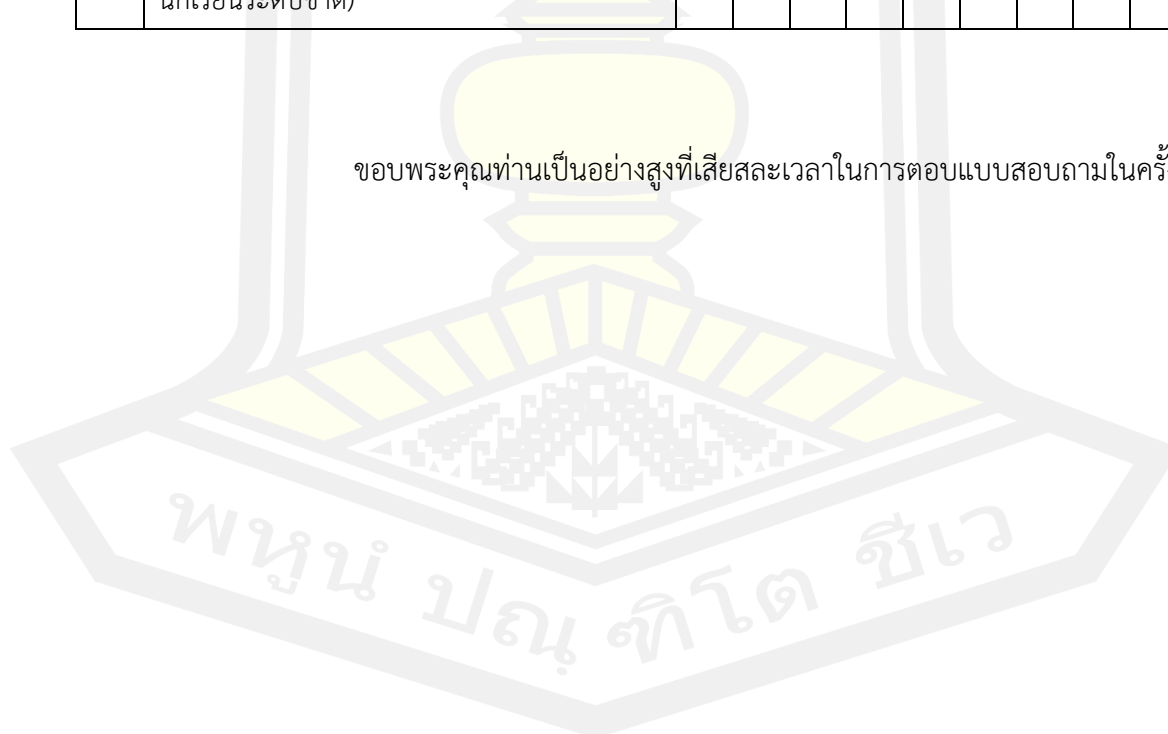
หมายเหตุ : เศษตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปปัดเป็น 1 ปี

ข้อ	การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม	ระดับความคิดเห็น									
		สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4)	สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริม/พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ 8 ประการ										
5)	สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม สิทธิเด็ก 4 ประการ										
6)	สถานักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริมประเทศไทย 4.0/ความเป็นประชาคม อาเซียน/ความเป็นพลโลก										
7)	สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริม/สนับสนุนการเลือกตั้ง										
8)	สถานักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริมโดยการนำหลักธรรมาภิบาล สู่การปฏิบัติ										
9)	สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริม/มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในโรงเรียนและชุมชน										
10)	สถานักเรียนดำเนินการประเมิน สรุปและรายงานผลการจัดโครงการ/กิจกรรม										
องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของ สถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน											
1)	มีการกำหนดแผนงาน/โครงการ/ กิจกรรมการดำเนินงานในการสร้างเครือข่าย										
2)	การทำงานระหว่างสถานักเรียนกับเครือข่ายต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ/ ด้านทรัพยากร (จากชุมชน องค์กรภาครัฐและ เอกชน) เพื่อดำเนินกิจกรรมสถานักเรียน										
3)	สถานักเรียน มีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรม ประชาธิปไตย										

ข้อ	การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม	ระดับความคิดเห็น									
		สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4)	สถานักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมของ คณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประเทศ										
องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน											
1)	มีผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียนที่เป็นเลิศ (Best Practice) วิธีการทำงานที่ดีที่สุดในเรื่อง นั้น ๆ มีนวัตกรรม ระบบบริหาร วิธีการ ให้บรรลุ เป้าหมายระดับสูงสุด ปฏิบัติต่อเนื่อง มีหลักฐาน สนับสนุนแสดงถึงผลงานหรือความสำเร็จ										
2)	มีผลงานดีเด่นรางวัลของสถานักเรียน (การแข่งขันโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ได้รางวัลระดับประเทศ และ/หรือการแข่งขัน กิจกรรมสถานักเรียน ในงานศิลปหัตถกรรม นักเรียนระดับชาติ)										

ขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงที่เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
2. ผู้ตอบแบบสอบถามนี้ ได้แก่
 - 2.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน
 - 2.2 ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน หรืองานกิจการนักเรียน จำนวนอย่างน้อย 3 คน
 - 2.3 ประธานสถานักเรียนของโรงเรียน
3. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
4. สภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน ที่เป็นอยู่จริงโดยทั่วไปในปัจจุบัน
5. สภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง สภาพการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน ที่ต้องการให้เกิดขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานสถานักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
6. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ท่านตอบแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ (Google Forms) โดยสแกน QR code ที่แนบมาพร้อมนี้ ภายในวันศุกร์ ที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2565

7. ผลการตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด โดยผู้วิจัยจะเก็บรักษาข้อมูลไว้เป็นความลับ หากท่านต้องการข้อมูลใด ๆ เพิ่มเติมเพื่อประกอบการตอบแบบสอบถาม สามารถติดต่อผู้วิจัย นางสาวสุพัตรา ปิตจะยัง หมายเลขโทรศัพท์ 088 581 5657 หรือ e-mail 63010581059@msu.ac.th

ขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่เสียสละเวลาตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

นางสาวสุพัตรา ปิตจะยัง

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
2. ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์นี้ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน จากสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการดำเนินงานสถานักเรียน
3. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
ตอนที่ 2 รายการสัมภาษณ์แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน
4. ขอความกรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ให้ครบทุกข้อ เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ ที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยข้อมูลในครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ท่านเสียสละเวลาในการให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้

นางสาวสุพัตรา ปิตจะยัง

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พหุบัณฑิต ชีวะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

- 1.1 ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
- 1.2 วุฒิการศึกษา.....
- 1.3 ประสบการณ์การทำงาน.....
- 1.3 ตำแหน่ง.....
- 1.4 สถานศึกษา.....
- 1.5 สังกัด.....
- 1.7 ผู้ดำเนินการสัมภาษณ์.....
- 1.8 สถานที่สัมภาษณ์.....
- 1.9 วันเดือนปีที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 รายการสัมภาษณ์แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน

2.1 สถานศึกษามีการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน อย่างไรบ้าง

2.1.1 การดำเนินงาน

.....

.....

.....

2.1.2 ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการดำเนินงาน

() ไม่มี เพราะ

.....

.....

.....

() มี เพราะ

.....

.....

.....

2.1.3 แนวทางการดำเนินงานแก้ไขปัญหาให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

.....

.....

.....

2.2 สถานศึกษามีการดำเนินงานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสภานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน อย่างไรบ้าง

2.2.1 การดำเนินงาน

.....

.....

.....

2.2.2 ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการดำเนินงาน

() ไม่มี เพราะ

.....

.....

.....

() มี เพราะ

.....

.....

.....

2.2.3 แนวทางการดำเนินงานแก้ไขปัญหาให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

.....

.....

.....

2.3 สถานศึกษามีการดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสภานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน อย่างไรบ้าง

2.3.1 การดำเนินงาน

.....

.....

.....

2.3.2 ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการดำเนินงาน

() ไม่มี เพราะ

.....

.....

.....

() มี เพราะ

2.3.3 แนวทางการดำเนินงานแก้ไขปัญหให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

2.4 สถานศึกษามีการดำเนินการเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของสภานักเรียน อย่างไรบ้าง

2.4.1 การดำเนินงาน

2.4.2 ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการดำเนินงาน

() ไม่มี เพราะ

() มี เพราะ

2.4.3 แนวทางการดำเนินงานแก้ไขปัญหให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

2.5 อื่นๆ

2.6 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....
ขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์
ผู้วิจัย

แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ
เพื่อการประเมินแนวทางการดำเนินงานสภานักเรียนของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ
แนวทางการดำเนินงานสภานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
มหาสารคาม
2. โปรดพิจารณาแนวทางแต่ละข้อ แล้วประเมินผลด้านความเหมาะสม และความเป็นไป
ได้ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้
 - ให้ 5 คะแนน หมายถึง แนวทางการจัดการความรู้ มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้
อยู่ในระดับมากที่สุด
 - ให้ 4 คะแนน หมายถึง แนวทางการจัดการความรู้ มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้
อยู่ในระดับมาก
 - ให้ 3 คะแนน หมายถึง แนวทางการจัดการความรู้ มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้
อยู่ในระดับปานกลาง
 - ให้ 2 คะแนน หมายถึง แนวทางการจัดการความรู้ มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้
อยู่ในระดับน้อย
 - ให้ 1 คะแนน หมายถึง แนวทางการจัดการความรู้ มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้
อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขอขอบพระคุณที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบประเมิน

นางสาวสุพัตรา ปิตจะยัง

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม	ระดับความคิดเห็น									
	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
(2) หลักคุณธรรม (3) หลักความโปร่งใส (4) หลักความมีส่วนร่วม (5) หลักความรับผิดชอบ (6) หลักความคุ้มค่า										
ตัวบ่งชี้ที่ 2.9 สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในโรงเรียนและชุมชน										
กำหนดแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมของสถานักเรียนที่แสดงถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริม/มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน เช่น โรงเรียนปลอดขยะ โรงเรียนสวยด้วยมือเรา										
ตัวบ่งชี้ที่ 2.10 สถานักเรียนดำเนินการประเมิน สรุปและรายงานผล การจัดโครงการ/กิจกรรม										
1) ประเมินโครงการ/กิจกรรมตามตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนด										
2) ประชุมสรุปงานจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ										
3) รายงานผลการดำเนินงานต่อที่ประชุมสถานักเรียน										
4) จัดทำรายงานโครงการเสนอผู้อำนวยการโรงเรียนให้รับทราบ										
องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/ องค์การภาครัฐ และเอกชน										
ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 การกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการดำเนินงานในการสร้างเครือข่าย										
1) กำหนดแผนงาน/ โครงการ/กิจกรรมในการสร้างเครือข่ายสถานักเรียน เครือข่ายชุมชน เครือข่ายองค์กรภาครัฐและเอกชน เช่น การศึกษาดูงาน กิจกรรมพัฒนาชุมชน การทำกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภายนอก										
2) มีปฏิทินและปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดอย่างชัดเจน										
3) มีการประเมิน สรุป และรายงานผลกิจกรรม										
4) มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมในการสร้างเครือข่าย										
ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 การทำงานระหว่างสถานักเรียนกับเครือข่ายต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ/ด้านทรัพยากร (จากชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน) เพื่อดำเนินกิจกรรมสถานักเรียน										

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

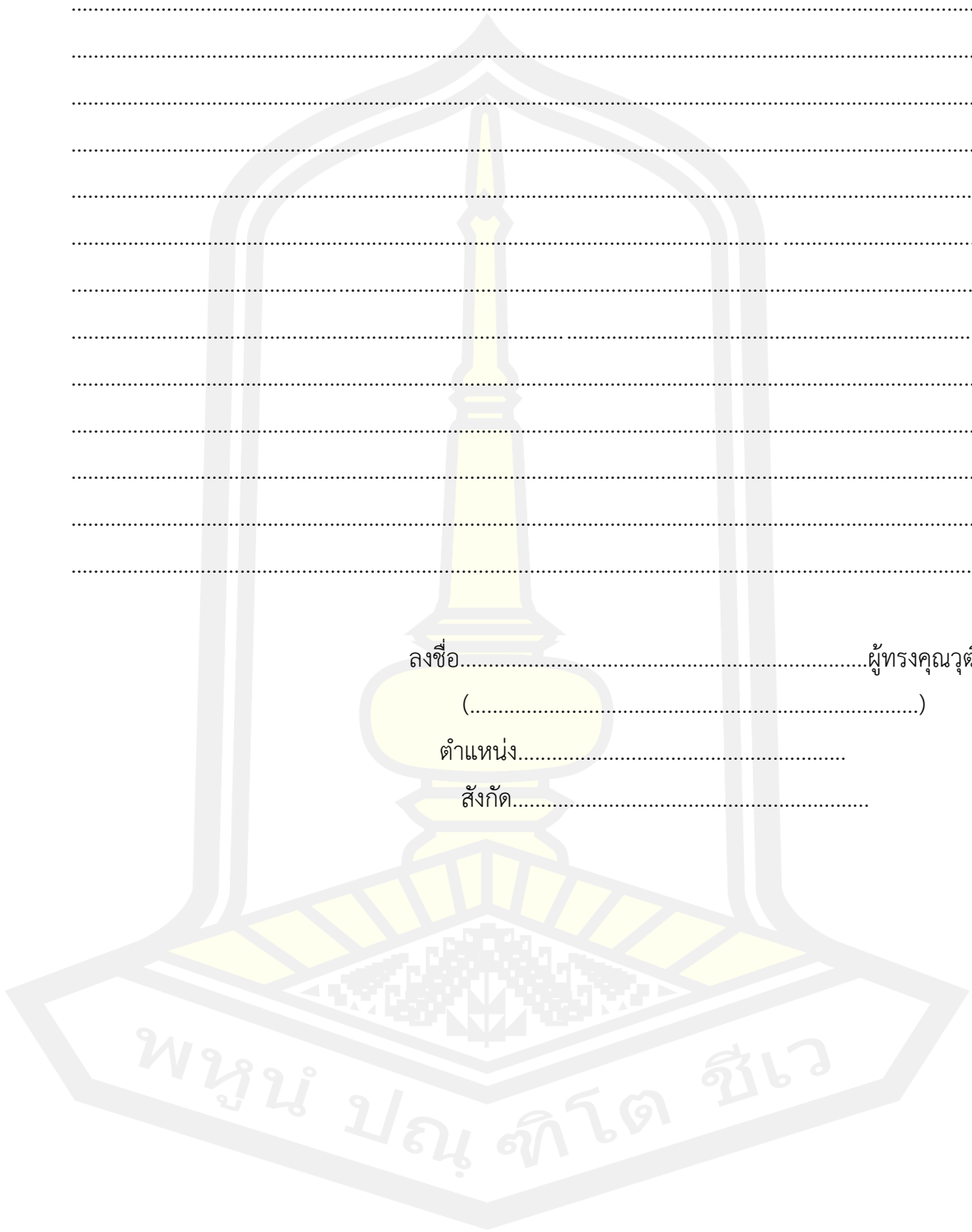
.....

.....

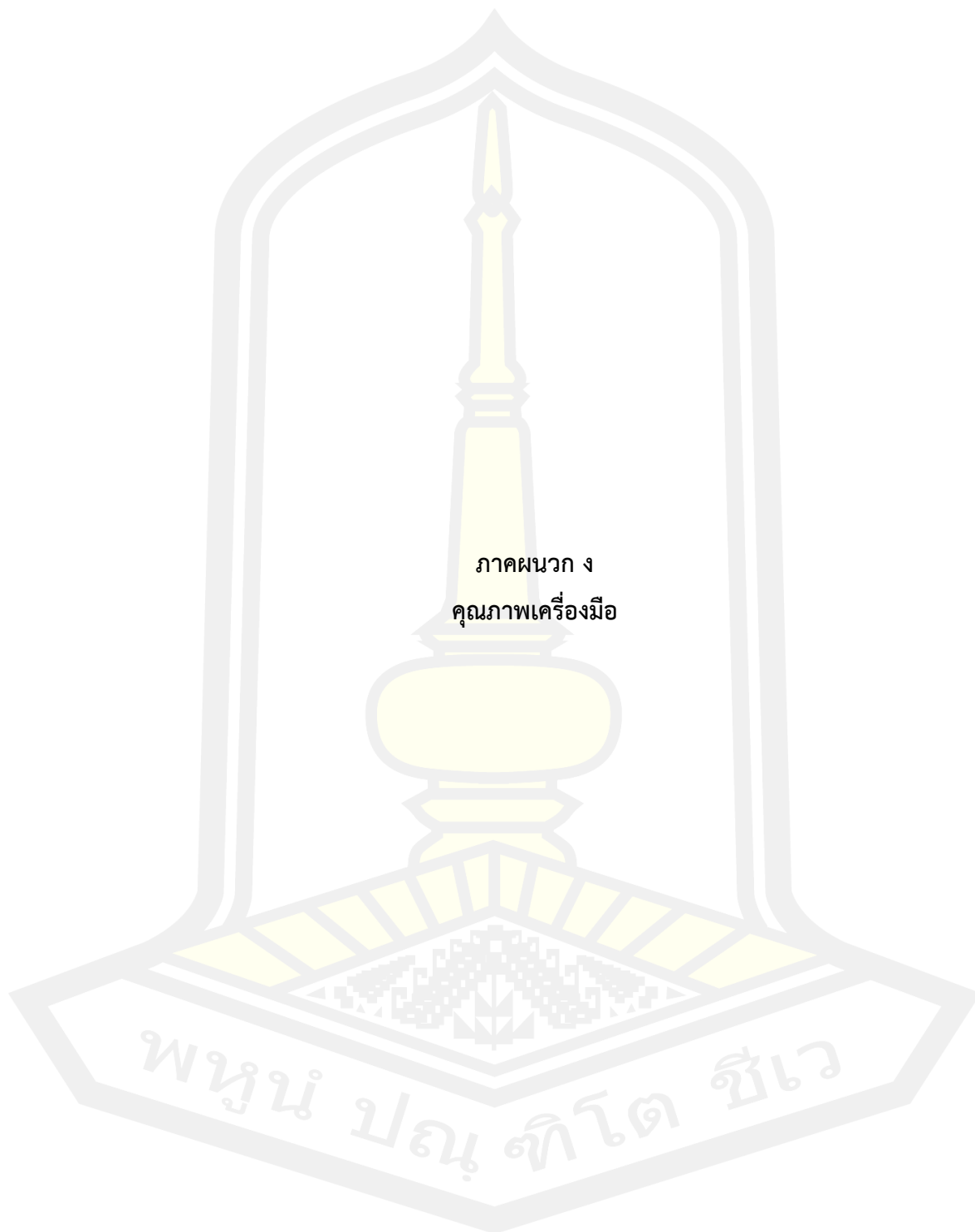
.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ทรงคุณวุฒิ
(.....)
ตำแหน่ง.....
สังกัด.....

พหุมนุ ปณฺ ทิโต สีเว

ภาคผนวก ง
คุณภาพเครื่องมือ

พหุณ ปรณ จิตโต ชีวะ

ตาราง 21 ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามเพื่อการวิจัยของผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

ข้อ	การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน									
1)	มีการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2)	ที่มาของสถานักเรียนสอดคล้องกับ กระบวนการประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3)	มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4)	มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้กับ กิจกรรมสถานักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน									
1)	สถานักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการ ขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
2)	สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริมประชาธิปไตยตามวิถีประชาธิปไตย 3 ประการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3)	สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4)	สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริม/ พัฒนสถานักเรียนให้มีคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ 8 ประการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5)	สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริมสิทธิเด็ก 4 ประการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6)	สถานักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริมประเทศไทย 4.0/ ความเป็น ประชาคมอาเซียน/ความเป็นพลโลก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7)	สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริม/สนับสนุนการเลือกตั้ง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อ	การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
8)	สถานักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมโดยการ นำหลักธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9)	สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริม/มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในโรงเรียนและชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10)	สถานักเรียนดำเนินการประเมิน สรุปและ รายงานผลการจัดโครงการ/กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/ องค์การภาครัฐ และเอกชน									
1)	1) มีการกำหนดแผนงาน/โครงการ/ กิจกรรมการดำเนินงานในการสร้างเครือข่าย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2)	การทำงานระหว่างสถานักเรียนกับ เครือข่ายต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนด้าน งบประมาณ/ด้านทรัพยากร (จากชุมชน องค์การภาครัฐและเอกชน) เพื่อดำเนิน กิจกรรมสถานักเรียน	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
3)	สถานักเรียน มีส่วนร่วมในการสนับสนุน กิจกรรมประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4)	สถานักเรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของ คณะกรรมการสถานักเรียนระดับประเทศ	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อ	การดำเนินงานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน									
1)	มีผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียนที่เป็นเลิศ (Best Practice) วิธีการทำงานที่ดีที่สุดในเรื่องนั้น ๆ มีนวัตกรรม ระบบบริหารวิธีการ ให้บรรลุเป้าหมายระดับสูงสุด ปฏิบัติต่อเนื่อง มีหลักฐานสนับสนุนแสดงถึงผลงานหรือความสำเร็จ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2)	มีผลงานดีเด่นรางวัลของสถานักเรียน (การแข่งขันโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนและ/หรือการแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียนในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน)	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้

ตาราง 22 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r_{xy})	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
1	.672	.684
2	.837	.884
3	.621	.799
4	.720	.774
5	.804	.922
6	.546	.922
7	.756	.884
8	.738	.730
9	.739	.782
10	.800	.922
11	.826	.922
12	.734	.884
13	.736	.922
14	.718	.894
15	.784	.922
16	.667	.826
17	.620	.922
18	.861	.737
19	.860	.922
20	.804	.737

จากตาราง 22 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบันอยู่ระหว่าง .546 - .861 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง .684 - .922

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพปัจจุบันเท่ากับ .972 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ .985

ภาคผนวก จ
ภาพประกอบการดำเนินงานวิจัย

พหุณํ ปณฺ ทิโต ชีเว

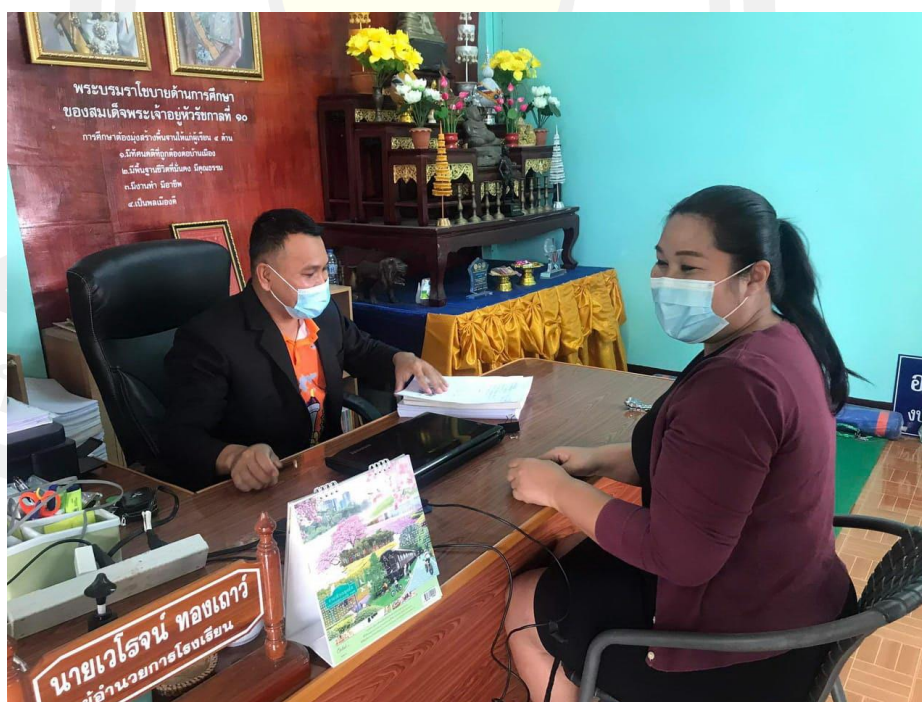
ภาพประกอบการดำเนินงานวิจัย
การสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ภาพประกอบการดำเนินงานวิจัย
นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ

ภาพประกอบการดำเนินงานวิจัย
ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน
โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวสุพัตรา ปิดจะยัง
วันเกิด	วันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2528
สถานที่เกิด	เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 39 หมู่ที่ 12 ตำบลเก็ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนกันทรวิชัย อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44150
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2539 ระดับประถมศึกษา โรงเรียนเมืองวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2545 ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2552 ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) (เกียรตินิยมอันดับ 1) สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. 2565 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปณ ติโต ชีเว